

Onsdagen den 4 december

Kl. 9.00–20.10

---

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:175

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:175 Det ökade antalet barn- och ungdomsrån
av Boriana Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december
2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 28 november 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2019/20:176

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:176 Kriminell användning av samordnings-
nummer

av Mikael Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december
2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade enga-
gemang.

Stockholm den 29 november 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2019/20:177

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:177 Arbetsmiljön inom äldreomsorgen
av Saila Quicklund (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang.
Stockholm den 2 december 2019

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

Interpellation 2019/20:180

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:180 Kryphål för att få permanent uppehållstill-
stånd

av Jonas Andersson i Skellefteå (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december
2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 2 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in
från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:

RiR 2019:34 Nationalräkenskaperna – en stabilare grund för finanspoliti-
ken

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2019/20:3438–3441 till näringsutskottet

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Kulturutskottets betänkande
2019/20:KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

§ 5 Rikets styrelse

Rikets styrelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2019/20:1 delvis och redog.
2018/19:RS1)
föredrogs.

Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Vi är här för att debattera konstitutionsutskottets betänkande med anledning av regeringens budgetproposition. Betänkandet heter KU1 och behandlar utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Under detta utgiftsområde finansieras den centrala statsledningen samt flera viktiga myndigheter, statsbidrag och uppdrag. Inom ramen för betänkandet behandlas också 27 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Moderaterna avstår från att delta i anslagsbeslutet och har i stället ett särskilt yttrande, men jag vill ändå, herr talman, här i kammaren redovisa några av de frågor där vi hade önskat en annan anslagsfördelning.

Inom ramen för detta utgiftsområde finansieras som sagt den centrala statsledningen. Vi behandlar grundlagsnära frågor som i hög grad präglas av bred enighet över partigränserna. Men, som sagt, även inom detta område förekommer det skillnader i vad de olika partierna prioriterar. Moderaterna har till exempel genom åren lagt ett stort fokus vid förebyggande åtgärder mot våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande extremism är högst närvarande och måste motverkas varhelst den dyker upp. Så sent som i förra veckan skedde ytterligare ett terrordåd i London. En knivbeväpnad man attackerade oskyldiga förbipasserande. Två dog och flera skadades innan modiga medborgare med stort civilkurage övermannade terroristen med hjälp av de tillhyggen de lyckades få tag på. Gärningsmannen var tidigare dömd för terroristbrott.

Men vi i konstitutionsutskottet arbetar med frågor om extremism främst ur tidsperspektivet innan ett brott har skett, det vill säga det förebyggande arbetet. Moderaterna har under de senaste åren presenterat väldigt många åtgärder för att förebygga den här typen av extremism. Glädjande nog har de i många fall vunnit bifall, men det finns fortfarande förebyggande åtgärder att vidta vilka sorterar under anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati*.

Herr talman! Moderaterna vill att det görs en gedigen kartläggning av vilka trossamfund som har erhållit finansiering och av om utländska extrema intressen har villkorat medlen på något sätt. I samband med detta bör regelverket kring utländsk finansiering av trossamfund ses över i syfte att motverka att extremister finansierar trossamfund i Sverige. Religionsfrihet är ett kännetecken för våra västerländska demokratier. Samtidigt ser vi med allvar på att islamistisk extremism i dag erhåller finansiellt stöd.

Herr talman! Vi moderater ser också ett stort behov av ett lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet mellan könen, barnkonventionen, hedersrelaterat våld och förtryck, könsstämpning samt skyldigheter och rättigheter i Sverige. Den som kommer till Sverige ska inte behöva tveka kring vad som förväntas av en och kring vilka rättigheter man har.

Herr talman! Det behöver göras en regelbunden uppföljning av länsstyrelsernas arbete med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. För att nå bättre resultat behöver man i varje län identifiera kommuner som kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och bygga upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte.

Alla dessa åtgärder och många fler föreslår vi inom den befintliga budgetramen.

Tyvärr kan vi konstatera att flera av de svenska trossamfunden under de senaste åren har upplevt en ökad grad av hot, våld och trakasserier. För att stärka enskilda kyrkors och samfunds säkerhets- och trygghetsarbete vill vi moderater tillföra ytterligare 20 miljoner kronor per år för åren 2020, 2021 och 2022.

Från och med 2019 har detta anslag sammanförts med ett annat säkerhetsrelaterat bidrag, vilket gäller hela den ideella sektorn. Moderaterna vill återgå till ordningen som innebär att anslaget öronmärks för trossamfundens säkerhet. Vi vill stärka skyddet för trossamfunden för att säkra rätten till en trygg religionsutövning.

Vi moderater vill även stärka riksdagens förvaltningsanslag med 10 miljoner kronor per år för åren 2020, 2021 och 2022. Vi har sett att den sittande regeringen upprepade gånger har varit sen med att återkomma till riksdagen med nödvändiga propositioner och andra efterfrågade åtgärder. Man har också uppvisat en ovilja att redovisa förväntade effekter av förslag i budgetpropositionen. För att en granskning av regeringens förda politik ska kunna genomföras behöver det anges i budgetpropositionen vilka effekter politiken bedöms ha på bland annat årsarbetskrafter, sysselsättning, arbetslöshet och bnp. Att inte ange effekterna alls eller att ange effekterna i tabeller som saknar siffror är otillräckligt och undergräver riksdagens och även allmänhetens möjlighet till insyn.

Herr talman! När regeringen är sen och inte fullt ut redovisar förväntade effekter faller ett större ansvar på riksdagen och också en större arbetsbörda i form av beredning och granskning. Utskottskanslierna fyller en viktig funktion i arbetet med att granska uppgifter och underlag från regeringen samt i arbetet med beredningen av förslag från riksdagen. Så länge regeringen inte lever upp till de krav vi har på transparens och skyndsamtet blir det nödvändigt att tillföra ytterligare resurser till riksdagen. Riksdagens partier behöver få större möjlighet att granska och analysera regeringens förslag samt bereda egna förslag.

Herr talman! Avslutningsvis anvisar Moderaterna 20 miljoner kronor årligen för åren 2020–2022 till anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* för snabba hantering inom miljötillsyn avseende lantbruk.

Moderaterna minskar även ett antal anslag till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

(Applåder)

Anf. 2 MATHEUS ENHOLM (SD):

Herr talman! Detta kan i viss mån sägas vara mandatperiodens första riktiga budgetdebatt. Förra året debatterade vi kring en övergångsbudget. I år har vi med januariöverenskommelsens tillblivelse sett utformandet av det socialliberala blocket å ena sidan och det konservativa blocket å andra sidan. Med detta finns nu en verklig regeringsbudget att förhålla sig till.

Sverigedemokraternas budget ska förstås som en helhetslösning och kan och bör därför inte brytas ut i någon del. Vi har därför ingen reservation vad avser utgiftsområdet men väl ett särskilt yttrande.

Sverigedemokraterna är ett konservativt parti med en nationalistisk grundsyn. Vår politik syftar således till att hushålla med statens resurser på ett omdömesgillt sätt så att skattebetalarna får ut det mesta möjliga av sina skattepengar. Det är i dessa tider, när medierna rapporterar om att 80 procent av Sveriges kommuner tvingas spara på verksamheten, nödvändigt att påminna om att staten inte har särskilt mycket egna pengar. Det mesta kommer från män och kvinnor som går till arbetet varje dag och som strävar, sparar och försöker få livspusslet att gå ihop.

Vi drar ned på pengar till riksdagens ledamöter och partier. De politiska partierna bör i högre grad arbeta med effektivisering av det egna arbetet.

Vad gäller regeringen konstaterar vi att anslaget till Regeringskansliet stadigt ökat sedan budgeten 2013/14, detta trots att den långsiktiga trenden visar att antalet avgjorda regeringsärenden mer eller mindre har stått stilla. Här gör vi några större neddragningar, och regeringen med Regeringskansliet får därför reducerade anslag.

Andra områden där det finns skäl att inte bara se över utgifterna utan även finansieringsformerna är medieområdet. Sverigedemokraterna är positiva till det ökade stöd som regeringen aviserat för att stärka lokal journalistik, och vi motsätter oss inte förstärkningen av anslaget. Den lokalt förankrade journalistiken är emellertid bäst hjälpt genom att man hittar nya tekniska lösningar och genom att medierna arbetar med att anpassa sitt utbud efter efterfrågan.

Mediestödet i sin nuvarande form är otidsenligt och behöver förändras. Driftsstödet ska därför trappas ned på fem år. Denna nedtrappning avser dock inte distributionsstödet och innovations- och utvecklingsstödet eller stödet för lokal journalistik.

Med de åtgärder som Sverigedemokraterna föreslår på andra områden, såsom lindring av sjuklöneansvaret och sänkta arbetsgivaravgifter för småföretagare samt den numera avskaffade skatten på reklam i periodiska publikationer, torde dock omställningen för framför allt mindre redaktioner underlättas.

Herr talman! Vi omfördelar medel till ett flertal områden, bland annat till Forum för levande historia. Det är en bra och god gärning att de genomfört insatser för att stärka förutsättningarna för att skolor och andra ska kunna göra hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser.

I år är det också 30 år sedan Berlinmuren rämnade och 1900-talets andra människofientliga ideologi gick under i Europa, nämligen kommunismen. I ett led i att stärka svenska skolungdomars bristfälliga kunskaper om kommunismens illgärningar och informera om de yttersta konsekvenserna av socialism anslår vi därför extra medel för skolresor till minnesplatser för kommunismens offer.

Sverigedemokraterna stärker även andra viktiga samhällsområden såsom länsstyrelsernas djurskyddskontroller, Datainspektionen med mera.

Jag ska nu redogöra för vad vi anser vara den viktigaste reformen på utgiftsområdets sida, nämligen att införa ett system med neutrala valsedlar. Vi vill ha ett system med neutrala valsedlar på plats så snart som möjligt, helst till valet 2022.

I Valmyndighetens rapport, *Erfarenheter från valen 2018*, konstaterade myndigheten att valsystemet behöver ses över i sin helhet med siktet inställt på ett förenklat, förbättrat och mindre sårbart system, där införandet av så kallade neutrala valsedlar och ett system med tryck av en valsedel per person och val särskilt föreslogs.

Detta är förslag som Sverigedemokraterna har drivit länge, och vi finansierar detta genom budgeten.

I KU1 under *Utrikesförvaltningens organisation* har vi endast en reservation. Det israeliska parlamentet beslutade 1949 att Jerusalem skulle vara Israels huvudstad. I dag finns parlamentet, presidenten, högsta domstolen och departementen i Jerusalem. Mot den bakgrunden och inte minst på grund av att Israel är Mellanösterns enda stabila och rättssäkra demokrati bör Sverige flytta sin ambassad från Tel Aviv till Jerusalem.

Jag yrkar därmed bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 3 JESSICA WETTERLING (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation. Den innehåller förslag från den allmänna motionstiden som handlar om utrikesförvaltningen. I korthet innebär förslagen att vi anser att generalkonsulatet i Jerusalem bör uppgraderas till att bli Sveriges ambassad i Palestina samt att ambassaden i Moskva ska få i uppdrag att bevaka politiskt motiverade rättsprocesser.

Herr talman! I våras kom ett brev till föräldrar hemma i Mölndal. Budskapet var ganska tydligt: Vi har inte längre råd med vikarier på förskolan. Om personalen blir sjuk måste du komma hit och hämta ditt barn.

Så ser det ut nu, inte bara i Mölndal där jag bor. I fyra av fem kommuner tvingas man göra nedskärningar i sin verksamhet nästa år. Det handlar om nedskärningar överallt i vår välfärd – i skolan, i omsorgen och i vården. Flera olika välfärdsuppror har startat. Anledningen är att mina tidigare arbetskamrater i välfärden helt enkelt har fått nog. De ställer inte längre upp på nedskärningar och underbemanning. De har fått nog av stress och dåliga arbetsvillkor och av att ha alldeles för få kollegor.

Herr talman! Under de senaste decennierna har ojämlikheten ökat i Sverige och i samhället. Den relativa fattigdomen har fördubblats på mindre än tio år. Samtidigt har den ekonomiska eliten i Sverige fått det allt bättre.

I det läget lägger regeringen fram en budget som främst gynnar rika män på välfärdens bekostnad. Personer, som talmannen och jag, med inkomster på över 60 000 kronor i månaden får sänkt skatt i och med att värnskatten tas bort nästa år. Samtidigt är välfärden i ett desperat behov av mer resurser. Då lägger regeringen en budget som i stället ökar klyftorna i samhället och bidrar till en fortsatt underfinansiering av välfärden.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet vill ha ett annat samhälle. Vi har andra prioriteringar. Därför har vi lagt ett budgetförslag som tar ett helhetsgrepp

om de växande klyftorna. Vi satsar på den generella välfärden och på att minska de ekonomiska klyftorna. Vi prioriterar de mest ekonomiskt utsatta. Vi vill att Sverige återigen ska bli världens mest jämlika land, och vi finansierar detta framför allt genom höjda kapitalskatter och genom att höja skatten för de rikaste.

Herr talman! Några av dem som berörs av slopad värnskatt är vi här i salen. Vi har redan en hög lön, och vi kommer att få en ännu mer välfylld plånbok efter årsskiftet. Det är inte rimligt. Vi anser att riksdagsledamöternas arvoden ska sänkas och att alla extra arvodesersättningar kopplade till riksdagsarbetet ska tas bort. Det är inte försvarbart att riksdagens utskott på egen hand ska kunna välja flera nya extra ordförande till en kostnad av över 5 miljoner för denna mandatperiod samtidigt som resten av hela vår gemensamma välfärd gör nedskärningar och besparingar.

Vad vill Vänsterpartiet då satsa på under detta utgiftsområde, kanske någon undrar. Vi vill se ökade anslag till våra nationella minoriteter. I vår budget har vi 10 miljoner mer i anslag till Sametinget som ett första steg i införandet av den kommande konsultationsordningen men också till en verklig pris- och löneuppräknings för Sametinget.

Konsultationsordningen innebär en skyldighet för staten att konsultera företrädare för det samiska folket i frågor som kan få särskild betydelse för dem. För att kunna genomföra detta på ett jämbördigt och likvärdigt sätt krävs också ekonomiska resurser. Jag vill dock påpeka att vi i Vänsterpartiet inte anser att regeringens förslag till konsultationsordning uppfyller de krav som ställs på Sverige enligt folkrätten.

Vi behåller också den viktiga satsningen på romsk inkludering som pågått de senaste sju åren. Under dessa år har ett gott arbete genomförts för att öka kunskapen, stärka det romska civilsamhället och ge stöd till ökad egenmakt för den nationella minoriteten romer. Romers levnadsvillkor i dag är oftast sämre än för befolkningen i övrigt, och ett stort arbete återstår. Vi anser därför inte att det arbetet bör avvecklas, som det nu ser ut i budgeten, utan vi anser i stället att satsningen och arbetet bör ske i en mer permanent form.

Herr talman! Jag nämnde tidigare det brev som kom till småbarnsföräldrarna där hemma. Vi i Vänsterpartiet vill ha ett annat samhälle, ett samhälle utan brev om besparingar. Vi vill ha ett jämlikt samhälle, för ett Sverige som håller ihop.

(Applåder)

Anf. 4 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3.

I dag debatterar vi det betänkande med statens budget som alla utskott går igenom. Kristdemokraternas förslag till budget ska inte ses som att vi är emot andras budgetar utan som det som vi vill lyfta fram. Det fanns mycket gott i det som nämndes tidigare. Vi hörde Moderaterna nämna till exempel terroristbekämpning, och alldeles nyss nämndes romernas situation och att bekämpa diskriminering av dem.

Det finns mycket annat som vi också kunde nämna, men det som Kristdemokraterna vill lyfta fram är att skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen. Det ska vara en välfungerande ekono-

misk politik som ger oss resurser att satsa på välfärden, till exempel god vård, omsorg och en bra skola – aktuellt i dessa dagar.

Med genomtänkta reformer för arbetsmarknaden och skattepolitiken vill vi, och kan vi, förbättra människors möjligheter att lämna arbetslöshet och utanförskap. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället. Det är grunden för ett samhälle byggt på gemenskap och där människor känner tillit till varandra.

Kristdemokraterna sätter välfärd och trygghet före andra saker. Vi vill genomföra reformer som stärker samhällsgemenskapen, och det är vad Sverige behöver nu. Det är tillsammans vi kan göra ett bra land ännu bättre.

Nå! Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag hade önskat avstår jag därför från ett ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 1. Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Dessutom ligger faktiskt Kristdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområde 1 över den ram som riksdagen kommer att besluta om.

Kristdemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i vår partimotion. I den motionen finns också ett förslag till ram för utgiftsområde 1. Kristdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 1 innebär att utgifterna blir 174 ½ miljon kronor högre än regeringens förslag. Jag anser alltså att anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* sammantaget bör ökas med 177,5 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för 2020.

För att förbättra integrationen anser jag att det bör införas ett krav på att asylsökande ska delta i 15 timmar språkutbildning och 9 timmar samhällsorientering. Länsstyrelsen bör samordna dessa insatser. För detta ändamål ökar vi anslaget med 200 miljoner kronor för 2020.

Vidare kan länsstyrelsernas arbete med djurfrågor klaras av med tidigare anvisade medel. Verksamheterna vad gäller avfallsstatistik och gränsöverskridande transporter kan klaras med en förstärkning av anslaget med 2 miljoner kronor.

När det kommer till anslaget 6:3 *Datainspektionen* har från och med 2018 tillförts medel för myndighetens arbete med EU:s dataskyddsförordning. Jag anser att detta arbete kan klaras av med en mindre anslagsförstärkning. Samtidigt bör anslaget tillföras ytterligare 2 miljoner kronor för att bättre kunna möta de utmaningar som finns, till exempel att motverka näthat och integritetskränkningar. Sammantaget bör därför anslaget minskas med 3 miljoner kronor.

Så långt budgeten. Det finns 27 motioner fogade till betänkandet. En av dem är Kristdemokraternas om Jerusalems plats som Israels huvudstad. Jerusalem är de facto Israels huvudstad. Det israeliska parlamentet, regeringskansliet, statschefens residens, centrala myndigheter samt högsta domstolen är sedan länge lokaliserade till Jerusalem. De befäster statusen som huvudstad. I ett historiskt perspektiv har Jerusalem aldrig varit huvudstad i något annat land än Israel och aldrig för något annat folk än det judiska folket. Den judiska kopplingen till Jerusalem går 3 000 år tillbaka i tiden.

Mot denna bakgrund är det min uppfattning, och Kristdemokraternas, att den svenska ambassaden vid lämplig tidpunkt bör flyttas från Tel Aviv

till Jerusalem. Ett sådant beslut skulle ge en tydlig signal till parterna i en eventuell kommande fredsprocess att Sverige menar allvar när vi argumenterar för en rättvis fred för alla. Sverige bör samtidigt verka för ett gemensamt nordiskt ambassadområde i Jerusalem. Sådan samverkan kan visa på de fördelar som finns när grannar lever i endräkt och arbetar tillsammans.

Låt mig säga några ord om religionsfriheten. I många länder respekteras inte religionsfriheten; inte minst vet vi att kristna förtrycks och förföljs. Jag anser därför att det bör utredas om en särskild ambassadör ska få i uppdrag att verka för att respekten för religionsfriheten stärks. En sådan ambassadör kan till exempel ställa krav när handelsavtal ingås och fördöma regimer som förtrycker religiösa minoriteter. Vidare anser jag att alla diplomater bör ha genomgått en utbildning i frågor som rör religionsfrihet.

Anf. 5 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Vi debatterar nu utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Det låter kanske inte så spännande. Det låter däremot mer intressant med skola, vård, omsorg, försvar, polis, rättsväsen och bistånd, och de flesta förstår nog mer vad innehållet i debatter om de ämnena handlar om. Ändå är det ingen slump att titeln är utgiftsområde 1. Utan innehållet i utgiftsområde 1 är det andra ostyrt. Därför är det centralt för staten Sverige att utgiftsområde 1 är väl genomtänkt och väl skött.

Det behövs en riksdag som representerar väljarna. Det behövs en regering som styr riket och verkställer riksdagens beslut. Sverige måste representeras utrikes, statschefen sköta representativa åtaganden, rättssäkerheten kontrolleras via JO samt medier finnas i hela landet för att demokratin ska fungera.

Vårt land har också särskilda åtaganden för våra nationella minoriteter, till exempel urfolket samerna. Finnarna och tornedalingarna har funnits i Sverige sedan riket grundades för tusen år sedan. Romer kom på 1500-talet och judar på 1700-talet. De är en självklar del av den väv som är Sverige, och de gör landet rikare. Deras språk, kulturer och identiteter måste skyddas för att Sverige ska vara Sverige.

Allt detta kostar pengar. Och det är det som är utgiftsområde 1. Vi är överens om mycket, precis som Karin Enström sa, så jag kommer att dyka ned enbart på några enstaka områden där vi är oeniga.

Moderaterna, som är i opposition, vill dra ned på Regeringskansliet. Är det en slump? Jag minns inte att Karin Enström och Ulf Kristersson ivrade för neddragningar på Regeringskansliet när de satt i regeringen. Kanhända är det bundet till vilken situation man befinner sig i. Jag vet inte om jag däremot såg så många förslag om att stärka riksdagens egen utredningskapacitet mellan 2006 och 2014, utan jag ser detta snarast som en frustration över att man står och sparkar i båset. Då vill man ha mer pengar till sig själv och mindre pengar till regeringen. Däremot klagas man naturligtvis gärna på regeringen när den inte levererar de underlag som man efterfrågar. De blir säkert bättre med mindre resurser – det verkar självklart!

Det mest anmärkningsvärda i Moderaternas budget är en petitesse. Varför vill Moderaterna dra ned på Riksrevisionen? Det kan man verkligen undra. Det är inga stora pengar, men det verkar lite onödigt i en situation när vi vet att Riksrevisionen har problem. Det kommer att gå åt mer pengar

i flytten, och jag tycker att Riksrevisionen gör en viktig insats för att statens pengar och resurser ska användas på ett klokt sätt.

Sverigedemokraterna vill ge mer pengar till kungen och mindre till regeringen. Det är inte så lite mindre pengar till regeringen, nämligen 450 miljoner, nästan en halv miljard. Jag undrar hur mycket realism det finns i det förslaget. Det låter väl käckt i debatten, men politik är inte bara fråga om att låta käck, utan den ska också vara realistisk.

Ett anmärkningsvärt förslag i Sverigedemokraternas budget är nedskärningen med 102 miljoner kronor på presstödet. Jag delar Sverigedemokraternas uppfattning om att en modernisering av presstödet behövs. Jag sitter i Mediestödsnämnden, och vi ser den snabba strukturomvandlingen och sammanbrottet för de traditionella affärsmodellerna för svenska lokalmedier. Det är ett stort problem. Men att forcera det med en slakt på resurserna nu skulle leda till en kraftig försämring av det lokala mediet. Jag menar att det är en central del av den svenska demokratin att vi som politiker blir granskade och omdebatterade, och det tycker jag inte att vi ska skära ned de ekonomiska resurserna till.

När det gäller översynen av valsystemet som nämns kan man nog göra en sådan, men det vore kanhända inte lämpligt av mitt parti att lägga fram en färdig tanke om hur det ska se ut här i kammaren. Jag är mer konservativ än det nationalistiska konservativa partiet Sverigedemokraterna. Jag tycker nämligen om det gamla systemet med lappar man kan kontrollräkna, ett system som människor känner igen från val till val. Det kan man förändra, men jag tror att förändringarna ska ske långsamt och varsamt. Man ska vara rädd om det som fungerar.

Jag yrkar bifall till förslaget.
(Applåder)

Anf. 6 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Konstitutionsutskottets debatter brukar ju inte präglas av många repliker, men jag kände att Hans Ekström faktiskt var ute och fiskade med den stora håven nu på morgonen. Jag vet inte riktigt vad som hände i går kväll. Men jag tänker att det behövs lite svar på tal.

Det finns exempel på att även Hans Ekströms parti begärt neddragningar i Regeringskansliet när situationen varit den omvända, vilket inte slutade så väl.

Däremot, och det är mer allvarligt, har vi delen där vi föreslagit ett höjt anslag för riksdagens förvaltning just för att riksdagen ska få något mer muskler. Det handlar om 10 miljoner kronor per år, så det handlar inte om att bygga upp en gigantisk utredningsservice.

För att inte minst vårt eget utskott och de övriga utskotten i riksdagen ska kunna fullgöra den viktiga kontroll- och granskningsuppgift som vi har är det viktigt att det finns kompetens också här i riksdagen. Det är alltid viktigt. Vi har upplevt att regeringen varit sen och inte fullt ut beskrivit vad man ser framför sig som konsekvenser av det man föreslår. Det senare är viktigt för att vi sedan ska kunna jämföra hur man tänkt att förslagen ska falla ut och hur det blev i verkligheten. Jag tror därför att en höjning vore en fördel för alla, oavsett om man är i regeringsställning eller i opposition. På den punkten tror jag inte att man behöver vara så syrlig, utan det handlar om att ge riksdagen lite mer muskler.

När det gäller Rikskontrollen handlar det om att Moderaterna föreslår en generell neddragning. Vi vill alltså minska pris- och löneomräkningen. Den ska reduceras med 50 procent. Jag kan återkomma i nästa replik om varför vi gör det. Det får effekter på alla myndigheter; det stämmer.

Anf. 7 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag kan ha sympati för uppfattningen att riksdagens utredningsresurser kan behöva förstärkas i ett besvärligt parlamentariskt läge. Det är kanske mer bundet till det – ett besvärligt parlamentariskt läge kan göra att riksdagen behöver ha mer muskler. Men jag tror att det är en sak som vi bör diskutera tillsammans och i så fall ha en dialog om. Jag tror inte att det gynnas av att Regeringskansliets resurser minskas i detta läge. Det behövs sannerligen goda underlag för de propositioner som läggs fram, och sådana tror jag inte görs med svagare resurser.

När det gäller den generella pris- och löneuppräkningsmetoden har jag en gång i tiden själv sysslat med att göra budgetar som kommunalråd. Den metoden är ju käck år ett, men om man räknar på det på tio år ser man att om man håller på så där blir det stora nedskärningar. Man ska inte tro att det är en allmän effektiviseringsåtgärd. Det är ett sätt för politiker att slippa fatta obehagliga beslut och överlåta åt myndigheterna att göra de besvärliga nedskärningarna. Då tycker jag att det är bättre att man säger att den här verksamheten drar vi ned på i de lägena.

Jag tycker att man också måste uppmärksamma en del som vi inte tänker på så ofta. Vi säger att riksdagen är stor med sina 349 ledamöter. När den nuvarande riksdagen inrättades hade Sverige 8 miljoner invånare. Nu har vi snart 10 ½ miljon. I relativa termer är resursåtgången faktiskt mindre. Sverige växer med ungefär en procent per år, och det måste synas i statsförvaltningen.

Anf. 8 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tar fasta på Hans Ekströms inledning i replikskiftet. Han sa att det är värt att fortsätta diskutera hur fördelningen ska se ut, inte minst när det gäller utredningsresurser. Kan vi komma överens där i framtiden tror jag att det vore bra, just för att detta i dag kan vara svårare att förutse och för att vi fått underlag sent – det kan bero på det parlamentariska läget eller annat – och konsekvenserna inte varit tillräckligt väl beskrivna. Låt oss fortsätta diskutera det.

Den neddragning vi föreslagit generellt i hela budgeten är för att ytterligare trycka på effektivisering och samordning. Det är en svår utmaning; det håller jag med om. Jag tar inte lätt på att göra en sådan generell neddragning, men det är den modell vi valt i denna budget. Den går inte att genomföra varje år i hundra år, det tror inte jag heller, utan självklart måste detta göras med uppföljning.

Anf. 9 LINDA YLIVAINIO (C):

Herr talman! Det lackar mot jul, även om den grådaskiga huvudstaden i konungariket Sverige tyvärr förmedlar allt annat än julkänsla och vintervit magi. Men det finns ju hemma i Norrbotten, så det ordnar sig nog med det – ni är alla varmt välkomna till Tornedalen och polcirkeln.

Vad gör vi nu i decemberblötan och det kompakta mörkret? Jo, vi tänker ljus. Vi lever i väntans tider, och många små och stora väntar på julens högtider.

För många av oss är ett visst tv-program på ett visst klockslag på julafton en stor höjdpunkt. Jag har låtit mig inspireras av ett årligt återkommande inslag i detta program inför dagens debatt om utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Herr talman och ärade kollegor, låt mig travestera *Askungen!*

Nåja, vad är väl en budgetdebatt i konstitutionsutskottet? Den kan vara dötrist och långtråkig och alldeles ... alldeles underbar. De 15 miljarder vi hanterar i utgiftsområde 1 är nämligen en förutsättning. De är ett fundament, en bottenplatta, för allt annat.

Centerpartiet står bakom budgetpropositionen, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

För Centerpartiet bär budgetpropositionen på två övergripande teman, som denna mandatperiod generellt för svensk politik borde handla om. Det första är att vi måste försvara Sverige. Det andra är att vi måste förnya Sverige. I den budget som nu debatteras och som vi kommer att fatta beslut om vidtar vi viktiga mått och steg för att klara statens kärnuppgifter.

Försvaret av Sverige handlar om att stärka de funktioner som vi förväntar oss att Sverige ska kunna leverera. Det handlar om försvaret, en stark rättskedja och en fungerande välfärd för alla. Försvaret av Sverige börjar här. Det börjar i utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Det börjar i konstitutionsutskottet. Det börjar i Sveriges riksdag, i försvaret av våra grundläggande rättigheter och i försvaret av våra grundlagar.

I går träffade jag Lily och Louis från Momentum, vårt ungerska systerparti. De bjuder dagligen Viktor Orbáns regim motstånd. När Orbán stängde ned Centraleuropeiska universitetet gick Momentum och tusentals människor i Budapest ut på gatorna i fredliga folkliga protester.

I EU hotar och kränker demokratiskt valda regeringar inte bara den akademiska friheten utan även pressfriheten, den mediala friheten. Och vi hör förslag här i dag, i Sveriges riksdag, som går i Orbáns riktning.

När den ungerska konstitutionen ändrades inför valet 2014 för att försvåra för oppositionen gick debatten om detta i det ungerska parlamentet på under en timme. Då var det ett faktum: Konstitutionen var ändrad. I Polen tvångspensioneras domare, och mer regeringsvänliga domare installeras.

Detta stämmer naturligtvis till eftertanke även i Sverige. Den liberala demokratins värden monteras ned hos våra EU-grannar. Var står vi? Vad gör vi i Sverige?

Herr talman! Att försvara Sverige handlar om att försvara det moderna likaväl som det historiska och mångreligiösa, mångkulturella Sverige som många av oss älskar. Det handlar om att rusta våra grundlagar och våra institutioner, som garanterar rättssäkerhet, rättsstatlighet, demokrati, mänskliga rättigheter och skydd och främjande av nationella minoriteter. Dessa uppgifter ska vi ägna oss åt den kommande mandatperioden: att stärka och rusta våra grundlagar och våra institutioner.

Låt mig säga några ord om det andra uppdraget, att förnya Sverige. Vi står inför stora utmaningar i den statliga förvaltningspolitiken. Det är ett politikområde som kanske inte har världens roligaste namn i statsbudgeten och vårt politiska liv, men vi får leva med det. Vårre är den centraliseringsiver som tyvärr präglar många av myndighetscheferna i dagens Sverige.

Oförtrutet verkställer de en centralisering, totalt tondöva för politikens styrande signaler. Detta är ett stort bekymmer.

Ett annat stort bekymmer är att statens regionala geografi är i fritt fall. Det verkar som att varje myndighet med självaktning har en egen organisationskarta. Det är inte utan att man tycker synd om de 21 länsstyrelserna, som har den ganska otacksamma uppgiften att försöka klara den tvärsektorieella statliga styrningen. Här måste det till krafttag. Vi måste gemensamt förnya den statliga förvaltningspolitiken.

Herr talman! Vi saknar inte utmaningar och uppgifter, och det är ju det som är så härligt och underbart med att få vara politiker och lagstiftare. (Applåder)

Anf. 10 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Linda är vår röst från norr. I konstitutionsutskottet täcker vi verkligen in hela Sverige, från norr till söder. Jag är en röst från söder.

Herr talman! Utgiftsområde 1 omfattar drygt 15 miljarder kronor och är den del av budgeten som finansierar styret av Sverige. Det handlar om Regeringskansliet, riksdagen, Sametinget, demokratipolitiken, medier, mänskliga rättigheter, minoriteters rättigheter och förebyggande och bekämpning av terrorism – frågor som i mycket definierar Sverige som den öppna, liberala, konstitutionella demokrati vi är.

Det är ibland lätt att vid första anblicken tro att detta är frågor alla folkvalda värnar och att det därför inte finns just någon mening med att debattera och inte heller några skiljelinjer mellan partiernas politik och prioriteringar på området.

Ta målet för demokratipolitiken: en levande demokrati som är uthållig och kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika. Vem kan ha något emot det? Ändå vet vi att folk har det.

För medieområdet är målen att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan. Vem kan vara emot det? Ändå vet vi att det förs en aktiv debatt om att kväsa just det fria ordet.

Har inte vi politiker viktigare saker att göra? Vi har växande kriminalitet, överfulla häkten, grupper i utanförskap med bidragsberoende och sysslolöshet som resultat, vårdköer och assistansbehövande som inte får sina rättigheter tillgodosedda och en välfärd som inte levererar trots att vi betalar bland de högsta skatter som finns. Och ovanpå detta har vi klimatfrågan som hänger över oss och måste lösas här och nu. Det finns sannerligen konkreta problem att ta itu med.

Det var just för att vi liberaler ser de här problemen som vi ingick januariavtalet och har varit med och förhandlat fram den budget som nu läggs fram i kammaren. Den tar vi ansvar för. Det är för att vi ser dessa samhällsproblem som vi är beredda att bilda majoritet i riksdagen också i andra frågor för att steg för steg göra Sverige lite mer liberalt, ligga i framkant och genomföra de reformer vi behöver, som stärker tillväxten, tryggheten och tilliten bland oss alla.

I denna budget avskaffar vi värnskatten och fördubblar forsknings- och utvecklingsavdraget till forskningsintensiva företag. Flyttskatten sänks, och vi investerar pengar i rättsväsendet och försvaret. Vi satsar i denna budget på skolan, grunden för det mesta, och på integrationen och klimatet.

Dessutom har vi liberaler satt som mål att vi inte ska ha några utsatta förorter 2030. Det är ett ambitiöst mål, men alternativet är helt ohållbart. Segregationen sliter isär vårt samhälle.

Det är fortfarande en majoritet av befolkningen som är nöjd med hur demokratin fungerar i Sverige och EU, och förtroendet för de demokratiska institutionerna ökar faktiskt. Man kan tro annat när man läser och hör vad folk säger.

Men också här finns tydliga skillnader mellan olika grupper i befolkningen. Personer med lägre utbildning och personer som är bosatta på landsbygden är i genomsnitt mindre nöjda med hur demokratin fungerar och har lägre förtroende för de nationella demokratiska institutionerna än personer med högre utbildning och personer som är bosatta i andra typer av regioner. Detta är en utveckling som vi måste bryta.

Här kommer vi in på utgiftsområde 1 igen. Det handlar om finansieringen av starka demokratiska institutioner som kan samla och engagera, domstolar vi kan lita på och fria och oberoende medier som granskar samhällets alla funktioner och också utbildar och breddar världsbilden för alla människor. Och det är därför utgiftsområde 1 faktiskt är fundamentet i samhällsbygget.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 11 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! I mitt flöde på sociala medier började för några veckor sedan ett samtal om visionen för Sverige. Var hittar man egentligen den? Uppfylld av mitt nya uppdrag som riksdagsledamot och ledamot i just konstitutionsutskottet kom jag med ett förslag: Visionen om Sverige finns i grundlagarna. Men nej, det verkade inte riktigt vinna gehör. Kunde det vara i Agenda 2030 eller kanske i regeringsförklaringen? Det första är ju på något sätt hela världens vision, och det andra är regeringens vision. Vad är egentligen Sveriges vision?

Jag har burit med mig den frågan under de här första veckorna och vill ge det hela ett försök nu när vi debatterar just budgetbetänkandet från konstitutionsutskottet, med sitt särskilda uppdrag när det gäller grundlagsnära frågor.

Våra grundlagar beskriver ett samhälle där alla människors lika värde, frihet och värdighet ska respekteras av det allmänna. Man kan fundera på detta allmänna – vad är det? Det är vi i riksdagen, och det är regeringen, kommuner och regioner, länsstyrelser, de oberoende domstolarna och jättemånga myndigheter.

Detta bevakar bland annat konstitutionsutskottet i sina granskningar av regeringens och statsrådets arbete, men även riksdagens ombudsmän och Riksrevisionens granskningar bevakar det. Det gör även de fria och oberoende medierna, som granskar oss hela tiden.

Det som beskrivs i grundlagen är inte något vi kan ta för givet, utan det är något som ständigt kräver vår uppmärksamhet och omvårdnad. Men är det visionärt?

Varje människas personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för det offentliga. Särskilt ska vi se till att trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och goda förutsättningar för hälsa.

Alla vi ska också – det framgår av grundlagarna, som jag ändå vill hävda bär en vision om Sverige – främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för oss, våra barn och kommande generationer.

Herr talman! Tonåringar i dag funderar på om det är en bra idé för dem att bilda familj när de blir lite äldre, utifrån hur klimatet i världen utvecklas. De tvekar om huruvida de kan ta ansvar för sina eventuella barns hela livstid. Detta är en akut fråga här och nu.

Vi ska arbeta för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Vi ska värna privatlivet och familjelivet för var och en.

Herr talman! Vi vet att detta inte är en lista där vi bockar av perfektion och sedan slår oss till ro. Detta visar redogörelserna från konstitutionsutskottets ansvarsområden i budgetpropositionen. Det krävs gediget arbete av människor i hela vårt samhälle, men jag vill påstå att det jag har pratat om nu är en gemensam vision för vårt land som vi alla tydligt ska stå upp för. I visionen om Sverige är alla människor delaktiga och jämlika, barns rättigheter tas särskilt till vara och ingen diskrimineras.

Herr talman! Det är en vision för Sverige som jag tror att vi tillsammans behöver arbeta väldigt hårt och enträget med framöver, för den utmanas av rörelser i vårt samhälle och i världen där man inte kan enas om vikten av universella och okränkbara mänskliga rättigheter, som rätten att fly krig. Man kan inte enas om rätten att be om hjälp, att ta del av och utöva kultur, även om den rubbar ens cirklar, forskningens frihet, rätten att utöva sin religion, yttrandefrihet, att som journalist granska makthavare utan att riskera hot och rätten att leva tillsammans i sin familj. Visionen utmanas.

Den budget som nu debatteras grundas på januariavtalet mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna tillsammans med Liberalerna och Centern. Grunden för samarbetet, som gör det möjligt att lägga fram en budget för detta land, är en tro på demokrati, på sammanhållning, på lika värde och på öppenhet. Det är en bra grund att fortsätta att värna visionen om Sverige och att värna våra grundlagar.

Herr talman! Man kan säkert värna dessa värden på olika sätt – det är demokrati. Jag gör det genom att yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 12 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Jag vill med mitt inlägg i denna debatt lyfta upp frågan om en flytt av Sveriges ambassad i Tel Aviv till Jerusalem.

Det finns både tekniska och principiella skäl att avslå förslagen från Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Låt mig börja med de principiella.

Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna argumenterar att det vore rimligt och högst logiskt med en flytt av ambassaden från Tel Aviv till Jerusalem eftersom Israels huvudstad de facto är Jerusalem. Men i grunden handlar det inte om någon enkel logik. Jerusalems framtid är en av nyckelfrågorna för möjligheterna att någonsin få ett fredligt slut på den långvariga konflikten mellan Israel och Palestina.

Att Jerusalem har blivit en tvistefråga har historiska rötter och folkrättsliga dimensioner av högst avgörande betydelse. När FN 1947 beslöt att Palestina skulle delas i en judisk och en arabisk del slogs det fast att

Jerusalem skulle stå under internationell överhöghet. Ett skäl var behovet av att skydda religiösa som behöver besöka sina heliga platser. Denna överenskommelse hindrade inte Israel från att året därefter besluta att placera landets huvudstad i västra Jerusalem. Protesterna från omvärlden har varit många. Många regeringar, inklusive Sveriges, har respekterat den folkrättsliga positionen genom att förlägga sina ambassader till Tel Aviv.

Fram till kriget 1967 stod Västbanken, inklusive delar av Jerusalem, under Jordaniens kontroll. Israel slog ut de jordanska och övriga anfallande styrkor och ockuperade hela Västbanken 1967. Därefter annekterades östra Jerusalem och angränsande delar av Västbanken. FN:s säkerhetsråd bedömde detta som ett folkrättsbrott. Att bosättare därefter flyttade in på annekterade områden har också kritiserats av säkerhetsrådet.

En tvåstatslösning och en palestinsk huvudstad i östra delen av Jerusalem har underminerats inte minst genom president Trumps beslut att i strid med internationella överenskommelser flytta den amerikanska ambassaden. I praktiken har han därmed gett sitt stöd till premiärminister Netanyahu och till att Jerusalem aldrig ska delas.

Det har funnits en bred internationell uppslutning om att nyckelfrågorna om flyktingarna, gränserna, säkerheten och Jerusalems status måste lösas genom verkliga förhandlingar och i ett sammanhang. Trumps utspel om Jerusalem kränker inte bara folkrätten utan underminerar också den förutsättning som trots allt har funnits för verkliga samtal om en tvåstatslösning.

Vi ska inte ignorera FN-resolutionen från 1947, som gav Jerusalem status som en separat enhet. Vi ska inte legitimera Israels ockupation och annektering av östra Jerusalem, som fördömdes av ett enigt säkerhetsråd 1980.

De som driver detta torkar av fingrarna på Osloavtalet, det ramverk för en framtida tvåstatslösning som undertecknades 1993 av Yitzhak Rabin, palestiniernas Yasir Arafat och USA:s Bill Clinton. Det är därför sådana beslut väcker så starka känslor, reaktioner och internationellt motstånd. Det är den vägen som Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna föreslår att Sverige också ska vandra. Jag vill inte att Sverige ska gå den vägen, och de flesta partier i riksdagen vill inte heller det.

En flytt av vår svenska ambassad vore direkt oansvarig och skulle uppfattas som ett stöd för den amerikanska hållningen. Om andra regeringar i Europa följde efter ett sådant initiativ skulle det allvarligt skada möjligheterna för en fortsatt meningsfull diskussion om en tvåstatslösning. Detta borde även Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna förstå.

Det var de principiella skälen. Nu tar vi de tekniska.

I yttrandet, som finns i bil. 4 i betänkandet, anför utrikesutskottet att ett flertal motionsyrkanden rör flytt av ambassader, uppgradering av generalkonsulat till ambassader eller upprättande av ambassader. I likhet med tidigare yttranden till konstitutionsutskottet om utgiftsområde 1 vill vi påminna om att det enligt regeringsformen är regeringen, eller de myndigheter som ligger under regeringen, som beslutar om Regeringskansliets och utrikesförvaltningens organisation och fördelningen av resurser inom utrikesförvaltningen. Detta bör enligt utrikesutskottet även inbegripa hur utrikesförvaltningen organiserar sitt arbete.

Det ligger dock på regeringen att löpande samråda med riksdagen om den strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation. Sveriges internationella relationer påverkas till exempel av om en utlandsmyndighet öppnas eller stängs. Sådana beslut bör vara långsiktiga och bygga på väl förankrade strategier. I enlighet med detta anser utrikesutskottet att regeringen bör återkomma till riksdagen när det finns information om eventuella förändringar i utrikesförvaltningen.

Jag ska läsa för er vad den numera bortgångne israeliske författaren Amos Oz skrev. Egentligen tror jag att jag gillar Amos Oz mer än vad jag gillar det citat av honom som jag ska läsa för er. Han är en av mina favoriter sedan tidiga tonår. Om Jerusalem skrev han: Staden har ödelagts, byggts upp, ödelagts och byggts upp igen. Jerusalem är en gammal nymfoman som kramar ihjäl älskare efter älskare till döds, innan hon knuffar bort honom med en gäspning.

Om inte de principiella eller tekniska argumenten kan övertyga kanske det kulturella och Amos Oz få folk att fundera lite. Även vikingarna var i Jerusalem, som de kallade Jorsala, men de stannade inte heller länge.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 6 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om värdepapperisering

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU19

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om värdepapperisering (prop. 2019/20:37)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 7 Skatt, tull och exekution

*Skatt, tull och
exekution*

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU1

Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 13 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Vi har en utgiftsområdesdebatt som spänner över medel till skatteverk, kronofogde och tullverksamhet. Det är, som man snabbt inser, diskussioner som vi skulle kunna hålla på med länge, för det är några av de myndigheter som på allvar spänner upp samhället och som ska få Sverige att fungera.

För Skatteverket handlar det givetvis om att man ska få in skattemedel men också att man ska förebygga olika typer av brottslighet.

Tullverksamheten är central för att förebygga brott som begås här i landet av utrikes stödligor, för att få vår handel att fungera och för att alldeles särskilt se till att saker och ting som inte ska komma in i Sverige inte heller kommer in.

Kronofogdemyndigheten är helt central i ett samhälle därför att vi ska garantera att affärstransaktioner kan genomföras, att företagsamhet kan bedrivas och att människor som inte betalar för sig till slut faktiskt ändå måste göra rätt för sig. När olika typer av påminnelser och annat inte hjälper ska staten faktiskt garantera att denna funktion finns på plats.

Herr talman! Med detta konstaterande kan jag inte låta bli att reflektera kring att det är många av dessa grundläggande funktioner som inte längre fungerar så väl som de borde i Sverige. Detta är inte baserat på att myndigheterna är okunniga eller oengagerade – de präglas av fantastisk kompetens och skickliga medarbetare – utan det är baserat på att den politiska viljeinriktningen och styrningen inte möter de problem som Sverige har.

Herr talman! Låt mig ta några exempel. Allmänhetens förtroende för Skatteverket har ökat. Det är berättigat, dels beroende på att man har förbättrat sitt arbete, sina processer och sina rutiner, dels baserat på att tidigare regeringar har infört ett skattesystem som åtnjuter en större legitimitet hos medborgarna. En mycket impopulär skatt som fastighetsskatten försvann. Skatter som arvs-, gåvo- och förmögenhetsskatter som gav stora möjligheter till fusk, orättvisor och obegripligheter avskaffades av regeringar såväl till vänster som till höger. RUT-avdrag infördes, jobbskatteavdrag infördes och så vidare. På så sätt blev Skatteverkets uppdrag rimligare att utföra, eftersom skattesystemet som sådant åtnjöt en större legitimitet hos befolkningen.

Därefter har det skett en utveckling i samhället, och arbetet på skatteområdet går fort. Den största bristen i dag är att det saknas ett politiskt ledarskap för att komma till rätta med ett mycket allvarligt problem i Sverige gällande folkbokföring och identitet. Vem är vem? Vem bor var? Och hur säkerställer vi att det är rätt person som man faktiskt talar med? Det är en mycket grundläggande funktion i ett rättssamhälle som inte alls fungerar så väl som den behöver fungera.

Det är beklagligt att det från Centerpartiet, Liberalerna och regeringen inte finns ett mer dedikerat arbete för att komma till rätta med dessa allvarliga problem kring folkbokföringen.

Det finns även andra typer av problem med Skatteverket som skulle behöva adresseras och ges uppdrag kring. Det handlar till exempel om de tolkningar som Skatteverket gör och som har fått mycket allvarliga åverkningar på trovärdigheten kring både företagsklimat och på att så att säga vara medborgare i Sverige. Det kan handla om allt från hur man behandlas om man råkar äga en fyrhjuling till, för den delen, om man försöker bedriva vård- och omsorgsverksamhet. Man är mycket utlämnad till tolkningar från Skatteverket. Här borde en ansvarsfull regering ha försökt adressera detta. Vi saknar denna typ av åtgärder.

När det kommer till Kronofogden kunde vi i går i Svenska Dagbladet läsa någonting som alla vi som sitter i skatteutskottet väl känner till, nämligen att väntetiden för att få sina ärenden hanterade har tjugodubblats. Det ska ta 5 dagar, men det tar nu 105 dagar. Företagare vittnar om att de inte kan bedriva affärsverksamhet när de inte får in sina pengar. Detta är en form av svek från det gemensamma samhället – det som vi säger ska

fungera men som inte längre fungerar. Staten är inte den garant för betalningar som man har utfäst att man ska vara. Det driver på osäkerheten för att bedriva affärsverksamhet och företagsamhet i Sverige, och det riskerar att slå mot både tillit och tillväxt i samhället. Det är svårt att förstå varför denna typ av problem inte adresseras inom ramen för detta ärende.

På tullsidan är vi nöjda från Moderaternas sida med att regeringen inte reviderar de anslagsökningar som vi har drivit igenom. Det är snarare tvärtom så att det är uppenbart att Tullverkets uppdrag behöver både skärpas och förtydligas. Ett mycket stort problem är att man enkelt kan föra ut stöldgods från Sverige. Det gör tyvärr svenska hushåll till tacksamma måltavlor. Om man vet att man kan lasta en släpkärra full med stöldgods och sedan köra rakt ut ur landet med den utan att det finns tillräckliga mandat att hålla fast tjuvarna, då drabbas svenska hushåll också av en internationell stöldblick helt enkelt. Här vet man att det finns människor som man kan ta saker från och sedan komma undan med det därför att staten inte har tillräcklig kontroll över utförseln.

Herr talman! Vi från Moderaternas sida deltar inte i omröstningen, eftersom våra ramar har fallit i detta ärende. Men vi vill ändå påpeka, precis som vi gör i vårt särskilda yttrande, att andra prioriteringar faktiskt kunde göras här som vore mer i samhällets tjänst. Det är beklagligt att man tillför pengar till Skatteverket och upptar tid hos Skatteverket med att införa ett nytt ineffektivt subventionssystem på arbetsmarknaden som vi redan på förhand vet kommer att ha låg effekt och som är snarlikt olika typer av åtgärder som vi tidigare har haft utan effekt. Detta ska vi nu lägga skattepengar på och ge Skatteverket stöd för att utveckla system för att administrera. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att förvalta de gemensamma medlen.

Herr talman! Med detta sagt står vi givetvis bakom den politik som vi presenterar i vår budgetmotion till Sveriges riksdag. Vi vill också signalera att vi har varit tydliga med att vi gärna ser att man skulle gå vidare och arbeta mer konstruktivt på dessa områden. Det finns tyvärr en mycket uppskruvad ton i det allmänna debattklimatet i Sverige. Det talas om att Sverige är vanskött, misskött och så vidare. Jag tycker inte att man ska använda riktigt så starka ord. Men Sverige är definitivt oskött. När jag tittar ut över majoriteten här som står bakom detta förslag – centerpartister, liberaler, socialdemokrater och miljöpartister – kan jag ändå förundras över att man inte gör mer på dessa centrala samhällsområden. Ser man inte problemen med folkbokföringen och med människor vars identitet inte är känd? Ser man inte problemen med utförsel av stöldgods ur landet? Ser man inte problemet med tjugodubblade kötider hos Kronofogden? Hade det i sådana fall inte varit bättre att föra resurser dit i stället för att föra resurser till Skatteverket för att utveckla administrativa system för bidrag och subventioner på arbetsmarknaden som av allt att döma har mycket låg effekt?

(Applåder)

I detta anförande instämde Borian Åberg (M).

Anf. 14 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Moderaterna om hur de räknar i sitt budgetalternativ. Jag känner till Niklas Wykmans intresse och djupa kunskap när det gäller ekonomi. När tror Niklas Wykman att han kan ändra

Moderaternas syn på beräkningarna i budgeten? På alla utgiftsområden i Moderaternas budgetmotion låter de pris- och löneuppräknings reduceras med 50 procent för att finansiera reformer i budgetmotionen. Hur ska universitet, Skatteverket och all annan statlig verksamhet kunna bli av med personal och lokaler så snabbt när de har långa hyreskontrakt? Det lär de inte hinna på en månad. Frågan är om detta förfarande är korrekt, eftersom övriga partier inte använder denna modell. När tror Niklas Wykman att han kan förändra Moderaternas syn på pris- och löneuppräknings?

Anf. 15 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Den som blickar ut över det svenska samhället i dag kommer nog knappast till slutsatsen att sittande regering och den majoritet som Jörgen Hellman företräder är särskilt skickade att ta hand om det land som vi har. Det visades väl senast i går i den SCB-mätning som kom där Socialdemokraterna får sin sämsta notering någonsin. Jag tror därför inte att Jörgen Hellman är i en position att berätta för mig eller för Moderaterna hur man ska räkna i en budget. Hade denna majoritet kunnat göra bra budgetar hade Sverige fungerat bättre än vad det gör i dag.

För att svara på sakfrågan: Vår uppfattning är, herr talman, att myndigheter ska skötas på ett effektivt sätt. Staten ska inte ha förmåner som privata företag eller hushåll inte har. Det är självklart så att staten inte ska bara kunna räkna med större intäkter för att utföra samma arbete. Vår budgetprincip är väldigt tydlig, nämligen att ökade resurser och ökade befogenheter ska åtföljas av ett större uppdrag. Saker och ting ska inte bara per automatik tillåtas bli dyrare.

Jag är väl medveten om att Socialdemokraterna ser genom brett särade fingrar med slöseriet; det är inget problem för Socialdemokraterna att göra av med pengar på ett sätt som inte är effektivt. Det bidrar nämligen till att driva upp skattetrycket, och det är i sig själv bra, enligt Socialdemokraterna. För oss som inte tycker det – för oss som inte tycker att stora pålagor på hårt arbetande människor och hushåll har ett egenvärde – blir det givetvis viktigt att se till att man inte förslösar skatte kronor i offentlig verksamhet.

Offentlig verksamhet ska ha de pengar den behöver för att utföra det uppdrag den är tilldelad. Automatisk uppskrivning av kostnader utan ökade ansvarsområden är inte en sund politik. Sedan behövs det tillförsel av medel, absolut, men det ska i sådana fall ske för att man ska lösa nya uppgifter eller utföra gamla uppgifter på ett bättre sätt – inte för att utgifterna ska bli större.

Anf. 16 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Tack för det tydliga svaret att Moderaterna fortsättningsvis ska vara det enda partiet som räknar på sitt eget sätt, Niklas Wykman.

Jag har en annan fråga om beräkningarna när det gäller utgiftsområde 3. Moderaterna vill försöka lösa de flesta samhällsproblem med sänkta skatter, vilket alltid får effekten att det blir brist på pengar i verksamheten. Jag vill fråga Niklas Wykman vilka samhällsproblem det är ni löser när ni minskar budgetramen med 262 miljoner för Skatteverket, tullen och kronofogden. Vad ser ni att det får effekter på myndigheterna?

Jag förstår att halva svaret är att ni inte köper förslaget om ingångsavgiften – det var Niklas Wykman väldigt tydlig med i sitt anförande – men

Anf. 17 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Ovanligt nog är Jörgen Hellman dåligt påläst. Det finns absolut inga förslag om att minska anslagen till tullverksamheten, tvärtom har vi offensivt drivit på och drivit denna majoritet framför oss för att tullen ska få både mer resurser och ökade befogenheter. Det har vi en särskild motion om. Vi kommer också att återkomma i januari, tror jag, i en särskild debatt här i kammaren om varför ni inte tar ansvar för Sveriges gränser på det sätt som nu kommer att behövas.

Jag kan upprepa mitt svar till Jörgen Hellman: Vi ökar inte utgifter någonstans utan att den myndigheten i så fall får nya uppgifter. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att hantera skattemedel på att bara låta kostnader stiga över tid. Det är nämligen inte en lyx som någon annan i samhället har. Ring hem till valfri barnfamilj och fråga hur deras ekonomi ser ut! ”Tar ni er lyxen att bara låta utgifter öka från år till år, okontrollerat?” Alla svarar givetvis nej på den frågan. Då kan inte du heller göra av med deras pengar på det sättet, Jörgen Hellman.

(Applåder)

Anf. 18 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen.

Beträffande anslagen på utgiftsområde 3 ger vi uttryck för vårt förslag i vårt särskilda yttrande i betänkandet. Vi deltar alltså inte i beslutet, eftersom våra anslag ligger högre än den antagna budgetramen. Det framgår att Sverigedemokraterna föreslår ett betydligt större anslag än regeringen till de berörda myndigheterna.

Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten har centrala uppgifter för upprätthållande av ett väl fungerande samhälle i fråga om upprätthållande av god betalningsmoral och i fråga om brottsbekämpning. Sverigedemokraterna föreslår höjda anslag till alla dessa tre myndigheter, men vår största prioritering är – som så många gånger tidigare – Tullverket.

Tullverket står inför mycket stora utmaningar, för att använda ett missbrukat ord. Samtidigt som man arbetar med knappa resurser har man väldigt stora åtaganden. Tullverket har över tid tvingats sänka sin ambitionsnivå, parallellt med att samhället brottas med omfattande grov organiserad brottslighet där handel med insmugglade varor som narkotika, vapen, tobak och alkohol utgör stora samhällsfarliga inslag. Dessutom vet man att en stor mängd stöldgods av olika slag smugglas ut från Sverige, vilket Tullverket varken har resurser eller i många fall befogenheter att förhindra.

Samhällskostnaderna för regeringens återhållsamma attityd gentemot den organiserade brottsligheten växer. Det ökade anslag som regeringen aviserat hittills räcker inte till för att täppa till de hål som flera års besparingar har skapat i Tullverkets verksamhet. Nu tycks i och för sig regeringen anslå medel, med målsättningen inte bara att befintlig verksamhet ska upprätthållas utan även att en viss utökning ska ske. Vi anser dock att det är för lite. Neddragningarna under tidigare år, i kombination med en ökning av den organiserade brottsligheten med smuggelvaror, är skadliga för samhället. Detta behöver prioriteras högre.

*Skatt, tull och
exekution*

Sverigedemokraterna menar att ett större fokus behöver läggas på Tullverkets brottsbekämpande och därmed trygghetsbevarande verksamhet. Vår inriktning är att gränsskyddet behöver utvecklas och framför allt utökas. Man behöver utveckla samverkan med polis och andra myndigheter, och man behöver investera mer i teknik för att underlätta gränsskyddet och kontroller i varuflödet.

Sverigedemokraternas förslag innebär en ambitionshöjning som skulle skapa förutsättningar att vända utvecklingen rätt så att Tullverket kan intensifiera sitt arbete mot den organiserade brottsligheten inom sina ansvarsområden. Man måste även prioritera upp personalens säkerhet och inte minst befogenheter för att de ska kunna möta det ökade trycket från de kriminellas verksamheter. Man måste också höja ambitionsnivån för såväl kvalitet som kvantitet i Tullverkets verksamhet.

Därför är det tråkigt att det från regeringshåll uttrycks tveksamheter inför ett utökande av Tullverkets befogenheter. Arbetet med att utföra kontroller för att upptäcka utförsel av stöldgods och annan kriminell utförsel måste intensifieras och ges de förutsättningar som krävs för att den typen av brott ska kunna beivras effektivt. Gränsskyddet behöver också expanderas med målsättningen att det ska fungera dygnet runt, året runt och på alla platser där det behövs. I dag har Tullverket inte kapacitet att hantera gränsskyddet på det sättet.

Tullverket måste även klara de satsningar på digitalisering och andra serviceåtgärder som krävs för att man ska kunna leva upp till de åtaganden som vi har inom ramen för tullunionen samt underlätta handeln mellan Sverige och andra länder, vilket är en avgörande fråga för svensk ekonomi. Tullverket räknar också med att ökade anslag kommer att behövas för att hantera situationen efter Storbritanniens utträde ur EU.

Skatteverket hanterar i första hand skatteärenden med inriktning på service och indrivning av skatter men har ett flertal andra uppdrag. Utformningen av och inriktningen för myndighetens verksamhet har betydelse för samhällsutvecklingen i dessa avseenden.

Sverigedemokraternas politiska inriktning för Skatteverket utgår från ett utvecklingsarbete inom områdena internationella skatteavtal och bekämpning av skattebrott, säkrad finansiering av välfärd och trygghet, utveckling av ett företagsvänligt myndighetsförfarande, intensifiering av arbetet med regelförenkling, ordning och reda i folkbokföringen – icke minst – och fler skattekontroller.

Skatteverket bör prioritera arbetet med de bilaterala skatteavtalen i syfte att upprätthålla den svenska exportkonkurrensen, vilket är viktigt inte minst för sysselsättningen i Sverige. Det är också ett område där Sverige har hamnat på efterkälken, vilket vi har uppmärksammat tidigare. En annan viktig uppgift är brottsbekämpning, även det i samarbete med andra myndigheter. I takt med globaliseringen har man inom OECD konstaterat att problemen med skatteflykt och skatteundandragande har ökat. Vi har i flera tidigare sammanhang uttryckt oss positiva till ett svenskt deltagande i ett brett internationellt samarbete inom ramen för OECD:s anti-BEPS-åtgärder.

Utöver avsiktliga skattebrott och aggressiv skatteplanering och skatteflykt förekommer även skattefel som ibland är oavsiktliga. Skatteverket behöver utöka arbetet med att förebygga dessa skattefel, och Sverigedemokraterna föreslår därför ökade anslag för fler skattekontroller. Vidare behö-

ver man säkerställa en god service till företag, förenklingar i regelsystem och en god ordning i folkbokföringen, som jag nämnde tidigare, och där har Skatteverket ett stort ansvar.

Sverigedemokraterna ställer sig inte bakom regeringens aviserade in-
gångs- och ungdomsavdrag eftersom tidigare åtgärder av detta slag har vi-
sat sig ineffektiva och det inte finns anledning att förvänta sig något annat
resultat den här gången. Som en följd av regeringens förslag anslås 141
miljoner kronor för implementering av it-system och administration på
Skatteverket, kopplat till avdraget. Detta anslag kunde vi sverigedemokra-
ter alltså ta bort från vårt budgetförslag.

Kronofogdemyndighetens uppdrag är, förutom att driva in skattemedel
och andra skulder, att ge stöd till den som inte får betalt för sina fordringar
och att underlätta för den som hamnat på obestånd att komma på fötter
igen. En viktig uppgift i det sammanhanget är att utveckla metoder för att
öka medvetenheten om överskudsättningens baksidor och om hur man
undviker att hamna i en sådan situation.

Kronofogdemyndigheten har redan kommit en bit på vägen, till exem-
pel genom sitt arbete med projektet Koll på vardagsekonomi, men vi me-
nar att det bör finnas mer att göra på detta område. Varje person eller fö-
retag som undviker att hamna på obestånd är en vinst för samhället. Därför
vill vi ge Kronofogdemyndigheten i uppdrag att utveckla denna del av
myndighetens arbete och föreslå lagändringar som kan bidra till att minska
riskerna för överskudsättning.

Anf. 19 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Vänsterpartiet tar i sin budgetmotion ett helhetsgrepp om
de växande klyftorna. Vi vill att Sverige åter ska bli världens mest jämlika
land.

Vi vet att ekonomisk jämlikhet är bra för ett lands utveckling. I jämlika
samhällen är hälsan bättre, tryggheten större och den ekonomiska tillväx-
ten högre. Även skolresultat påverkas positivt, och jämställdheten mellan
kvinnor och män har kommit längre.

Under de senaste decennierna har ojämlikheten i samhället ökat. Sam-
tidigt har skattesystemets omfördelning kraftigt försämrats. Den relativa
fattigdomen har fördubblats på mindre än tio år samtidigt som den ekono-
miska eliten har fått det allt bättre i Sverige.

I det läget lägger regeringen fram en budget som främst gynnar rika
män, på välfärdens bekostnad. De nödvändiga satsningarna på välfärden
uteblir, trots att det runt om i Sverige kommer larmrapporter om stora ned-
skärningar inom skolan, äldreomsorgen och sjukvården.

Vänsterpartiet har andra prioriteringar. Därför lägger vi fram en plan
med reformer för att öka jämlikheten i samhället. Vänsterpartiet vill satsa
på den generella välfärden. Detta är satsningar som är centrala för ett jäm-
likare samhälle.

Vi vill se en annan inriktning av budgetpolitiken. Vårt förslag inom
detta utgiftsområde ska ses som en del av vårt budgetalternativ, som vi ser
som en helhet.

Vidare har riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen
gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar. Därför deltar vi
inte heller i beslutet, utan vi lägger fram en helt egen politik.

*Skatt, tull och
exekution*

Anf. 20 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! De tre myndigheterna Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten har en fundamental betydelse för att vi ska ha en väl fungerande ekonomi som präglas av ordning och reda.

Skatteverket ser framför allt till att de skatter som bestäms av oss politiker här i riksdagen, i regionerna och i kommunerna tas in, men myndigheten har också viktiga brottsbekämpande uppgifter.

Tullverket kontrollerar flödet av varor in i och ut ur Sverige, bidrar till ett säkert samhälle och säkerställer en konkurrensneutral och effektiv handel. Det senare är inte minst viktigt för Sverige, som är ett litet och handelsberoende land.

Kronofogdemyndigheten arbetar med att upprätthålla en god betalningsvilja i samhället. Detta är viktigt för all form av företagsamhet och för att förtroendet mellan människor ska upprätthållas på en hög nivå. Dessutom är Kronofogdemyndighetens arbete med skuldsanering för överskuldsatta mycket viktigt ur ett socialt perspektiv.

Skatteverket och Tullverket har de senaste åren fått stora tillskott till sina verksamheter. När Kristdemokraterna och Moderaterna förra året fick igenom vår budgetreservation här i riksdagen innebar det att Skatteverket fick ett tillskott på 30 miljoner och Tullverket ett tillskott på 90 miljoner. Resurstillskotten gjordes bland annat för att stärka Skatteverkets arbete mot skattefusk och för att förstärka Tullverkets gränskontroller.

Nu fortsätter förstärkningen av Tullverket, och det är något som vi kristdemokrater välkomnar. I vår budget gör vi samma ekonomiska tillskott som regeringen, men samtidigt vet vi att tullen behöver mer än bara ekonomiska tillskott. Kristdemokraterna vill stärka tullens brottsbekämpande verksamhet samt gränsskyddet, och för detta krävs det också ett befogenhetstillskott.

Herr talman! I juni i år skrev en lång rad företrädare för olika branschorganisationer – 13 stycken, närmare bestämt – om den frustration som företagare i dessa branscher känner över att internationella stödligor ser Sverige som ett smörgåsbord. Enligt de 13 organisationerna begår dessa internationella ligor hundratusentals stölder och för ut varor för flera miljarder kronor varje år.

Organisationerna skriver: ”Vi kräver nu att politikerna snarast vidtar konkreta åtgärder för att stoppa de internationella stödligorerna. Vi har tröttnat på att se stöldgods lämna landet utan att något händer.”

Kristdemokraternas besked till dessa organisationer, och till alla andra som är trötta på att se stöldgods föras ut ur landet, är: Vi ser er. Vi vet om problemet. Precis därför fanns det med ett tillkännagivande i Kristdemokraternas och Moderaternas budget förra året om att Tullverkets befogenheter måste utökas.

Detta måste genomföras snarast. Tullen behöver i ökad utsträckning bli en gränsskyddsmyndighet som kan beivra alla typer av brott vid gränsen. Inte minst måste utförseln av varor kontrolleras betydligt hårdare.

Herr talman! Kronofogdemyndigheten har, precis som de andra myndigheterna på detta utgiftsområde, flera viktiga uppdrag. Ett av dessa är att komma till rätta med problemen kring överskuldsättning.

Det finns många skäl till att skuldproblem uppstår. Det vanligaste är väl att det sker en stor livsförändring, som separation, sjukdom, arbetslöshet eller konkurs. Ofta sker det i kombination med låga inkomster och små marginaler. Problemen som följer av detta blir stora, både för den enskilda människan och för samhället.

Vi vet att det finns starka kopplingar mellan ekonomisk utsatthet och psykisk ohälsa. Stöd och hjälp till dessa människor är förstås mycket viktigt ur det rent mänskliga perspektivet, men de samhällsekonomiska kostnaderna för den psykiska ohälsan får inte heller underskattas.

En del av överskuldsettingsproblematiken är en följd av snabblån och sms-lån, inte minst för många ungdomar. De riskerar att hamna i en väldigt utsatt situation.

På detta område har Kristdemokraterna på olika sätt arbetat för att göra förbättringar. Exempelvis har det införts tillståndsplikt för snabblåneföretagen. Finansinspektionen har dessutom fått i uppdrag att utföra tillsyn av företagen, och Konsumentverket har fått utökade möjligheter att sanktionera mot brister i kreditprövningen. Men mer måste göras för att stärka arbetet mot överskuldsetting.

För att hjälpa överskuldsetta finns möjligheten till skuldsanering hos Kronofogdemyndigheten. När man ansöker om skuldsanering gör myndigheten en bedömning där de bland annat går igenom hur och varför skulderna uppkommit och om den enskilde gjort vad den kan för att betala dem.

Att få skuldsanering kan vara en väldigt viktig hjälp för dem som har så stora skulder att de aldrig kan betalas av. Särskilt utsatta är barn till föräldrar som inte kan betala sina räkningar på grund av skuldsetting. Under 2018 berördes 448 barn av verkställda avhysningar från bostaden. Detta är en ökning med 14 procent bara jämfört med året innan.

Under den tid Kristdemokraterna satt i regering prioriterades arbetet med att minska antalet avhysningar av barnfamiljer. Detta arbete gav positiva resultat, men nu behövs återigen särskilda insatser för att minska denna siffra.

Tyvärr är inte detta en prioriterad fråga för regeringen och dess samarbetspartier. I budgeten för nästa år tas 20 miljoner kronor bort från arbetet mot överskuldsettingar. Detta innebär att färre människor kommer att ges möjlighet till skuldsanering. Därmed kommer fler människor att leva med stora skulder och med större risk att drabbas av psykisk ohälsa. Det är mycket olyckligt.

Kristdemokraterna vill i stället att Kronofogdemyndighetens arbete mot överskuldsetting stärks. Vi vill att det förebyggande arbetet ska stärkas, att handläggningstiderna ska kortas och att barnfamiljer ska prioriteras.

Vi säger nej till den neddragning januaripartierna gör på detta viktiga arbete och tillför i stället ytterligare 10 miljoner kronor. Jämfört med januaripartierna avsätter vi alltså 30 miljoner kronor mer för detta.

Avslutningsvis, herr talman, har Kristdemokraterna lagt fram ett eget budgetförslag. Det föll i förra veckan, och riksdagen har beslutat om budgetramarna för nästa år i enlighet med regeringens förslag.

Våra budgetar är helheter, och vi står bakom det regelverk som vi har för budgetarbetet här i riksdagen. I enlighet med det har jag avstått från att delta i beslutet på det här utgiftsområdet i utskottet. Därför har jag inte heller något yrkande i dag.

Anf. 21 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

I dag debatterar vi utgiftsområde 3, som avser skatteuppbörd, tullkontroll, indrivning av skulder och skuldsanering.

Totalt föreslår vi i betänkandet 12 miljarder och 57 miljoner till dessa tre myndigheter. Det är viktig verksamhet på många sätt och förutsättningen för statens inkomster. Det handlar om stoppande av illegal införsel, tull och indrivande av skulder. Förslaget som vi har att ta ställning till i dag innebär att samtliga dessa myndigheter kan rekrytera. För främst Tullverket kommer det att innebära att antalet anställda vid myndigheten ökar.

Det är naturligtvis viktigt att få in skatteinkomster. De finansierar välfärden och våra viktiga samhällsinvesteringar. Varje försvunnen skattekrona och fusk i bidragssystemet undergräver solidariteten och tilliten till samhället. Det förstör kittet i samhällsbygget.

Vi har fått höra om Skatteverkets preliminära verksamhetsplan, och jag upplever den som imponerande. Myndigheten ska underlätta för allmänheten och företag att göra rätt. Det är viktigt med en enhetlig och rättssäker behandling.

Man kommer att fortsätta med digitaliseringen. Vi som invånare kan i dag deklarerar på många sätt, till exempel i en telefon. Det är mycket enkelt. Det är mycket besvärligare för företagen. Men jag upplever att Skatteverket ändå försöker att arbeta med förenklingar genom digitalisering. En fördel med digitaliseringen är att den motverkar fel och fusk och gör det enkelt att deklarerar. Jag upplever också att Skatteverket försöker bli bättre i sin externa och interna information så att det blir rätt.

Skatteverkets anslag ökas med totalt 152 miljoner kronor för 2020. Exempel på satsningar som regeringen gör är på att bekämpa välfärdsbrott och höja kvaliteten i folkbokföringen samt på att få ett system som gör det möjligt för vissa myndigheter att få tillgång till uppgifter om bankkonton.

Skatteverket kan naturligtvis inte trola i de här systemen. Vi behöver se över skattesystemet; det är över 25 år gammalt. En översyn finns med i januariavtalet. Dagens skattesystem beslutades innan internet fanns, och vi var inte med i EU då. Sedan dess har över 600 undantag beslutats i denna kammare.

Dessutom upplever jag att Skatteverkets omtolkningar skapar ännu mer ryckighet i skattesystemet, så en översyn behövs. Den måste leda till färre undantag, vilket skapar förenklingar.

Herr talman! Det görs mycket för att beivra skattefusk. Vi har redan här i kammaren beslutat om en lång rad åtgärder. Det är naturligtvis av betydelse för statens inkomster, men det är också av stor betydelse för att skapa konkurrensneutralitet mellan företagen och jämbördiga villkor för de anställda i företagen.

Herr talman! Det har varit många internationella läckor, där även svenska invånare och kända banker varit inblandade. Länderna i OECD och Europa försöker att stänga skatteflyktsfönstret på många sätt, och vi socialdemokrater välkomnar OECD:s BEPS-projekt. Jag tror, herr talman,

att ett av de kommande besluten i denna kammaren kommer att vara att skatterådgivare ska redovisa sina upplägg.

Förra mandatperioden tog regeringen tillsammans med Vänsterpartiet fram ett tolvpunktsprogram mot skattefusk. Det har naturligtvis gjorts också för att skapa vettig konkurrens och motverka illojal konkurrens.

Som flera talare tagit upp ansvarar Skatteverket också för folkbokföringen. Vi ser ju alla i medierna ibland att någon har kapat en identitet. Främmande personer folkbokför sig på andras adresser. Tidvis har Skatteverkets handläggningstider varit på tok för långa. Det behöver därför göras mycket. Lagen har förändrats, och nu utvecklar Skatteverket datasystemen när det gäller folkbokföringen. Men vi har väl alla här en förväntan om att folkbokföringen ska få en högre kvalitet. Regeringen har också tillsatt en särskild utredare som ska föreslå åtgärder som förbättrar folkbokföringen ännu mer.

Herr talman! Sverige är ett öppet land. Men det krävs ordning och reda vid våra gränser. EU står för kontrollen av våra yttre gränser, men vi kommer också att behöva gränskontroller länderna emellan för att motverka illegal handel med sprit, narkotika och vapen, som göder den grova organiserade brottsligheten. Därför gav S-MP-regeringen förra mandatperioden ett tillskott till Tullverket. Och vi kan läsa att budgetramen i år höjs med 40 miljoner och kommer att fortsätta höjas 2021. Men våra satsningar måste också ses som en helhet. Vi ger tillskott till polisen och övriga myndigheter i den rättsvårdande kedjan.

Kronofogden beskriver för skatteutskottet i sin verksamhetsplan att man gör som Skatteverket och försöker utveckla it-stödet. Det är naturligtvis för att det ska bli lättare att driva in skulder och hjälpa folk med avbetalningsplaner. Det är viktigt att riksdagen följer upp att verksamheten moderniseras. Satsningarna på Kronofogdemyndigheten genomförs för att möta behovet av samverkan i bekämpningen av välfärdsbrott och annan ekonomisk brottslighet.

Herr talman! Avslutningsvis: När man läser budgetpropositionen och partimotionerna ser man att Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centern, Liberalerna och Vänstern står för samma bedömning om budgetram på utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, så det känns som att vi har en bred samsyn inom detta utgiftsområde.

(Applåder)

Anf. 22 HAMPUS HAGMAN (KD) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande tidigare har riksdagen tillkännagett för regeringen att en ny lagstiftning måste tas fram som ger Tullverkets personal befogenhet att stoppa och genomsöka fordon för att stoppa utförseln av stöldgods, och precis som jag sa är det många som efterfrågar detta. Svensk Handel, Svensk Försäkring, Stöldskyddsföreningen och tio andra organisationer menar att de internationella stöldligorna ser Sverige som ett smörgåsbord.

De som drabbas av inbrott och äldre som utsätts för stölder har inte resurser att skriva debattartiklar i Svenska Dagbladet, men även de är väldigt utsatta. För dessa människor, företagare och privatpersoner, räcker det inte att Tullverket får ekonomiska tillskott. Tullverket måste också få ett befogenhetstillskott.

Nu har det gått ett år sedan riksdagen lämnade sitt tillkännagivande till regeringen, och under detta år har Socialdemokraterna inte kunnat ge besked om när tullen ska få fler befogenheter. Faktum är att Socialdemokraterna inte ens har kunnat ge besked *om* tullen ska få fler befogenheter.

Nu får Socialdemokraterna ännu en chans att ge besked. Kan Jörgen Hellman i dag berätta om riksdagens tillkännagivande kommer att tillgodoses och i så fall när?

Anf. 23 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Hampus Hagman beskriver ett stort samhällsproblem. Vi följer väl alla nyhetsrapporteringarna om stölderna och utförseln från landet.

Hampus och jag kommer ju från Västsverige, och vi har nu en ny polihögskola i Borås.

Expansion av all verksamhet inom rättskedjan är givetvis ett av svaren. Samverkan mellan polis och tull måste självfallet också bli bättre. Då krävs det fler konstaplar, och det är detta regeringen arbetar med.

Vad gäller översynen får vi se vad regeringen kommer fram till i sin beredning. Jag upplever att utskottet, liksom regeringen, tar denna fråga på största allvar, och utskottet kommer ju att ha en tulldebatt i januari. Det är alltså en högaktuell fråga Hampus Hagman tar upp.

Anf. 24 HAMPUS HAGMAN (KD) replik:

Herr talman! Att polisen får mer tillskott, att vi får fler poliser, att rättskedjan förstärks och att myndigheter samverkar är ett av svaren, men det är inte svar på den fråga jag ställde om när Tullverket ska få fler befogenheter. Jag tycker att bristen på besked vad gäller riksdagens tillkännagivande till regeringen i denna fråga är beklämmande.

De som utsätts för brott, de som drabbas av inbrott, de äldre som utsätts för stölder och de butiksägare som blir bestulna är knappast nöjda med regeringens saktfärdighet i hanteringen av denna fråga. Jag kan än en gång konstatera att det är beklämmande.

Anf. 25 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Ska tullens befogenheter ändras innebär det en helt ny syn på vad tullen ska göra. Vi är med i EU, och EU är den yttre gränsen. Vi ska tulldeklarera och kontrollera det som kommer in så att vi inte får in vapen, narkotika och annat som inte ska in. Det är givetvis ett viktigt huvudfokus, för vi vill ju inte ha in dessa handgranater och pistoler.

Stölder är polisens ansvar att utreda. Det finns dock en myndighets-samverkan, så om tullen upptäcker något ringer de polisen och försöker kvarhålla godset så att polisen kan ta det i beslag.

I samtal med Tullverket upplever vi ändå att spelreglerna för polis och tull fungerar relativt bra. Jag tror dock att mer resurser till polisen är en av nycklarna.

Anf. 26 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Förutsättningen för vår välfärd är att det finns företag som kan, vågar och vill anställa. Endast så kan de skatteintäkter genereras som vi behöver för det gemensamma.

Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är centrala delar, inte bara för det svenska rättssamhället utan för att säkerställa att statens uppbörd blir korrekt, varken mer eller mindre. Jag återkommer till detta senare.

Herr talman! Förutsebarhet och tydliga spelregler är avgörande för att på ett rättssäkert och effektivt sätt säkerställa att beslutade skatter inbetalas. Det är grunden för finansieringen av vår offentliga verksamhet. Det är också en fråga om likabehandling och värnandet av tilliten till det offentliga.

Herr talman! Ett skattesystem ska vara transparent och enkelt att förstå. Det ska helt enkelt vara lätt att göra rätt. Vi vet dock att det inte alltid är så lätt. Organisationer och företagare har en mångfald av regelverk och lagar att hålla reda på och förhålla sig till. En del är branschspecifika medan andra är utformade utifrån bolagsform.

Herr talman! Jag underströk att uppbörden ska vara korrekt, varken mer eller mindre. Här finns det anledning att utveckla. Jag kan konstatera att Skatteverket under en rad år ägnat sig åt alltmer fiskala tolkningar av riksdagens beslut. Att verket som kontrollmyndighet genom beslut direkt och indirekt börjat styra näringsverksamhet är allt annat än bra.

Låt mig ta några principiellt viktiga exempel från verkliga livet.

Ett första exempel är att Skatteverket har yrkat på uttagsbeskattning för en bygdegårdsförening på 235 376 kronor. Bakgrunden är att föreningen hyr ut lokaler för skolverksamhet under dagtid på vardagar. Som skäl för uttagsbeskattningen anges att föreningen anses kunna disponera lokalerna under nätter och helger. Beskattningen ska alltså baseras på dispositionsrätt, inte faktiskt utnyttjande.

Genom att tolka lagstiftningen på detta oerhört fiskala och direkt felaktiga sätt riskerar landets alla bygdegårdsföreningar, Folkets Hus-föreningar, idrottsföreningar och andra som, vilket är vanligt, delvis hyr ut sina lokaler. De straffbeskattas för stora intäkter som aldrig existerat. Dessa föreningar är dessutom ofta små och ideella verksamheter.

Ett annat exempel är förmånsbeskattningen av fyrhjulingar. En maskin som en företagare som arbetar med utsättning på vägbyggen anskaffat för 109 000 kronor vill Skatteverket påföra ett årligt förmånsvärde om 87 360 kronor baserat på sommaruthyrning, förmodligen fritidsverksamhet, på Möja i Stockholms skärgård.

På samma tema: En skogsägare som anskaffat en skogsutrustad fyrhjuling för 81 000 kronor ska påföras ett förmånsvärde om 180 600 kronor.

Detta är helt orimliga nivåer. De sätts sedan ned av domstolarna, men alla småföretagare har inte kraft eller råd att driva dessa frågor och överklaga Skatteverkets agerande. Detta ger en stor osäkerhet. Ja, det är direkt rättsosäkert.

Den som bedriver näringsverksamhet genom ett bolag riskerar beskattning för nyttjande av företagets tillgångar enbart baserat på dispositionsrätt.

Ett tredje och sista exempel handlar om energibeskattning vid tillverkning av snö. Sedan 1996 har det, enligt beslut från Skatteverket, varit möjligt för snötillverkare med snökanon att få skatternedsättning till den lägre industriskattesatsen för energiskatt på el.

Detta beslut har varit en grundläggande ekonomisk förutsättning för de numera drygt 210 snöanläggningar som bedriver sin verksamhet runt om i landet – allt från små, ideella föreningar till kommuner och företag.

I början av innevarande år kom besked från Skatteverket att tidigare skattenedsättning inte längre gäller. Det är nu full skatt utan möjlighet till tillämpning av lägre industriskattesats som gäller.

Detta beslut kom långt in på det nya budgetåret, och det är oavsett rättslig grund en hantering som inte är rimlig. De företag, föreningar eller kommuner som driver anläggningar måste ha tydliga och förutsebara förutsättningar för att kunna bedriva sin verksamhet.

Herr talman! Dessa exempel tydliggör den rättsosäkerhet som många som bedriver näringsverksamhet upplever.

En viktig roll för Skatteverket är att som tillämpande myndighet se till att rättsläget på skatteområdet blir klarlagt. Det måste alltid göras ur ett rättsvetenskapligt perspektiv med balanserade tolkningar, inte enbart ur ett fiskalt perspektiv.

Herr talman! Statens närvaro i hela landet är central för samhället i stort. Myndigheter har en viktig roll när det gäller att se till att vi har en decentraliserad lokalisering. Man är till för medborgare och alla företag. Det är också viktigt att man genom närvaro medverkar till utveckling och tillväxt i landet.

Teknikutvecklingen underlättar för myndigheter att just bedriva en decentraliserad verksamhet som finns runt om i hela landet. Myndigheters närvaro bidrar också till att förbättra arbetsmarknaden. När det privata näringslivet ska rekrytera personer, företrädesvis nyckelpersoner, är det viktigt och underlättande att det finns en blandning av privata arbetsgivare och myndigheters arbetsgivare på plats.

Herr talman! För tre år sedan aviserade Skatteverket en nedläggning av verksamheter på ett antal ställen i landet. Det var nio orter. Detta gjordes inte av ekonomiska skäl, utan man motiverade det med att Skatteverket ska finnas där företag finns i dag och där företag kommer att finnas i framtiden. Orter som fanns med på avvecklingslistan var Värnamo i Gnosjöregionen, Enköping och Lycksele, för att nämna några exempel. Det här stoppades, och jag hoppas att skatteutskottet hade en stor roll i det. Vi kallade dåvarande generaldirektören tre gånger till riksdagen och ställde honom mot väggen.

Herr talman! I förrgår besökte jag Kronofogdemyndigheten i Mora och Hudiksvall, där de lokala kontoren nu enligt rikskronofogden ska läggas ned; i stället ska de flyttas till större orter i respektive region.

Dessa två myndigheters ageranden visar att det behövs en förändring. Det måste säkerställas att myndigheters närvaro finns i hela landet. Jag tycker, vilket jag också har tillskrivit statsministern, att strategiska framtidsfrågor inte kan avgöras av en enskild myndighets beslut, beslut som enbart tar hänsyn till den egna myndigheten och helt missar viktiga helhetsperspektiv. Beslut om var statens verksamhet ska finnas är en fråga för regeringen och för politiken. Hur och var staten är närvarande är en strategisk politisk fråga.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 27 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att påtala det anmärkningsvärda i att riksdagsledamoten Per Åsling säger att myndigheters tillämpning är felaktig. Det är ändå inte den ordningen vi har. Här inne stiftar vi lagar. Regeringen skriver regleringsbrev till myndigheterna. Myndigheterna tillämpar lagstiftningen. Medborgarna kan överklaga tillämpningen. Den prövas då i domstol, som fastställer vilken rätt som gäller och hur lagstiftningen ska tolkas när den är ifrågasatt. Om man sedan inte uppskattar de utfall som kommer av myndigheters beslut eller i domstolar är det vår uppgift här inne att stifta nya lagar, alternativt regeringens uppdrag att skriva nya regleringsbrev. Det är på det sättet vi får vårt samhälle att fungera, inte genom att överpröva myndigheters och domstolars beslut politiskt direkt. Det gör vi i så fall genom regleringsbrev och genom att ändra den lagstiftning som ligger till grund. Det är viktigt att vi håller på den råkången, särskilt i dessa tider.

Min fråga till Per Åsling rör om Per Åsling är nöjd med den samhällsutveckling vi ser. Detta är ett mycket viktigt utgiftsområde. Det rör statens grundfunktioner. Skatteindrivning är ett hårt ord, men det är i grunden vad det handlar om. Det handlar om våra gränser, Tullverket och skydd mot att saker som inte ska vara i Sverige kommer in här. Det handlar om att säkerställa transaktioner i samhället genom att man kan få in sina skulder. Bedömer Per Åsling att väljarna i Jämtland fick det som de röstade på med den här regeringen och det beslut som vi i dag ska fatta? Var det detta väljarna ville ha?

Anf. 28 PER ÅSLING (C) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera det som gäller rättsläget. Vad jag syftade på i mitt anförande var att det med utgångspunkt i dispositionsrätten har fastställts en praxis i Högsta förvaltningsdomstolen. Denna praxis ger bara stöd för en sådan hållning som Skatteverket har när det är fråga om dyrare egendom som kan användas privat. Den ger inte stöd för beskattning av möjligheten att använda till exempel fyrhjulingar och andra fordon, som jag tog upp i mitt anförande.

När det sedan gäller den fråga som Niklas Wykman ställer kan jag säga att januariavtalet i dag är grunden för Centerpartiets medverkan i politiken. Det är på det sättet vi kan vara med direkt och styra utanför riksdagen och styra och arbeta med regeringen. Jag ser att januariavtalet innehåller många inslag som är väldigt bra för Jämtlands län och som innebär att vi får ökad resurstilldelning i hela landet. Hela landet kommer i åtnjutande av dessa resurser.

På skatteområdet vet jag att vi har olika uppfattningar. Vi gör en förändring som innebär att det i och med den budget som nu kommer att antas kommer att införas ett ökat grundavdrag för människor som bor på svensk landsbygd. Detta görs för att ta bort skattekillen mellan landsbygdsboende och andra. Landsbygdsboende betalar ofta mer i skatt och har sämre service jämfört med genomsnittet.

Anf. 29 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Centerpartiet ingick januariöverenskommelsen med det uttalade syftet att isolera ett parti, nämligen Sverigedemokraterna, från

makten. Att döma av opinionsmätningarna går det väl si och så med den strategin.

Men det är inte det politiska spelet som är det viktiga. Det viktiga är utfallet i samhället och hur landet utvecklas. Per Åsling låter ändå relativt nöjd med den utveckling vi ser. Det är svårt att tro att så många andra är så nöjda, förutom de som direkt är tecknande parter i det här avtalet. Sverige har allvarliga problem.

Man tillför nu Skatteverket pengar för att administrera subventioner av anställningar som troligtvis har mycket låg effekt. Min fråga till Per Åsling är: När man nu satt med och gjorde den här budgeten, hade det inte varit bättre att till exempel ge de pengarna till tullen för motverkan av utförsel av stöldgoods?

Anf. 30 PER ÅSLING (C) replik:

Herr talman! I den budget som regeringen har lagt fram och i Moderaternas motion är det på kronan samma anslag till tullen.

Om vi ska kunna vända utvecklingen och se till att hela landet kan ha tillväxt och att människor kan verka och bo där de vill är det angeläget att politiken har det grundsättet. Detta tycker jag är viktigt att slå fast. Det grundsättet är en bärande punkt i januariavtalet, och den har kommit dit tack vare att Centerpartiet har drivit på. Det är viktigt att konstatera att vi därmed har åstadkommit en angelägen ändring i svensk politik.

Anf. 31 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag tackar för en god debatt. Att driva in skatt på ett rättsäkert, korrekt och förutsägbart sätt är grunden både för att ett välstånd ska kunna skapas och för att vi ska kunna fördela det välståndet i form av välfärd.

Det område i budgeten som vi nu debatterar är kanske därför det mest grundläggande av alla områden. Företagen, de som skapar välstånd, de företagsamma människorna, entreprenörerna, innovatorerna och de som går till jobbet behöver veta att Skatteverket agerar på ett korrekt sätt, att myndigheter är rättsäkra och att det finns förutsägbara förutsättningar för att de ska kunna skapa det välstånd som vi sedan använder för att finansiera till exempel rättsväsen och välfärd. Välfärden behöver ett fungerande och förutsägbart skatteintag för att vi ska kunna finansiera de sakerna.

Fru talman! Det är ofta vi får frågan: Vad hittar ni för likheter mellan Liberalerna och Socialdemokraterna inom januariöverenskommelsen? Vad finns det för gemensam idé? En sådan sak vi har gemensam är att vi vill bekämpa välfärdsbrott. Socialdemokraterna har varit väldigt engagerade i att värna om förtroendet för välfärden och därför velat bekämpa välfärdsbrott. Vi i Liberalerna delar såklart den ingången. Men vi är också väldigt begeistrade över att stoppa skatteslöseri.

Varje gång det begås ett välfärdsbrott, varje gång som någon fuskar, slösar man bort skattepengar. Det är också så att varje gång man fuskar minskar förtroendet för välfärden. Det minskar på ett sätt som Socialdemokraterna i den här konstellationen kanske allra främst har varit skeptiska till. För oss i Liberalerna har det varit en viktig del av budgeten och det här budgetområdet att minska slöseriet med skattepengar. Det är en del av förtroendet för allt vi egentligen ägnar oss åt i det här huset.

Fru talman! Det har också varit en viktig prioritering för Liberalerna att stärka hela rättskedjan. Det är relevant på det här området inte minst för Skatteverkets arbete, Kronofogdens arbete och kanske framför allt i det här fallet för tullens arbete. Det är tullen som ska vara garanten för att vi inte skyfflar ut stöldgods från Sverige och inte heller får in sådant vi inte vill ha till Sverige.

Den gemensamma breda satsningen på hela rättskedjan som vi får med budgeten är en förhandlingsframgång för Liberalerna. Det är sant, som har sagts här tidigare i debatten, att tullen behöver mer befogenheter. Men det är också sant att man behöver samarbeta ännu mer med polisen. Polisen behöver förstärkning så att man kan ingripa än mer.

Det är också så att man behöver mer resurser till de saker man redan gör i dag. Det är naturligt att tullen behöver prioritera. Det är klart att det varje dag rör sig över våra gränser vapen, tunga farliga droger men också andra saker som är olagliga. Tullen måste tyvärr med sina begränsade resurser prioritera att ta vissa saker före andra saker. Det är för att den ska kunna prioritera ännu mer saker och ta ännu mer saker som vi inte vill ska komma in eller ut ur landet som tullen behöver få mer resurser. Det får den i den gemensamma satsningen på hela rättskedjan.

I Öresundsregionen vittnar Tullverket om att de kriminella gängen – de gäng som vi läser om i tidningen som skjuter ihjäl människor på öppen gata i Malmö – till del finansieras genom att transportera godis till Danmark. Danmark har en sockerskatt, och då kan man tjäna pengar på att köpa godis billigt i Sverige och sälja det på den danska marknaden.

Det är rimligt att man först tar kalasjnikovar och kulsprutor, sedan heroin och så vidare. Om man också ska kunna ta godis som transporteras över våra gränser kommer det att behövas rätt rejäla satsningar på Tullverket och polisen, på samarbete och samverkan, och dessutom ytterligare förstärkning av deras befogenheter.

Fru talman! Detta utgiftsområde är grunden för allting som vi gör i det här huset. Jag är glad över att kunna rösta igenom en bred satsning på hela rättskedjan tillsammans med kammaren i dag.

Anf. 32 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Tillit är ett vackert ord, och det är centralt för att en demokrati ska fungera väl. Hela statens budget bygger på att människor på olika sätt bidrar genom att betala skatter. Att skatt samlas in på ett effektivt och rättssäkert sätt möjliggör att vi i den här kammaren kan fatta beslut om landets inriktning, förhoppningsvis göra livet bättre för våra medmänniskor och vårda den natur som vi är beroende av.

Men vi måste se till att fokusera rätt. När vi pratar om skattefusk kan det finns fall av bidragsfusk. Människor som lever nära marginalen kan granskas hårdare för att försäkra att inget bidrag ges till oberättigade. Men frågan är om det är rimligt när det är en försvinnande liten del om man jämför med skattesmitarna som flyttar runt sina enorma kapital för att slipa att bidra till dem som behöver det mest. Enligt Skatteverkets senaste bedömningar kan det handla om upp till 130 miljarder kronor per år som annars skulle ha beskattats i Sverige.

Fru talman! Skatteverket har en viktig uppgift i att bekämpa fusk och brottslighet. När Skatteverket senast gjorde en särskild insats mot skattefusk och smitare fick det nästan 30 gånger pengarna tillbaka i arbetet med

att stoppa skattefusk. Det är av allra största vikt att samarbetet mellan våra olika myndigheter fortsätter att utvecklas.

Fru talman! Att stoppa kriminalitet och införsel vid Sveriges gränser är samhällsekonomiskt effektivt. Därför är det glädjande att vi nu satsar 40 miljoner kronor på tullen och dess uppgifter. Den har en viktig roll vad gäller smuggling av droger, vapen och farligt gods, men även en viktig roll vad gäller att upprätthålla Cites i arbetet mot illegal handel med utrotningshotade djur.

Det är den fjärde största illegala handeln globalt sett. Dock granskas bara införseln från utomeuropeiska länder till Europa, vilket i dag är en stor brist. Europa har nämligen blivit ett ställe där det handlas med elfenben och andra delar av utrotningshotade djur, samtidigt som dessa svarta pengar tvättas. Inte sällan går de ekonomiska flödena från illegal handel ihop. De som gynnas är de stora kriminella nätverken. Här finns en stor utvecklingspotential för våra myndigheters arbete.

Fru talman! En tredje myndighet som ligger under skatteutskottet är Kronofogden. Kronofogdemyndigheten får ökade anslag och deltar i samordningsfunktionen mot penningtvätt tillsammans med bland annat polisen. I tider då samtliga svenska storbanker blivit indragna i penningtvättskandaler är det viktigt att vi stärker myndigheterna som arbetar med denna fråga. Kronofogdemyndigheten spelar en viktig roll i att göra det svårare för hänsynslösa människor att tjäna pengar på brottslig verksamhet.

Fru talman! När de här myndigheterna fungerar väl blir det lättare för oss politiker att genomföra de förändringar vi vill se och stärka tilliten. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 8 Anstånd med kupongskatt i vissa fall

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU11
Anstånd med kupongskatt i vissa fall (prop. 2019/20:33)
föredrogs.

Anf. 33 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Det förslag vi nu ska debattera handlar om kupongskatten. Det är inte som man kanske skulle kunna tro skatt på rabattkuponger, utan det är skatt på utdelning från aktiebolag när en person inte bor eller ett företag inte finns i Sverige.

Det är en skatt som betalas direkt oavsett om man sedan faktiskt vid årets slut ska betala skatten. För oss som bor i Sverige fungerar det på ett annat sätt. Då väntar man till årets slut och summerar plus och minus och ser om man ska betala kapitalvinstskatter. Om man till exempel får utdelning från ett företag och tjänar pengar på det men har underskott i ett annat på ett lika stort belopp kommer de att kvitta ut varandra, och så behöver man inte betala någon skatt. Men med kupongskatten dras skatt direkt, alltså källskatt, på alla utdelningar.

Detta gör att om en person som bor utomlands eller ett företag som kommer från ett annat land får utdelningar från Sverige kommer de oavsett allt annat att automatiskt beskattas för utdelningen. När året är slut och det visar sig att detta inte var en korrekt beskattning och att man ska få pengarna tillbaka tar det lång tid innan personen eller företaget får tillbaka pengarna.

Det förslag som regeringen har lagt fram handlar om att man ska kunna få anstånd, alltså att man ska kunna ansöka om att slippa betala skatten till dess att man har summerat plus och minus efter årets slut.

Det här är i grund och botten ett bra förslag, åtminstone andemeningen i det. Detta att man automatiskt betalar källskatt på kupongskatten gör att det blir mindre attraktivt för utländska företag och utländska investerare att investera i Sverige, att investera i svenska företag och att satsa på svenska entreprenörer och svenska företags idéer så att vi får fler jobb, fler företag och större välstånd hit till Sverige.

I grund och botten är alltså andemeningen i förslaget mycket bra och positiv, och vi yrkar bifall till förslaget i propositionen.

Men som med så mycket annat med den här regeringen har förslaget ändå gjorts slarvigt och dåligt. Man hade på flera punkter kunnat göra lagstiftningen mycket bättre. Vi från Moderaternas sida har därför ett tilläggsförslag om att regeringen ska komma tillbaka och göra de förbättringar som jag nu kommer att nämna.

För det första handlar det om att förslaget om anstånd också borde omfatta fysiska personer. Det är inte bara utländska företag som kan få utdelning från svenska bolag, utan även privatpersoner kan få det. Även privatpersoner som kommer från andra länder kan vilja investera i Sverige, och det är någonting som borde uppmuntras. Att regeringen gör en uppdelning mellan företag och privatpersoner på det här sättet är olyckligt, och man kan fråga sig hur det kommer sig. Det är ingenting som regeringen diskuterar i propositionen, utan det verkar som att det helt enkelt är ett utfall av slarv och dålig beredning.

För det andra har vi synpunkter på att man måste se till att säkerställa att den som får detta anstånd inte drabbas av valutaeffekter. Det kan till exempel vara så att valutakursen mellan kronan och euron fluktuerar på ett sätt som kan innebära problem. I merparten av fallen i förslaget kommer det inte att vara ett problem, men regeringen har missat att täcka in kapitalvinstregler. Det innebär att det kan bli problem för en rad stora koncerner, och det är ju framför allt stora utländska koncerner som investerar i Sverige som vi vill uppmuntra att satsa sina pengar här i Sverige och inte i någon annan del av världen. Så kan vi få ett ökat välstånd här.

Jag tror inte att detta har varit regeringens avsikt, utan återigen är det sannolikt ett utfall av slarv och dålig beredning för att regeringen som på så många punkter inte klarar av att hålla den kvalitet och den standard på lagstiftningen som man borde kunna förvänta sig av Sveriges regering.

För det tredje har vi synpunkter på att detta är ett binärt anstånd. Antingen får man anstånd med hela beloppet på en utdelning eller så får man det inte alls. Det kan ju vara så att man till exempel kan behöva kvitta halva beloppet av en utdelning. Det är märkligt att regeringen inte har gett möjligheten att välja mellan det fulla beloppet eller ett mindre belopp på utdelningen. Återigen är detta ingenting som regeringen diskuterar eller tar

upp trots att remissinstanser, till exempel Svenskt Näringsliv, har påpekat detta.

För det fjärde, och framför allt, handlar det om tidsramen. Fyra månader efter det att räkenskapsåret är fastställt är en alldeles för kort och snävt satt tidsram för företag att ansöka om anståndet. Det är problematiskt för stora koncerner att räkna på. Det är helt enkelt svårt att hinna med att göra detta på fyra månader. Vi skulle därför vilja se att man förlänger anståndstiden.

Sammantaget är detta i grund och botten ett bra förslag, åtminstone i andemeningen. Men regeringen har slarvat, och man borde ha kunnat få till stånd en väsentligt bättre lagstiftning.

Därför vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation så att vi kan komma till rätta med det slarv som regeringen har ställt till med.

Anf. 34 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Vi diskuterar, precis som vi har hört tidigare, ett förslag om anstånd med kupongskatt.

Någonting som vi däremot inte hörde om här tidigare är anledningen till att vi står här och diskuterar de här förslagen över huvud taget. Det handlar om ett utslag i EU-domstolen i ett fall i Frankrike, där domstolen fann att Frankrikes motsvarande regler strider mot EU-rätten. Det handlar alltså om förfarandet att ta ut källskatt på en utdelning till bolag utan hemvist i källstaten samtidigt som utdelningen till bolag med hemvist i källstaten är underlag för bolagsskatt, under förutsättning att bolaget med hemvist i landet har uppvisat ett överskott under det aktuella beskattningssåret. Så beskrivs domslutet.

Vi har alldeles nyss hört en beskrivning av vad det här handlar om. Men jag tänkte tala om att det också handlar om att det inte ska vara någon skillnad på om utdelningen från ett bolag i Sverige görs till ett annat bolag i Sverige eller till ett bolag som inte finns i Sverige, men i ett EU-land eller annat land som Sverige har avtal med. Det är alltså det här det handlar om.

Normalt sett är det den som är skattskyldig som tar emot utdelningen, men eftersom detta är en källskatt betalas kupongskatten i stället av det bolag som gör utdelningen. Det är det här förfarandet som vi nu inför ett undantag från i kupongskattelagen.

Rent tekniskt kommer det att gå till så att ett bolag får återbetalning från Skatteverket om det ansöker om anstånd och kan visa upp att det uppfyller kraven den innehållna kupongskatten på utdelningen som det finns utrymme för efter beviljat anstånd.

Vi hörde detta beskrivas som slarv och dålig beredning av moderaten här i talarstolen för en kort stund sedan. I Moderaternas motion erkänner de däremot att det här är tekniskt komplicerad materia och att tiden för att få det hela på plats har varit ganska kort. Det låter lite annorlunda, kan man säga, än det låter här när man ska hålla brandtal.

Utgångspunkten för oss allihop är att se till att skattelagstiftningen är överensstämmande med EU-rätten. Det innebär alltså att skattskyldiga bolag bara ska betala kupongskatt när de går med överskott, och det här anståndssystemet säkerställer att vi följer detta. Bolag som har ett överskott ska naturligtvis betala samma skatt ändå.

De svenska reglerna för kupongskatt har funnits sedan 1943, och i hudsak ser de likadana ut nu som de gjorde då. Det är alltså ett förfarande

som har fungerat och inte setts som särskilt nödvändigt att förändra av någon regering sedan dess. Men de svenska reglerna ser i stort sett ut som de franska, som EU-domstolen dömde ut, vilket gör att vi måste göra de här förändringarna. Det finns däremot ingen anledning att ändra mer än nödvändigt på lagar som alla har ansett fungerar i övrigt.

Fru talman! Vår bedömning är därför att de förändringar som görs i dag är fullt tillräckliga för att tillgodose EU-rättens krav på fri rörlighet, som det i grunden handlar om, och att inga ytterligare förändringar behöver göras i dag. Med det sagt utgår vi naturligtvis från att regeringen gör de uppföljningar som behövs och krävs, så som det ska vara och så som det alltid fungerar. Om något skulle behöva förändras på grund av framtida tolkningar hos myndigheter eller annat utgår vi från att regeringen återkommer till riksdagen när och om det blir aktuellt.

Jag yrkar bifall till förslaget i propositionen och avslag på Moderaternas reservation.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 9 Skatt på avfallsförbränning

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU12
Skatt på avfallsförbränning (prop. 2019/20:32)
föredrogs.

Anf. 35 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens proposition 2019/20:32 *Skatt på avfallsförbränning*. I propositionen föreslås att det införs en ny punktskatt på avfall som förbränns. Under 2020 föreslås skattesatsen bli 75 kronor per ton avfall, vilket ska öka till 100 kronor under 2021 och 125 kronor under 2022. Förslaget bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna och har utmynnat ur betänkandet SOU 2017:83.

Den fråga man ställer sig när riksdagen får ett sådant här förslag att besluta om är hur denna regering egentligen förhåller sig till statens offentliga utredningar. I SOU 2009:12 stod att läsa att utredningen föreslog att skatten på förbränning av hushållsavfall skulle avskaffas utan att ersättas med någon annan skatt eller något annat styrmedel. Motiveringen var att skatten inte styrde mot de mål som motiverade dess införande. Detta föranledde att den dåvarande skatten på avfallsförbränning avskaffades.

I en mer aktuell utredning, SOU 2017:83, framgår följande:

”En grundregel för miljöpolitisk styrning är att styrmedel bör sättas in så nära problemkällan som möjligt. En skatt på förbränning av avfall innebär att en skatt införs i slutet av avfallsströmmen, långt ifrån de aktörer som skapar problemen, dvs. de som tillför farliga kemikalier som riskerar att hamna i naturen och som bidrar till förbrukningen av naturresurser.

Prot. 2019/20:44
4 december

*Anstånd med kupong-
skatt i vissa fall*

*Skatt på avfalls-
förbränning*

En skatt på förbränning av avfall skulle därför inte påverka beslut om produktdesign eller materialval för att underlätta materialåtervinning, ansträngningar för att sortera ut vissa material etc. Ett annat problem är att allt avfall skulle beskattas lika hårt oavsett avfallets miljöpåverkan och möjlighet till annan behandling än förbränning där det är lämpligare.”

Även denna utredning kommer alltså fram till att en punktskatt av detta slag ska styra mot de mål som motiverade dess införande.

Ser vi till remissvaren på regeringens proposition kan vi utöver Avfall Sverige och liknande instanser, som får anses vara part i målet, se att förslaget avstyrks av Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Naturvårdsverket, Näringslivets Regelnämnd, Skatteverket, Skogsindustrierna, Statens energimyndighet, Svenskt Näringsliv samt Sveriges Kommuner och Landsting/Regioner. Anledningen uppges vara att en skatt på avfall inte utgör ett ändamålsenligt styrmedel för att kostnadseffektivt bidra till att uppfylla de klimat-, energi- och avfallspolitiska målen. Företag som driver avfallsförbränningsanläggningar kommer inte att kunna överföra en avfallsförbränningskatt på mottagningsavgifterna. Därmed får inte heller en avfallsförbränningskatt den styreffekt som efterfrågas.

Detta, fru talman, är alltså en proposition som läggs fram mot bättre vetande. Propositionens huvudsakliga effekt blir att man överför ekonomiska medel från de aktörer som bränner avfall, väsentligen kommunalt ägda bolag, till staten. De kommunalt ägda bolagen kan således komma att få överföra sina vinster, som kommunerna skulle behöva till välfärden, till staten i stället för att staten tvärtom överför resurser till kommunernas välfärd.

År 2020 beräknas summan för detta att uppgå till en halv miljard kronor på årsbasis. Det är onekligen en udda inriktning på politiken i en tid där staten går förhållandevis bra medan kommunsektorn pressas ganska hårt.

Det går förstås också att hantera denna ökade pålaga genom att överföra skattebelastningen på slutkund. Men även om detta görs har man i praktiken endast överfört en pålaga på hushåll som ofta inte har ett alternativ till energikälla, dessutom utan att producenterna av avfall påverkas. Styreffekten torde därmed bli minimal eller obefintlig.

En annan effekt om energibolagen höjer mottagningsavgifterna för avfall är att det torde drabba utländska kunder som skickar avfall till Sverige. Sverigedemokraterna företräder naturligtvis inte energibolagens utländska kunder, men om alternativet är deponi ser vi resultatet även här som kontraproduktivt ur ett miljöperspektiv. Om avfallsförbränningen minskar och deponin ökar minskar energiåtervinningen från avfall, vilket sannolikt leder till ett ökat behov av olja eller andra fossila bränslen, om inte i Sverige så i alla fall i andra länder.

Det mest troliga är emellertid att energibolagen tvingas att hantera de ökade utgifterna genom ett sämre nettoresultat, det vill säga genom lägre vinst eller genom en större skuldsättning. Energibolagen i Sverige är dessutom ofta mycket miljömedvetna och arbetar ständigt med att förbättra sin miljöprestanda på olika sätt. Med denna skatt blir det i slutändan därmed mindre pengar till nya miljöinvesteringar, givet att pålagan inte kompenseras med ökade intäkter eller avgifter.

Fru talman! Skatt på förbränning av avfall har som sagt prövats förut, utan att önskad miljöeffekt uppnåddes. Det har under behandlingen av pro-

positionen inte framkommit någonting som på ett rationellt sätt argumenterar för att utfallet skulle bli annorlunda denna gång, tvärtom. Det kan heller inte påvisas att propositionen leder till att förorenaren betalar. Skatten på avfallsförbränning blir alltså i stort sett inget annat än ett oblygt sätt att stärka statens finanser på bekostnad av kommunernas välfärd utan att önskade miljöeffekter uppnås.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till vår reservation i ärendet.
(Applåder)

Anf. 36 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Detta förslag handlar om att införa en skatt på 125 kronor per ton avfall. Man kommer inte att börja på den nivån, utan det trappas upp. År 2020 är det 75 kronor, 2021 är det 100 kronor och så vidare. Detta bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centern och Liberalerna.

Det finns vissa undantag i förslaget om avfallsförbränningsskatt. Det första är ett avdrag för avfall som förs ut från en förbränningsanläggning och används på annat sätt. Ett annat undantag gäller biobränsle, farligt avfall, animaliska biprodukter och produktion av material, något som man kan göra i en förbränningsanläggning, helt eller delvis.

Skatten införs den 1 april 2020.

En särskild utredare har tittat på frågan om skatt på avfallsförbränning. Utredningen hette *Brännheta skatter*. Förslaget var att inte införa en sådan här förbränningsskatt. Det finns också kritik från remissinstanser, som menar att man går på sista ledet i kedjan och att man borde kunna gå in tidigare i produktens livscykel. Lagrådet menar att det kommer att behöva belysas närmare om lagen har uppnått sitt syfte. Det är egentligen en rekommendation till regeringen: Om man genomför detta måste man utvärdera och se till att det uppnår syftet.

Bakgrunden är att vi har förbundit oss att senast 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Vi ska också ha en resurseffektiv och giftfri avfallshantering. Styrmedlet som den här skatten innebär får effekt först på lång sikt. Men om vi ska klara klimatmålen måste vi ha både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder. Ett exempel gäller plast. Det finns plaster som skulle kunna återvinnas. Att de plasterna bränns är inte förenligt med våra klimatmål eller målet om cirkulär ekonomi, alltså att man ska återanvända så mycket som möjligt.

Det är klart att man kan införa också andra styrmedel. Det har vi absolut ingenting emot – tvärtom. Jag tror att vi måste göra väldigt mycket på väldigt många områden om vi ska nå klimatmålen. Som det ser ut nu ligger vi efter. Vi måste alltså göra mer.

När det gäller oro för negativa effekter har regeringen lovat att tidigt följa upp lagen, för att se om den har fått önskad effekt. Skulle den inte ha fått det kan man göra förändringar. Det är omöjligt att på förhand helt och hållet förutse vilken effekt den kommer att få. Det vet vi först när den har införts. Det kanske blir både positiva och negativa effekter, och då får man väga dem mot varandra. Regeringen anser att det som man tänker ska bli de positiva effekterna kommer att överväga de negativa.

Det är inte på det sättet att utredningens alla remissinstanser avstyrker förslag på införande av skatt på avfallsförbränning. Det finns också de som

styrker det. Naturskyddsföreningen, som jobbar mycket för naturen och har stor kunskap, förespråkar detta. Man menar att det skulle kunna minska importen av avfall.

Det skulle innebära att all fossil förbränning beskattas lika. Det skulle innebära att man jämför konkurrensvillkoren för bibränsle och avfall som bränsle. Det skulle också kunna göra kompostering och rötning av biologiskt avfall mer konkurrenskraftigt jämfört med avfallsförbränning.

Sveriges Åkeriföretag menar att en avfallsförbränningskatt är ett viktigt styrmedel för att stimulera ökad materialåtervinning.

När det gäller hur utredningen kunde komma fram till det resultatet ska vi betänka att EU:s utsläppshandel har förändrats efter att utredningen lade fram sitt förslag. Man har till exempel skärpt politiken så att det som vi gör nationellt i Sverige ska kunna få större effekt på hela EU-nivån. Tidigare fanns det en risk att det som vi gjorde här inte fick effekt fullt ut. Man ska bland annat kunna annullera utsläppsrätter. Det skulle kunna få effekt för hela EU:s utsläpp.

EU-politiken har också skärpts när det gäller deponi av avfall. Det ska man inte ha. Därmed minskar risken för deponi i andra länder, till följd av det här förslaget.

Det grundläggande är att vi nu måste göra insatser i alla led av produktkedjan och produktens livscykel. Med tanke på hur klimatförändringarna rasar på kan vi inte rygga för även de långsiktiga förslagen som får effekt först på längre sikt.

Det senaste klargörandet går ut på att vi inte har haft så här mycket koldioxid i atmosfären på 3 miljoner år. Det är alltså 3 miljoner år sedan vi var på den här nivån. Då var det flera grader varmare, och vattennivåerna var många meter högre än i dag. Det visar att någonting är väldigt fel. Den överväldigande majoriteten forskare är också eniga om att det är våra utsläpp som orsakar klimatförändringarna och att vi måste agera.

Här i Sverige har vi också sett klimatförändringarna. Trots att vi långt ifrån är det land som drabbats hårdast har även vi fått känna på det i form av stormar, översvämningar, bränder och torka. Det har slagit hårt mot lantbruket, det har slagit hårt mot andra företagare och det har slagit hårt mot privatpersoner – speciellt äldre och sjuka, som har svårt att hantera till exempel värmeböljor. Det här är kanske bara en första, liten titt på vad klimatförändringarna innebär. Det kan förvärras i framtiden.

Översvämningen i Malmö 2014 upplevde jag. Cykeltunnlarna var helt fulla med vatten. Det gick alltså hela vägen upp. Många källare och även hus blev vattenfyllda. Det ledde till enorma kostnader, som vi fortfarande ser spåren av. Både näringsidkare och privatpersoner drabbades extremt hårt. Den typen av översvämningar menar man kan komma ofta i framtiden om vi inte motverkar klimatförändringarna.

Det innebär alltså inte bara mänskligt lidande utan även enorma kostnader. Därför tycker jag att man får se klimatåtgärder som inte bara en kostnad utan också som en investering. Vi måste göra vår del i Sverige och ska självklart också jobba för att andra gör sina delar. Men det är viktigt att vi gör vad vi kan för att stoppa klimatförändringarna.

(Applåder)

Anf. 37 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det är bra att lära sig av sina egna misstag. Men det är alltid bättre att lära sig av andras. Införandet av en skatt på avfallsförbränning är definitivt ett misstag som inte bör upprepas. Idén har redan prövats, mellan 2006 och 2010, som ett led i den gröna skatteväxlingen. Skatten visade sig ha i princip inga som helst styreffekter. Den var helt enkelt ett kapitalt misslyckande.

Även namnet avfallsförbränning, som genomgående används, är missvisande. I verkligheten handlar det om energiåtervinning och skatt på just energiåtervinning. Det är viktigt att kunna göra skillnad mellan termisk destruktion av avfall och energiåtervinning. Det verkar inte som att regeringen gör det.

I princip alla instanser har sågat förslaget, av flera skäl. Ett av dessa är att skatten inte ska betalas av dem som tillför avfallet utan av dem som tar hand om avfallet. Det är avfall som i de allra flesta fall inte kan tas om hand på något annat sätt. Skatten kan inte föras över till dem som kan påverka avfallets uppkomst och sortering. Därmed går den helt emot principen polluter pays. I slutänden blir det i stället konsumenterna av fjärrvärme som betalar, trots att fjärrvärme framställd genom energiåtervinning torde vara en av de mer klimatsmarta uppvärmningsmetoderna.

Syftet med skatten är enligt regeringen att Sverige ska gå före på miljö- och klimatområdet och bli det första fossilfria välfärdslandet. Men i verkligheten ger skatten helt motsatta styrsignaler. Som skatten är utformad premieras energiåtervinning av lättare material med högt energiinnehåll, som fossil plast, i stället för förnybart material med lågt energiinnehåll och låg vikt, som trä och papper.

Eftersom skatten betalas per ton avfall och kraftvärmeföretagens affärsidé är att sälja energi kommer dessa att välja material som ger lägst kostnad per megawattimme. Det betyder att skatten kommer att främja förbränning av material som ger höga utsläpp av växthusgaser. Det är helt kontraproduktivt, och det går emot varje form av sunt förnuft, att tvinga kraftvärmeföretagen att öka sina utsläpp.

Fru talman! I Europa finns ett stort underskott av energiåtervinningskapacitet, vilket betyder att avfallet i stället hamnar i deponier som är de enda lokala alternativen för avfallsmaterial som inte kan återvinnas. Vad sker i deponierna? En massa olika processer, den ena mer miljöfarlig än den andra. Deponierna läcker metan, som är mycket farligare än koldioxid. De ökar även risken för bränder, som har mycket stor miljöpåverkan.

Energiåtervinning av utländskt avfall har lett till en av Sveriges största exportframgångar av miljöteknik, vad gäller såväl ekonomi som miljönytta. Att tro att en ny skatt kommer att öka återvinningen är fel. Många produkter går helt enkelt inte att materialåtervinna, till exempel använda blöjor, andra hygienprodukter, leksaker och vissa textilier. Dessa måste gå till energiåtervinning eller avfallsförbränning, som regeringen kallar det.

När det blir dyrare att energiåtervinna i Sverige kommer andra länder att ta över andelar av marknaden för avfallshantering. Sverige kommer då att förlora viktiga intäkter. Avfallet kommer så gott som uteslutande att tas om hand på ett mindre miljö- och klimatvänligt sätt.

Som om detta inte var nog kommer avfallsförbränningsskatten att förvärra den elkris som finns i Skåne och andra delar av landet. Om avfallsförbränningsskatten gör fjärrvärme dyrare kommer en del kunder i stället

att välja eldrivna värmepumpar, vilket kommer att belasta det redan högt belastade elsystemet ännu mer. Vi har redan effektbrist, även om företrädare för regeringen konsekvent försöker att förneka detta. Med mer fjärrvärme minskar däremot risken för effektbrist eftersom el och fjärrvärme produceras samtidigt i Sverige i en unikt energieffektiv kombination.

Fru talman! Det bästa sättet att minska mängden avfall är att förhindra att det uppstår. Detta görs bäst genom användning av återvinningsbara material. Styrmedel i produktions- och konsumtionsleden är mycket mer effektiva än i slutledet vid energiåtervinningen.

Fru talman! Om regeringen verkligen bryr sig om miljön ska den sluta att ägna sig åt symbolpolitik. Den ska angripa det avfall som inte går att återvinna, helst innan det har uppstått. Den ska inte angripa det avfall som blir till energi i anläggningar som har högst energieffektivitet och minst utsläpp i världen.

(Applåder)

Anf. 38 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Det arbete med en grön skatteväxling som alliansregeringen påbörjade fortsätter nu efter flera år av enbart nettohöjningar på skatteområdet på jobb och företagande. Den budget som Centerpartiet ställer sig bakom fokuserar på klimatet, åtgärder för en levande landsbygd och ett mer effektivt jobbskapande. Det är också en budget som sänker skatten med 13 miljarder kronor.

Centerpartiet har drivit igenom betydande förändringar av den ekonomiska politiken som stärker hela landet inför framtiden. Vissa av skattesänkningarna är en del av den gröna skatteväxlingen. Skatten på jobb och företagande sjunker medan miljö- och klimatskadlig verksamhet betalar mer i skatt.

Fru talman! Inkomstskatterna sänks nästa år. Dels sänks marginalskatter som under lång tid har placerat Sverige i en inte alls särskilt smickrande global toppnivå. Dels sänks inkomstskatterna för den som bor på landsbygden. I Sverige ska människor kunna leva och verka oavsett var i landet de bor. Vi har varit kritiska till det orättvist höga skatetryck som framför allt drabbat människor i norra och västra delarna av Sverige. Det har lett till att alldeles för många unga människor valt att flytta från de små kommunerna i dessa områden. Nu blir förslaget om sänkt skatt i utvalda områden verklighet för att sluta den växande skatteflyktan mellan land och stad.

Vi har drivit på för att sänka arbetsgivaravgifterna för de allra minsta företagen genom ett ingångsavdrag. Det blir därmed billigare för företag att anställa de personer som är nya på arbetsmarknaden. Detta kommer att realiseras efter årsskiftet.

Fru talman! Den gröna skatteväxlingen behöver fortsätta. Det är bra att höja skatten på sopor och sänka skatt på jobb och företagande. Förslaget om skatt på avfallsförbränning innebär att såväl nyinvesteringar som återinvesteringar i avfallsförbränningskapacitet blir mindre lönsamma.

Det här kommer att leda till att avfallsförbränningskapaciteten i Sverige minskar efter 2030. Detta förväntas i sin tur att bryta trenden med ökade utsläpp till följd av allt högre kapacitet i avfallsförbränningen. Samhället kan inte vara beroende av att vi ska öka mängden avfall. Det är att gå åt fel håll. Fjärrvärmeverk har investerat i extremt stora pannor, och det är ett problem att man har räknat med ökade avfallsmängder.

Vi måste såklart gå åt andra hållet. Vi ska komma ihåg att skatten på avfallsförbränning är en skatt på avfallsbränsle, vilket i dag är skattemässigt gynnat jämfört med andra fossila bränslen. Avfallsbränslet är till skillnad från fossila bränslen helt skattebefriat.

Fru talman! Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande nr 12 om avfallsförbränning.

Anf. 39 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande i betänkandet. I likhet med ett flertal remissinstanser anser vi att åtgärder högre upp i avfallshierarkin behövs. En skatt på avfallsförbränning är därför otillräcklig och borde skyndsamt följas av styrmedel som minskar uppkomsten av avfall samt ökar återanvändning och materialåtervinning.

Däremot ser vi i likhet med regeringen ett långsiktigt värde för miljö och klimat med en skatt på avfallsförbränning. Vi behöver bland annat öka materialåtervinningen. I dag förbränns knappt hälften av det svenska hushållsavfallet. Därtill förbränns ännu mer av det avfall som vi importerar. Vi behöver helt enkelt minska importen av avfall till förbränning.

Kapaciteten i svenska anläggningar för avfallsförbränning överstiger tillgången på avfall. Därför importeras betydande mängder, främst från Norge, Storbritannien och Irland. Det är ohållbart, och det är en billig lösning för de exporterande länderna. En skatt på avfallsförbränning i Sverige skulle öka incitamenten i dessa importländer att själva göra något åt sina avfallsproblem. Den lagstiftning som finns i EU vad gäller avfall har redan tidigare skärpts. Den innebär att avfall som eventuellt inte skulle förbrännas i Sverige inte bara skulle deponeras på de sätt som tidigare var möjliga enligt EU:s regelverk. Därmed stöder vi också förslaget.

Anf. 40 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna respekterar de överenskommelser som vi har i riksdagen för hur vi fattar beslut om statsbudgeten. I förra veckan föll vårt förslag till budget. Jag har därför i utskottet avstått från att delta i beslut i denna fråga. Men vi har ett särskilt yttrande.

I vårt budgetförslag inför vi inte avfallsförbränningsskatten nästa år, så som januaripartierna gör. Det finns goda skäl att inte göra det eftersom flera remissinstanser är mycket kritiska till införandet av denna skatt. Det snabba införandet av skatten innebär också att de aktörer som finns i branschen får mycket kort om tid för att anpassa sin verksamhet. Det går bara några månader mellan beslut och införande, och det är väldigt beklagligt.

Kristdemokraterna ser i grunden positivt på skatteväxlingar som innebär lägre skatter på arbete och företagande och högre skatter på konsumtion, inte minst skadlig konsumtion. Vi behöver lägre skatter i Sverige rent generellt, men vi behöver också förändra vad det är som beskattas. Och när det kommer till miljöskatter är det oerhört viktigt att skatterna utformas på ett sätt som faktiskt får de effekter vi vill ha. Det finns flera exempel på så kallade miljöskatter som inte får effekt eller som ger helt fel effekter. Det poängterar flera remissinstanser i detta ärende kring denna skatt. Riskerna med detta är att förtroendet för politiken och acceptansen för miljöskatter sjunker. Det tjänar varken samhället eller miljön på – tvärtom.

Men, som sagt, vi respekterar de överenskommelser vi har kring hur vi fattar beslut om budgeten, och i och med att vårt förslag till budget har fallit har jag avstått från att delta i beslut i denna fråga.

Anf. 41 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det har talats i debatten om att införandet av en skatt på avfallsförbränning skulle ske för snabbt. Men det här införs på samma sätt som man alltid gör. Det är remissförfaranden, som det har hänvisats till här tidigare.

Fru talman! Om vi ska tala om saker som går snabbt, är det då inte rimligare att först prata om klimatförändringarna? De rör oss människor oavsett om vi är företagare, skolelever eller riksdagsledamöter och oavsett om vi bor i Sverige eller i någon annan del av världen. Om det är någonting som går så fort och är så farligt att vi på allvar ska vara oroliga är det inte införandet av en avfallsförbränningsskatt utan klimatförändringarna, som leder till att människors frihet begränsas runt om i hela världen. Den kommer att begränsas ännu mer även här i Sverige. Det handlar om torka. Det handlar om översvämningar. Det handlar om att vi kommer att få se krig bryta ut över resurser. Det handlar om att vi behöver ställa om hela vårt samhälle för att släppa ut mindre avgaser och mindre växthusgaser och för att klara de klimatförändringar som vi står inför. Det är bråttom, och ett steg är att införa en skatt på avfallsförbränning.

Fru talman! Jag är stolt över att vi har en budget där vi offensivt börjar arbetet med en grön skatteväxling, där vi höjer skatten på sådant som är dåligt för klimatet och sänker skatten på sådant som inte skadar klimatet, till exempel att man går och jobbar eller att man företagar.

Detta är en budget som innehåller kraftfulla sänkningar av skatt på arbete. Det innebär att vi behöver ha vissa skattehöjningar för sådant som är dåligt för klimatet. Det är en sund ekonomisk politik, och det är en sund klimatpolitik.

Fru talman! Det finns två saker som är dåliga med avfallsförbränning. Den ena är att det är avfall. Det är klart att avfall och skräp i högre grad i stället måste ses som resurser. Då kan man använda avfall och skräp till att skapa energi. Det kan vara ett sätt som är bättre än att ha stora högar och depåer. Men ännu bättre är det att ha en större resursåtervinning, att bruka saker flera gånger och att använda de resurser som vi har flera gånger i ett längre kretslopp. Det handlar helt enkelt om att vi återvinner mer. Det är också en konsekvens av den här skatten.

Förbränning är den andra saken som är dålig med avfallsförbränning. Förbränning är dåligt därför att det skapar växthusgaser. Det är klart att vi i grunden måste ställa oss frågan: Har vi rätt att släppa ut så mycket växthusgaser som vi människor har gjort under alla år? Är det rätt att vi gör det? Jag tycker inte det. Jag tycker mig se att det blir en för stor kostnad för framtida generationer. Det är också så att det blir en för stor kostnad för människor i andra delar av världen som inte har kunnat ha vårt levnadssätt och som inte har kunnat skapa lika stora sopberg med saker som de inte längre vill ha.

Fru talman! En skatt på avfallsförbränning är en sund klimatpolitik. En bra grön skatteväxling innebär att vi kan sänka skatten ännu mer på arbete. Detta ger oss mer och bättre materialåtervinning.

Fru talman! Jag är glad över att vi i dag i denna kammare tillsammans tar ytterligare ett steg mot en grönare planet och en mer likvärdig beskattning i det här landet.

Anf. 42 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! I dag kostar det ingenting att bränna upp fullt intakt material, som hade kunnat ge nytt liv till produkter och ingå i en cirkulär ekonomi. Det är mer lönsamt att bränna upp än att återanvända. För att kunna fullfölja den avfallshierarki som har klubbats igenom i denna kammare måste det också finnas ekonomiska incitament, vilket i dag saknas, bland annat på grund av att Moderaterna såg till att avskaffa förbrännings-skatten år 2010.

Sedan dess har sopförbränningen och sopimporten ökat när fler kraftvärmeverk som tar hand om sopbränsle har byggts. Det är även så att andra länder finner det billigare att exportera sopor till Sverige än att investera i egna lösningar. Soporna säljs som bränsle till Sverige. Det är win-win för en linjär ekonomi men lose-lose om vi vill övergå till en cirkulär ekonomi. Men det är ändå en affär som Sverige har tjänat på. År 2014 fick landets kraftvärmeverk 800 miljoner kronor för att elda upp andra länders sopor.

Fru talman! År 2016 importerades ca 1,3 miljoner ton sopor till Sverige, varav 12 ½ procent bestod av plast. Mycket av plasten hade kunnat användas igen men blir i stället fjärrvärme. Ungefär hälften av det importerade avfallet kommer från Norge. Den andra hälften kommer från Storbritannien och Irland. Soporna skeppas till största delen hit. Men de transporteras också med bil på vägarna. I stället för att importera sopor från andra länder bör vi exportera kunskap och system till andra länder som behöver lösningar mer än vad vi behöver pengar.

Fru talman! Sopor som bränsle släpper såklart också ut koldioxid, men till skillnad från annat bränsle har det varit skattebefriat. Det är helt orimligt. Det är på tiden att vi justerar det.

Det förslag som ska införas nu ligger på 75 kronor per ton avfall från 2020. Sedan ska det trappas upp med 25 kronor per år till 2022. Detta är en del av den gröna skatteväxling som Miljöpartiet har kämpat för och som helt enkelt handlar om att det ska kosta när vi tär på planetens gränser, men det ska vara lönsamt och billigt att verka innanför planetens gränser. Detta är en tydlig signal från politiken som säger att avfall ska återvinnas och inte förbrännas. Om vi ska kunna övergå till en cirkulär ekonomi inom det som planeten klarar av måste det kosta att bränna upp sopor. Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 43 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Rebecka Le Moine, för ditt anförande! Jag har lite frågor. Den första handlar om att Sverige på eget bevåg har valt att inkludera kraftvärme i EU ETS, det europeiska utsläppshandelssystemet. Det innebär att svenska kraftvärmeföretag måste köpa utsläppsrätter för att få energiåtervinna avfall med fossilt innehåll. Samtidigt skickar regeringen en signal genom avfallsförbränningskatten åt motsatt håll: att det är mycket bättre att elda avfall med högt plastinnehåll eftersom det avfallet är lättare och har högre energinnehåll.

*Skatt på avfalls-
förbränning*

På så sätt blir avfallsförbränningsskatten en omvänd koldioxidskatt, vilket sannerligen inte kan vara den politiska målsättningen.

Jag undrar om Rebecka Le Moine kan förklara hur man har tänkt.

Anf. 44 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Borian Åberg! ETS existerar mycket riktigt, men det är inte det enda sättet att försöka bedriva en grön skatteväxling. Det krävs komplement, och det är det som vi går fram med också.

Den signal som Borian Åberg tolkar in får stå för henne eftersom allt inte bara handlar om pris per kilo. Vi har ett uppvaknande. Personer väljer bort det som är minst miljövänligt, och det kommer att spela roll när det gäller hur företag väljer att agera. Jag tror därför att få företag kommer att gå fram med att de endast vill bränna upp plast som annars hade kunnat materialåtervinnas.

Jag tycker att det är en aning dystopisk bild av hur verkligheten ser ut. Det handlar inte bara om energiinnehåll, utan det handlar om vad det egentligen har för innehåll och betydelse för miljön. Jag tror att vi är ganska eniga i den här kammaren om att vi måste minska utsläppen, och det är någonting som vi har förbundet oss att göra till 2045. För att vi ska kunna komma i mål med det måste vi hitta andra sätt att försörja oss än att bränna sopor.

Anf. 45 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Det stämmer: Vi är eniga här i kammaren om att vi måste minska utsläppen. Därför ska vi göra det med effektiva styrmedel. Vi ska inte bestraffa dem som tar hand om avfallet utan dem som producerar det.

När det handlar om att måla upp en dystopisk bild vill jag säga att Rebecka Le Moine står för en mycket utopisk bild av att allt avfall kan återvinnas. Men till exempel använda blöjor, som står för en stor del av soperberget, kan varken materialåtervinnas eller återanvändas. Vi behöver alltså en energiåtervinning, och det är fel att beskatta den.

Det bästa sättet att minska koldioxidutsläppen är självklart att använda kärnkraft, vilket är det absolut mest miljövänliga sättet. Det har absolut inga koldioxidutsläpp.

Anf. 46 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Kärnkraftsdebatten får vi ta en annan gång. Det hinner vi inte på två minuter.

Jag delar inte bilden av att det här endast handlar om energiåtervinning. Blöjor är ett exempel, men som vi vet består 12,5 procent av det som importeras av plast som definitivt hade kunnat ingå i en cirkulär ekonomi – om det inte vore så att det finns ekonomiska incitament som pekar på att det blir mer lönsamt att förbränna det och sälja som fjärrvärme än att låta det ingå en gång till i en cirkulär ekonomi.

Det är mycket riktigt så att vi måste ställa krav på alla steg i avfalls-trappan. Det ska inte vara lönsamt att fortsätta att bygga in oss i en linjär ekonomi. Därför behöver vi verkligen implementera EKO-direktivet, ekodesigndirektivet, som är ett EU-direktiv, vilket förhoppningsvis ska göra så att vi inte behöver energiåteranvända saker som hade kunnat materialåteranvändas.

Jag tror att det är där vi skiljer oss åt i synen på vilka typer av sopor som vi faktiskt förbränner. Det handlar inte bara om energiåtervinning, utan vi måste förhålla oss till avfallshierarkin och faktiskt återanvända det material som går att återanvända. Det är mycket mer miljösmart att låta det ingå en eller flera gånger till i produktionscykeln.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 10 Sänkt skatt på drivmedel

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU15
Sänkt skatt på drivmedel (prop. 2019/20:24)
föredrogs.

Anf. 47 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! När folk klagade på att de var så fattiga att de inte hade råd att köpa bröd lär den franska drottningen Marie Antoinette ha sagt ”Varför äter de inte bakelser?”. Oavsett om citatet är äkta eller påhittat är det ett skrämmande exempel på blindhet för verkligheten – en blindhet som tyvärr inte är tidstypisk enbart för 1700-talet.

Än i dag finns det makthavare som har svårt att sätta sig in i vanliga människors situation. Det är makthavare som har höga ideal men som alltid ska förverkliga dessa på någon annans bekostnad. Det är någon annan som ska göra uppoffringarna.

Jag ska försöka ge en bild av vem som är denna ”någon annan”. Det är den ensamstående mamman Emma, som har 3 mil från hemmet till jobbet. Hon går upp tidigt på morgonen för att lämna barnen på förskolan. På eftermiddagen är hon den sista att hämta sina barn inför personalens menande blickar.

Hon kämpar hårt för att få livet att gå ihop, och bensinbilen är inte bara en av hennes få ägodelar utan helt nödvändig för henne och barnen. Hon är definitivt inte någon klimatbov och ska självklart inte bestraffas.

Inte heller är industriarbetaren Ivan, som har tio mil enkel väg till jobbet, någon klimatbov. Det är inte heller Ingrid som är rullstolsburen och inte kan använda kollektivtrafiken under rusningstid eller de som bor i Västerbottens inland och har 26 mil till sjukhuset, 4 mil till affären och 10 mil till banken, enkel väg.

Att köra bil är inte på något vis en lyx. Det är en nödvändighet för många, och det är vår förbannade skyldighet att göra det möjligt för människor att ha råd med det för att deras liv ska fungera och för att Sverige ska kunna fungera och leva.

Vi har under många år haft en utveckling där servicen har lämnat de små orterna. Det finns ingen bank, ingen vårdcentral, ingen skola. Kollektivtrafiken är inte tillräckligt utbyggd och kommer i vissa lägen, tidpunkter och situationer aldrig att vara ett alternativ.

Det är dessutom en utopi att tro att kollektiva lösningar som passar alla är möjliga. Jag vet vad jag talar om. Jag är uppvuxen i en kommunistdiktatur och har upplevt det på riktigt.

Prot. 2019/20:44
4 december

*Skatt på avfalls-
förbränning*

*Sänkt skatt på
drivmedel*

Där var den enskilda människans önskemål och frihet något som var underordnat den ”upplysta elitens” idéer om hur samhället skulle se ut. Där, precis som i dagens Sverige, utgick eliten från att människors tankeförmåga var begränsad. Detta synsätt leder till jämförelser som Isabella Lövins tal om att drivmedelsskattehöjningen motsvarar en kvarts pizza.

Vi moderater vill att bensin och diesel ska vara en krona billigare per liter vid pumpen. Det handlar inte om att vi inte värnar om miljön eller att vi inte förstår vikten av ekonomiska styrmedel. Det handlar om att vi ser människors situation och att vi förstår deras problem i vardagen.

Det kan inte ha undgått någon att det finns en ny folkrörelse, Bensin-skatteupproret 2.0, som på några månader har samlat mer än en halv miljon människor. De är alla mycket upprörda, oroliga och ängsliga över hur deras vardag ska fungera när drivmedelspriserna blir högre och högre. Vi förstår dem, och vi håller med om att höjningarna måste upphöra.

Förutsättningarna för människor att använda bilen i vardagen är en oerhört viktig frihetsfråga. Bilen gör det möjligt för oss att leva det liv vi vill, att bosätta oss där vi själva vill, att ta de jobb som passar oss – genom vilket vi också bidrar till det gemensamma, trots att jobben inte alltid finns precis där vi bor.

Men frihet har aldrig varit viktig för socialistiska politiker. Därför är det logiskt att de med näbbar och klor bekämpar bilen. Det är uppenbart att utsläpp från fossila bränslen måste minska. Men det får inte göras så att stad ställs mot land. Klimatpolitiken ska vara effektiv, men den ska också ta hänsyn till att livsvillkoren ser olika ut i olika delar av landet. Annars kommer den att sakna stöd. På grund av drivmedelsskatten har en oproportionerlig och tung börda lagts på de enskilda som är beroende av bilen.

Fru talman! Människan har genom hela civilisationens utveckling strävat efter att få det bättre, och man har lyckats ganska bra genom årtusendena. Genom att ständigt ta vara på den innovationskraft som finns och utnyttja nya tekniska landvinningar har vårt välstånd ökat markant, inte minst det senaste seklet. En av dessa avgörande uppfinningar är bilen. Den utvecklas och finns där varje dag. Den blir bekvämare, säkrare och framför allt miljövänligare.

Bensin- och dieselförbrukningen minskar, och andra mer miljövänliga energislag ersätter efter hand fossilbränslen. Men omställning tar såklart tid. Hela fossilflottan kan inte bytas ut över natt, och alla har faktiskt inte råd att köpa en splitterny elbil. De får för att klara sin vardag använda sina bensin- och dieslbilar några år till.

Den utvecklingsfientliga inställning som driver vänsterblocket i denna fråga är faktiskt farlig för vårt samhälle. En sak är säker: Utan bilen stannar Sverige.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 48 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! Varje år ser vi nya skattehöjningar på bensinen. Nu har regeringen dessutom återinfört den automatiska indexeringen av skattehöjning på drivmedel, vilket praktiskt nog innebär att vi med nuvarande regering inte nödvändigtvis behöver diskutera skattehöjningar på drivmedel här i kammaren, utan skatten kommer per automatik att höjas ändå. Tvärtom kommer vi att behöva diskutera eventuella avsteg från den auto-

matiska höjningen, vilket vi gör här i dag. Det kallas då skenbart sänkt skatt på drivmedel.

Det är ett känt faktum, fru talman, att Sverige till ytan är Europas femte största land samtidigt som det är det näst mest glesbefolkade landet, endast slaget av Finland. Denna kombination innebär, av naturliga orsaker, att kollektivtrafik inte är ett möjligt alternativ för de flesta svenskarna när de ska ta sig till och från arbetet, när de ska ta sina barn till deras fritidsaktiviteter eller när de ska hälsa på släkt och vänner.

Fru talman! I Sverige har drygt två tredjedelar av alla hushåll tillgång till en bil. Samtidigt skulle enligt en undersökning nästan varannan svensk ha mycket svårt att bo kvar i sin nuvarande bostad om han eller hon inte hade tillgång till bil. Bilen är alltså helt nödvändig för att hela Sverige ska leva.

I dag debatterar vi just vad regeringens proposition beskriver som sänkt skatt på drivmedel. Det är en synnerligen förvånande rubrik mot bakgrund av att propositionen på sista raden ändå innebär en höjd skatt på drivmedel. Det innebär också ett dilemma när man ska författa en följdmotion på regeringens förslag. Motsätter man sig rubriken eller innehållet? För när man läser vad det står i propositionen framgår det med all tydlighet att summan av skatten på drivmedel ökar.

På s. 4 i regeringens proposition står i nuvarande lydelse att för bensin i miljöklass 1 är summa skatt 6,57 kronor per liter. På s. 6 står det sedan i en föreslagen lydelse för samma bensin att summa skatt är 6,69 kronor. Om jag inte har fått min matematik helt fel är det en höjning av skatten med 12 öre. Icke desto mindre, fru talman, är texten på riksdagens hemsida att det ska bli ett ja på förslaget om sänkt skatt på drivmedel.

Det hela påminner om en passage i den kända romanen *1984* av George Orwell där man tackar Storebror, alltså staten, för att ha ökat chokladrationen till folket trots att den de facto har minskat. Det är ett slags verklighetskontroll som i boken på nyspråk kallas dubbeltänk.

Men oavsett vad man kallar det består vägen från en acceptabel beskattning av drivmedel till en oacceptabel av små steg. Visst har perspektiven förskjutits när en mindre höjning kallas för en sänkning. Åtgärden ska dessutom ses i ett större perspektiv där man gång på gång, lite i taget, vrider åt tumskrubarna för dem som har fräckheten att bo lite utanför den större staden men som ändå har behov av transport i sin vardag. Då betalar man förutom skatt på sin inkomst en högre fordonsskatt med bonus–malus samt en allt högre drivmedelsskatt och kanske även snart vägavgifter.

Denna utveckling måste för det första brytas genom att vi säger nej till små och obetydliga höjningar – även de höjningar som regeringen väljer att kalla sänkningar. För det andra, fru talman, behöver åtgärder vidtas för att faktiskt sänka skatten på drivmedel på riktigt.

Sverigedemokraterna presenterar i sin budget en sänkning av bensinskatten med 1 krona per liter, vilket innebär en sänkning med 1,13 kronor relativt regeringens budgetproposition. Det är dock inte hela bilden. Vi vill också, vilket framgår av vår budgetmotion, reformera den så kallade reduktionsplikten, det vill säga kravet på att blanda in biodrivmedel.

Vad är det då vi håller på med i Sverige när vi blandar in alltmer biodrivmedel? Jo, förutom att det i princip enbart är Sverige och Finland som håller på med detta blir produkten dyrare vid pump, vilket också framgår med all önskvärd tydlighet i regeringens egen kommunikation. Man för-

*Sänkt skatt på
drivmedel*

väntar sig samtidigt någon form av miljöeffekt, vilket dock är ifrågasatt eftersom den leder till ökad efterfrågan på biodrivmedel, direkt eller indirekt, och den leder också till ökad efterfrågan på biodrivmedel från jordbruksråvaror.

I ett systemperspektiv minskar inte utsläppen av växthusgaser, vilket gör det svårt att hänvisa till hållbarhet om jordbruksmark i allt större utsträckning kommer att tas i anspråk för att odla varor för drivmedelsframställning i stället för mat. Man kan också tillägga att det mesta av det svenska behovet av biodrivmedel i dag främst täcks genom importerad sådan.

Fru talman! Mer än så kan man inte säga om regeringens proposition just nu. Svensk drivmedelspolitik behöver ett rejält omtag, vilket i en perfekt värld skulle innebära att riksdagen börjar med att avvisa regeringens höjning av bränsleskatt trots att den kallas för en sänkning.

Livspusslet för familjer utanför tätorterna som är beroende av bilen blir allt svårare och dyrare att få ihop.

Kostnaderna för företagen ökar, vilket leder till försämrade konkurrenskraft. Dessutom påverkar det företagens möjligheter att rekrytera rätt och nödvändig kompetens om det blir för dyrt att pendla, vilket i förlängningen leder till att arbetstillfällena på landsbygden riskerar att gå förlorade.

Givetvis ska bilisterna betala sin beskärda del av utsläppen. Men koldioxidutsläppen från personbilstrafiken har minskat med 14 procent sedan 2006 trots ökad trafik, och nya bilars bränsleförbrukning har minskat med mer än 30 procent under samma period. Vi ser även ett pågående tekniskifte i den svenska fordonsflottan som inte kommer att avstanna ens med sänkt drivmedelsskatt.

Fru talman! Sveriges bilister är i dag kraftigt överbeskattade. Sverige har redan en av världens högsta drivmedelsskatter samtidigt som det är ett stort och glesbefolkat land. Drygt 60 procent av bensinpriset är redan ren skatt, och svenska bilister betalar ungefär lika många miljarder till statskassan.

Därför yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation 2, som innebär att vi *inte* ska höja skatten på drivmedel.

I det fall vår reservation faller kommer vi att ställa oss bakom Moderaternas reservation 1 under samma punkt.

Anf. 49 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget.

Jag tänkte börja med att reda ut vad detta förslag egentligen innebär: för koldioxidskatt en minskning med 8 öre per liter på bensin och 3 öre per liter på diesel och för energiskatt en minskning med 5 öre per liter på bensin och 6,3 öre per liter på diesel. Detta börjar den 1 januari 2020.

Bakgrunden till detta är att vi sedan 1994 har haft en indexuppräkningsmetod av koldioxidskatt och energiskatt. Det innebär att man räknar upp dem för att kompensera för inflationen. Annars åter inflationen upp dem, vilket i realiteten skulle innebära en sänkning.

Sedan 2016 har det även skett en uppräkningsmetod med bnp, det vill säga att även löneutvecklingen har tagits med i beräkningen. Det är för att man har sett att den miljöstyrande effekten skulle försvinna om man inte tog med detta i beräkningen. Då stiger inkomsterna, och det blir mindre och mindre som går till skatt.

Sedan 2018 finns en reduktionsplikt för biodrivmedel i bensin och diesel. Det innebär att man blandar i biodrivmedel i bensin och diesel därför att det är bättre för klimatet på lång sikt. Målet är att vi ska ha hållbara biodrivmedel och en fossilfri fordonsflotta.

När andelen biomassa ökar – och det kommer den successivt att göra, för målet är ju att ersätta bensin och diesel – kommer vi även att ändra koldioxidskatten och energiskatten för att förhindra en prishöjning. Det är det vi gör i detta förslag; det är det denna sänkning innebär.

Samtidigt är det så att eftersom vi haft en uppräknings för att kompensera för inflation men också för löneökningar har skatten de facto blivit 25 öre per liter bensin. I förslaget minskar vi det till 13 öre. Kvar blir alltså 13 öre. Det gäller bensin. Diesel ligger på 17,5 öre. Kvar efter den minskningen blir 9,3 öre. Visst, det är lite högre än tidigare, men att inte ta hänsyn till inflationen skulle konkret innebära en sänkning.

Detta innebär också att den höjning som vi haft sedan 2016 – där vi även tagit med bnp-utvecklingen, alltså lönehöjningar – de facto sätts ur spel. Det är ett annat beräkningssätt, men konsekvensen blir att det inte blir någon höjning. Det är på grund av vi nu har biomassa att blanda i. Det är där vi vill hamna. Målet är ju inte att det ska vara dyrt, utan målet är att det ska vara klimatvänligt – och så billigt som möjligt. Men vi kan inte fortsätta med oljeberoendet, för det är både klimatfarligt och dyrt.

Det som är intressant är att vi gjort en frysning av bnp-uppräknings, alltså i förhållande till löneutvecklingen. Det har vi gjort under ett halvår, från den första juli till den sista december i år, så den frysningen pågår just nu. Förslaget innebär att den frysningen i praktiken kommer att fortsätta även om det är en annan beräkningsgrund.

Det var en sådan frysning som Moderaterna krävde här förra gången vi diskuterade detta. Då gick också förslaget om en frysning igenom, så egentligen är detta en fortsättning på det – dock inte på grund av att vi sätter bnp-uppräknings ur spel utan på grund av att biomassan ökar. Det blir en skattesänkning till följd av det.

Det vi beslutar om här minskar statens intäkter med 900 miljoner kronor, men vi tycker att det är värt den kostnaden. Det är inget självändamål att dra in skatter för drivmedel. Däremot är det viktigt att styra över till klimatvänligare alternativ.

Om vi tittar på priset på drivmedel – bensinpriset, som man säger, men det gäller ju även diesel – ser vi att det är väldigt beroende av vad som händer i vår omvärld. Till exempel när det var oroligt i Venezuela och Libyen och Opec minskade sitt utbud såg vi höjningar av oljepriset som påverkade priset här hemma.

När det gäller omställning bort från fossila bränslen är det också ett sätt att spara pengar i och med att vi ser att oljepriset svänger kraftigt men också har blivit högre över tid.

Därför kan vi slå två flugor i en smäll om vi kommer bort från oljeberoendet. Vi gör en insats för klimatet, och vi kan sänka drivmedelskostnaderna på lång sikt.

Vi borde övergå mer till sådant som vi kan kontrollera. Oljan kan vi inte kontrollera; vi är bara beroende av den. El och skogsavfall är sådant som vi kan kontrollera och även tillverka på hemmaplan. Det är den vägen vi måste gå, och det steget tar vi nu med ökad biomassa – reduktionsplikten, som det kallas.

Det är en farlig utveckling vi har med oljeberoendet. Vi har inte bara prishöjningar som drabbar oss här hemma utan också en svag krona. Det gör att när vi importerar blir det dyrare bara av den anledningen, så vi har dubbla anledningar att satsa mer på inhemsk produktion.

Oljepriset kan fluktuera väldigt mycket. Ett exempel i närtid var när priset höjdes med 1,50 på bara tre månader. Och i framtiden kan efterfrågan på olja öka. Det är en ändlig resurs som minskar samtidigt som oroligheter gör att utbudet blir sämre. Då kan vi se ännu större prishöjningar. Det är just det vi måste komma bort från. Det är därför vi måste bort från oljeberoendet.

Bilarna har blivit mer bränslesnåla. Vi måste fortsätta på den vägen, för då blir det både billigare att tanka och mindre oljeberoende.

Vi tillverkar redan svensk el. Försäljningen av elbilar har också ökat, och vi har goda förutsättningar även för egna biodrivmedel inom jord- och skogsbruk som vi måste jobba vidare på.

Det grundläggande är klimatet. Detta handlar inte bara om oljeberoende, utan det handlar om att konsekvenserna för oss alla blir ödesdigra om vi inte gör någonting. Vi har målet att minska utsläppen med 70 procent till 2030. Vi är halvvägs till det målet, det vill säga vi måste göra ungefär dubbelt så mycket för att ha en chans att uppnå det. Att tappa fart när det gäller att komma bort från oljeberoendet kommer inte att fungera med den utsikten. Det kommer heller inte att påverka drivmedelspriserna positivt för den enskilde.

När det gäller landsbygden tror jag att vi måste inrikta oss mer på att hjälpa dem som har långa avstånd, för det här slår ju mot hela landet. Men även i städerna, där man har korta avstånd och bra kollektivtrafik, finns det risk att bensinpriset styr mot att man kör mer bil på olja.

Jag tror mer på speciella inriktningar. Ett exempel som kommer nu är ett glesbygdsavdrag. Det är 850 000 människor i Sverige som får i genomsnitt 1 600 kronor mer. Då går man direkt på en grupp som har långa avstånd och ger en viss kompensation för kostnader. Det nya systemet för kostnadsutjämning mellan kommunerna gynnar också glesbygden, så det är också en kompensation.

Den skattereform som ska genomföras framöver handlar bland annat om grön skatteväxling och gynnar både klimatet och till exempel arbetsmarknaden. Vi ska också minska de ekonomiska klyftorna, och detta är ett viktigt styrmedel för de människor som på grund av dålig kollektivtrafik och långa avstånd inte kan vara utan bil men inte har så mycket pengar.

Självklart ska vi också göra satsningar på välfärden och på kommuner och landsting. Vi gör en sådan satsning i denna budget, men vi måste göra mycket mer framöver. Jag tror mer på den typen av insatser.

När det gäller reseavdrag har det kommit ett förslag. Avdraget ska vara avståndsbaserat så att man får ut mer ju längre sträcka man till exempel pendlar till jobbet. Detta är inget konkret förslag ännu, men vi har ett utredningsförslag. Regeringen tittar på vad remissinstanserna har sagt. Avdraget ska vara färdmedelsberoende, vilket är bra för klimatet, men det gäller även om man kör bil. Det utesluter alltså inte på något sätt bilförare. I förslaget finns också ett tillägg för fall där fungerande kollektivtrafik saknas eller där det tar extremt mycket längre tid med kollektivtrafik än med bil.

Det har alltså införts en del, och vi vill jobba mer för att kompensera glesbygden. Men i grunden handlar det om att komma bort från oljeberoendet, och det är den största tjänst vi kan göra dem som är beroende av bilen. Det kommer i framtiden att påverka priset. Det har redan skett stora höjningar – med 1 eller 2 kronor – och vi kan få se mer av det framöver. Detta tror jag är det viktigaste för framtiden, för både priset och klimatet. (Applåder)

Anf. 50 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Tack, Hillevi Larsson, för anförandet! Jag fick en viss förklaring till den höjning av drivmedelsskatten som nu sker för att kompensera för inflationen så att det inte blir en sänkning. Det finns också andra mått, där det under lång tid skett en sänkning. Avdraget på 18,50 för resor till och från arbetet har legat stilla väldigt länge, vilket i praktiken innebär en sänkning.

När det gäller oljeberoendet, som ledamoten Larsson vill göra sig av med, ser man, när man tittar på reduktionsplikten och inblandningen av biodrivmedel, att mellan 80 och 90 procent av biodrivmedlen importeras och att 50 procent utgörs av PFAD, palmolja. Detta innebär att svensk efterfrågan leder till fortsatt avskogning, främst i Indonesien och Malaysia, vilket leder till stora koldioxidutsläpp. Om Sverige ska vara ett föregångsland och fler ska göra likadant blir efterfrågan på dessa biodrivmedel ännu större, och avskogningen riskerar att bli ännu mer omfattande i dessa länder.

Hur ser regeringen på denna problematik, och hur har man tänkt lösa det med ytterligare inblandning av biodrivmedel?

Anf. 51 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Fru talman! Vi är bara i början av en klimatomställning. Man sa ungefär så även när det gällde vind- och solkraft och den typen av energikällor: Det kommer aldrig att gå; det är så lite; det kommer inte att räcka. Och visst, det kommer att krävas många energikällor, men vi kan samtidigt se att det faktiskt har skett en enorm tillväxt när det gäller dessa energislag, både i Sverige och i andra länder. Det viktiga är att man är drivande i den utvecklingen och hela tiden ligger i framkant.

Jag är övertygad om att vi också kommer att kunna ha inhemska biodrivmedel. Vi har till exempel skogsavfall, som man skulle kunna utnyttja mycket mer. Om vi verkligen inriktar oss på egen tillverkning är jag övertygad om att vi kommer att klara målen. Det gäller även elbilar – försäljningen ökar, och vi har egen el. Det handlar alltså inte bara om biodrivmedel.

Det är klart att det finns brister hos de biodrivmedel vi importerar från andra länder, när de kommer från palmoljeodlingar och så vidare. Detta ska vi självklart bekämpa. Men jag tror att det allra farligaste är oljeberoendet, för det finns bara nackdelar med det och ingenting positivt alls. Det är också en ändlig resurs.

Om man ser svagheter i hur det är i dag, vilket jag dessutom tror är övergående och ett problem som vi kan klara när vi har inhemsk produktion fullt ut, tror jag att det är farligt att av den anledningen hänga kvar i oljeberoendet. Riskerna är att vi därigenom inte bara skadar klimatet. Det

kommer också bara att bli dyrare och dyrare för den enskilde som kör bil, och det är motsatt effekt i förhållande till den vi vill ha.

Anf. 52 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Hillevi Larsson, för svaret! Jag noterar att man inte har gjort någon större riskbedömning när det gäller användning av palmolja för att späda ut drivmedel i Sverige.

Jag noterar också att ledamoten Larsson tycker att det är bra att det pågår ett utbyte av flottan till elbilar, för vi har el. För tillfället har vi el. Vi kommer att stänga kärnkraftverk vid årsskiftet, och frågan är hur länge vi har den stabila elförsörjning som vi historiskt har haft.

Sverige bidrar med ungefär 0,12 procent av världens utsläpp av växthusgaser. Jag tror att vi kan göra det bättre genom internationella klimatinvesteringar och genom att hjälpa till där vi verkligen får maximalt utbyte för våra pengar.

När det gäller biodrivmedel finns det fuldrivmedel som rapsolja, matolja, fiskolja och palmolja. För dessa tas mark i anspråk som skulle kunna användas för matproduktion. Vi har även bättre former av biodrivmedel, nämligen massaproduktion, svartlut, lignin, slaktavfall och frityrolja, som i förlängningen är koldioxidneutrala. Men om detta ska användas storskaligt i svensk drivmedelsproduktion är sannolikheten stor att det inte kommer att räcka.

Anf. 53 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det vi med säkerhet vet är att oljan inte kommer att räcka i ett långsiktigt perspektiv. Den är en ändlig resurs med stigande pris och har dessutom väldigt negativ klimatpåverkan. Den måste vi definitivt komma ifrån.

När det gäller matproduktion fyller vi vårt behov i Sverige. Vi har inte det problemet. Självklart kommer vi alltid att se till att vi gör det. Men därutöver kan vi ha biodrivmedel. Vi har redan rapsolja, som driver till exempel bussar i kollektivtrafiken.

Jag tror också att vi, om vi verkligen ställer in hela samhället på att vi ska ha en inhemsk produktion, kommer att klara det målet. Då slipper vi beroende av framför allt olja men också av import. När vi importerar kan vi tyvärr inte fullt ut kontrollera att allt är på bästa sätt. Därför är det inhemsk produktion som gäller.

Vi kan nu se att det inte bara är fler som köper elbilar. Man börjar också mer och mer med fossilfri laddning och tankning. När hela den infrastrukturen byggs ut tror jag att detta kommer att bli attraktivt för folk. Det är i dag ett hinder att man undrar hur man ska göra om man reser en lång sträcka. Var ska jag stanna på vägen och till exempel tanka el? Om vi verkligen satsar på detta tror jag att det kommer att bli attraktivt för den enskilde, och vi kommer att klara det.

Vi har också problem med lönsamheten för en del lantbrukare. Tillverkning av biodrivmedel skulle kunna vara ett sätt för lantbruket att överleva och få in pengar, men också ett sätt för oss att se till att vi klarar denna utmaning.

När det gäller inblandningen av biomassa är reduktionsplikten nu 20 procent i bensin och diesel. Det är tänkt att den ska öka, och till slut ska vi vara helt oljeberoende. Men vi gör detta stegvis, och därför kommer vi

att ta ett steg i taget. Jag är övertygad om att vi klarar det om vi satsar på det.

Prot. 2019/20:44
4 december

Anf. 54 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Vi har i dag att fatta beslut om sänkt skatt på drivmedel, precis som propositionen heter. Det är en evig fråga, kan tyckas, ibland med en till synes olöslig konflikt mellan miljö och klimat å ena sidan och en levande landsbygd å andra sidan. Jag tänker ägna en del av mitt tal åt att belysa denna fråga.

Som alltid i heta debatter tjänar vi på att på ett sansat sätt bena ut vad frågan handlar om och inte vare sig förenkla eller polarisera debatten.

Jag är uppvuxen på landet, mitt i skogen, för övrigt – ni vet, skogen, som är en av Sveriges viktigaste näringar med störst exportnetto av alla.

I hela mitt liv har jag varit beroende av bilen, före körkortet via mina föräldrar eller bekanta och efter körkortet därför att det helt enkelt inte finns något alternativ till bilen där jag bor.

Och jag har gjort allt det där klassiska som många som bor på landet har gjort. Jag har tagit fajten mot nedläggning av skolor, jag har protesterat med traktor utanför kommunhuset, jag har förlorat fajten om skolor och jag har slagits för gatlysen, busslinjer, busshållplatser och för att få behålla postlåda och sopkärl inom rimligt avstånd.

Fru talman! Även om vi generellt sett har en väl utbyggd samhällsservice i vårt avlånga land finns det orättvisor för landsbygdsbor: mindre tillgänglig förskola och skola, sämre statlig service i form av postutdelning och sämre bredbandsuppkoppling, trots att vi betalar lika mycket i skatt.

Lägg därtill att skattemedel i en kommun ofta går till grönområden, gatuunderhåll och parker, det vill säga områden som sannolikt inte nyttjas av landsbygdsbor i samma utsträckning som av dem som bor i staden.

Lägg ytterligare därtill att landsbygdsbor ofta själva får stå för kostnader som ibland finansieras via skattsedeln för andra, såsom vägföreningar, belysning och bredbandsföreningar.

För en del år sedan gjorde vi hemma i min by, Viker i Nora kommun, en så kallad LEA-analys, lokalekonomisk analys. Vi beställde ett statistikpaket från Statistiska centralbyrån och jämförde inkomster och kommunalskatteuttag från de ca 400 personer som bor i vår by. Sedan jämförde vi det med vad som fanns budgeterat i form av samhällsservice för de boende i byn, både den som faktiskt utfördes i byn och den som nyttjades i staden. Utan att det är statistiskt säkerställt kan jag säga att de boende i Viker var kraftiga nettobetalar till kommunen vad gäller skatteintäkter.

Fru talman! Just på grund av de orättvisor som existerar är drivmedelspriset en av flera viktiga faktorer för landsbygdens förutsättningar och utveckling i dag, speciellt där det inte finns några alternativ. Samtidigt som vi konstaterar dessa regionala orättvisor vet vi att drivmedel är en nyckel i den gröna omställning som måste ske. Dels måste vi ställa om energiförsörjningen i det stora hela, dels måste vi komma dithän att vi för evig tid inte är beroende av olja för att tanka våra bilar. Olja är en ändlig resurs, den finns inte i Sverige och den kommer alltid att vara dyr.

Men Centerpartiet jobbar hellre med morot än med piska. Därför har vi i budgeten för 2020 satsningar på gröna transporter i form av laddinfrastruktur, förnybara bränslen, nattåg samt, inte minst, förbättringar för skogsägare, eftersom skogen har en nyckelroll i klimatomställningen.

*Sänkt skatt på
drivmedel*

Men bränslepriserna då? De är såklart höga. Det enklaste vore om vi här i denna kammare kunde bestämma över priset vid pump, men så är inte fallet. Vi fattar beslut om skatten på energi och koldioxid, som utgör endast en del av priset vid pump. Oavsett om vi beslutar om 1 eller 2 kronors sänkning av skattesatsen råder vi inte över det pris som konsumenterna får betala, beroende på många saker, bland annat världsmarknadspriset. Det kanske inte syns alls vid tankningen.

Fru talman! Budgeten för i år, som beslutades här i kammaren av Moderaterna och Kristdemokraterna, sänkte skatten på bensin tillfälligt, ett halvår, men nu vid årsskiftet återgår det enligt beslut till en uppräkningsindex plus 2 procent. Centerpartiet menar dock att med den prisutveckling som vi har att vänta är det bra om skattenivåerna kan hållas nere. I liggande förslag finns därför en sänkning av skatten på drivmedel som motsvarar den automatiska ökningen som kommer att ske. Sänkningen gör att uppräkningsindex av priset med KPI och bnp som bas inte påverkar priset vid pump lika mycket som det annars skulle ha gjort.

Men räcker detta för att kompensera den uppenbara orättvisa som finns mellan dem som bor på landsbygden och dem som bor i staden? Nej, naturligtvis inte. Eftersom orättvisorna spänner över ett brett område kan de inte kompenseras med enbart lägre drivmedelspriser, även om detta är en otroligt viktig faktor.

Fru talman! Centerpartiet menar att ett sätt att komma till rätta med de regionala klyftorna är att helt enkelt sänka skatten för dem som bor på landsbygden. Vi vill att Sverige ska hålla ihop, inte dras isär, och vi kan konstatera att övriga partier som slutit januariavtalet står bakom den reform som Centerpartiet har drivit och som innebär en skattesänkning för nästan 900 000 människor med 1 650 kronor per år.

Vi menar att reformen direkt träffar dem som berörs, jämfört med en generell skattesänkning på drivmedel. Flest bilar finns ju i storstäder, så det är ingen vild gissning att det är storstadsborna som drar vinstlotten efter en bränsleskattesänkning med 1 krona generellt, trots att det är i storstäderna som det i dag faktiskt finns alternativ till bilen.

Övriga satsningar på landsbygden är, som vi har berättat tidigare, bredbandsutbyggnad där kopparnätet släcks ned, ett bondepaket, nattåg, som jag har nämnt, och utbyggnad av statliga servicekontor. Dessa reformer menar vi kommer att leda till en bättre vardag för boende och företag på landet. Minns att det som bra för landsbygden alltid är bra för städerna men att det inte alltid är säkert att det är tvärtom!

Detta samt en generell skatteöversyn, inklusive en grön skatteväxling som leder till att miljöskatter träffar rätt, för att få effekt och ökad legitimitet, är det viktigaste vi har att jobba med framöver.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 55 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Helena Vilhelmsson, för en mycket levande berättelse om hur det är att växa upp i skogsriket, kämpa för att brevlådorna ska finnas kvar och annat! Det var verkligen berörande.

Centerpartiet har alltid stått bakom principen att hela Sverige ska leva. Man har månat om landsbygden, precis som Helena Vilhelmsson har velat att människor ska vilja stanna kvar, ta hand om den goda jorden och se till att det finns hjordar som betar och håller den biologiska mångfalden lev-

ande. Människor ska inte bara stanna kvar, utan de ska helst vilja bosätta sig på landsbygden, skaffa barn och på alla sätt bidra till att motverka den urbaniseringstrend som pågår så hänsynslöst.

Därför vill jag fråga Helena Vilhelmsson: Tror du att en skattesänkning på 1 krona per liter kommer att underlätta för de människor som bor på landsbygden eller inte?

*Sänkt skatt på
drivmedel*

Anf. 56 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Borian Åberg för frågan. Det gläder mig att det är många i debatten här i dag, och även i andra debatter, som faktiskt värnar landsbygdens förutsättningar. Jag är otroligt glad för det, och jag tycker att det är mycket mer av detta nu än vad det har varit tidigare.

Det som är viktigt för Centerpartiet är att de reformer som vi gör träffar rätt och att man använder statens resurser för reformer på ett sätt som faktiskt får effekt.

Som jag sa i mitt anförande tror Centerpartiet att en generell skattesänkning på drivmedel med 1 krona faktiskt inte leder till samma effekt som till exempel en generell skattesänkning eller avdrag som man får göra i enlighet med det som vi föreslår i budgeten för dem som bor på landsbygden i A- och B-områden. Faktum är att det är flest bilar i storstadsområdena. De rullar längst i storstadsområdena, trots att det där finns alternativ.

En stor del av det som Moderaterna föreslår om 1 kronas skattesänkning hamnar i fickorna på dem som bor i storstaden. Jag ser inte riktigt att det är en rättvis fördelningspolitik med tanke på de verkliga orättvisor som finns mellan landsbygd och stad.

Anf. 57 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Helena Vilhelmsson för svaret. Jag vill inte ställa människor på landsbygden mot människor som bor i storstäder. Jag tycker att alla som har bedömt att de behöver bilen i sin vardag ska kunna använda den, och de ska ha råd att göra det.

Den skattesänkning som Helena Vilhelmsson talar om har inte gjort så många människor glada och engagerade – tvärtom. Det handlar om 139 kronor. Pizzaekonomerna har överfört detta i antal pizzor. Men det ska vi inte syssla med.

Vårt förslag om en skattesänkning på 1 krona per liter har fått ett enormt folkstöd. Bara de senaste fyra dagarna har drygt en halv miljon människor skrivit under när det gäller detta. Alla våra mejlboxar har blivit fyllda med mejl där folk på ett trevligt och vädjande sätt uppmanar oss att sänka skatterna på samma sätt som vi i Moderaterna föreslår i vår motion. Jag undrar varför Centerpartiet inte vill lyssna på dessa människor.

Anf. 58 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Vi har tagit del av de mejl, brev, påstötningar och de upprop som har kommit – precis som ni har gjort. Centerpartiet mötte också Bensinupproret. Jag tror att vi var tre personer från Centerpartiets delegation som diskuterade med Bensinupproret 2.0 när de var här och faktiskt lämnade underskrifterna till oss. Jag tror att vi var det enda parti som hade mer än en ledamot som faktiskt diskuterade med dem.

Återigen: Jag och Centerpartiet menar att de resurser som vi använder måste vi använda på rätt sätt. Jag är jätteledsen för retoriken om att det handlar om lika mycket som en pizza – pizzaretoriken – och jag beklagar den. Den förminskar denna problematik. Samtidigt är den lite intressant. Om man skulle göra tvärtom och höja skatten med 139 kronor per månad, skulle det vara samma retorik då om att det bara handlar om en pizza? Så är det inte.

Vi måste bena ut vad detta egentligen handlar om. För Centerpartiet är det givet att en riktad skattesänkning till landsbygdsbor, där problemen faktiskt är omfattande, är effektivare än en generell skattesänkning på drivmedel som, ärligt talat, mest gynnar dem som bor i staden. Det är jag övertygad om.

Anf. 59 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Ledamot Helena Vilhelmsson väckte verkligen min nyfikenhet. Jag spände mina öron när hon så inlevelsefullt berättade att hon hade kämpat för postgång och skolor på landsbygden. Men jag hörde inte att ledamoten hade kämpat för bevarandet av de lokala mackarna ute på landsbygden när det var etanolen som skulle rädda Sverige från oljeberoendet. Det ställdes krav på mackarna att de absolut skulle erbjuda etanol som ett alternativ vid pumpen. Det var många mackar som redan drogs med dålig lönsamhet, och de investeringar som hade krävts ledde till att mackar på landsbygden helt enkelt lades ned för att man skulle slippa gräva ned dessa etanoltankar.

Jag undrar därför bara i vilken utsträckning som ledamoten kämpade även för mackarna på landsbygden.

Anf. 60 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet har alltid drivit företagarnas villkor. Jag kan ta ett exempel. I min hemkommun Nora följde vi med spännt intresse hur byalaget i Järnboås sökte pengar via ett Leaderprojekt. Kommunen var faktiskt duktig med snabba tillstånd och så vidare, och det öppnades faktiskt en mack. Jag vet inte om den finns kvar. Men under alliansregeringens tid tillförde vi ett stöd just för servicepunkter på landsbygden som gällde mackar och butiker för att man skulle se till att faktorer som finns runt om i omvärlden inte ska leda till att servicen urholkas och läggs ned. Även om jag inte nämnde det i mitt anförande har jag, och vi, kämpat för mackar och gladeligen sett när en mack har öppnats.

Anf. 61 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att fler värnar om landsbygden. Jag tror att den sista biltillverkaren snart har lämnat etanolen som ett hållbart drivmedel. Allt fler etanolbilsägare tankade bensin för att det var billigare. Och om man tankade etanol fick man driftsproblem med bilarna. Men vi kan lämna det.

Som ledamoten säger ska vi använda förnybara bränslen från inhemska råvaror. Centerpartiet har i alla fall tidigare traditionellt varit ett landsbygdsparti. Därför undrar jag om ledamoten ser någon risk med att den inhemska skogsråvaran i allt större utsträckning kommer att användas just till produktion av drivmedel i stället för att den sågas upp till plank för att användas vid byggande av hus eller möbler. Ser hon någon risk för att

Anf. 62 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Eric Westroth, för en intressant fråga! Här närmar vi oss nämligen kärnpunkten när det gäller vad detta också handlar om. Någonstans måste vi alla medverka till att omställningen kommer till stånd. Jag lyssnade lite grann på ledamotens replik tidigare. Även om biodrivmedlen i dag inte är inhemska tror jag att det sämsta som vi kan göra är att backa och säga att vi inte kräver inblandning av biodrivmedel. I min värld innebär tydliga incitament, som helst ska vara partiövergripande och inte skifta när det byts majoritet, att efterfrågan skapas. Jag personligen, som är utbildad inom skogen, är övertygad om att den svenska skogsproduktionen räcker till bräder, plank och skogsråvara till biodrivmedel. Det handlar inte om skogsavfall, som någon sa här tidigare, utan det handlar om skogsbränsle, alltså flis, grenar och toppar, som ändå inte ska bli plank och bräder.

När det gäller åkermark delar jag ledamotens bekymmer, eftersom det tar emot lite grann att inte odla mat på den åkermark som vi har. Jag tror att vi behöver det.

Men skogsråvara tillsammans med andra produkter, som vi måste utveckla tillsammans med industrin, tror jag gör att vi långsiktigt kan se att vi ställer om till biodrivmedel med en bibehållen lönsamhet för både jord- och skogsbrukare.

Anf. 63 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Jag trodde aldrig att jag skulle debattera skatteutskottets betänkande nr 15, *Sänkt skatt på drivmedel*, men det blir jättespännande.

Sverige måste genomföra en omställning för att bli ett fossilfritt land, och skatt på drivmedel är ett viktigt verktyg för att minska bilismens klimatpåverkan. Men det är också ett trubbigt verktyg som inte gör skillnad på en höginkomsttagare i storstad med god tillgång till kollektivtrafik och en låginkomsttagare i glesbygd utan alternativ till bil.

Fokus ska ligga på att åtgärda bilismen i tätorterna och skapa möjligheter för hållbart resande även för dem med låga inkomster och boende på landsbygden. Vi vill därför införa ekonomiskt stöd för att befintliga bilar som går på fossila bränslen ska kunna drivas med förnybara bränslen, och vi föreslår kraftigt ökade anslag för att stärka tillgängligheten till laddställen för elbilar och öka produktionen av biogas och biobränslen. Med vårt budgetförslag vill vi även genomföra miljardsatsningar för en utbyggd och billigare kollektivtrafik som omfattar drift av byabussar och servicebussar.

Vi vill även ha ett nytt reseavdrag, som inte missgynnar landsbygden. Jag är jätteorolig, för den reseavdragsutredning som Hillevi Larsson refererade till pekar faktiskt på någonting annat. Jag är orolig att den kommer att hamna snett, och jag hoppas verkligen att den inte missgynnar landsbygden. Signalerna jag får är dock oroande.

Hela samhället behöver ställas om för att vi ska kunna hantera klimatkrisen. Klimatförändringarna innebär en grundläggande samhällskris som vi bara kan lösa tillsammans. En ekonomisk politik för klimaträttvisa stärker välfärden för flertalet människor och minskar utsläppsutrymmet för de rikaste. När en större andel av ekonomin går till gemensamma investering-

*Sänkt skatt på
drivmedel*

ar och inte till att betala för de rikas lyxkonsumtion minskar utsläppen, och stödet till omställningen ökar. Klimatförändringarna måste mötas med gemensamma investeringar.

Landsbygdens förutsättningar har kommit på tal flera gånger i debatterna. Jag håller helt och fullt med om det Helena Vilhelmsson från Centerpartiet anförde, för jag känner igen mycket av det. Om ni kollegor tror att någon av er kan lära mig något om landsbygden drar ni en nitlott, för jag vet verkligen vad landsbygd betyder.

Ingen har väl undgått de massbrev alla har fått vad gäller Bensinupproret 2.0. Jag har själv mött dem här i Stockholm, och jag har lyssnat till dem. Jag svarade dock bara på ett av de många brev jag fick. Det var från en person som skrev att han kör 3 500 mil om året och att hans bil drar 0,6 liter milen. Det var en dieselbil. Jag tror säkert att han var ärlig med allt han berättade, men jag svarade honom att 3 500 mil gånger 0,6 liter blir 2 100 liter, och handen på hjärtat – skulle 2 100 spänn förändra hans liv på årsbasis? Det är 175 kronor per månad. Det är vad det handlar om. Han skulle få 175 kronor mer i månaden att röra sig med om bränslet blev billigare.

Jag kör mycket; det ska ni tro. Jag har 6 ½ mil att köra om jag ska ha någon service över huvud taget – enkel väg. Vi har två bilar, och vi kör jättemycket. Men 175 kronor i månaden skulle inte förändra någonting. Det skulle inte resultera i det som Boriana Åberg från Moderaterna lite grann antydde, nämligen att någon vill flytta till landsbygden. Det krävs helt andra och mer träffsäkra argument för att människor ska vilja flytta till och bo kvar på landsbygden. Det krävs andra incitament för att landsbygden ska leva.

Jag lyssnar, och jag förstår dem som är med i Bensinupproret. Det är en signal om att det någonstans räcker. Men att tro att 1 spänn per liter gör skillnad – kom igen, kollegor! Ni vet mycket väl att det är plakatpolitik och att den träffar mycket, mycket dåligt.

Man kan säga mycket om den skattesänkning som Centerpartiet berättade lite grann om. Den är på 137,50 i månaden, men den ger i alla fall även dem som inte har bil sänkt skatt. Den kommer inte heller att rädda någonting; det håller jag med om. Men det som pågår i samhället och med brexit – var kom det ifrån? Jo, man började prata om bensinpriset, som om det skulle vara hela världen.

Jag förstår frustrationen – jag känner den in på skinnet varje dag – men bensinskatten kommer inte att vara det som avgör om vi får en levande landsbygd eller inte. Det får ni tro på. Vi måste göra någonting för att ställa om, men jag skulle gärna diskutera en höjning av bensinskatten med 2 spänn per liter och att pengarna öronmärktes så att de verkligen går till landsbygden och gör någonting för dem som bor där och har kämpat för det.

I min hemby var vi 100 personer som mest, och nu är vi 10 kvar. Ni förstår ju. Jag kunde cykla till tre affärer när jag var grabb, och nu måste jag ta bilen och köra 6 ½ mil. Kom alltså inte till mig och berätta om landsbygdens förutsättningar! När det gäller tron att 1 spänn i sänkt bensinskatt skulle förändra livet tar jag mig för pannan – ursäkta, herr ålderspresident.

Jag yrkar bifall till propositionen och definitivt avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 64 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr ålderspresident! Tänk dig en varm sommarnatt! Du sitter ensam i en bil och susar fram genom det svenska nattlandskapet. Värmen sprider sig i hela kroppen samtidigt som du känner doften av den mörka natten. Det är inte utan att man tänker lite på Snowstorms gamla slagdänga *Sommarnatt*.

Tänk dig den stressade ensamstående familjefadern som ska transportera de tre busiga barnen! Jag känner den fadern, då jag har varit där och känt den stress som uppstår när livspusslet ska fungera i vardagen. Det är inte utan att man tänker lite på Björn Afzelius vackra sång *Tusen bitar*.

Tänk dig alla de som sitter i en bil för att ta sig till BB! Tänk dig de som har 10–15 mil till närmaste vårdcentral eller de som drabbats av en akut vårdproblematik längs med en Norrlandsväg och inte får den hjälp de behöver i tid. Det är inte utan att man tänker lite på Trazan Apanssons och Banarnes sång om ordet ”olyckan”.

Herr ålderspresident! Bilen beskrivs i dag ofta som ett miljöproblem, men vi får inte glömma att bilen för många är det som gör att vi kan njuta av sommarnatten, hantera livspusslet eller ta oss till den vård som vi behöver när inga andra fransporter finns. I den KD-M-budget som riksdagen antog 2018 pausades överindexeringen av skatten på bensin och diesel under ett halvår. I regeringens budget, som stöds av C och L och antas i år, sänks skatten återigen – dock genom ett annat förfarande.

I dag finns det en tydlig målkonflikt mellan miljönytta och enskilda medborgares möjligheter att leva sina liv på ett bra sätt. Dagens bränslebeskattning innebär en straffbeskattning av befolkningen på landsbygden, där många är beroende av bilen för att kunna hantera vardagen. Det finns inga andra realistiska alternativ, och varken cykel eller kollektivtrafik löser vardagspusslet på landsbygden.

Vi ser också hur våra större städer får en alltmer överbelastad trafik, och detta trots att det växer fram nya trafiklösningar och en väl fungerande kollektivtrafik. För att minska städernas trafikbelastning vid rusningstid behöver vi hitta andra styrmedel som gör det lönsamt att välja andra tider för pendling eller varutransporter. Därför behövs en ny fordons- och bränslebeskattningsmodell som förbättrar miljön samtidigt som den möjliggör för medborgare att leva i hela landet. Kostnaderna ska också fördelas på ett rättvisare sätt mellan olika samhällsgrupper.

Herr ålderspresident! Om politiken misslyckas med att hålla denna balans finns risken att fler medborgare uppfattar miljöpolitiken som ett storstadsfenomen som hanteras av politiker som inte förstår landsbygdens vardagsproblem. Jag anser därför att det i framtiden krävs en helt annan beskattningsmodell för trafiken än den som finns i dag.

En framtida beskattningsmodell behöver ta hänsyn till vad det är för fordon, var fordonet körs, vilket bränslesystem det har och när på dygnet det används. Det borde exempelvis vara billigare att använda bilen där det inte finns en väl fungerande kollektivtrafik. Det borde också vara billigare att använda en mer miljövänlig bil och billigare att använda den under timmar på dygnet när trafiken är mindre intensiv.

Ju fler av dessa parametrar som är uppfyllda, desto lägre blir beskattningen och tvärtom. Dagens situation, där större delen av skatten hanteras via själva tankningen av bilen, leder till orimliga konsekvenser för dem

*Sänkt skatt på
drivmedel*

som är beroende av bilen om vi samtidigt ska ha en verksam styrning mot minskade utsläpp för Sverige som helhet.

Herr ålderspresident! Med tanke på de problem som finns med utländska åkare som inte betalar för att köra på svenska vägar vore det bra om man testade en ny fordons- och bränslebeskattningsmodell inom åkerinäringsringen som kunde göra att vi får ordning på de utländska åkarna samtidigt som vi får möjlighet att prova en ny beskattningsmodell.

Dagens transportbeskattning drabbar även alla dem som har husbil på ett orättfärdigt sätt. Det är inte rimligt att fordon som används under en kort tid på året ska straffbeskattas på det sätt som sker i dag.

Herr ålderspresident! I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg.

Kristdemokraternas budgetförslag är en sammanhållen helhet. Eftersom riksdagen i steg ett – rambeslutet – har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statens budget och inriktning på budgetpolitiken deltar jag inte i det aktuella beslutet.

Herr ålderspresident! Vi har ingen egen reservation, men jag står bakom vårt särskilda yttrande avseende sänkt skatt på drivmedel.

Jag vill avsluta detta anförande med att konstatera att detta inte bara är en debatt om skatter. Det är en debatt som berör alla dem som är beroende av bilen för att klara av livets olika skiften, oavsett om man bor i en stad eller växer upp på landsbygden. Om vi menar allvar med att hela landet ska leva måste vi ta fram en ny beskattningsmodell.

Anf. 65 JOAR FORSSELL (L):

Herr ålderspresident! Detta är en spännande debatt, tycker jag.

Det finns många saker som alla vi i Sveriges riksdag, från höger till vänster, är ense om. En sådan sak är att hela Sverige ska leva. I den frågan finns det ingen som helst konflikt i Sveriges riksdag, och det verkar vara likadant i Sverige i stort. Jag har rest från längst ned i södra Sverige till högst upp i norra Sverige. Jag har träffat personer som bor i de djupaste skogar och på den glesaste landsbygd. Jag har också träffat folk i Göteborg, Stockholm och Malmö. Jag har aldrig träffat någon väljare eller politiker som inte tycker att hela Sverige ska leva.

Herr ålderspresident! Vi som är riksdagsledamöter har ett ansvar att svara på detta tryck från väljarna på att hela Sverige ska leva. Vi har också ett ansvar att se till att hela Sverige kan leva både i dag och i morgon. I de delar av Sverige där man är beroende av bil för att få livspusslet att gå ihop eller för att helt enkelt få livet att gå ihop måste vi se till att detta är möjligt om vi ska ta detta ansvar på allvar.

Men det är också så att vi har ett ansvar för morgondagen – för att framtida generationer kan ha ett drägligt liv och för att man kan ha ett drägligt liv och leva i hela Sverige också i morgon.

Det är detta som gör att denna fråga är en balansgång. Vi måste se till att rädda klimatet genom lägre klimatutsläpp och genom att färre åker bensinbilar som skadar klimatet, för det leder till att det inte går att leva i hela Sverige i morgon. Klimatförändringarna kommer att leda till torkor som slår över hela Sverige och till översvämningar som riskerar att slå över hela Sverige.

Olika konsekvenser av klimatet slår olika mot olika delar av Sverige. I de delar av Sverige där man har mycket matproduktion på åkermark är torkorna kanske ett värre problem. När det gäller översvämningar har vi redan nu sett konsekvenserna i vår huvudstad och i våra större städer, där man har gott om hårdlagda ytor som inte klarar av att absorbera vatten och där man därför drabbas hårdare av översvämningar. Har man mycket asfalt stannar vattnet ovan jord och sugs inte ned under jord.

Det är klart att klimatförändringarna slår över hela landet, oavsett hur det ser ut. Därför är detta en fråga där vi måste hålla balansen och se till både att hela Sverige lever i dag och att hela Sverige lever i morgon.

Detta förslag innebär en sänkning av bensinskatten, dieselskatten och så vidare. Det innebär att vi stoppar den överindexering som har varit och att vi helt enkelt sänker skatten. Men vi kommer även i fortsättningen att behöva ha en bensinskatt, eller en skatt på drivmedel, i det här landet.

Till det ska läggas att vi tar initiativ till och gör saker för att man ska kunna leva och kunna få andrum och resurser att ställa om oavsett var i landet man bor. Till exempel pågår, i enlighet med januariavtalet, en process med ett differentierat reseavdrag. Detta är någonting som Liberalerna har drivit länge och som vi har fått in i januariavtalet.

Det svarar också på den fråga som Kristdemokraterna ställde tidigare i debatten angående om det inte vore bra om kostnaden för att åka bil skilde sig beroende på om det finns mycket kollektivtrafik eller inte. Det tycker Liberalerna, och därför har vi fått in frågan om ett differentierat reseavdrag. Där det är lätt att gå från bilen till att åka kollektivt ska man inte få reseavdrag på samma nivå som där man faktiskt behöver bilen för att resa. Detta är ett sätt att se till att det finns möjlighet för människor att bo och leva i hela landet.

Det kommer också att behövas skattepengar till att göra klimatsmarta infrastrukturinvesteringar så att man gå till nya bränslen på platser i landet där man i dag inte har denna förmåga. Man behöver resurser för att kunna göra dessa investeringar. Det kan handla om laddinfrastruktur och om huruvida sådan är möjlig att ha i vissa delar av landet. Det kan handla om vätgas eller andra tekniker. Det kan även handla om elektrifiering, som Liberalerna också har drivit på för att få genomslag för inom ramen för januariavtalet.

Ytterst kommer det även fortsättningsvis att behövas incitament för att bilar som går på bensin ska bli ännu mer effektiva och få en ännu mer effektiv bränsleanvändning och för att vi ska släppa ut mindre koldioxid där det trots allt behövs bensinbilar.

Herr ålderspresident! Det är klart att man, om man är ett oppositionsparti, kan hetsa upp en opinion mot detta förslag. Det är klart att man kan dra på stora växlar och försöka att måla upp en bild av att det inte är så att alla vill att hela landet ska leva. Men det där är trams. Hela Sverige ska leva, i dag och i framtiden.

För det behövs detta förslag om en sänkning av skatten nu. Vi har även fortsättningsvis en skatt på drivmedel, men det blir en sänkning av skatten nu. Detta sker tillsammans med investeringar, tillsammans med till exempel det differentierade reseavdraget och tillsammans med satsningar på elektrifiering, vätgas och laddinfrastruktur. Då kan vi leva också i morgon, både i landet och i hela världen. Då kan vi möta klimatutmaningarna sam-

tidigt som vi möter utmaningarna med att det ser lite olika ut med hur man bor i olika delar av landet.

Anf. 66 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ålderspresident! Jag vill tacka mina kollegor i skatteutskottet för dagens debatt. Jag är positivt överraskad över att kunna instämma med föregående talare på många punkter.

Jag är också ganska bekymrad över den systemkritik som saknas från föregående talare från Moderaterna. Att säga att ingen är miljöbov är ett sätt att dela upp samhället i individer. Jag skulle säga att vi alla tyvärr är miljöbovar i den bemärkelsen.

I Sverige har vi ett utsläpp per person och år som ligger på runt 10 ton koldioxid. Enligt Naturvårdsverket måste det minska till runt 1 ton koldioxid per person och år.

Det här är bekymmersamt. Det handlar inte om att vi som enskilda individer ska axla hela klimatkrisen, utan det handlar om ett system. Vi måste som politiker vara systemkritiska och inse att vi måste bygga ett system som gör att vi inte lägger hela skulden och bördan på individens axlar, för det blir helt omöjligt.

Jo, vi är alla miljöbovar. Och det som jag har haft som ingång i mitt politiska engagemang är att se till att vi inte behöver ha det så.

Jag tycker att det är ironiskt när vi i regeringen anklagas för att vara utvecklingsfientliga och när den kritiken kommer från konservativa partier.

Det verkar som att det lägger tyngd till orden om man berättar att man vet någonting om landsbygden, så jag kan berätta att jag själv är uppvuxen i en by som består av tre hus ute i skogen i Småland. Det kanske också kan ge tyngd till att jag också vet hur landsbygden ser ut och fungerar. Jag kan säga att de problem som landsbygden möter inte beror på höjd skatt på drivmedel. Det beror på ungefär allt annat som politiker har genomfört och den utveckling som vi har sett med urbanisering och den väldigt hårda och krävande arbetslinjen som kräver urbanisering. Så, nej, en skatt på drivmedel är inte hotet mot landsbygden.

Herr ålderspresident! Miljökrisen är här och nu, och vi måste vidta alla åtgärder vi kan. Vi måste förbjuda det som förstör, beskatta det som vi vill minska och skapa möjligheter för det som kan vända de negativa tendenserna. Ett sätt är att beskatta det vi bör i stället för det vi kan. En alldeles självklar skatt blir därför på drivmedel.

Jag vet inte vad kollegor i utskottet hänvisar till när de säger att bilismen inte alls står för en klimatbörd. De flesta bilresor sker i tätorter. Hälften av alla bilresor är kortare än 5 kilometer. Vägtrafiken står för 30 procent av det totala koldioxidutsläppet i Sverige, och enligt Trafikverket ökade utsläppen från vägtrafiken under förra året. Det är en utveckling som vi måste vända om vi ska ha någon chans att nå klimatmålen.

Herr ålderspresident! Vi vet att miljöskatter är ett effektivt verktyg för att bekämpa miljöproblem, och särskilt koldioxidskatt är ett av de mest effektiva styrmedlen. Vi hör många gånger i debatten om miljön att Moderaterna gillar effektiva åtgärder. Därför kan jag inte riktigt få det att gå ihop när Moderaterna stretar emot och vill ta bort det mest effektiva styrmedel som vi vet. Men att bara behålla nivån på en miljöskatt, samtidigt som ekonomin som helhet växer, gör att det med åren blir relativt

billigare att släppa ut. Vi vet att om en miljöskatt inte justeras upp minskar miljöskatternas styrande kraft över tid. Detta gäller såklart inte bara miljöskatter. I en ekonomi som växer ökar lönerna, priset på varorna och skatterna kopplade till detta. Det här är ingen nyhet.

Herr ålderspresident! En för alltid växande ekonomi som ständigt förbrukar mer ändliga resurser är varken önskvärd eller möjlig, men medan den gör det är det av största vikt att miljöskatterna också räknas upp, det vill säga indexeras.

Tidigare har bensinskatten endast räknats upp med inflationen, men för att bensinskatten ska behålla sin styrande effekt även när ekonomin växer införde vi under förra mandatperioden en bnp-indexering. Denna indexering ligger fast även nästa år. Det är en vinst som har varit värd att slåss för, vilket vi i Miljöpartiet också har gjort.

Motståndet mot en drivmedelsskatt har varit stort från högerpartierna, detta trots att vi i den här kammaren i bred enighet har beslutat att utsläppen från transportsektorn ska minska med 70 procent till 2030.

Herr ålderspresident! Det här är ett mål som Moderaterna ställt sig bakom, men nu vill de kraftigt sänka priset på bensin och göra det billigare att släppa ut. För mig är det bortom all förståelse.

Att ha en skatt är i sig inte målet, i alla fall inte för oss. Vårt yttersta mål är att komma i balans med vad den här planeten kan förse oss människor med, bort från klimat- och naturkriser. Sedan ca 50 år tillbaka är människans tryck på planeten högre än vad planeten klarar av. Konsumtionen av planetens resurser är högre än planetens totala biokapacitet. Vi är därför det parti som vågar säga den obekväma men nödvändiga sanningen: Vi måste minska produktion, konsumtion och arbetstid men också minska transporter. För Miljöpartiet är skatt på drivmedel bara ett av många olika politiska förslag om hur vi kan få ned utsläppen från trafiken.
(Applåder)

Anf. 67 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag är kraftigt förkyld, så jag tänkte inte gå upp mer i debatten. Men eftersom jag blev uppmanad så många gånger av min kollega Rebecka Le Moine blev jag tvungen att göra det.

Först vill jag säga att jag vägrar att kalla människor som gör rätt för sig för miljöbovar – människor som kämpar för att komma till sina jobb, arbetar hårt och betalar skatt för att alla de åtgärder som regeringen tänker vidta ska komma till stånd. Hur kloka de sedan är visar sig i opinionssiffrorna.

Miljöpartiets symbolpolitik är mer skadlig än eventuella utsläpp från dagens ändå relativt miljövänliga bilar. Det enda sättet att begränsa utsläppen av koldioxid är att använda ny teknik, till exempel elbilar. Men i nuläget är de väldigt dyra. Människor ska ha möjlighet att ställa om utan att behöva lämna sina hem eller sluta jobba därför att de inte kan betala sina bensin- och dieselräkningar.

Miljöpartiet säger sig vara för utveckling. Men hur ska dessa elbilar försörjas med el om man inte har någon tillförlitlig energikälla, till exempel kärnkraft som Miljöpartiet så effektivt motarbetar? Alla dessa bilar som ska ställas om måste ha något bränsle att gå på.

Jag skulle gärna vilja veta hur Rebecka Le Moine tänker lösa problemet.

Anf. 68 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr ålderspresident! Om jag uppfattade det rätt vägrar min kollega att skriva under på att vi är miljöbovar. I så fall måste vi nog se sanningen i vitögat. Det är svårt att inte vara miljöbov i ett trasigt system som gör att vi alla har utsläpp, oavsett hur miljövänligt vi konsumerar. Det är den krassa sanningen.

Att göra rätt för sig verkar vara argumentet eller motivet för att det är helt omöjligt att vara miljöbov. Vad är då att göra rätt för sig? Är det att ha ett jobb? I så fall har vi helt olika syn på naturvetenskap men även på människan. För mig är människan inte reducerad till en arbetsenhet som kan ersättas av en robot. Att göra rätt för sig är inte någonting som per automatik trollar bort utsläpp.

Sedan är frågan hur vi löser detta. Där är mitt absolut viktigaste budskap värt att upprepa: Vi måste minska utsläppen. Vi kan inte bara byta till ett grönare bränsle, en ekomärkning eller någonting annat, utan vi måste avstå från att konsumera. Vi måste verkligen i grunden ifrågasätta tillväxtsamhället, som bara kräver att vi producerar och konsumerar alltmer för varje år.

Det är det här som har lett oss in i den klimatkris som vi befinner oss i. Det är därför som vi har en miljon hotade arter. Vi lever i det sjätte massutdöendet därför att vi helt och hållet har industrialiserat naturen, där vi har hämtat hem våra så kallade framgångar.

Nu är det dags att vi verkligen utvecklar vårt sätt att leva till ett sätt som inte tär på planeten och inte försätter framtida generationer i oerhört svåra situationer.

Anf. 69 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill bara säga att för mig är människorna inte ett miljöproblem. Jag blir väldigt bekymrad när representanter för diverse organisationer och också för Miljöpartiet försöker förklara för barn att de själva inte ska skaffa sig barn, för då fördärvar de miljön. Människan är faktiskt naturens högsta skapelse, och det är människan som kan lösa miljöproblemen.

Miljöproblem förebyggs, motverkas och löses med hjälp av hårt arbete och avancerad teknik, inte genom begränsning av tillväxt och en massa onödiga uppoffringar. Det är tillväxten som har lyft upp oss till det fina välfärdssamhälle vi har.

För att alla de åtgärder som ska förbättra miljön ska få effekt måste de ha acceptans hos den enskilda människan. Om jag ska göra något ska jag göra det för att jag tycker att det är bra och bidrar. Jag vill inte medverka till något meningslöst som dessutom är kontraproduktivt, till exempel avfallsförbränningskatten eller subventionen till elcyklar, som visade sig vara en absolut flopp. Listan på åtgärder som Miljöpartiet har försökt pracka på svenska folket och som inte har haft någon som helst miljöeffekt kan göras lång.

Låt mig än en gång säga att människor inte är ett miljöproblem; de är lösningen på miljöproblemen.

Anf. 70 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag blir smått chockad, för jag förstår inte hur detta går ihop med IPCC-rapporterna och den forskning som det i princip

råder full enighet om: att det är vi människor som ligger bakom de klimatförändringar jorden står inför. Det är vi som har försatt oss i denna situation, och inte bara oss utan miljontals andra arter. Därför måste vi se oss som ansvariga för detta. Något annat går inte att förena med den kunskap och forskning som det råder konsensus om.

Jag håller definitivt inte med om att människan är den högsta skapelsten. Jag är inte religiös och skriver inte heller under på speciesism. Vi är en av alla arter, och vi bör acceptera och respektera alla arters existens.

Det går inte att bortse från den tillväxt som i princip alla partier pläderar för. Med dagens tillväxthastighet och mål kommer konsumtionen om hundra år att vara elva gånger större än i dag. Det är varken möjligt eller önskvärt.

Det finns heller ingen internationell forskning som stöder så kallad decoupling, frikoppling, varken relativ eller absolut. Att drömma att man ska kunna fortsätta med business as usual utan att det får någon påverkan är just bara en dröm. Och det är på tiden att vi vaknar upp och ser sanningen i vitögat. Det är vi som påverkar.

Jag håller dock med om att vi också kan vara lösningen. Därför håller jag också med om att vi måste hitta acceptans. De förändringar vi står inför är så stora att om vi inte får med oss folket i vårt demokratiska samhälle kommer det att bli oerhört svårt att genomföra dem.

Anf. 71 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tycker om historia, filosofi och teologi och tyckte att det var lite spännande att höra att människan har ett ansvar men är likställd. Jag delar i mycket uppfattningen att människan har ett ansvar. Jag tror till och med att den kommer ur en tvåtusenårig tradition.

Men det var inte därför jag begärde ordet. Jag uppskattade mycket talet om systemkritik. När jag lyssnar till regeringens företrädare är min upplevelse dock att de talar om systemkritik, men de kommer inte med ett systemförslag.

I dag har vi fordonsbeskattning, bränslebeskattning, trängselskatter – på grund av trängsel eller nybyggnation – och en del andra avgifter. Bränslebeskattningens funktion är sådan att oavsett om man tankar 1 000 eller 100 liter i månaden har man de facto *ett* kilometerpris. Det är ofta här regeringen lägger fram sina olika förslag. Men vill helt enkelt göra det dyrare att använda ett miljönegativt bränsle, och här är de flesta av oss överens. Haken är bara att effekten blir att de som bor långt borta får bära en stor börda. De som bor långt borta har dessutom ofta dålig kollektivtrafik.

Därför har vi kristdemokrater både på seminarium på Gotland, i ett antal debattartiklar och i vår motion försökt argumentera för ett, enligt min mening, betydligt mer systemkritiskt förhållningssätt, nämligen en ny trafik- och bränslebeskattning. Här drar man nytta av teknikutvecklingen och utgår från att skatt betalas utifrån fordonets rörelse, där fordonet befinner sig. Då skulle man alltså betala skatt beroende på var man är vilken tid på dygnet.

Anf. 72 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag uppfattade ingen direkt fråga, men det är trevligt att höra att systemkritiken uppskattas. Jag tror att vi skulle behöva

mer av det i svensk politik. Vi är många som ser fram emot den stora skattereform som finns inskriven i januariavtalet.

Låt mig upprepa att vi måste börja beskatta det vi bör i stället för det vi kan. Här tror jag att vi verkligen kan använda oss av principen för den gröna skatteväxlingen. I dag får miljödåliga saker subventioner som är större än den totala miljöbudgeten, vilket är helt bisarrt.

Vi behöver se över de system vi har byggt upp och kanske inte bara nöja oss med att dutta på det översta skiktet i ett stort system som är både krångligt och inte alltid rimligt.

Jag håller med om att det kan finnas många bra förslag och kreativa idéer om hur man kan utforma beskattningen av fordon för att den ska bli mer träffsäker.

Anf. 73 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! I grunden delar vi kristdemokrater inställningen att Sverige ska ha en grön skatteväxling. Vi var ett av de första partierna att tala om denna typ av växling, och vi har tittat på det på olika sätt. Ett av skälen till att vi tycker att det är positivt att sänka skatt på arbete är att löntagarna får mer pengar över, vilket uppmuntrar till och gynnar arbete. I stället kan man lägga skatt på sådant som är miljöförstörande.

Vad gäller transportsidan: Med den nya teknik som växer fram ser vi, och även en del gröna idéinstitut, att en ny trafik- och bränslebeskattning är möjlig. Kan regeringspartierna tänka sig att börja titta på denna fråga? Det skulle ändra hela diskursen.

Jag uppskattar att Miljöpartiet lyfter fram diskussionen om systemkritik. Dock upplever jag att regeringen inte kommer med några egentliga systemförslag. De enda förslag man kommer med på miljöområdet är ny beskattning på flyg och bil.

Detta är inte så systemeffektivt utan gör bara, enligt vår uppfattning, att folk på glesbygd och landsbygd får svårare att ta sig till och från tätort och arbete. Det försvårar också för dem som vill köra sina barn till idrottsaktiviteter eller kulturupplevelser.

Vi är kritiska till metoden som regeringen använder eftersom den blir väldigt oträffsäker.

Kan regeringspartierna tänka sig att börja titta på en helt ny trafik- och bränslebeskattning? Då skulle vi antagligen kunna lösa en del konflikter och på sikt kunna hitta en bred lösning i denna kammare.

Anf. 74 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågan, som jag inte uppfattade tidigare.

Jag kan inte här och nu svara på hur hela regeringen tänker i frågan, men själv är jag nyfiken och öppen för förslag och diskussion.

Angående systemkritiken: Det är rätt – även om vi duttar på olika miljöskatter här och där kommer det inte att kunna lösa alla de problem som vi står inför, inte i det system vi är fastlåsta i just nu. Vi har en tillväxtpolitik som i princip alla partier är för, väldigt hårt och cementerat. Vi har en arbetslinje med den 40-timmarsvecka som firar 100 år utan att vara ifrågasatt. Vi har ett skattesystem som knappt någon förstår sig på. Vi kanske i grunden borde ifrågasätta både arbetslinje och vad det är vi vill uppnå med det här samhället. Jag själv är för tankar och förslag om basinkomst. Jag

tror också att det skulle vara väldigt viktigt och nyttigt om man kunde göra en utredning för att utvärdera till exempel tanken om negativ inkomstskatt, för att se till att ingen människa hamnar mellan stolarna och att vi prioriterar välstånd. Där är egen tid och fritid också väldigt viktiga ingredienser.

Detta var lite utsvävningar om systemkritiken, men svaret är att jag är nyfiken och öppen för diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2019/20:UFöU1
Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats

Resolute Support Mission i Afghanistan (prop. 2019/20:27)
föredrogs.

Anf. 75 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr ålderspresident! Vi ska nu debattera det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande om det fortsatta svenska deltagandet i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan. Låt mig börja med att tacka alla de svenska män och kvinnor som har tjänstgjort, inte bara i Afghanistan utan i olika utlandsinsatser. Sverige och svensk förmåga har bidragit på ett oerhört positivt sätt runt om i världen. I en internationell jämförelse håller svenska män och kvinnor en väldigt hög kvalitet. Det är också anledningen till att våra tjänster är så efterfrågade i internationella sammanhang.

Insatsen i Afghanistan har Sverige deltagit i sedan 2002. I början var det i form av ISAF mellan 2002 och 2014. Därefter ombildade man insatsen till RSM från årsskiftet 2014/15. Vi är nu inne på femte året i RSM och går in i det sjätte. Totalt sett har vi snart varit i två decennier i Afghanistan.

Vi lät riksdagens utredningstjänst titta lite grann på vad det här har kostat. Tittar man på båda insatserna är det en kostnad på närmare 21 miljarder kronor sedan 2002 – för ISAF strax under 21 miljarder kronor och för RSM runt 300 miljoner kronor hittills.

RSM syftar till att bistå de afghanska försvars- och säkerhetsstyrkorna med utbildning, rådgivning och stöd. Frågan som man då kan ställa sig och som är väldigt relevant i sammanhanget är: Hur länge ska vi fortsätta att utbilda?

I regeringens proposition kan man läsa: ”Det övergripande målet med Sveriges styrkebidrag till RSM är att bidra till att konsolidera de afghanska försvars- och säkerhetsstyrkornas förmåga att på sikt självständigt hantera säkerheten i landet.” Någonstans borde det från svensk sida finnas en plan för hur länge vi ska fortsätta utbilda, utbilda och utbilda. Man kan jämföra med hur det är i Sverige. Vi utbildar officerare som sedan tar över och utbildar nya soldater och så vidare, och så rullar det på. Då är frågan: Ska vi fortsätta att utbilda i Afghanistan år ut och år in? Är det inte läge att de så småningom själva övertar utbildningsansvaret?

Prot. 2019/20:44
4 december

*Sänkt skatt på
drivmedel*

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

Som sagt har vi varit där i 5 år. Frågan är: Hur länge till ska det här rulla på? Snart har vi varit i Afghanistan i totalt 20 år. Ska det här fortsätta i 30 år, 40 år eller 50 år? Vilken är planen egentligen? Det får vi inte reda på i regeringens proposition i alla fall.

Vi menar att det är dags att sätta punkt för den svenska insatsen. Det menade vi redan när vi ombildade insatsen från ISAF till RSM. Denna konflikt har pågått i decennier. Vi ser att den är ganska utsiktslös. Sverige har gjort en betydande insats, men vi menar att det är dags att andra aktörer tar vid och tar ansvar.

Vi menar också att vi ur ett svenskt perspektiv ska koncentrera oss på det som vi måste prioritera nu, det vill säga att bygga den svenska försvarsförmågan. Eftersom säkerheten i vår omedelbara närhet har förändrats måste vi bygga vår egen försvarsförmåga.

Det är visserligen så att såväl den här utlandsinsatsen som utlandsinsatserna generellt bidrar till att bygga förmågan hos våra nationella krigsförband och staber. Precis som man skriver i propositionen har vårt deltagande i RSM ”gett svensk militär personal erfarenheter av att tjänstgöra i en internationell kontext, vilket har bidragit till att höja Försvarsmaktens förmåga att samverka med andra”. Det finns interoperabilitetsvinster och så vidare i detta.

Men i den situation vi befinner oss i nu menar vi – och det har vi menat i flera års tid – att det är dags att koncentrera sig på den svenska försvarsförmågan och i första hand se till att vi kan försvara vårt land här. Vi ska inte fortsätta att år ut och år in delta i en insats där det uppenbarligen inte finns en plan för var slutmålet ligger.

Därför, herr ålderspresident, vill jag yrka bifall till reservation 1 i betänkandet.

Anf. 76 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att rikta ett stort tack till alla er som befinner er på eller har varit på utlandsuppdrag för Sveriges räkning. Det är en svår uppgift riksdagen skickar er på, och för era insatser vill vi i Vänsterpartiet uttrycka vår stora uppskattning.

Herr ålderspresident! Natten mellan den 8 och 9 juli i somras attackades Svenska Afghanistankommitténs hälsoklinik i Wardak av afghanska regeringsstyrkor. En person som höll en patient sällskap dödades direkt. Tre personer fördes bort och dödades genom utomrättsliga avrättningar. Två av dem var anställda av Svenska Afghanistankommittén. Klinikchefen fördes bort och hölls utan förklaring i förvar i två veckor.

Attacker mot civila, utomrättsliga avrättningar och anfall mot sjukvårdsinrättningar är fullständigt oacceptabelt och ett tydligt brott mot den humanitära rätten. När säkerheten inte längre kan garanteras drabbas civila i behov av vård dubbelt. Som en konsekvens av attacken tvingade talibanerna Svenska Afghanistankommittén att tillfälligt stänga ytterligare 42 kliniker i regionen, vilket drabbade 5 700 patienter om dagen.

Enligt FN-insatsen Unama är det nu afghansk och internationell militär som skördar flest civila dödsoffer i Afghanistan. I och med den svenska militära närvaron i Afghanistan har Sverige ett särskilt ansvar att verka för att mänskliga rättigheter och folkrätt efterlevs av alla parter, inte minst av dem vi själva utbildar.

I propositionen lyfts det fram att Sverige ska verka aktivt för att FN:s resolution 1325 genomförs inom insatsens plan. Vänsterpartiet har återkommande lyft fram vikten av att den här resolutionen levandegörs vid svenskt deltagande i internationella insatser. En förutsättning för att det ska bli möjligt är dock att den humanitära rätten respekteras och att afghanska säkerhetsstyrkor inte håller på med utomrättsliga avrättningar. Regeringen bör därför återkomma med en redogörelse för hur det svenska styrkebidraget i Afghanistan arbetat och arbetar med att utbilda landets försvars- och säkerhetsstyrkor i frågor om humanitär rätt.

Regeringen föreslår genom propositionen att en svensk väpnad styrka på normalt under 50 personer ställs till förfogande till Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM på plats i Afghanistan i ytterligare ett år. I realiteten innebär detta att Sverige fortsätter att under ännu ett år delta i en internationell insats som i grunden är misslyckad. Ännu en gång skjuts beslutet om avveckling av Sveriges militära närvaro i Afghanistan på framtiden. Vänsterpartiet har fem gånger tidigare yrkat avslag på propositioner med samma förslag som i dag, och vi anser fortfarande inte att en svensk väpnad styrka bör ställas till Natos förfogande.

Totalt sett har vi yrkat avslag på militärt deltagande i 15 år. Vi ser RSM-insatsen som en fortsättning på den Natoleda ISAF-insatsen, som vi varit mycket starkt kritiska till.

Erfarenheterna från Afghanistan visar att väpnade insatser inte lett till ökad säkerhet för befolkningen. Sverige borde arbeta för att FN får ett direkt ansvar för den fortsatta processen, både civilt och militärt. Det skulle i så fall kunna underlätta en framtida fredsprocess.

Enligt oss i Vänsterpartiet bör därför riksdagen avslå regeringens proposition om fortsatt svenskt deltagande i Natoinsatsen i Afghanistan. Eftersom såväl Vänsterpartiets som Sverigedemokraternas företrädare har yrkat avslag på propositionen måste vi ha en gemensam reservation. Jag vill dock understryka att våra partier skiljer sig åt i grunden i vår syn på Sveriges engagemang för Afghanistan.

För Afghanistans historia visar att det inte finns någon militär lösning på landets problem. Utländsk militär närvaro har gång på gång fördjupat och förstärkt landets konflikter. För att säkerställa ett arbete för fred, demokratisering och jämställdhet behövs i grunden en helt annan strategi för Afghanistan.

Vänsterpartiet ser stora utmaningar som bara kan lösas genom en civil och politisk strategi. Stommen i en sådan strategi är ett ökat civilt bistånd och stöd till de politiska försöken att få igång en freds- och försoningsprocess. Man måste arbeta för att få tillbaka och återintegrera de stridande parterna i det afghanska samhället.

Redan i dag finns det en rad initiativ på både lokal och nationell nivå i Afghanistan för att försöka få igång freds- och försoningsprocessen. Men Sveriges stöd har hittills varit begränsat. Här behöver vi göra mer. Sverige har starka band till Afghanistan genom de många afghaner som i dag lever i vårt land och alla svenskar som genom decennier har engagerat sig i solidaritetsarbete.

Genom Svenska Afghanistankommitténs framgångsrika arbete i landet under 40 år har Sverige vunnit en trovärdighet och skapat sig ett unikt kontaktnät. Sverige skulle därför kunna bli en central aktör för fred, demo-

krati och jämställdhet i Afghanistan. Men det förutsätter att vi flyttar fokus från militära insatser till civila och politiska insatser.

I Afghanistan växer det just nu upp en ny generation av unga kvinnor och män. För många av dem saknas möjligheter till utbildning, försörjning och ett liv som inte begränsas av förtryck och fattigdom. Den bilden bekräftas inte minst av alla ensamkommande barn och ungdomar som har flytt hit.

Det måste skapas en framtidstro för dem i Afghanistan. Bristande framtidstro och frustration är extremisternas bästa vän: det underlättar deras rekrytering. Därför kan det problemet aldrig mötas med bomber. Civilt bistånd är därför avgörande för att lösa grundorsakerna till kriget i Afghanistan.

Vänsterpartiet välkomnar därför att Sverige har utlovat mer än 8 miljarder kronor i civilt bistånd till Afghanistan under perioden 2015–2024. Civila insatser måste samtidigt kompletteras med insatser för att få till en freds- och försoningsprocess. Den måste rymma ett brett spektrum av berörda grupper i det afghanska samhället för att en långsiktig, fredlig lösning ska kunna ta form.

Därför är det viktigt att det civila samhället får en mer framträdande roll i de samtalen. Särskilt viktigt är det att Afghanistans kvinnor inkluderas i fredsprocessen och att deras rättigheter och inflytande inte förhandlas bort.

Det visade sig inte minst när den unga kvinnliga journalisten Najwa Alimi fick ta emot Per Anger-priset för sitt arbete för fria medier genom Zan TV, en tv-kanal som enbart hade kvinnliga medarbetare och där berättelser om kvinnors villkor i Afghanistan stod i fokus.

Erfarenheter från andra länder visar dessutom att fredsförhandlingar där kvinnor deltar leder till en mer hållbar fred. Vänsterpartiet har länge drivit på för att resolution 1325 ska få en mer framträdande roll i Afghanistan och välkomnar därför regeringens starka engagemang i frågan.

Med det, herr ålderspresident, yrkar jag avslag på propositionen och bifall till reservation nr 1.

Anf. 77 HANS WALLMARK (M):

Herr ålderspresident! Låt mig som ordförande i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet inleda med ett varmt och uppriktigt tack. Ni soldater och svenska företrädare är där på vårt, riksdagens, uppdrag. Ni är där för att tjäna freden. Ni är där med representanter för andra länder för att under svåra förhållanden arbeta tillsammans. Ni tjänar ert land och våra gemensamma intressen. Tack!

Herr ålderspresident! Moderaterna ställer sig bakom det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande för ett fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats i Afghanistan. Vi ställer oss således bakom att riksdagen beslutar att regeringen får ställa en väpnad styrka bestående av ca 50 personer till förfogande fram till utgången av december 2020 med möjlighet till ytterligare 150 personer i en tillfällig förstärknings- och evakueringsstyrka.

Den samlade internationella insatsen i Afghanistan verkar under svåra förhållanden. Den senaste tidens utveckling är bekymmersam. Det är beklagligt hur våldet ökat i intensitet trots de fredssträngningar som gjorts. Det pågår också aktiviteter i bakgrunden. USA har talat direkt med taliba-

nera. Det finns även andra format för samtal som kan innebära möjliga förändringar av det som sker i Afghanistan, och det kan gå fort.

Det är således av stor vikt att regeringen vid försämrade förhållanden har möjlighet att tillfälligt förstärka insatsen utöver det tänkta styrkebidraget med 50 personer på plats. Det är därtill ytterst angeläget att Försvarsmakten har tillräckligt med resurser för att kunna verka i landet. Alla utlandsinsatser sliter hårt både på Försvarsmaktens personal och på dess materiel.

För den folkliga förankringen av Sveriges militära insatser liksom vår förmåga till rationell styrning är en systematisk uppföljning och utvärdering av insatsen av stor vikt liksom en fungerande rapportering till riksdagen. Vi förutsätter således att regeringen i detta hänseende för en aktiv dialog med riksdagen under det kommande året.

Herr ålderspresident! Långsiktighet och tydlighet är av stor vikt. Det försämrade geopolitiska läget i vårt närområde leder till att försvarets nationella förmåga får en alltmer framträdande roll. Det är just vad detta arbete med att ta fram ett nytt försvarsbeslut handlar om. Jag hoppas verkligen att regeringspartierna klarar av att axla det ansvaret som innebär både politisk bredd och tillräcklig ekonomisk nivå. Detta måste ligga bakom ett sådant beslut.

Herr ålderspresident! Ibland möter man frågan: Vad gör vi där? Svaret lyder: Sveriges internationella insatser utgör ett viktigt bidrag i det långsiktiga arbetet för att upprätthålla den regelbaserade världsordningen, vilken utgör grunden för Sveriges säkerhet, trygghet och välfärd.

I vårt betänkande slås också fast, och jag ber att få citera, herr ålderspresident: ”Utgångspunkten för Sveriges engagemang är att säkerhet byggs bäst i samverkan och i partnerskap med andra. I en tid av allt fler gränsöverskridande hot och nära samband mellan inre och yttre säkerhet är detta än viktigare. Sveriges deltagande i fredsfrämjande insatser är också viktigt för vår nationella säkerhet och för vår försvarsförmåga. Sverige behöver därför vara en solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner i internationella krisanternas insatser som bygger säkerhet tillsammans med andra.”

Sverige utgör en viktig global kraft för skydd av kvinnor och flickor. Säkerhetsrådets resolution 1325 ska genomsyra våra insatser. Insatsen i Afghanistan har pågått i närapå 20 år, egentligen sedan 2001, då en koalition bildades som ett resultat av den 11 september med det våldsamma terrorangreppet som i praktiken var ett angrepp på hela världssamfundet.

Det är därför vi är där, även om uppdraget för några år sedan ändrades till att bli en icke stridande rådgivnings- och utbildningsinsats. Jag noterar den breda uppslutningen även om, som vi nu har hört, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna väljer att ha ett avståndstagande mot insatsen som sådan.

Herr ålderspresident! Vi ser hur Afghanistan fortsatt har ett stort behov av det internationella stödet. Den svenska styrkans närvaro bidrar till att stärka de afghanska säkerhetsstyrkornas förmåga att i framtiden självständigt hantera säkerheten i landet. Den utgör således en viktig förutsättning för att skapa långsiktiga möjligheter för utveckling i ett land och hos en befolkning som under decennier drabbats av otaliga lidanden och svår utsatthet. Vi ska alltid vara där för att i all utbildning och i all träning stå upp för de mänskliga rättigheterna.

Insatsen utgör också en viktig del av Sveriges breda engagemang för Afghanistan, präglad av svenska värderingar och intressen. Vi stöder Afghanistan utifrån principer om demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter. De utvecklingspolitiska och humanitära engagemangen utgör viktiga delar av det samlade svenska stödet för Afghanistan. Vi är där tillsammans med andra för att flickor ska få gå i skolan och för att kvinnor ska få driva företag eller spela musik offentligt. Vi är där för människors skull.

Herr ålderspresident! Samtidigt är det av stor vikt att det svenska biståndet präglas av transparens och att det följs upp. Under senare tid har den erkända svenska journalisten Magda Gad i granskande reportage tagit upp frågan om svenskt bistånd i just talibanstyrda områden. Det är av stor vikt att regeringen säkerställer att det svenska biståndet inte hamnar i orätta händer, med de betydande risker det kan medföra just i kontexten Afghanistan. Biståndet ska ligga i linje med våra utrikespolitiska prioriteringar.

Herr ålderspresident och ärade ledamöter av Sveriges riksdag! Vi ledamöter kommer att fatta ett beslut som innebär ett ytterst betydande ansvar – ett betydande ansvar för våra svenska soldater som riskerar sina liv för fred, säkerhet och stabilitet långt borta från vårt rikes gränser. Deras insatser utgör en viktig kraft för en tryggare värld.

Anf. 78 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Som vi har hört tidigare i debatten är utvecklingen i Afghanistan på många sätt oroande. Trots att den afghanska regeringen har utökat sina fredsansatser har den väpnade konflikten ökat i både omfattning och intensitet. FN rapporterar om att det under första halvåret 2019 var närmare 4 000 civila offer, varav över 1 300 döda.

Den humanitära situationen i Afghanistan är akut. I augusti i år uppgav FN:s flyktingkommissariat UNHCR att omkring 6,3 miljoner människor var i akut behov av humanitärt stöd. Kombinationen av säkerhetsläget, bristande infrastruktur och hot gör det svårt att nå fram med humanitärt stöd till dem som behöver det. UNHCR har även rapporterat att det år 2018 fanns över 2,1 miljoner internflyktingar i Afghanistan.

Herr ålderspresident! För att bygga säkerhet måste vi använda hela bredden av våra säkerhetspolitiska instrument. Sverige bidrar till säkerhet i Afghanistan genom såväl humanitärt bistånd och stöd till fredsprocessen som genom deltagande i den militära utbildnings- och rådgivningsinsatsen. Vårt engagemang i Afghanistan är ett brett och långsiktigt sådant med syfte att åstadkomma långsiktig stabilitet i landet.

Den militära utbildnings- och rådgivningsinsatsen syftar till att bistå de afghanska säkerhetsstyrkorna med utbildning, rådgivning och stöd för att stötta dem i att självständigt hantera säkerheten i landet. Det svenska styrkebidraget ska, som tidigare har nämnts i debatten, bestå av högst 50 personer på plats. Men om situationen så kräver ska ytterligare högst 150 personer med kort varsel kunna tillföras för att vid behov genomföra insatser för räddning, evakuering, förstärkning och fritagning.

Det svenska bidraget kommer att arbeta där det är mest efterfrågat och vid baser där det är möjligt utifrån säkerheten. Utöver att ge rådgivning till försvars- och säkerhetsstyrkorna kommer bidraget även att bestå av personal i staber och ledningsstrukturer som är relevanta för insatsen.

RSM-insatsen som helhet utgörs i dag av 39 länder och består av ungefär 17 000 personer. Det svenska bidraget på ungefär 50 personer är därmed ett storleksmässigt ganska litet bidrag, men en väldigt viktig del.

Herr ålderspresident! Vi vet att det genom alla tider har varit och fortfarande är män som tenderar att sitta vid förhandlingsbordet, och det tenderar att vara mäns intressen som först och främst tillgodoses. Samtidigt vet vi att kvinnor och barn tenderar att vara särskilt utsatta i väpnade konflikter. De är inte bara särskilt utsatta, utan de tenderar också att ständigt hamna utanför de politiska processerna. Det är därför FN:s resolution 1325 är så viktig; den synliggör såväl kvinnors särskilda utsatthet som behovet av att kvinnor finns representerade både i militären och vid förhandlingsbordet.

I Sverige tar vi resolutionen och dess följdresolutioner på stort allvar. Vid Livgardet i Kungsängen utanför Stockholm utbildas såväl svenska som utländska soldater i just resolutionen och hur den rent praktiskt kan implementeras i en insats. Ett av målen för den svenska insatsen är också just att säkerställa att alla som ingår i det svenska bidraget ska vara utbildade i och ha kunskap om praktisk tillämpning av resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet. Utbildningen ingår även i den rådgivning och utbildning som ges till de afghanska försvars- och säkerhetsstyrkorna.

Utöver det svenska bidraget följer Sverige nogga hur resolution 1325 tillämpas i insatsen i stort och har även bidragit till arbetet med att uppdatera Natos handlingsplan för genomförandet av 1325, som ska tillämpas i alla Natos insatser, inklusive RSM.

Det svenska deltagandet i den militära insatsen ska ses som en del i en större helhet. När vi talar om 1325 tycker jag därför att det är särskilt viktigt att lyfta fram det arbete som har bedrivits av Folke Bernadotteakademien och av svenska ambassaden i Kabul på uppdrag av regeringen.

Under 2016 identifierade ambassaden ett trettiotal kvinnor från olika provinser som kan spela en roll i lokalt fredsbyggande. Dessa kvinnor fick sedan delta i ett utbildningsprogram i medling och dialog som anordnades av Folke Bernadotteakademien på uppdrag av regeringen. Under 2018 och 2019 har Folke Bernadotteakademien ett särskilt uppdrag att stötta fredsprocessen och stärka kvinnors deltagande i densamma. Det ska inte finnas några ursäkter för att lämna kvinnor utanför förhandlingsbordet.

Herr ålderspresident! För att vi i Sverige ska kunna bidra till den militära insatsen i Afghanistan krävs det att vi har soldater och officerare som är villiga att ställa upp och som är villiga att tillfälligt lämna sitt liv här i Sverige för att arbeta för internationell säkerhet.

Men det krävs också anhöriga som ställer upp här hemma. För varje person som åker iväg finns ett antal hemmahjältar som håller ihop vardagen här hemma. Det är föräldrar, partner, barn och vänner som gör det möjligt för soldaten att åka. Därför vill jag avsluta med att rikta ett stort tack till alla er som gör insatsen möjlig. Utan er, ingen svensk insats.

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

Anf. 79 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr ålderspresident! Under de senaste två åren, drygt, har Försvarsberedningen arbetat intensivt med underlag inför kommande försvarsinriktningsbeslut. I den senaste rapporten, *Värnkraft*, som undertecknades av fyra partier i Sveriges riksdag belyses också vikten av internationella militära fredsfrämjande insatser.

En av Försvarsberedningens många slutsatser är att det globala säkerhetspolitiska läget under överskådlig tid innebär att det fortsatt finns ett mycket stort behov av internationella militära insatser.

Sverige bör fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet internationellt, både civilt och med militära insatser och inom ramen för FN, EU, Nato, OSSE och andra koalitioner av länder. Vårt övergripande utrikes- och säkerhetspolitiska mål för Sveriges medverkan internationellt i fredsfrämjande insatser är att bidra till fred och säkerhet, att förebygga konflikter och att skapa förutsättningar för hållbar fattigdomsbekämpning.

Sveriges deltagande är ett mycket viktigt sätt att visa solidaritet och att främja relationer och fördjupa samarbete med länder och organisationer som också är viktiga för vår säkerhet i vårt närområde.

Nato förväntas fortsätta att genomföra såväl tränings- som utbildningsinsatser. Insatsen i Afghanistan är ett viktigt exempel på detta. Denna insats genomförs på inbjudan av den afghanska regeringen. Ett avtal mellan den afghanska regeringen och Nato slöts i september 2014. Sveriges styrkebidrag ska uppgå till högst 50 personer. Vi har svenskar på plats i norra Afghanistan.

Som vi hört deltar sammanlagt 17 000 personer från 39 länder med huvuduppgiften att träna, utbilda och ge rådgivning. Syftet är att stödja och stärka de afghanska försvars- och säkerhetsstyrkornas förmåga att självständigt hantera säkerheten i landet. Vi har tagit del av Försvarsmaktens bedömning, och den är att vårt bidrag väl svarar upp mot behoven.

Den militära närvaron är fortsatt nödvändig. Operationsbedömningar görs löpande av de ansvariga. Styrkebidraget kommer att vara verksamt vid baser där säkerheten så medger. Personal tjänstgör också i staber och ledningsstrukturer som är relevanta för insatsen.

Det svenska bidraget är viktigt. Nu bedöms möjligheten att övergången från en militär insats till en civil insats flyttas till framtiden. Vi behöver fortsätta att bidra militärt. Det sker betydande förluster. Situationen innebär ofta osäkerhet i området. Bristande demokrati, ökande säkerhetspolitisk oro och bristande respekt för mänskliga rättigheter är några av de områden som beskriver läget. Det finns också osäkerhet kring olika länders framtida engagemang i denna insats.

Sveriges bidrag ska vara realistiskt, uthålligt och ansvarstagande. Läget på marken ska avgöra insatsens nästa steg.

Det är också viktigt att belysa behovet av flexibilitet i hur bidragen ska placeras geografiskt och också anpassas framöver. Målet är att Afghanistan på sikt ska kunna hantera säkerheten själva och också att bidra till jämställdhet och interaktion mellan människor.

Jag vill för Centerpartiets räkning rikta ett varmt tack till alla som på uppdrag från Sverige deltar i insatser, civilt och militärt, i Afghanistan. Jag vill också yrka bifall till utskottets förslag i dagens betänkande.

Anf. 80 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr ålderspresident! Det vi diskuterar i eftermiddag gäller det fortsatta svenska deltagandet i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan.

Allra först skulle jag vilja vända mig till alla våra soldater som har tjänstgjort i Afghanistan, inte bara just nu utan genom tiderna. Sedan 1948 har Sverige sänt ut runt 100 000 tjänstgörande medarbetare runt om i landet – som soldater, i polisstyrkor och i olika fredsbevarande insatser. De har ställt upp, herr ålderspresident, ofta med fara för sitt eget liv. Det är de som har möjliggjort att vi kan göra de här insatserna, och inte bara de utan också deras släkt och vänner.

Jag vill för mig själv, för Kristdemokraterna och för riksdagen vända mig till alla dessa som tittar på detta nu eller som läser debatten i efterhand och säga tack. Tack för att ni har ställt upp och för de insatser ni har gjort! Det har betytt väldigt mycket. Jag vill också önska er en riktigt god jul.

Låt oss så gå över till den här specifika insatsen i Afghanistan. Det är ett av världens fattigaste länder och ett land som, vilket vi alla känner till, under lång tid har plågats av krig och stridigheter, inte minst med talibaverna.

Sverige har som många vet en långvarig relation till Afghanistan. Genom Svenska Afghanistankommittén har vi gjort en insats sedan 1980-talet. Afghanistan är också ett land som har mottagit väldigt mycket humanitär hjälp. Precis som föregående talare har påpekat har Sverige varit verksamt här i princip sedan starten, i nästan 20 års tid, först genom ISAF.

Jag hade förmånen, herr ålderspresident, att 2011 få vara där nere och besöka våra trupper. Då hade vi 500 man där. Jag fick upplevelser som jag aldrig kommer att glömma. Särskilt tänker jag på ett besök vi gjorde i en by med en skola som vi hade varit med och byggt upp och inte minst de flickor vi fick träffa som inte hade fått gå i skola tidigare men som nu hade fått den chansen. Sverige hade varit med och bekostat och borrarat en brunn och möjliggjort detta.

Även om vi måste tillstå att mycket går åt fel håll, att det fortfarande är en tuff säkerhetspolitisk situation och att väldigt många människoliv spills har svenska insatser haft och har även fortsättningsvis betydelse. Det tycker jag är viktigt att påpeka. Vi har gjort stora insatser.

Det vi pratar om nu är alltså en fortsättningsinsats där vi kommer att skicka maximalt 50 personer som kommer att hjälpa till med rådgivning till och utbildning av de nationella säkerhetsstyrkorna. Vårt bidrag är inte det största – det är 39 länder som medverkar och 17 000 personer som är med. Men vi bidrar, och det är så vi bygger säkerhet tillsammans med andra länder. Vi måste visa i praktisk handling att vi ställer upp. Därför är det av flera skäl viktigt att Sverige nu fortsätter att bidra.

Därför vill jag yrka bifall till propositionen och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 81 JOAR FORSSELL (L):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att tacka våra veteraner som har tjänstgjort i Afghanistan, de anhöriga som också på sitt sätt är del av insatsen här hemma i Sverige och, såklart, dem som just nu tjänstgör på plats för Sverige och för demokrati och mänskliga rättigheter i Afghanistan.

Herr ålderspresident! Vi finns på plats i Afghanistan för att säkra fred och frihet, för att utbilda kring bland annat mänskliga rättigheter och för att genom vår närvaro och vårt utbildande skapa den stabilitet som ligger till grund för dessa värden.

Vi som lever i demokratiska, stabila länder, vi som lever i frihet, har som samhällen – oavsett om det är Sverige eller något annat demokratiskt land – ett moraliskt ansvar att hjälpa till och ställa upp om det finns risk för att freden hotas ute i världen, om det finns risk för att mänskliga rättigheter kränks och om det finns risk för att andra människor utsätts för den typen av saker.

Vi är såklart i Afghanistan som svenskar för att det viktigt också för oss och för säkerhetsläget i världen, men vi är också där som människor, med andra människor från andra fria demokratier, därför att vi menar att vi har ett ansvar för alla människor i världen, oavsett vem det är, och för att deras rättigheter inte ska kränkas.

Herr ålderspresident! Vi har haft en debatt i Sverige om feministisk utrikespolitik. Jag ska inte gå in för mycket på den debatten, men jag vill säga att jag är feminist. Jag är också mycket intresserad av utrikespolitik och har dessutom ett engagemang i Svenska Afghanistankommittén. En av de mest feministiska saker man kan göra i sin utrikespolitik är att ha ett aktivt arbete, både vad det gäller humanitärt arbete och vad det gäller militärt, i länder där det krävs.

För att det till exempel ska finnas utrymme för flickor att gå i skolan kan det behövas militär närvaro och framför allt stabilitet och en freds-situation för att mänskliga rättigheter och respekt för människors egen frihet ska kunna byggas.

Herr ålderspresident! Jag är stolt över Sveriges långsiktiga engagemang och vår långa närvaro i Afghanistan. Det är ett land som under många år har sargats av krig, förtryck, konflikter och fattigdom. Vårt långsiktiga och stabila humanitära arbete i Afghanistan kan inte underskattas. Jag tror att Sverige även i fortsättningen behöver ha en närvaro, både humanitär och militär, i Afghanistan. De två tillsammans bygger stabilitet, fred och frihet också för framtiden.

Allting med den här insatsen är dock inte frid och fröjd. Det är en oerhört tuff situation i Afghanistan. Och de som är där för Sveriges räkning gör ett oerhört bra och viktigt arbete. Men vi politiker här hemma i Sverige har inte i tillräckligt hög grad gjort vårt arbete när det gäller den här insatsen. Vi måste se till att vi får mer och bättre mätbara och uppföljbara mål för insatsen. Det behövs mer utvärderingsbara mål. Man behöver följa upp att mänskliga rättigheter respekteras, att det rapporteras och att det följs upp. Det är kritik mot insatsen som har funnits tidigare och som Liberalerna fortsätter att ha.

Herr ålderspresident! Trots Liberalernas kritik mot hur våra politiska beslut för uppdraget är utformade ser vi att det är en nödvändig insats för att garantera fred, säkerhet och stabilitet. Vi menar också att det är viktigt att vi politiker i Sverige har en så enad front som möjligt bakom våra soldater i Afghanistan för att de ska känna trygghet i sitt utövande av uppdraget.

Vi har lagt fram en egen motion i frågan. Men vi har inte reserverat oss och kommer inte att rösta på den motionen, just eftersom vi menar att

riksdagen tillsammans behöver sluta upp och vara ett kraftfullt stöd och visa vårt engagemang för våra soldater.

Vår kritik om rapportering när det gäller uppföljbara mål består dock. Därför har vi lämnat in ett särskilt yttrande.

Anf. 82 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi två av Sveriges stora internationella engagemang. Det är stort när vi skickar ut våra medborgare i världen för att kämpa för demokrati och mänskliga rättigheter. Det är också viktigt. Sveriges deltagande i internationell krishantering bidrar till att upprätthålla och stärka den regelbaserade världsordningen.

Säkerhet bygger vi på många sätt, såväl med instrument som diplomati, medling, konfliktförebyggande och förtroendeskapande åtgärder som med nationell civil, polisiär och militär förmåga.

Säkerhet bygger vi också bäst tillsammans med andra. Sveriges deltagande i fredsfrämjande insatser är viktigt inte bara för de områden där vi deltar utan också för vår nationella säkerhet och vår försvarsförmåga. Vi behöver vara en solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner i internationella krishanteringsinsatser.

Herr ålderspresident! Den utdragna väpnade konflikten i Afghanistan är det största hindret för landets utveckling. Antalet attacker mot internationella organisationer och biståndsorganisationer är fortfarande förfärande högt. Den afghanska inrikespolitiken präglas av motsättningar och etniska spänningar. Många faktorer bidrar till att situationen i Afghanistan är instabil och i ständig förändring.

I det läget måste vi göra vad vi kan för att bidra till fred och stabilitet, och när Afghanistan säger sig ha ett fortsatt behov av internationellt militärt stöd för utvecklingen av de afghanska försvars- och säkerhetsstrukturernas förmåga att hantera säkerheten hjälper vi till. Det är av stor vikt att det internationella samfundet, inklusive Sverige, fortsätter att långsiktigt stödja och bistå den afghanska regeringen i dess strävan efter ett stabilt och säkert samhälle.

Dessutom har Sverige som mål att säkerställa att all personal som ingår i det svenska bidraget är utbildad i och har kunskap om praktisk tillämpning av FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet. Folkrätten, inklusive mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt, utgör grunden för det svenska bidraget.

Det svenska militära bidraget är en viktig, men bara en, del i Sveriges breda engagemang för Afghanistan. Vi har också ett långsiktigt utvecklingssamarbete med fokus på demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter, utbildning och sysselsättning samt privatsektors- och landsbygdsutveckling. Vi har också genom Folke Bernadotteakademien en särskild strategi för att arbeta fokuserat med kvinnors deltagande i fredsprocesser.

Kunskaper om och genomförande av FN:s resolutioner för kvinnor, fred och säkerhet är av central betydelse för att internationella militära krishanteringsinsatser och fredsbevarande insatser ska kunna bidra till konfliktlösning och varaktig fred. Jämställdhet och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, inte minst kvinnors och flickors rättigheter, måste även fortsättningsvis vara en central del av Sveriges samlade engagemang i Afghanistan liksom stödet till säkerhetsutvecklingen.

Prot. 2019/20:44
4 december

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

Som avslutning vill jag tacka alla de män och kvinnor som varje dag kämpar för demokratin i ett av världens mest utsatta länder. Den insats som ni gör betyder väldigt mycket för att göra världen bättre. Stort tack för det!

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 83 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi ett otroligt viktigt beslut som ska tas om ett fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan.

Det handlar om att ställa en svensk väpnad styrka till förfogande i Afghanistan fram till den sista december 2020. Det handlar om att skicka svenska soldater till ett land i krig. Det handlar om ett svenskt styrkebidrag om högst 50 personer på plats. De ska ge råd till och utbilda afghanska säkerhetsstyrkor. Jag beundrar deras styrka, mod och proffsighet.

Herr ålderspresident! Situationen i Afghanistan är svår. Hotbilden mot den svenska styrkan är fortfarande hög, och det finns risk att den svenska personalen utsätts för väpnat våld. Därför är det viktigt att det fortlöpande görs hot- och riskbedömningar för insatsens personal och att Sverige är i kontinuerlig dialog med Nato, men även med USA och andra länder som deltar i RSM, om situationen i landet och förutsättningarna för insatsen.

Det står i betänkandet att regeringen framhåller i propositionen ”att Sveriges bidrag till RSM är förhållandevis litet sett till insatsens samlade bemanning”. Det står vidare: ”Möjligheten att utvärdera det svenska bidragets effekt på den samlade säkerhetsutvecklingen och dess roll i den totala utbildnings- och rådgivningsinsatsen är därför begränsad.”

Herr ålderspresident! Ett problem som vi ser, och som är viktigt att lyfta fram, är just situationen för kvinnor i Afghanistan. Där går utvecklingen verkligen åt fel håll. Insatser som vi gör måste vara effektiva. Bara för att våra soldater är utbildade inom resolution 1325 betyder det inte att afghanerna per automatik förändrar sig. Kanske kan man skruva på insatsen något?

FN rapporterar i fråga om civila offer under första halvåret 2019 att det dödats 144 kvinnor och 327 barn – på ett halvår! Vidare får vi rapporter om att antalet attacker mot internationella organisationer och biståndsbetare är fortsatt högt.

Det sägs att flickor går i skolor i byarna, men i städer verkar det vara mycket strängt. När Expressens Magda Gad rapporterar från Wardak får vi veta att inte en enda kvinna syns till på skolan där. Rektorn säger: Tyvärr har vi inga flickor här eftersom miljön inte är anpassad för dem. Det finns skolor upp till sjätte klass i byarna. Där undervisas de i moskéer, och där får de vara ostörda.

I provinsen Wardak har, enligt The Asia Foundation, bara 1 procent av kvinnorna en inkomst, trots så många år av biståndsinsatser. Visst borde vi, herr ålderspresident, kunna bättre? Även kvinnor ska ha rätt till sitt eget liv och frihet att själva bestämma och leva som de vill.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2019/20:UFöU3
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali
(prop. 2019/20:29)
föredrogs.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

Anf. 84 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ålderspresident! I eftermiddag debatterar vi och fattar viktiga beslut. Nu ska vi tala om att skicka svenska soldater till Mali, ett av världens farligaste länder.

Sverige har sedan 2013 bidragit till FN:s stabiliseringsinsats i Mali – Minusma – men även till den EU-ledda utbildningsinsatsen EUTM i landet. Utöver det militära engagemanget i Mali har Sverige under de senaste åren skalat upp biståndsinisatserna till såväl Mali som regionen i stort. Sverige är efter USA och EU den tredje största biståndsgivaren i landet.

Herr ålderspresident! Samtidigt som vi ska avveckla campen i Timbuktu ska vi skicka ett lätt skyttekompani som föreslås vara stationerat i Gao, huvudort i Minusmas östra sektor. Men det svenska styrkebidraget ska också kunna användas i hela Minusmas insatsområde. Det kommer självklart ge större möjligheter för Minusmas militära insatser att ha våra duktiga soldater på plats.

Utvecklingen i Mali går dock åt fel håll. Säkerhetsläget är fortsatt allvarligt i landet, framför allt i dess centrala delar där Gao ligger. Kränkningar av och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna kopplade till konflikten rapporteras regelbundet. Det handlar bland annat om laglöshet, utomrättsliga avrättningar, tortyr eller annan förnedrande behandling, sexuellt våld och godtyckliga frihetsberövanden.

Herr ålderspresident! Nästan hälften av befolkningen är under 15 år. Rekrutering av barnsoldater sker i stor utsträckning och är ett stort problem. Straffriheten är utbredd. Problemen till följd av låg och i vissa fall obefintlig statlig närvaro i de centrala och norra delarna av landet har blivit mer påtagliga och utgör en utmaning för rättsstatens principer i Mali.

Jag är mycket tacksam för att jag i somras fick möjligheten att besöka vår svenska insats i Mali. Det gav många insikter och funderingar om de militära insatserna men framför allt om synkroniseringen av de civila insatserna. Som det ser ut i dag är vår militära insats mycket bra. De är duktiga, proffsiga och modiga. De är också mycket uppskattade för sin proaktivitet.

Det haltar dock på den civila insatssidan. Den synkroniserar inte alltid med den militära. Framstegen i genomförandet av fredsavtalet har varit begränsade. I början av 2018 antogs bland annat en ny förvaltningslag för att man skulle kunna reglera fredsavtalets decentraliseringsåtaganden liksom en vägkarta för fredsavtalets genomförande. Men under den andra halvan av 2018 tappade fredsprocessen farten, delvis kanske till följd av förberedelserna inför och genomförandet av presidentvalet.

Att styra upp landet är naturligtvis svårt, men här borde de stora civila insatser som bland annat FN och Sverige gör bättre kunna stötta för att stärka den statliga närvaron i de centrala och norra delarna och stärka arbetet med demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Herr ålderspresident! Den svenska strategin för utvecklingssamarbete med Mali löper fram till och med 2020, det vill säga samma tid som det föreslagna mandatet för den svenska militära insatsen. Strategin omfattar sammanlagt 1 200 miljoner kronor över perioden och kanaliseras såväl bilateralt via Sida som via kärnstöd till en rad FN-organ.

Vi moderater tycker att det vi gör – alla dessa pengar i bistånd och denna farliga insats vi skickar svenska soldater till – borde ha en tydligare plan. Därför tycker vi att regeringen borde återkomma till riksdagen med en samlad bedömning av Sveriges militära och civila engagemang i Mali på sikt.

Herr ålderspresident! När det gäller biståndet framgent borde det fokuseras på humanitära insatser, klimatbistånd och satsningar på jämställdhet.

Jag säger bara: alla dessa sopor! Jag tror jag tog hundra bilder på sopor när jag var i Mali. Det var faktiskt helt galet. På campen i Timbuktu sopsorterades det enligt svensk modell mycket bra. Det var ordning och reda. Problemet var sedan att när soporna hämtades kördes de ut på någon åker. Man lade dem i en fin hög som man sedan tände eld på.

Tänk om Mali kunde få hjälp med att ta reda på detta och inte hantera det som nu! Soporna eldas upp, sedan används askan som gödsel för deras grödor. Om de fick hjälp att hantera detta skulle de få både bättre livsmedel och bättre vatten. Detta skulle i sin tur leda till bättre hälsa och bättre klimat.

Herr ålderspresident! Vi i Moderaterna tycker att det måste finnas goda möjligheter till styrning och utvärdering av de insatser som görs. Erfarenheterna från den svenska insatsen i Afghanistan visar dessutom betydelsen av att biståndsinsatser måste vara väl koordinerade med de militära insatserna för att ge maximal effekt. Därför är det särskilt viktigt att eventuella förändringar i det militära bidraget taktas med den svenska biståndsstrategin för Mali.

Sverige har fram till nu bidragit med kvalificerade underrättelseförband till Minusmainsatsen, förband som utgör en begränsad resurs och som även behövs för utbildning och insatser i Sveriges närområde. Det faktum att Minusma är en FN-ledd insats har inneburit begränsningar i det svenska styrkebidragets möjligheter att agera. Ett exempel är FN:s problem att få fram relevant kapacitet för medicinsk evakuering. Det föreslagna svenska bidraget till Minusma under kommande år ska utgöras av ett lätt skyttekompani med en nationell stödenhet parallellt med att den svenska campen i Timbuktu avvecklas.

Det är bra att Sverige har gjort och gör omfattande insatser för att förbättra situationen i en av de mer oroliga regionerna i världen. Men vi måste hela tiden också ha i åtanke hur vi på bästa sätt använder de begränsade resurser som Sverige besitter. Försvarsmakten har vid flera tillfällen pekat på problemen med svenskt deltagande i omfattande långvariga rotationsinsatser som den i Mali. Dels har de en negativ påverkan på kritiska funktioner som uppföljning av säkerhetsläget, logistiskt stöd samt nationell ledning. Dels pekar Försvarsmakten på att de internationella insatserna måste sättas i relation till uppbyggnaden av det nationella försvaret under de kommande åren.

Utifrån detta förordar Försvarmakten att Sverige koncentrerar sina insatser till färre operationsområden samt att svenskt deltagande ska prioriteras i första hand till Natoledda insatser, i andra hand till EU-ledda insatser och i tredje hand till FN-ledda insatser.

Vi moderater tycker att Försvarmaktens synpunkter är relevanta mot bakgrund av de utmaningar som det svenska försvaret står inför under de kommande åren. Sveriges internationella insatser måste göra maximal nytta, och i ett försämrat säkerhetsläge i Sveriges närområde måste de nationella behoven också prioriteras.

Vi får i samband med den kommande försvarspolitiska inriktningspropositionen anledning att återkomma till denna principiella fråga, men prioriteringsordningen Nato-, EU- och sist FN-insatser verkar vara en bra prioritering.

Vi moderater anser att det svenska militära bidraget till Minusma bör avvecklas i dess nuvarande form. Dock behövs det en gedigen genomlysning av vilka konsekvenser en sådan avveckling skulle kunna få – det gäller såväl civilt som militärt på plats i Mali men även utifrån Sveriges säkerhetspolitiska samarbeten.

Herr ålderspresident! Det är just därför som vi tycker att regeringen ska återkomma till riksdagen med en skrivelse som samlat redovisar hur regeringen ser på Sveriges fortsatta engagemang i Mali på lång sikt och vilka resurser som krävs – militära insatser, biståndsverksamhet samt de diplomatiska och politiska resurserna på plats i regionen. En sådan redovisning bör också inkludera en bedömning av vilka effekter en fortsatt insats i Mali kan ha på uppbyggnaden av det nationella försvaret.

Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation.
(Applåder)

Anf. 85 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Herr ålderspresident! I dag debatteras det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande om fortsatt svenskt deltagande i FN:s stabiliseringsinsats i Mali.

Det har gått fem år sedan den första personalen ur underrättelseförbandet Mali 01 anlände till den nybyggda campen utanför Timbuktu. Arbetet har alltsedan ankomsten varit krävande och långt ifrån riskfritt. Det svenska styrkebidraget har dock löst sina uppgifter på ett föredömligt sätt. Vi kan som svenska medborgare vara stolta över vårt bidrag till Mali och dess befolkning.

Sverigedemokraterna ställer sig bakom att man ska ställa en svensk väpnad styrka till FN:s förfogande i Mali till och med den 31 december 2020, men vi har en reservation i betänkandet.

Enligt regeringens proposition är de humanitära behoven i Mali och i Sahelregionen fortsatt omfattande. Regionen är bland annat påverkad av väpnade konflikter och en försämrad miljö. Enligt FN är 3,9 miljoner människor i Mali i behov av humanitärt stöd. Undernäringen är utbredd. Behovet av sanitet och rent vatten är stort. 2,8 miljoner människor uppges ha behov av en tryggad livsmedelsförsörjning. Vi sverigedemokrater tycker därför att Sverige bör öka satsningarna på humanitärt stöd, vatten, sanitet och jordbruksutveckling i Mali.

En annan viktig fråga som jag gärna vill lyfta upp är behovet av ett ökat humanitärt bistånd till utsatta flyktingar i Malis närområde. Behoven är omfattande, och vi vill därför att Sverige ska öka biståndet till denna utsatta grupp.

Herr ålderspresident! Som jag tidigare nämnde har Försvarsmakten och dess personal gjort ett utmärkt arbete i Mali. Vi vill framföra vårt djupaste tack till alla de officerare och soldater som genomför en insats där.

Beslutet är taget att fokus nu ska ligga på nationellt försvar. Därför behöver vi titta på hur återuppbyggnaden av det svenska totalförsvaret ska kunna ske så snabbt och effektivt som möjligt. Där ligger ansvaret på oss politiker att vända på varje sten.

Detta medför att verksamheter kan behöva nedprioriteras på grund av resurskonflikter. Det rör bland annat internationella operationer.

Jag kommer att läsa en av tre strategiska målbilder som ingår i Försvarsmaktens underlag till den försvarspolitiska proposition som vi kommer att debattera här nästa vecka:

Deltagande i internationella militära operationer bidrar till interoperabilitet och att bygga förmågan hos svenska nationella krigsförband och staber.

Det är den målsättning som kanske tydligast får genomslag i den nationella förmågan genom att den erfarenhet och skicklighet som deltagande personal, både som individer och förband, tillägnar sig i en skarp militär multinationell operationsmiljö inte kan inhämtas någon annanstans.

För att bäst uppnå den målsättningen, och samtidigt undvika större begränsningar i den nationella produktionsförmågan, strävar Försvarsmakten mot att de styrkebidrag som sätts in i internationella militära operationer ska vara så lika de befintliga krigsförbanden som möjligt.

Vidare står det:

”Uthålligheten och operationens utsträckning i tid är ytterligare en variabel att beakta. Försvarsmakten förespråkar ett förfarande där de internationella militära operationerna kraftsamlas och tidsbegränsas till 1–2 år. Detta innebär att viktig operativ erfarenhet kan inhämtas samtidigt som risken för utmattnings- och vitala funktioner såsom logistik, ledning och underhåll minskar. Ett sådant förfarande skulle reellt bidra till att bygga förmågan hos svenska krigsförband och staber och ställer samtidigt krav på beslutsförmåga och avgränsningar.”

I denna återuppbyggnad behövs det att vi gör tuffa prioriteringar. Sverigedemokraterna anser att vi bidrar till Malis stabilitet, men vi behöver se över vårt mångåriga väpnade engagemang.

För att Sverige ska kunna dra tillbaka sina väpnade styrkor så ansvarsfullt som möjligt bör det göras med god framförhållning. Sverigedemokraterna föreslår därför att den svenska väpnade styrkan i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali, Minusma, ska avvecklas och att avvecklingen ska vara genomförd senast den 31 december 2021.

Med detta sagt, herr ålderspresident, yrkar jag bifall till reservation 2 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 86 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr ålderspresident! Det vi nu diskuterar är det svenska deltagandet i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali. Men jag vill precis som i

den förra debatten, som handlade om våra insatser i Afghanistan, börja med att tacka alla män och kvinnor i uniform – de som just nu i Afghanistan, i Irak, i Mali och på andra ställen gör fantastiska insatser. Men jag vill också tacka deras anhöriga och vänner som ställer upp. Jag vill även inkludera dem som tidigare har varit i Korea och på olika ställen i världen, där svenska trupper har gjort stora insatser. Det är deras insatser som har möjliggjort att vi har kunnat ställa upp på det sätt som vi har gjort. Det är viktigt för mig att börja med att säga det.

Som redan har sagts har denna insats funnits i fem, snart sex, år. Så länge har vi bidragit till denna stabiliseringsinsats. Vi har bidragit militärt med en avancerad underrättelseinsats men också på olika sätt med bistånd. I den här regionen har Sverige gjort stora humanitära insatser, och det har haft betydelse. Samtidigt måste vi konstatera att det fortfarande är väldigt oroligt där nere. Nu kommer den insats vi har haft i Timbuktu att avvecklas, och det kommer att bli en annan typ av insats.

Vi kristdemokrater är inte emot denna insats, men vi vill, i likhet med Moderaterna, att vi ska utvärdera insatsen och också titta på hur vi ska använda våra resurser. Vi har ju begränsade resurser. Att det är en FN-ledd insats har också betytt olika typer av problem. Det har varit problem med Medevac – det handlar alltså om att man med helikopter ska kunna komma till undsättning om människor blir skadade. Det är ett exempel på begränsningar vi har haft.

Försvarsmakten har själv sagt att det i första hand är bäst för Sverige att medverka i Nato-ledda fredsbevarande insatser, i andra hand EU-ledda insatser och i tredje hand FN-ledda insatser. Det är viktigt att ha med sig när vi nu ska utvärdera detta och se vad vi ska satsa våra resurser på. Vi ser ju också ett tuffare säkerhetspolitiskt läge i vårt närområde, som vi måste se till att vi klarar.

Därför vill vi i den här reservationen tillsammans med Moderaterna se en utvärdering av insatsen och Sveriges långsiktiga militära och civila engagemang i Mali så att vi gör det på allra bästa sätt.

Med dessa ord, herr ålderspresident, vill jag återigen yrka bifall till reservationen.

Anf. 87 KALLE OLSSON (S):

Herr ålderspresident! Mali är ett land som inte särskilt ofta omnämns i den svenska rapporteringen. Den rapportering som ändå förekommer handlar ofta om det mänskliga lidandet i säkerhetskrisens spår.

En enkel artikelsökning ger en ganska nedslående bild av situationen i landet: ”100 döda efter attack på by i Mali”, ”Minst 24 regeringssoldater döda i Mali”, ”Över 60 befriade från traffickingliga i Mali”, ”Tre skadade i bilbombsattack mot FN-bas i Mali”.

Så här kan man tyvärr fortsätta länge, herr ålderspresident.

Mali är ett land svårt plågat av komplicerade interna konflikter och av fattigdom. I landet verkar sedan ungefär fem år svensk militär personal på plats inom ramen för FN:s stabiliseringsinsats Minusma. Dess mandat kommer från en säkerhetsrådsresolution vars syfte är att övervaka och stödja eldupphöravtalet, stödja fredsavtalet och skydda civila.

Det är som alla vet ytterst vi här i riksdagen som styr vårt deltagande i internationella operationer, och nu står vi alltså i begrepp att besluta om att förlänga insatsen i Mali med ytterligare ett år.

En skillnad jämfört med tidigare års förlängningar är att den svenska insatsen under 2020 kommer att omlokaliseras och få delvis andra uppgifter. Fram tills i söndags, när Mali 10 övergick till Mali 11, har den svenska kontingenten utgått ifrån Camp Nobel i Timbuktu. Där inleddes nu en avveckling, och styrkan kommer att stationeras i Gao. Parallellt med styrkebidraget i Gao kommer vi att hålla en styrka för avveckling av det tidigare förbandsbidraget i Timbuktu.

Vi ska inte i dag skriva något bokslut över Sveriges insatser i Mali, men vi kan konstatera att vårt bidrag i Timbuktu med en avancerad underrättelseförmåga har varit mycket uppskattat och efterfrågat och faktiskt också brutit ny mark inom FN-systemet och FN-ledda insatser. Förbandet har levererat kvalificerad underrättelseinformation som bidragit till att högre chef kan gå fram med ett bättre beslutsunderlag. I Gao kommer vi att bidra med ett lätt skyttekompani.

Vi är, herr ålderspresident, ett antal ledamöter från försvars- och utrikesutskotten som genom åren haft förmånen att få besöka förbandet i Mali. Att på plats och ställa följa arbetet och vara med under fotpatruller i närliggande byar och i vardagen på campen i den stekande 50-, ibland 60-gradiga värmen ger en inblick i insatsens villkor som inte ens den bästa Powerpointpresentation kan mäta sig med.

Det förstärker också den ödmjukhet som man känner inför de män och kvinnor som gör insatsen möjlig: soldaterna, officerarna och den övriga personalen. Så här i adventstider reflekterar man ofrånkomligen över det pris som våra utsända betalar, både när det gäller riskerna – Minusma är en av de farligaste FN-insatserna – och den personliga uppoffringen i att vara långt ifrån nära och kära.

På söndag tänder vi det andra adventsljuset. Runt hörnet väntar julen, en tid som för många av oss handlar om att vara tillsammans med dem som betyder mest. Samtidigt, långt borta i södra Saharaöknen, arbetar våra utsända för att stödja några av världens mest utsatta människor i en av världens mest prövande miljöer.

Låt oss sända en tacksamhetens tanke till de svenskar som står upp för fred och säkerhet och en bättre värld. Ni gör skillnad. Ni gör oss alla stolta.

Med detta, herr ålderspresident, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 88 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Herr ålderspresident! Vi moderater tycker att det är viktigt med operationell effekt. Därför tycker vi att de civila och militära insatserna ska utvärderas. Vi tänker att det behövs synkroniserade insatser för att få mest pang för pengarna.

Jag undrar vad det är Socialdemokraterna och regeringen är rädda för ska dyka upp. Varför vill ni inte ha en utvärdering?

Anf. 89 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag skulle inte säga att vi inte vill ha en utvärdering. Som framgår i propositionen finns det däremot uppenbara metodologiska utmaningar för ett land som Sverige, en liten pusselbit i en stor insats med många länder och flera tusen inblandade, när det gäller att plocka ut vår del och säga att det är exakt det här och det här som är det svenska bidragets del i att flytta fram positionerna. Vi försöker att se till helheten.

Som jag nämnde i mitt anförande är det tydligt att den insats som vi hittills har bidragit med i Timbuktu på ett uppenbart positivt sätt har bidragit till att flytta fram positionerna för FN som organisation när det gäller att verka inom fredsbevarande och stabiliserande insatser. Vi har fört in en ny förmåga, underrättelseförmågan, i den samlade operationen, och det är en tydlig effekt som vi har sett. Även FN bekräftar detta. Det har varit mycket uppskattat och är naturligtvis en del i en utvärdering av insatsen.

Vi har också övergripande mål, och jag tog med några av dem som också framgår i propositionen. Vi har att stärka FN som en fredsbevarande organisation. Vi ska stödja andra truppbidragande länder i att bygga upp deras förmåga. Vi har den feministiska utrikespolitiken där vi arbetar för att stärka kvinnors och flickors inflytande och egenmakt, något som vi arbetar aktivt med i Mali.

Vi har alltså ett antal mål av lite mer övergripande natur som vi arbetar med i Mali.

Anf. 90 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Kalle Olsson, för svaret!

Bara för att man har ett antal mål betyder ju inte det per automatik att de blir uppfyllda. Man behöver följa upp leveransen.

Jag tycker att utvärdering är viktigt, och även om vi bara är en liten del av en stor insats är det ändå så att Sverige är den tredje största biståndsgivaren till Mali. Då borde man kunna synkronisera insatserna mer. Håller inte Kalle Olsson med om det?

Anf. 91 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag har absolut ingenting emot utvärdering. Jag försöker bara säga att det inte alltid är så enkelt som att bara tro att man kan reducera det till en pinnjakt eller till att checka i ett antal boxar, utan vi är en del i en större struktur.

Biståndet och det vi gör militärt ska man naturligtvis försöka synka, om vi nu uttrycker det så. Samtidigt går det inte att komma ifrån att läget i Mali i dag är mycket allvarligt, mycket spänt och mycket farligt. Många gånger kan det vara så att en förutsättning för att vi över huvud taget ska komma fram med de biståndsinsatser som vi gör i Mali, och över huvud taget i den större Sahelregionen, är att vi också kan upprätthålla ett skydd. Det är ofta den nödvändiga början för att kunna garantera skyddet för civilbefolkningen men också för de biståndsorganisationer och andra som finns på plats.

Anf. 92 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr ålderspresident! Omvärldsläget gör att svenska bidrag till militära internationella insatser även fortsättningsvis kommer att vara efterfrågade. Det handlar om såväl mindre förband med särskilda förmågor som mer traditionella och kvantitativt större förband.

Vårt svenska bidrag främjar övergripande säkerhetspolitiska intressen och en regelbaserad multilateral världsordning med FN-stadgan som bas. Vårt svenska deltagande är ett sätt att visa solidaritet och fördjupa samarbetet med länder och organisationer som är viktiga för säkerheten i vårt närområde.

För Centerpartiet kan inte den försämrade säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde vara en ursäkt för att Sverige ska backa från att delta i internationella såväl militära som civila insatser. Även om det kommer att ta tid och krävas kraft och betydande resurser att utveckla vår nationella försvarsförmåga och totalförsvarsförmåga ska vi inte backa från ansvaret att också bidra internationellt.

Vi måste blicka utåt. Vi måste se sambanden med vad som i praktiken påverkar vår säkerhet här hemma, i vårt närområde, i samarbetet i Europa och i Europas närområde. Vi är inte isolerade. Tvärtom behöver vi bidra långsiktigt för att främja vår säkerhet.

Vi måste också utgå från de resurser och förmågor som finns på hemmaplan med det vi är bra på och det vi behöver bli bättre på, där vi behöver prioritera. Där kan vi bidra i andra länder och i insatser, som vi gör i Mali och har gjort de senaste åren.

En förstärkt krigsorganisation i Sverige i enlighet med Försvarsberedningens förslag stärker också Sveriges möjligheter att bidra militärt i insatser internationellt. Kopplingen är oerhört väsentlig. Med ökade resurser på hemmaplan ökar möjligheten att bidra internationellt, och vi utvecklar också vår förmåga. Det syns i erfarenheterna från insatser i bland annat Mali de senaste fem åren. Insatserna har varit oerhört viktiga eftersom de skärper vår förmågeutveckling på hemmaplan, och de ger skarp erfarenhet. Det är viktigt för rekryteringen och för att utveckla kompetensen. Inte minst viktigt är vad vi kan bidra med till andra länders förmågeutveckling och vad som kan göras tillsammans.

Centerpartiet är för ett fortsatt deltagande i insatserna i Mali. Vi förstår också att det svenska engagemanget i områdena har betydelse. Det är viktigt att vi bygger säkerhet tillsammans med andra.

Situationen i Mali är oerhört allvarlig. Säkerhetsläget försämrats. Det finns fortfarande ett hot mot den internationella freden och säkerheten. Vi ser terrorism, grov brottslighet och människosmuggling, och vi ser att problemen i Mali får konsekvenser även i Europa.

Miljön är komplex: militär problematik med asymmetrisk hotbild. Mandatet för Minusmas insats handlar om att stödja regeringens möjligheter att återfå just kontrollen över hela territoriet, vilket man inte har i dag, för att nå en hållbar politisk lösning.

Vi har tagit del av tidigare inlägg i debatten, bland annat från Sverigedemokraterna. Där har fokuserats mer på bistånd och mindre på militär insats efter 2021. Vi bör nog utgå från dagsläget. När landet för dagen inte har kontroll över hela territoriet motiverar det fortsatta insatser, och det motiverar att Sverige fortsätter att ge ett stöd.

Sveriges bidrag föreslås nu bestå av ett lätt skyttekompani som tillsammans med en nationell stödenhet med bland annat sjukvårdsförmågor och personal för drift och underhåll av nationell infrastruktur och materiel ska utgöra en del av Minusmas samlade förmåga. Sveriges bidrag kommer att omlokaliseras till Gao. Styrkebidraget kommer att kunna användas inom hela insatsområdet. I den nya grupp som har åkt ned kommer nedmonteringen att påbörjas av den infrastruktur som finns i Timbuktu.

Herr ålderspresident! Insatsen vilar fortfarande på en folkrättslig grund med ett folkrättsligt mandat. Vårt svenska förband ska bidra till stabilitet i operationsområdet genom patrullering och närvaro. Uppdraget förenas med mycket ansvar och stora risker i en säkerhetspolitiskt allvarlig situa-

tion. Många svenskar har varit på plats i Mali och tjänstgjort för Sveriges räkning, och många kommer att fortsätta att verka. Enskilda soldater, officerare och även civilanställda och deras anhöriga ska mötas med största respekt.

Jag vill också rikta ett mycket varmt tack för gjorda och kommande insatser för vårt uppdrag som ska bidra till en säkrare värld. Jag ställer mig bakom betänkandet och yrkar bifall till förslaget till beslut.
(Applåder)

Anf. 93 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr ålderspresident! Hej till alla er som tittar på debatten!

I dag debatterar vi alltså Sveriges insats i Mali, där Sverige deltar som en del av FN:s stabiliseringsinsats Minusma.

I augusti var jag tillsammans med fyra andra ledamöter i försvarsutskottet på plats i Mali och fick möjlighet att besöka Sveriges camp utanför Timbuktu – Camp Nobel. Det var tre intensiva dagar där vi fick ta del av det stora arbete som görs inom Sveriges insats på plats. Vi fick fantastiskt bra presentationer av de personer som ansvarar för verksamheten inom Mali 10, det vill säga den tionde gruppen av svenskar som är på plats i Camp Nobel.

Varje halvår byts gruppen ut, och nu i dagarna välkomnar vi Mali 10 hem och önskar Mali 11 lycka till med sitt arbete det kommande halvåret. Det är nu ganska många svenskar som har varit på plats i insatserna i Mali.

Att få besöka Sveriges camp i Mali var såklart en stor upplevelse. Det gav en mycket större förståelse för hur livet och arbetet är under en internationell insats. Man är långt från familj och vänner och det vardagsliv som levs hemma. Man lever under ett ständigt säkerhetsshot. Ibland har man små möjligheter att kommunicera med familjen hemma, och man kan såklart inte berätta om allt man gör under dagarna. Det är också ett mycket varmt land, med alla de praktiska problem som det innebär.

Vi fick också en bra bild av hur samarbetet inom FN-insatsen fungerar i Mali. Det går oftast bra mellan de länder som finns på plats, men ibland finns utmaningar. Det var värdefullt att få en större förståelse för hur utvecklingen i Mali överlag är. Mali är ett land där utvecklingen inte riktigt går åt rätt håll hela tiden. Vi är långt från en hållbar fred och demokrati i Mali.

Vi tackar Mali 10 mycket för att ni tog emot oss och gav oss så mycket av er tid för att berätta, visa och svara på alla våra frågor.

Herr ålderspresident! Jag vill såklart också rikta ett stort tack till alla dem som har deltagit i en insats i Mali och i andra länder där Sverige befinner sig eller har befunnit sig. Ni som deltar gör stora uppoffringar i era liv. Det är långt bortovaro från familj och vänner hemma. Det är ett arbete som innebär stora risker. De anhöriga som är kvar hemma och väntar gör det ofta med en stor känsla av oro. Även de anhöriga hemma är såklart värda all vår tacksamhet och allt stöd som behövs för att få vardagen hemma att fungera.

I den proposition som regeringen har lagt fram får vi en bakgrund till hur situationen och säkerhetsläget i Mali är just nu. Där framgår att Mali är ett av världens fattigaste länder där det sedan en lång tid råder väpnad konflikt. Det är stora problem med drog- och vapenhandel, kidnappningar

och terrorism. Säkerhetsläget i Mali är svårt. Det finns ett underskrivet fredsavtal, men det har sedermera brutits.

Konflikterna grundar sig till viss del i klimatförändringar, som vi ser i form av minskad nederbörd och stor torka. Torkan har tvingat befolkningen att lämna sina hem, och fattigdomen och utsattheten har ökat. Här ser vi hur viktigt det är att se klimatförändringar och naturkatastrofer som ett säkerhetspolitiskt hot och som grund för krig och konflikter. Att bekämpa klimatförändringarna är därmed också ett arbete för en mycket fredligare värld.

Som kontrast lever vi i Sverige i ett av världens fredligaste och rikaste länder. Det är därför självklart att vi i Sverige ska delta i internationella insatser och främja fred, demokrati och utveckling i världen.

Vi gör detta på olika sätt. Framför allt gör vi det genom bistånd och med olika former av expertis för att hjälpa till att bygga upp demokrati och demokratiska samhällen. Men vi bidrar också med militär för att bevara säkerhet och skydda civilbefolkningen. Det är viktigt att vi alltid ser de bakomliggande orsakerna till krig och konflikt och aktivt arbetar internationellt för att konflikter inte ska uppstå. Sveriges olika former av biståndsarbete är därför ett förebyggande arbete för att undvika krig och konflikter och lidande för civilbefolkningen.

Fru talman! För Vänsterpartiet är det otroligt viktigt att Sveriges internationella insatser sker under ledning av FN och med tydligt stöd i folkrådet i stället för att ledas av enskilda länder eller av Nato. Här ser vi en stor skillnad mellan partierna i Sveriges riksdag, där framför allt Moderaterna och Kristdemokraterna här i kammaren i dag har förespråkade Nato-insatser i stället för det mer självklara FN-arbetet.

Respekten för folkrådet, den som FN faktiskt är satt och skapat för att värna, måste alltid finnas med i grunden.

Men även om vi i Vänsterpartiet är stora anhängare av FN:s arbete för fred och utveckling måste vi också erkänna att FN har brister och tillkortakommanden. FN behöver demokratiseras och bli mer jämställt.

Sverige ska ha en framträdande roll i de olika delarna av FN:s arbete och bidra till utveckling och förbättring av organisationen. Det är vårt solidariska ansvar som ett fredligt, demokratiskt och rikt land.

Slutligen är jag glad över att regeringen i sin proposition så tydligt pekar på kvinnors deltagande utifrån resolution 1325.

Vi i Sverige ska göra det vi kan för att stödja arbetet för fred, demokrati och utveckling i Mali och dess grannländer så att Malis befolkning i framtiden får leva i frihet, fred och demokrati och tillsammans fatta beslut om sitt eget lands framtid.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 94 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill börja med att rikta ett stort tack till de veteraner som har tjänstgjort i Mali tidigare, till de anhöriga här hemma i Sverige som på sitt sätt är en del av insatsen och till dem som just nu tjänstgör eller kommer att tjänstgöra i denna viktiga insats.

Precis som sagts tidigare i debatten är läget i Mali extremt tufft. Det är komplexa konflikter, och utvecklingen är allvarlig. Det gör att behovet av en insats som syftar till att öka stabiliteten är extra stort.

Vi behövs i Mali därför att vi kan bidra till stabilitet. Vi kan bidra till att på lång sikt bygga stabilitet som leder till fred, frihet och demokrati. Vi behövs både militärt och i fråga om bistånd av just den anledningen.

Det har sagts här tidigare, fru talman, att det är en orolig tid i vårt när-område. Det är sant. Det är en orolig tid i stora delar av världen. Och när det är oroliga tider ankommer det på våra samhällen, på oss som lever i demokratier, att ta större ansvar också i övriga delar av världen.

Vi måste rusta här i Sverige och se till att vi har ett starkt försvar av våra gränser så att vi kan garantera vår frihet samtidigt som vi genom deltagande i övriga delar av världen, genom att ta ansvar och bygga stabilitet i andra delar av världen, bidrar till att dämpa oron även där. När vi gör det tillsammans med andra får vi ett stabilare läge och mer säkerhet här hemma. Det hänger ihop. Oroliga tider kräver stora satsningar både här hemma i Sverige och på deltagande i andra delar av världen.

Fru talman! Liberalerna har haft kritik mot denna insats, inte mot hur den görs utan i grund och botten mot uppdraget. Det är en kritik som vi fortsätter ha. Det saknas i alltför hög grad uppföljbara och utvärderbara mål för denna insats. I betänkandet finns det ansatser till den typen av mål. Det är positivt att det rör sig i den riktningen, men det är långt ifrån tillräckligt.

Vi kommer inte att yrka på något annat än bifall till förslaget. Det gör vi därför att vi tror att det är viktigt att vi tillsammans här i riksdagen sluter upp och ger ett unisont stöd till de personer som nu tjänstgör i Mali. Men jag vill samtidigt markera, och vi markerar med ett särskilt yttrande, att det är viktigt att vi fortsätter följa upp och utvärdera och att vi ser till att insatsen får utvärderbara mål som gör att insatsen blir bättre och uppföljningen från oss här i Sveriges riksdag blir bättre.

Anf. 95 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Sveriges engagemang för fred och utveckling i Mali och Sahelregionen är starkt, och ett fortsatt svenskt bidrag till Minusma ligger helt i linje med det.

Förutom den insats vi debatterar i dag görs många andra saker som också är en del av att uppnå fred och stabilitet i Mali. Vi har en strategi som innebär ett omfattande humanitärt stöd och bilateralt utvecklingssamarbete. Sverige är en av de största bilaterala givarna till Mali med humanitärt bistånd via Sida. Vi bidrar också med humanitärt stöd genom ett flerårigt, icke öronmärkt kärnstöd till bland annat FN:s katastroffond och andra FN-organ aktiva i Mali.

Sidas stöd går till insatser inom bland annat livsmedelsassistans, hälsa, nutrition, vatten och sanitet, skydd och utbildning. Det svenska stödet kanaliseras bland annat genom flera FN-organ på plats i landet samt genom Internationella rödakorskommittén och internationella organisationer såsom International Rescue Committee och Norska flyktingkommittén. Därutöver ställs expertpersonal till förfogande genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samverkan och samarbete är viktiga ledord för att nå framgång.

Fortsatt utvecklingsstöd och humanitärt stöd till Mali och Sahelregionen är av yttersta vikt, såväl genom Sida som i form av fortsatta icke öronmärkta bidrag till de humanitära organisationerna. Det ökar möjligheterna för organisationerna att behålla beredskap och snabbt agera när nya kriser

och behov uppstår. Behoven är som vi vet enormt stora. Situationen är komplex, och klimatförändringar och hunger är grundläggande beståndsdelar i det svåra säkerhetsläget.

Fru talman! Det finns ett tydligt folkrättsligt mandat för den aktuella insatsen i Mali. Svenskt deltagande svarar mot en direkt förfrågan från FN. Utöver mandatet från FN:s säkerhetsråd finns det även en inbjudan till FN från Malis regering.

Skydd av och respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten, är centralt. Detta bör genomsyra agerandet i alla faser av planeringen och genomförandet av en insats.

Kvinnors deltagande i fredsprocesser samt i freds- och statsbyggande är också en förutsättning för hållbar fred och säkerhet. Jag vill därför även här särskilt lyfta fram FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och dess efterföljande resolutioner. De är en viktig del i Minusmas verksamhet och genomförandet av dess mandat.

FN har gett ett kraftfullt mandat som bland annat gett Minusma goda förutsättningar att öka säkerheten såväl för nödlidande människor som för humanitära biståndsorganisationer som är verksamma i Mali och regionen. Då krävs också ett välutbildat styrkebidrag. Här bidrar Sverige och ökar den samlade militära förmågan.

Det övergripande målet för Sveriges deltagande i insatsen är att bidra till att uppfylla Minusmas mandat om förbättrad säkerhet i Mali, bland annat genom att regeringen återfår kontroll över hela territoriet, samt att understödda långsiktigt hållbara politiska lösningar på krisen i landet.

Genom att delta i FN:s stabiliseringsinsats i Mali utgör Sverige en solidarisk samarbetspartner i arbetet för att öka säkerheten, förebygga konflikter och skapa förutsättningar för hållbar stabilitet och utveckling i Mali såväl som i regionen. Detta är otroligt viktigt i en tid när världen behöver bli bättre och inte backa i utvecklingen.

Även här vill jag rikta ett varmt och innerligt tack till dem som de facto utför denna insats. Att under svåra förhållanden vara en del av vårt arbete för fred och utveckling förtjänar respekt och tacksamhet. Det ni gör med egna uppoffringar är viktigt för världen.

Därmed vill jag också yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 13 Internationell samverkan

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU1
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 96 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag hade nästan hoppats att jag skulle få ordet för ett brandtal.

Låt mig inledningsvis konstatera att Moderaterna inte deltar i beslutet om detta utgiftsområde eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av

budgetprocessen gett politiken en annan inriktning än den vi önskar. Moderaternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut eller behandlas isolerat. I ett särskilt yttrande beskriver vi en annan inriktning.

Fru talman! En detalj i sammanhanget, men ändå nog så viktigt, är att detta budgetområde också faktiskt behandlar Svenska institutet. Det har varit en debatt om vilken bild av vårt land som förmedlas – en kritik som vissa politiker har tagit ganska lätt på. I utrikesutskottet har vi dock haft företrädare för Svenska institutet, och mitt intryck är att dessa varit mer självkritiska och därmed också villiga att självkorrigera genom att ta bort och i vissa fall justera texter. Saklig och korrekt information ska förmedlas.

Fru talman! Vi lever i en mer oförutsägbare och osäker omvärld, där flera av hörnstenarna i vår utrikespolitik och i våra samarbeten förändras och utmanas. Det gäller EU-samarbetet, den transatlantiska länken och den regelbaserade världsordning som rått under efterkrigstiden.

Den obehagliga insikten att varken den demokratiska utvecklingen eller demokratin kan tas för given har också sjunkit in. Det senaste exemplet är den socialdemokratiska statsministern i Malta, som aviserat sin avgång då misstankar om mord på en granskande journalist krupit allt närmare honom.

Säkerhetsläget i Sveriges närområde har försämrats, och ansvaret ligger på ett alltmer hotfullt Ryssland. Sedan Georgienkriget 2008 har Ryssland stärkt landets militärmakt. Dessutom visar aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim 2014 att Ryssland inte väjer för att använda militära medel för att flytta gränser. Låt oss säga det: Det pågår ett krig i Europa då Ryssland angriper Ukraina.

Parallellt med Kinas växande ekonomi har landet allt större säkerhetspolitiska ambitioner, inte bara i sitt närområde utan även globalt. President Xi Jinpings mål är att landet 2049 ska vara en dominerande stormakt – ekonomiskt, politiskt och militärt. Det faktum att det land som spås bli världens ledande ekonomi förväntas vara en auktoritär stat utmanar våra intressen, våra värderingar och ytterst den rådande världsordningen. Låt oss säga det: Vi står bakom frihetskampen i Hongkong! Vi kräver att den kidnappade och fängslade förläggaren Gui Minhai ska släppas fri och fördömer de arbetsläger och politiska fångläger i Kina dit uigurer men även andra skickas.

I Syrien har president al-Asad en säker ställning, delvis på grund av ryskt och iranskt stöd. Striderna, som snart är inne på sitt nionde år, har kostat över 370 000 människors liv och gett upphov till miljoner flyktingar. Efter Turkiets angrepp har al-Asads regim återvänt till nordöstra Syrien, där Turkiet och Ryssland gjort upp om gemensam patrullering längs gränsen.

President Trumps besked om amerikanskt trupptillbakadragande och beslutet att överge en viktig partner i kampen mot IS, eller Daish, var inte bara ett svek mot kurderna i Syrien. Beslutet skickar också oroväckande signaler till allierade runt om i världen och har häftigt kritiserats av såväl kongressledamöter som militära ledare i USA.

Daish kontrollerar inte längre något territorium i egentlig mening i Syrien eller Irak. Trots detta utgör organisationen och dess sympatisörer fortfarande ett mycket allvarligt hot. Låt oss säga det: Kampen mot Daish fortsätter! Och de som har gjort sig skyldiga till mord, övergrepp och brott mot mänskligheten bör på plats ställas till svars inför en internationell tribunal.

Fru talman! Den omvärld jag beskriver ställer krav på Sverige som internationell aktör, och vikten av fungerande internationell samverkan kan inte nog understrykas. Så är det nu mer än på många år. Sverige måste därför föra en mer aktiv utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik.

Sveriges utrikespolitik ska utgå från svenska intressen. I arbetet med att tillvarata dessa intressen ska våra gemensamma värderingar gällande mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat samt marknadsekonomi alltid vara vägledande. Dessa värderingar kräver inga enskilda strategier utan ska genomsyra all svensk utrikespolitik. Det allra mest grundläggande intresset för Sverige är landets och befolkningens säkerhet. Ytterligare ett intresse för Sveriges utrikespolitik är vårt gemensamma välstånd.

Europasamarbetet är avgörande för fred och frihet i vår del av världen samt för vårt gemensamma välstånd. Men EU är också Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Här krävs att Sverige bedriver en aktiv politik för att påverka EU:s ställningstaganden och därefter att EU bedriver en aktiv politik för att påverka sin omvärld. Genom att fördjupa EU:s utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik samt effektivisera beslutsfattandet inom utrikes- och säkerhetspolitiken kan vi starkare möta en orolig omvärld.

Fru talman! Låt mig ge ett exempel och förmedla en bild. Rumänska kulturinstitutet har för 2019 tilldelat författaren Cecilia Hansson Sorescupriset och 50 000 kronor. Hon utkom för något år sedan med intervjuboken *Hopplöst, men inte allvarligt*. I den låter hon olika samtidsröster från vår kontinents kultur komma till tals. Efter kommunismen och fascismen, som med sin omänsklighet hemsökt vårt Europa, kan i vår tid nya hot ses. Det handlar om överlevnad och motstånd för att bekämpa censur och förtryck.

Detta är en central grund för allt vad moderat utrikespolitik handlar om. Friheten är i sanning i vårt lands intresse. Låt oss säga det med en parafra på Cecilia Hanssons boktitel: Det är allvarligt, men inte hopplöst.

Fru talman! För att möta det försämrade säkerhetsläget i Sveriges närområde krävs fortsatta satsningar på Sveriges försvar och ett svenskt Nato-medlemskap. De senaste 70 åren har Nato bidragit till fred och stabilitet i Europa, men också i andra delar av världen. Nato är kanske viktigare än någonsin för säkerheten i norra Europa efter den ryska aggressionen mot Ukraina.

Trots Sveriges omfattande samarbete med Nato är vi inte fullvärdiga medlemmar. Vi omfattas inte av Natos solidariska försvarsgarantier. Moderaterna vill att Sverige ska ansöka om Nato-medlemskap. Tillsammans med ett starkare nationellt försvar är det vår främsta prioritering för att öka Sveriges säkerhet.

Samtidigt, fru talman, måste vi vara ödmjuka och inte förneka att Nato självt står inför stora utmaningar framöver. Men organisationen har under årens lopp visat sig förmögen att förändras och möta nya förutsättningar. Under överskådlig tid finns inte något bättre försvarssamarbete som på allvar stärker Sveriges säkerhet. Det ser vi nu i Nato, när de politiska ledarna samlats till möte i London. Norge, Danmark, Island, Nederländerna,

Tyskland, Belgien, Luxemburg, Estland, Lettland, Litauen och till och med Albanien, fru talman – alla är där, men inte Sverige. Låt oss säga det: Säkerhet byggs och formas med andra.

Avslutningsvis behöver Sverige också fortsätta att stärka samarbetet och samhörigheten med våra nordiska och baltiska grannar. Det krävs ett förnyat och samlat grepp för ökat samarbete med likasinnade länder som vi delar intressen med i närområdet och runt Östersjön.

Ett tätare nordeuropeiskt samarbete måste inriktas på de områden där vi har mest att vinna på fördjupad samverkan och där vi möter de största hoten och riskerna – i första hand säkerhet, miljö och handel. Låt oss säga det: Hansan formade för många hundra år sedan vår del av världen genom handel och utbyte. Den nya Hansans tid är nu!

Anf. 97 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! När det kommer till utgiftsområde 5 Internationell samverkan skiljer vi oss åt i fråga om den föreslagna utgiftsramen. Vi deltar därför inte i beslutet om punkt 1. Bakgrunden till detta är att vi, till skillnad från vissa andra partier, i år har valt att satsa ytterligare medel på ett fördjupat nordiskt samarbete såväl som på nästa generations kvinnliga ledare, genom Svenska institutet.

Sverigedemokraterna betraktar Sverige som en del av en nordisk gemenskap. De unika kulturella egenskaper som förenar de nordiska ländernas folk under gemensamt delade värderingar anser vi bör försvaras, inte försvagas.

Våra länder har mycket gemensamt, och det nordiska samarbetet har sedan lång tid fungerat mycket väl. Det nordiska samarbetet har genom sin vänskapliga, ömsesidigt gynnsamma karaktär inneburit goda förutsättningar för värdefulla utbyten inom områden som handel, teknologi och försvar. Men även på det kulturella utbildningsområdet ser vi ett intresse i att från svensk sida vilja främja samarbete.

I en globaliserad värld vill vi göra vad vi kan för att stärka den nordiska identiteten samt bredda och fördjupa det nordiska samarbetet. Ett område vi vill se ökade satsningar på är därför det språkliga utbytet länderna emellan. De nordiska länderna har ett gemensamt kulturarv och gemensamma värderingar. Och en hörnsten i den gemenskap som binder samman de nordiska länderna är just de nordiska språken. Sverigedemokraterna vill därför anslå extra medel för att förbättra den internordiska språkförståelsen och stötta insatser för kulturellt utbyte.

Vad gäller våra satsningar inom ramen för Svenska institutet ser vi institutets fokus på främjandet av jämställdhet som ett konkret verktyg för att främja kvinnors situation internationellt. Institutet driver i dag ett program kallat She Leads, vilket syftar till att främja framtida kvinnliga ledare i Saudiarabien och deras relationer till motparter här i Sverige. Det religiöst motiverade förtrycket av kvinnor är utbrett i en rad andra stater runt om i MENA-regionen. Sverige har ett moraliskt ansvar att främja jämställdhet på platser i behov. Vi anser därför att Svenska institutet bör etablera liknande partnerskap med fokus på nästa generations kvinnliga ledare i andra motsvarande stater. Sverigedemokraterna vill därför årligen satsa ytterligare resurser för just nästa generations kvinnliga ledare. Om än marginell, anser vi att denna ökade satsning utgör ett betydelsefullt bidrag

för att Svenska institutet ska kunna fortsätta att bana väg för nästa generations kvinnliga ledare.

För en mer fullständig redogörelse hänvisar jag till det särskilda yttrande som vi har fogat till betänkandet och där våra särskilda satsningar på Svenska institutet och det nordiska samarbetet framgår. Jag vill också passa på att yrka bifall till reservation 1.

Jag kunde inte begära replik på Hans Wallmark, fru talman, men jag vill ställa två frågor med anledning av att Hans Wallmark här i talarstolen propagerade för ett svenskt medlemskap i Nato.

Den ena frågan är: Anser Hans Wallmark att spänningen skulle öka eller minska i vårt område om Sverige blir medlem i Nato? Med all sannolikhet skulle ett svenskt medlemskap också föranleda ett finskt medlemskap. Detta tror jag att Hans Wallmark instämmer i. Det skulle resultera i att Östersjön blir ett innanhav med Natoländer. Anser Hans Wallmark att detta skulle öka eller minska spänningen?

Den andra frågan till dem som förespråkar ett svenskt medlemskap, däribland Hans Wallmark, är: Är Hans Wallmark beredd att skicka svenska soldater att understödja diktatorn Erdoğan i Turkiet och hans aggressioner i området där?

Anf. 98 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Det är mig ett sant nöje att få rätta Björn Söder på flera punkter.

För det första kunde han ha tagit replik på mig, för så är debattreglerna. Detta kan vara bra för andra att veta i den kommande debatten.

För det andra menar jag att den osäkerhetslinje som man nu har bidrar till minskad säkerhet i vårt Östersjöområde.

Sverigedemokraterna har själva pratat om någon form av vapenbröd-raskap med Finland, men jag förstår inte hur vår säkerhet skulle kunna öka om man har ett samarbete bortom det fredstida med *ett* land men inte om man har det med ytterligare 28 länder. Detta är för mig helt ologiskt. I så fall får man köra på den strikta neutralitetens linje, och den företräder inte Sverigedemokraterna.

Avslutningsvis, fru talman, finns det en vanlig fråga som anti-Natopatrullen, bestående av en mycket märklig koalition av sverigedemokrater, miljöpartister, socialdemokrater och vänsterpartister, uppställer i Sverige. De brukar säga att vi måste skicka trupp till Turkiet om vi blir medlemmar. Turkiet har angripit Syrien, fru talman. Vilka Natoländer har skickat sina kvinnor och män till Turkiet? Inga, av det enkla skälet att Nato är en gemensam försvarsallians. Det är ingen angreppsallians. Det handlar om att försvara tillsammans om ett land blir angripet, och då, fru talman, undrar jag om det inte vore bra för Sverige att vi, i händelse av att något land angriper Sverige, vet att andra länder kommer skyndande till vårt bistånd – Tyskland, Nederländerna, Storbritannien, Frankrike och USA.

Det ni förespråkar är isolationismens politik, Björn Söder. Det jag förespråkar är säkerhetspolitikens politik.

Anf. 99 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Fru talman! Den moderata analysförmågan är lika bristfällig nu som den var när man ansåg att det var en god gärning att montera ned hela den

svenska försvarsförmågan. Ni gör samma misstag ännu en gång, Hans Wallmark.

Det är klart att Östersjöområdet blir ett Nato-innanhav om Sverige går med i Nato och Finland gör detsamma. Detta skulle givetvis orsaka reaktioner från vissa länder i vår omgivning. Som litet land kan man inte spela hasard med den svenska säkerheten, utan man måste givetvis ta hänsyn till sin omgivning. Den analysförmåga som Hans Wallmark uppvisar här, fru talman, är ytterst bristfällig i denna bemärkelse.

Ja, det stämmer att vi förespråkar ett starkare samarbete med Finland. Det är också något som accepteras av både Nato och andra länder i vår omgivning. Det man inte vill ha är ett militärt vakuum i denna del av världen, och det får man inte om vi rustar vår försvarsförmåga med Finland. Vi anser att det är mycket bättre att rusta tillsammans med Finland, vilket skulle göra att hela läget stabiliseras här.

När det gäller Turkiet pratar Hans Wallmark sig varm för artikel 5 och att vi kan få hjälp av Nato om vi skulle bli anfallna, men det är ju något som går i båda riktningarna. Om ett annat Natoland blir anfallet måste också Sverige bistå utifrån de behov som finns. När det gäller Turkiet hävdar de ju själva att de inte har angripit eller invaderat Syrien utan att de försvarar sina gränser och bekämpar terrorism. I ett läge, om än teoretiskt, där Turkiet blir anfallet av Syrien tillsammans med Ryssland, till exempel, för att dessa vill slå tillbaka invasionen, kan Turkiet utlösa artikel 5 genom att säga att Turkiet blir angripet. Då skulle Natoländerna vara skyldiga att komma till undsättning.

Var ligger tolkningsföreträdet inom Nato? Om Turkiet skulle anse sig ha blivit angripet, kan då Natoländerna och de andra säga: ”Nej, vi anser inte att ni har blivit det” och så vidare? Detta går i båda riktningarna, och det gäller att Sverige kan bistå andra Natoländer där hjälp behövs.

Anf. 100 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Nato bestämmer självt, inom sig.

Björn Söder säger att risken om Sverige och Finland skulle bli medlemmar är att vi får ett Nato-innanhav och att detta kan leda till reaktioner från andra håll. Om man är Sverigevän, fru talman, borde väl riksdagen i Stockholm vara den som avgör vår säkerhetspolitik? Riksdagen i Helsingfors borde avgöra Finlands säkerhetspolitik, inte herrarna i Kreml.

Sedan håller jag med om att man ska satsa på försvaret. Då är det intressant att notera att Sverigedemokraterna i sina budgetförslag ligger på Socialdemokraternas nivåer, medan vi föreslår mer pengar i den budget som ligger på riksdagens bord.

Dessutom är det så att om ett land blir anfallet ska de andra skynda till detta lands hjälp. Om Estland, Lettland och Litauen har möjlighet är jag helt övertygad om att de kommer att skydda och hjälpa Sverige. Men Björn Söder, fru talman, vill inte biträda ifall Estland, Lettland och Litauen skulle attackeras.

Anf. 101 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Fru talman! Är man Sverigevän värnar man svenska folket och den svenska säkerheten. Då spelar man inte hasard med svensk säkerhet, som Hans Wallmark gör. Det har man gjort under många år när Moderaterna ledde detta land, med den bristande analysförmåga som man har haft. Jag

skulle aldrig någonsin sätta min tilltro till denna analysförmåga som har visat sig vara så bristfällig att man har monterat ned den svenska försvarsförmågan, så att vi har stått utan försvar.

Nu gör man analysen att det bästa är att gå med i Nato. Det är givetvis så att vi ska ha ett nära samarbete med Nato. Vi sverigedemokrater är vänner av Nato och tycker att Nato är en jättebra organisation att samarbeta med. Men att gå från det till att bli fullvärdig medlem innebär att vi skapar en geopolitisk instabilitet i vår del av världen. Om man verkligen tar svensk säkerhetspolitik på allvar måste man också beakta vad omgivningens tycker och tänker – vilka åtgärder som kommer att vidtas och vilka konsekvenser det kommer att få – när vi fattar beslut här. Det tycker jag är det viktigaste.

Anf. 102 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Sedan Carl Bildts tid som utrikesminister ger Sverige ekonomiskt stöd till den amerikanska tankesmedjan Atlantic Council. Tankesmedjan arbetar med globala säkerhetsfrågor och transatlantiskt samarbete. Bland övriga bidragsgivare finns bland andra Nato, en lång rad Nato-länder, flera stora oljebolag och oljeproducerande länder samt den svenska vapentillverkaren Saab. Atlantic Council har, kort och gott, nära band till Nato och oljeindustrin.

Vänsterpartiet ser inte Nato eller Natoanknutna tankesmedjor som en del av Sveriges freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. Därför föreslår vi att 10 miljoner kronor tas från Atlantic Council och andra liknande organisationer. I stället bör de användas för att minska de säkerhetspolitiska hoten på ett annat sätt.

Ryssland är i dag ett säkerhetspolitiskt hot, först och främst mot alla i Ryssland som motsätter sig styret i Kreml eller som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga. För ryska hbtq-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörörelser och vänsteraktivister är den egna regimen i Kreml ett dagligt säkerhetshot.

Rysslands imperialistiska politik utgör också ett direkt hot mot befolkningen i flera grannländer – mot Ukraina, Georgien, Moldavien och länderna i Centralasien. I tredje hand utgör Putins regim ett säkerhetspolitiskt hot mot Sverige och ett hot som måste tas på allvar.

Men om Ryssland utvecklas i en mer demokratisk riktning kommer det också att utgöra ett mindre säkerhetspolitiskt hot. Därför behöver den ryska oppositionen – inte några fejkade partier utan den riktiga och modiga oppositionen, bestående av hbtq-aktivister, feminister, människorättsförsvarare och miljökampanjer – omvärldens stöd. Att stödja dem är att stödja en demokratisk utveckling i Ryssland och att förbättra säkerheten i omvärlden.

Därför vill Vänsterpartiet trappa upp det svenska stödet till det ryska civilsamhället med en årlig stegvis ökning med 10 miljoner kronor för det anslag som kallas Samarbete inom Östersjöregionen. Totalt blir ökningen 60 miljoner kronor.

Världsfacket ITUC rankar 142 av världens länder utifrån graden av respekt för de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Ryssland graderas till en trea på en femgradig skala, vilket betyder att det sker regelbundna kränkningar av fackliga rättigheter. Det är i princip omöjligt att organisera en

laglig strejk, vilket gör att det är svårt att sätta press på arbetsgivare i förhandlingar.

Under förberedelserna inför vinter-OS i Sotji 2014 dog 70 byggnadsarbetare. Migranter från Centralasien och Balkan lockades med löften om löner som i många fall aldrig infriades. Vittnesmål om bluffkontrakt, utblivna löner och bestraffningar mot dem som vågade protestera var vanliga.

Inför fotbolls-VM för herrar 2018, som också hölls i Ryssland, omkom minst 21 arbetare på byggen, enligt det globala byggfacket BWI.

Vänsterpartiet står upp för rätten att organisera sig fackligt överallt i världen. Att få organisera sig i fria och oberoende fackföreningar är en grundläggande mänsklig rättighet. I den nuvarande resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland 2014–2018 nämns varken fackliga rättigheter eller arbetstagares rättigheter. Denna brist bör regeringen åtgärda när strategin nu ska förnyas.

Även press- och yttrandefriheten har inskränkts kraftigt de senaste 15 åren. Massmedier med stor räckvidd är i dag hårt kontrollerade av regimen. Regimens effektiva propagandaarbete förser medborgarna med den information och det budskap som anpassats efter regimen. Kritiska röster censureras, och oberoende journalister som försöker förmedla en objektiv bild riskerar repressalier. I det pressfrihetsindex som Reportrar utan gränser presenterar årligen hamnar Ryssland på plats 149 av 180 undersökta länder 2019.

Under Putins styre har den ryska regimen stiftat flera nya lagar som inskränker medborgarnas frihet på nätet. Internetoperatörer är numera tvingade att lagra sina användares internettrafik och tvingas samarbeta med säkerhetstjänsten. Mängder av hemsidor har blockerats, och det har blivit olagligt att i sociala medier uppmana till deltagande i demonstrationer som ännu inte har fått tillstånd.

Vänsterpartiet ser med oro på utvecklingen i Ryssland och menar att det krävs ett tydligt agerande från Sveriges sida. Regeringen bör därför tydligare prioritera värnandet av press- och yttrandefrihet i Sveriges resultatstrategi för Ryssland.

Under våren 2019 togs ytterligare steg mot att inskränka friheten på internet när lagen om ett suveränt internet antogs. Lagen som ger myndigheterna ännu större möjlighet att totalt begränsa de ryska användarnas möjlighet till ett fritt internet är, likt Kinas mycket slutna internet, ett försök att skapa ett likadant.

Enligt den ryska organisationen Roskomsvoboda som tillvaratar rysarnas digitala rättigheter, är säkerhet bara en förevändning för att ytterligare öka kontrollen över den ryska befolkningens kommunikation och inhämtning av information.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att stärka friheten på internet i Ryssland, tycker vi.

Samvetsfänge är den som har fängslats efter att på fredlig grund ha uttryckt sin åsikt. Att fängsla någon på grund av deras åsikt är ett tydligt brott mot de mänskliga rättigheterna. Trots detta fångslar, torterar och avrättar stater människor på grund av vilka de är eller vilka åsikter de har, i syfte att krympa det demokratiska utrymmet och stärka den egna makten.

De för allmänheten mest kända är Dawit Isaak, som suttit fängslad i Eritrea i över 18 år, och Gui Minhui, som i mer än fyra år har suttit fängslad i Kina. Varken Dawit Isaak eller Gui Minhui är dömda för några brott.

Vänsterpartiets bild är att regeringen oftast gör vad den kan i den svåra uppgiften att bistå svenska samvetsfångar. Samtidigt är det tydligt att retorik och metoder skiljer sig åt beroende på vilken stat det handlar om. Till exempel har retoriken varit försiktigare mot ekonomiska stormakter som Kina. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen krävt att regeringen agerar tydligare och med större kraft.

Dawit Isaaks öde är framför allt en mänsklig tragedi. En familjefar har av politiska skäl skilts från sin familj. Eritreas president bestämde 2001 att det skulle sättas stopp för all kritik av landets ledning. Den oberoende pressen stängdes, och politiker, statstjänstemän och minst elva journalister fängslades utan rättegång, bland dem Dawit Isaak.

Dawit Isaak är den svensk som har suttit längst fängslad utan vare sig åtal eller dom. Han har inte fått träffa sin familj, ingen advokat och inte heller några svenska diplomater under hela denna långa tid.

Vänsterpartiet anser att det är dags att sammanställa de olika insatser som har gjorts för Dawit Isaak och andra samvetsfångar för att bäst få kunskap om vilka arbetsmetoder som fungerar bäst. Dawit Isaak riskerar sitt liv som det är, oavsett tyst diplomati eller inte. Efter 18 år är det tid att pröva nya strategier. Regeringen bör därför tillsätta en undersökningskommission med uppdrag att sammanställa de olika insatser som har gjorts för Dawit Isaak och andra samvetsfångar.

Även om Vänsterpartiet har stort förtroende för regeringens arbete med att få samvetsfångar frisläppta och har stor förståelse för att allt inte kan redovisas öppet, riskerar uteblivna resultat och hemlighetsmakeri att leda till att tilltron till regeringens ansträngningar minskar.

Vänsterpartiet menar därför att en större öppenhet vore välkommen. Mot denna bakgrund bör regeringen i en skrivelse till riksdagen redovisa så mycket som går av de metoder som används och de insatser som har gjorts och görs, och i de delar som måste vara hemliga till Utrikesnämnden.

Fru talman! I dag är det nejlikor i riksdagens bukett. Och med det anförda yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation 2 och noterar vårt särskilda yttrande om budgeten och att vi inte deltar i det beslutet.

(forts. § 15)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Punkt 3 (Utrikesförvaltningens organisation m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

4. res. 3 (KD)

Förberedande votering 1:

25 för res. 2

21 för res. 3

267 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Per-Arne Håkansson (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

55 för res. 1

24 för res. 2

234 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

213 för utskottet

54 för res. 1

45 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 61 M, 26 C, 19 L, 14 MP, 1 -

För res. 1: 54 SD

Avstod: 23 V, 21 KD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 9 M, 8 SD, 5 C, 4 V, 1 KD, 2 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU19 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om värdepapperisering

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Kronofogdemyndighetens befogenheter och verksamhet)

1. utskottet
2. res. (SD)

Votering:

177 för utskottet

54 för res.

82 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 4 M, 26 C, 21 KD, 19 L, 14 MP, 1 -

För res.: 54 SD

Avstod: 58 M, 23 V, 1 -

Frånvarande: 8 S, 8 M, 8 SD, 5 C, 4 V, 1 KD, 2 MP

Ann-Charlotte Hammar Johnsson, David Josefsson och Louise Meijer (alla M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

SkU11 Anstånd med kupongskatt i vissa fall

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Ändrade regler)

1. utskottet

2. res. (M)

Votering:

250 för utskottet

63 för res.

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 54 SD, 26 C, 22 V, 21 KD, 19 L, 14 MP, 2 -

För res.: 62 M, 1 V

Frånvarande: 8 S, 8 M, 8 SD, 5 C, 4 V, 1 KD, 2 MP

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

SkU12 Skatt på avfallsförbränning

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

177 för utskottet

54 för res.

82 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 26 C, 23 V, 1 KD, 19 L, 14 MP, 2 -

För res.: 54 SD

Avstod: 62 M, 20 KD

Frånvarande: 8 S, 8 M, 8 SD, 5 C, 4 V, 1 KD, 2 MP

Punkt 2 (Indexering av skatt på drivmedel m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

62 för res. 1

54 för res. 2

197 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

176 för utskottet

116 för res. 1

21 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 26 C, 23 V, 19 L, 14 MP, 2 -

För res. 1: 62 M, 54 SD

Avstod: 21 KD

Frånvarande: 8 S, 8 M, 8 SD, 5 C, 4 V, 1 KD, 2 MP

UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

Punkt 1 (Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, V)

Votering:

234 för utskottet

78 för res. 1

1 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 M, 25 C, 21 KD, 19 L, 14 MP, 1 -

För res. 1: 54 SD, 23 V, 1 -

Avstod: 1 C

Frånvarande: 8 S, 8 M, 8 SD, 5 C, 4 V, 1 KD, 2 MP

Helena Vilhelmsson (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Utvärdering av insatsen och Sveriges långsiktiga militära och civila engagemang i Mali)

1. utskottet
2. res. 1 (M, KD)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

84 för res. 1
54 för res. 2
175 avstod
36 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

176 för utskottet
83 för res. 1
54 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 26 C, 23 V, 19 L, 14 MP, 2 -
För res. 1: 62 M, 21 KD
Avstod: 54 SD
Frånvarande: 8 S, 8 M, 8 SD, 5 C, 4 V, 1 KD, 2 MP

*Internationell
samverkan*

§ 15 (forts. från § 13) **Internationell samverkan** (forts. UU1)

Anf. 103 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! För nyss tillkomna lyssnare här i kammaren vill jag tala om att jag tycker att vi har haft en ganska spänstig och intressant debatt.

Jag begärde ju replik före voteringen, fru talman, och skälet till det är egentligen flera. Jag tycker att Håkan Svenneling är en väldigt trevlig debattör att lyssna till. Jag delar inte hans synpunkter och står inte bakom hans vänsterparti, men jag tycker att han oftast får till ganska intressanta inlägg – så även den här gången. Jag måste ändå peka på några saker.

Jag undrar om han själv ser att han just i Natomarkeringen faller i armarna på den tidigare talaren Björn Söder. Ni resonerar på liknande sätt. Jag tycker att både Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet blir lite lätt förblindade, fru talman. Det märks när man letar efter den typen av detaljer som att vi samverkar med Atlantic Council.

Fru talman! Nu kan vi glädja Håkan Svenneling med att riksdagsstyrelsen med bred majoritet har ställt sig bakom att vi ska ha Natos parlamentariska församling mitt i kärnan av Sveriges riksdag. Det var egentligen bara, vad jag förstod, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som hade en annan uppfattning.

Återigen: Det finns en likhet i Natomotståndet, detta siamesiska tvilingskap mellan Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

Sedan delar jag en hel del av den analys som Håkan Svenneling redogjorde för när det gäller synen på Ryssland och vårt behov av att se det Ryssland som fortfarande inte helt har försvunnit under putinismens styre. Fria oberoende grupper är inte många, men de finns. Det finns fria oberoende röster.

Jag tycker att man ska föra ett resonemang, utan att falla Vänsterpartiet i armarna när det gäller den här budgetposten, om hur vi på olika sätt kan vara med och stärka det ryska civilsamhället, de som förtrycks av Putin, de som vi ska vara upprörda över att de får leva på demokratins skuggsida.

Anf. 104 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag får börja med att tacka ledamoten Wallmark för det beröm han ger mig.

För ungefär ett år sedan frågade Hans Wallmark mig om Vänsterpartiets Rysslandspolitik. Jag svarade då lite svävande att jag gärna ville återkomma till det, och i dag har väl varit en sådan dag då jag återkommit till det. Skälet till det var att vi planerade en ny motion om Ryssland från Vänsterpartiets sida. Den lade vi också fram under årets allmänna motionstid. Det är en lång och omfattande motion där vi lyfter upp Ryssland och vad relationen till Ryssland betyder för Sverige.

Jag har också varit på resa i Ryssland och träffat de oppositionsgrupper som vi pratar om. Det är viktigt att komma ihåg att i Ryssland är inte opposition, som jag och Hans Wallmark utgör tillsammans mot regeringen, ett ord utan två, beroende på om man är en del av oppositionen inom eller utanför systemet. Jag menar att det är de som är utanför, de som är mest utsatta för Putins regim, som vi från svensk sida ska stödja. Det tror jag att Hans Wallmark och jag är eniga om.

När det gäller anmärkningen kring Nato och att Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet skulle göra samma analys håller jag inte riktigt med Hans Wallmark. Vänsterpartiet har en hundraårig historia, Sverigedemokraterna har en betydligt kortare historia. Vi har varit en del av fredsrörelsen i Sverige under en lång tid av den hundraåriga historien.

Jag och Vänsterpartiet är väl kanske de starkaste förespråkarna för att Sveriges vapenexport inte ska gå till krigförande länder och diktaturer. För mig är det en viktig del i hur vi ser också på vårt Natomedlemskap och vår säkerhetspolitik.

I den här budgeten har vi lyft upp tankesmedjan Atlantic Council. Det är en tankesmedja som den svenska regeringen betalar pengar till men som producerar extremt märkliga rapporter när det kommer till säkerhetspolitik. Bland annat har man pratat om att det finns en trojan i Sveriges riksdag som skulle vilja stödja Putin. Det är för mig helt otänkbart att vi ska stödja organisationer som pekar ut svenska riksdagsledamöter och kallar dem för trojaner och andra typer av väldigt fula ord. Det är inte den säkerhetspolitik som vi ska ha.

Anf. 105 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Låt oss inte sprida utanför denna kammare att Hans Wallmark eventuellt har varit med och påverkat Vänsterpartiet att reformera sin Rysslandspolitik.

Dock, fru talman, måste jag säga att också jag har noterat den här förändringen. Det finns en helt annan mognad i Vänsterpartiets Rysslands-

hållning i dag som är värd att hedra. Jag har till och med fått en knapp från en av de fria organisationer som ni träffade.

När det gäller Ryssland tror jag att det är centralt att inse att det handlar om både mjuk och hård säkerhet. Där tycker jag att Vänsterpartiet har gjort betydande framryckningar när det gäller synen på den mjuka säkerheten att stärka civilsamhället.

Dock menar jag, fru talman, att Vänsterpartiet fortfarande har svårt att se den hårda säkerheten och det militära hot som Ryssland utgör. Rysslands regim utgör ett hot mot sin befolkning, men den utgör som militär-makt också ett hot mot sina grannländer. Det är därför som vi måste stärka ett svenskt försvar och ytterst gå med i Nato.

Anf. 106 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Hans Wallmark vill definiera säkerhet som mjuk och hård, men jag är inte så säker på att det är den uppdelningen som Sveriges riksdag ska använda sig av.

Jag tror att det är väldigt viktigt att ha en god relation med det ryska civilsamhället, att vara tydliga mot den ryska regimen i de delar där vi inte delar deras syn och att ha diplomatiska kontakter. Men vi får aldrig ge vika för de övergrepp mot mänskliga rättigheter i Ryssland som regimen står bakom.

Skulle hård säkerhet alltså vara något slags militärt mål? I så fall kan vi konstatera att Vänsterpartiet har samma anslag i sin försvarsbudget som regeringen för både 2010 och 2021. Vi har varit tydliga med att det svenska försvaret behöver förbättras men att man måste se andra hot än bara ryssen, till exempel klimathotet.

Det är viktigt att vi inte bidrar till en upprustning runt om i världen utan att vi faktiskt har transparens och öppenhet mellan våra stormakter. Det ser vi till exempel Trump motverka mycket i dag.

Anf. 107 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Hans Wallmark hann begära replik före mig. Vi hade från början samma fråga, nämligen om Vänsterpartiets och Håkan Svennelings inställning till Atlantic Council. Jag var på väg att stryka mig, men så hörde jag Håkan Svennelings svar och blev på riktigt orolig.

Vänsterpartiet är emot ett Natomedlemskap, vilket vi socialdemokrater också är. Sverige har ett nära samarbete med Nato, och vi är ett partnerskapsland, vilket är en bra lösning. Det är också ett argument för att vi ska stödja Atlantic Council. På så sätt får vi insyn och i någon mån möjlighet att påverka i vilken riktning utvecklingen av politik och bedömningar går.

Nu säger Håkan Svenneling att orsaken till att vilja dra ned på detta anslag egentligen är att han tycker att en del av Atlantic Councils rapporter är märkliga. Då träder Håkan Svenneling och Vänsterpartiet in på samma stig som Sverigedemokraterna, som inom både kultur och forskning vill recensera och utifrån det styra anslagen.

Det är viktigt att forskning och kultur får vara fri och sökande, och då ska inte vi politiker värdera och utifrån det styra om vi vill ge anslag eller inte, beroende på vad vi utifrån personliga preferenser tycker om forskningsresultaten. Forskningen ska få vara oberoende.

Detta är inget forskningsinstitut, men det är ett institut som ägnar sig åt verksamhet som ligger nära forskning och som syftar till att utveckla tankar och idéer för framtiden.

Min fråga till Håkan Svenneling är: Påverkar detta också Vänsterpartiets syn på Sveriges och Finlands trilaterala avtal med USA?

*Internationell
samverkan*

Anf. 108 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Politik handlar om att göra prioriteringar. Jag var tydlig med att vår budgetprioritering är att dra ned på pengarna till Atlantic Council och andra liknande Natoanknutna tankesmedjor och i stället lägga dem på att utveckla våra relationer med det ryska civilsamhället. Det är Vänsterpartiets prioritering, som vi föreslår i vår budget. Socialdemokraterna föreslår andra prioriteringar. En del av dem är bra, och jag står bakom dem. Andra är inte bra.

Fru talman! Jag känner stor oro för det Natonärmande som Kenneth G Forslund som företrädare för Socialdemokraterna har stått för under flera år och som jag gång på gång har kritiserat här i kammaren. Nu ser vi en socialdemokrati som efterapar Moderaterna och glider allt närmare ett Natomedlemskap. De säger att de inte vill men glider gladeligen hela tiden – så långt att de har bjudit in Natos parlamentariska församling till denna kammare. Detta har vi diskuterat tidigare, och vi behöver inte gå in i en lång diskussion om det.

För mig är det ett problem att en tankesmedja som tycker saker om transatlantiskt samarbete och alltså inte är fri forskning producerar rapporter som säger att ett antal riksdagsledamöter är trojanska hästar. Att dra tillbaka det anslaget är inte att stoppa fri forskning. I så fall skulle Erdogans SETA-institut, som har pekat ut flera partikamrater till mig och Kenneth G Forslund som säkerhetsshot mot Turkiet, också ägna sig åt fri forskning som borde värnas och stödjas. Nej, det gör det inte. Vi måste kritisera alla typer av rapporter som är lögn, och det ska vi göra tydligt. Då ska Sveriges regering inte finansiera denna typ av verksamhet.

Carl Bildt tog detta initiativ en gång i tiden för att han gillar allt som heter transatlantiskt och USA. Den socialdemokratiska regeringen borde sluta med detta.

Anf. 109 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Transatlantiskt samarbete är och har under många decennier varit något väldigt socialdemokratiskt, så försök inte att göra det till något slags nyvunnen socialdemokratisk inställning.

Sluta också med den närmast fåniga myten om att Socialdemokraterna håller på att smyga in Sverige i Nato. Det är inte så det går till. Sverige har ett samarbete, och vi ska fortsätta att ha vårt partnerskap med Nato eftersom det är bra för oss, för Nato och för säkerheten i vår del av världen. Sverige ska inte vara medlem i Nato, utan vi har ett annat säkerhetspolitiskt arrangemang.

Min fråga till Håkan Svenneling är fortfarande: Är ert Natomotstånd och ytterst USA-motstånd så starkt att ni också vill avsluta det trilaterala försvarssamarbetet som Sverige och Finland har med USA?

Anf. 110 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Låt mig konstatera att det var jag som var på dagens USA-seminarium i riksdagen och inte Kenneth G Forslund. Jag är nämligen extremt intresserad av amerikansk politik och vad som händer i USA.

Men att Socialdemokraterna och Miljöpartiet stödjer en tankesmedja som sysslar med olja, vapen och Nato får jag inte ihop. Atlantic Council stöttas av oljestater, Natoländer och vapenlobby, och det sätter självfallet agendan för vad den organisationen jobbar med. Detta tänker jag inte ställa mig bakom, och därför bör Sverige dra tillbaka dessa pengar.

Frågan om samarbetet mellan Sverige, Finland och USA är lite ad hoc i detta sammanhang. Men låt mig säga så här: Jag tycker att det är viktigt att Sverige har ett nära samarbete med Finland. Jag är mer tveksam till närmandena till Nato och USA, och därför har Vänsterpartiet markerat i till exempel Irakpropositionen för *en* person i Natoinsatsen.

Anf. 111 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation, nr 3, under beslutspunkt 2. Under beslutspunkt 1 avstår Kristdemokraterna från ställningstagande i anslagsbeslutet.

Kristdemokraterna står för en värderingsbaserad utrikespolitik. Det är en politik som syftar till att stärka fred och demokratisk utveckling och som bidrar till förståelse, försoning och mänskliga rättigheter. Kristdemokratisk utrikespolitik är ett uttryck för att vi alla har ett ansvar för vår nästa. Människovärdet är universellt och kan aldrig relativiseras utifrån etnicitet eller geografiska gränser.

I den instabila situation som råder i vår omvärld är det helt centralt att vi från svenskt håll tar vår del av ansvaret för säkerhet och fred. Sverige ska fortsätta att stödja och bidra till gemensamma insatser inom fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet. Det gör vi främst genom att stödja och bidra till gemensamma insatser inom det multilaterala samarbetet i EU, FN, Nato och OSSE.

Utöver detta ska utrikespolitiken främja frihandel. Frihandel och marknadsekonomi är vägen framåt för ökat välstånd, och det är verktyget för att lyfta människor och samhällen ur fattigdom. Samtidigt bör internationella handelsavtal i större utsträckning än i dag användas som politiskt påtryckningsmedel mot de auktoritära regimer som kränker mänskliga rättigheter. Förhoppningsvis kan det leda till att fler människor får en chans att leva i trygghet och säkerhet.

Med de här principerna som grund ska utrikespolitiken främja svenska intressen i omvärlden. Sverige ska vara en aktiv aktör inom de internationella samverkansorgan där vi verkar, från de nordiska till de globala, och vi ska bidra till att dessa samarbeten bedrivs så effektivt och resultatintriktat som möjligt.

Ett av fundamenten i varje demokrati är yttrandefriheten. Trots detta vet vi att journalister och bloggare i dag fängslas världen över. Sedan 18 år tillbaka sitter Dawit Isaak oskyldigt fängslad och isolerad i diktaturens Eritrea. Både Sveriges regering och EU måste nu öka ansträngningarna i det här djupt upprörande och tragiska fallet. Friges inte Dawit Isaak måste det få konsekvenser genom att EU fryser bistånds- och utvecklingsarbetet med Eritrea.

Även när det gäller den i Kina frihetsberövade Gui Minhai är det nödvändigt att arbetet intensifieras. Krav måste ställas på en hårdare linje från EU:s sida mot Kina och andra länder som fängslar oskyldiga europeiska medborgare.

Fru talman! Den centrala arenan för svensk utrikespolitik är och förblir Europeiska unionen. EU:s styrka ligger i den gemensamma värdegrunden och i den historiska förmågan att samarbeta och överbrygga motsättningar. Att EU:s medlemsländer talar med en röst i utrikespolitiken är grundläggande. Utan enighet blir Europas länder aktörer i marginalen. Utan ett närmare utrikespolitiskt samarbete minskar Sveriges möjligheter att bidra och göra skillnad.

Agerar inte EU agerar någon annan. Det uppstår inget vakuum. I avsaknad av en gemensam europeisk politik har vi sett hur länder som Ryssland, Kina och Turkiet flyttar fram positionerna. Inte minst i Mellanöstern ökar de sitt geopolitiska inflytande. Tyvärr försvagas därmed arbetet för demokratiska reformer och mänskliga rättigheter. En liknande dyster utveckling ser vi i länder som Syrien, Iran, Venezuela och Kuba, för att enbart nämna några exempel.

Fru talman! Med grundläggande värderingar om människovärde, frihet och demokrati får svensk utrikespolitik aldrig kompromissa. När de värderingarna i dag utmanas av auktoritära regimer och våldsbejakande rörelser är det mer angeläget än någonsin tidigare att gemensamt med andra bygga fred och säkerhet. Det gör vi inom ramen för EU. Det gör vi genom att stärka samhörigheten med våra nordiska och baltiska grannar. Men vi gör det också genom att fördjupa relationerna till de västliga demokratier- nas försvarsallians.

Natosamarbetet har brister. Utvecklingen i Turkiet är starkt oroande. Men Nato är sedan länge centralt för både vår egen och Europas säkerhet. Kristdemokraterna står fast vid att Sverige så snart som möjligt bör ansöka om fullt medlemskap i försvarsalliansen. Som Natos generalsekreterare har klargjort är det skillnad mellan att vara medlem och att ingå i ett partnerskapssamarbete.

(Applåder)

Anf. 112 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Det är viktigt med en stark svensk internationell närvaro i både internationella organisationer och nedrustnings- och säkerhetspolitiskt arbete, detta i en tid som blir alltmer orolig och alltmer komplicerad. Jag tycker att utskottets vice ordförande Hans Wallmark gav en snabb och bra exposé över alla de svårigheter som omgärdar oss runt om i världen.

Samtidigt är det viktigt att peka på att det finns en ganska stor och bred enighet om inriktningen här i Sveriges riksdag mellan alla åtta partier. Budgetmässigt handlar det vi just nu debatterar om 2 miljarder kronor. Det är naturligtvis oerhört mycket pengar för var och en, men man ska också konstatera att mer än hälften av de pengarna går till medlemsavgifter till olika organisationer. De ekonomiska alternativ som har presenterats av Vänsterpartiet, Kristdemokraterna respektive Sverigedemokraterna handlar om plus och minus på olika poster med några miljoner, ibland 10 miljoner. Det är alltså små differenser sett till den totala budgetvolymen på 2 miljarder. Men även miljoner är stora pengar. Framför allt visar de vilken

riktning man önskar ta och vilka prioriteringar man önskar göra. De ska alltså inte på något vis förringas.

Fru talman! Totalt sett finns ändå den här breda enigheten om i vilken riktning Sverige ska jobba och om hur vi fortsatt och framgent ska jobba för en stabilare värld, en fredligare värld och en nedrustad värld, där vi framför allt har lyckats rusta ned massförstörelsevapen. Just satsningarna på nedrustningsarbetet avseende massförstörelsevapen är en viktig del av det här politikområdet. Det är ett område där Sverige internationellt spelar en mycket stor roll och kan fortsätta att göra det, delvis också på grund av att vi inte är medlemmar i försvarsalliansen Nato. Det är inte ett huvudargument för att inte vara med i Nato, men det är viktigt att komma ihåg detta och ha det i bakhuvudet. Att inte vara medlem i Nato ger också möjligheter för Sverige. Det är inte enbart så att vi får avstå från saker, vilket det ibland framställs som.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande nr 1.

Anf. 113 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Precis som utrikesutskottets ordförande framhåller finns det lite olika saker som göms mellan alla de här olika posterna. Låt mig beröra tre av dem!

Den första är Svenska institutet. Jag tycker att det har varit lite varierande kvalitet på kommentarerna från socialdemokratiskt håll när det gäller en del av det som har publicerats på Svenska institutets hemsida, där det, som det har uppfattats, har funnits en alltför glättig bild av möjligheten att få bidrag och andra stödformer om man kommer till Sverige. Vi har fått möjligheten att träffa Svenska institutets nya generaldirektör, fru talman. Jag tyckte att hon var väldigt klargörande. Det fanns en tydlig självkritik och därmed en insikt om behovet av själv rättelse från Svenska institutets sida. Jag undrar hur Socialdemokraterna ställer sig till detta.

Den andra är att det handlar om 2 miljarder till olika utgiftsområden, som ni nämner, och att ett av de utgiftsområdena är Europarådet. Hur ställer sig Socialdemokraterna till att man nu på ett helt annat sätt än tidigare har accepterat Ryssland som fullvärdig medlem? Det har funnits ett sådant samarbete på ministernivå, men nu har Ryssland släppts in i den parlamentariska församlingen – med svenska socialdemokraters hjälp och i strid med de andra partier från Sveriges riksdag som var där nere.

Den tredje, fru talman, är något som förtjänar beröm. Bland de här organisationerna finns även Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Jag tycker att det är bra att Sverige nu tydligt ansöker om att bli ordförandeland för OSSE. Europeisk säkerhet är viktig. Det är viktigt att Sverige är ett engagerat land i internationella samarbeten. Det som skiljer Socialdemokraterna och Moderaterna åt, fru talman, är att vi tycker att Sverige utöver att vara aktivt i OSSE, Nordiska rådet och EU dessutom ska vara aktivt i Nato.

Anf. 114 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Svenska institutets verksamhet har vi också haft anledning att titta närmare på.

Vi har kunnat konstatera att i vart fall det allra mesta av det vi har hittat varit bra och korrekt information om Sverige och inte någon glättig bild

eller överdrifter utan tvärtom en nyanserad bild. Om det nu är så att det finns material som kan kritiseras och som institutet självt känner inte är representativt och hållbart och därför väljer att ta bort välkomnar jag naturligtvis det.

I det sökande som vi har haft på de olika plattformar som Svenska institutet använder har vi inte kunnat hitta de materialen. Tvärtom har vi hittat en mycket korrekt och balanserad beskrivning av Sverige där. Den är naturligtvis viktig att fortsätta med. Är det sedan så att det finns något enstaka eller några enstaka material som inte håller måttet välkomnar jag att man tar bort dem.

När det gäller Europarådet och att låta Ryssland återigen vara en aktiv medlem där är det ett beslut som den parlamentariska församlingen där har fattat. Jag kan konstatera att det finns olika uppfattningar inom olika partier. Vi kan bara se på Norden. Där kan vi notera att i vårt grannland Norge gör Hans Wallmarks motsvarande partikamrater en annan bedömning av det.

Det har gjorts olika bedömningar. Den samlade bedömningen har varit att det ändå är gynnsamt och användbart för organisationen att Ryssland deltar i arbetet. Man ska komma ihåg att vår kritik mot Rysslands agerande – annekteringen av Krim, kriget i östra Ukraina och en lång rad andra händelser – kvarstår. Den får vi möjlighet att diskutera ytterligare i bland annat Europarådet. I övrigt tackar jag för stödet till ordförandeskapet.

Anf. 115 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! När det gäller Svenska institutet och dess bildförmedlande måste det nog konstateras att SI är tydligare än S. Det kan noteras.

Det andra gäller Europarådet. Det finns flera politiker och flera länder som har agerat konstigt och felaktigt. Men nu står jag inte i det norska stortinget utan i Sveriges riksdag, fru talman. Det är notabelt att den svenska delegationen, som vad jag förstår var enig om att inte öppna dörren för Putins ryska delegation, fronderades av de svenska socialdemokraterna.

Det finns skäl att beklaga det. Det finns också skäl för socialdemokrater att själva beklaga hur man kom att agera i Europarådets parlamentariska församling. Det är ett viktigt organ, precis som OSSE och en del annat som jag nämnt. Den legitimitet som Ryssland söker ska man inte ge det.

Anf. 116 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att understryka det tack som jag inte hann med förut om stödet till vår ordförandekandidatur i OSSE. Jag hoppas att det ska gå vägen. Vi får se den närmaste tiden. Jag ser fram emot det om vi får ordförandeskapet.

När det gäller Europarådet har den samlade bedömningen hos en majoritet i Europarådets parlamentariska församling varit att det är bättre att ha Ryssland inne i organisationen och kunna diskutera med dem. Det handlar också om möjligheten för ryska medborgare att få sina rättigheter prövade.

Sedan är det i det fortsatta arbetet viktigt att fortsätta med kritiken och ifrågasättandet av det ryska agerandet. Sedan finns det också ett annat tillfälle då man med fördel kan debattera just de här frågorna om Europarådet.

Det är när vi hanterar skrivelsen om Europarådets verksamhet i utskottet och i kammaren. Jag ser fram emot det.

Anf. 117 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det här rör utgiftsområde 5 och ej hela den utrikespolitiska inriktningen, som vi debatterar den 12 februari nästkommande år. Det här handlar om 2 miljarder.

Jag kan hålla med om det som har framkommit tidigare och inte minst från Hans Wallmark. Han markerade att vi lever i en allt osäkrare och alltmer oförutsägbar omvärld. Jag håller helt med. Jag kan kanske i den delen tillägga att vi ser det sluttande planet både här och där, fru talman.

Krafterna för de auktoritära populisterna växer hela tiden. Det handlar om klubben av ledare som Putin, Xi Jinping, Erdoğan, Alijev, Lukasjenko, Duterte, Khamenei, bin Salman, Maduro och så vidare. Listan kan göras lång.

Därför är det viktigt att vi står upp för mänskliga rättigheter enligt den tolkning som har hävdats av oss sedan deklarationen antogs för 71 år sedan och står upp för demokrati och en fungerande rättsstat.

Vi ser hur det eroderas även bland länder i vår närhet och även bland länder som har skrivit under Europakonventionen och är medlemmar i Europarådet. Man omtolkar och anser att allt som inte stämmer, eller mycket som inte stämmer, med de styrandes politiska linje egentligen är otillåten politisk påverkan, att det är otillåtet och borde stoppas.

Så görs i flera av våra grannländer. Men så görs också i länder långt borta. Vi berör i betänkandet som hastigast Dawit Isaak och hans långa förödande fängelsetid i Eritrea. Vi är entydiga från utrikesutskottet och i Sveriges riksdag om att detta är helt oacceptabelt och att han bör släppas fri.

Lika entydiga är vi när det gäller Gui Minhai och Kinas agerande och det som händer i lägren i Xinjiang. Där har man internerat dem som regimen inte tycker stämmer med den egna åsikten för att omskola eller fostra dem till den rätta läran. Har vi sett det förut, fru talman? Ja, det har vi.

Därför är det viktigt att vi är tydliga och står upp för våra värderingar och för den liberala ordning som vi har hävdat och som har tjänat oss och världen så väl. Tack vare framgångar som vi har haft har vi också kunnat hjälpa väldigt många andra och stå upp för våra värden globalt.

Betänkandet visar en bred samsyn, som har sagts tidigare, när det gäller anslagen. Det är många avgifter till de multilaterala organ där vi ser att vi ska vara med för att göra skillnad. Vi talar om FN, Nordiska ministerrådet, Europarådet, OSSE, OECD och så vidare. Här har vi i allt väsentligt en samsyn.

Det finns två områden i betänkandet som sticker ut, fru talman. Det ena är Natorädslan. Det här är inget betänkande om Natomedlemskap. Helt plötsligt har Vänsterpartiet i sin iver att bli kvitt allting som luktar närhet till Nato hittat Atlantic Council och tycker att där ska vi ta pengar. Det vill man göra i stället för att satsa på den transatlantiska länken, som vi tycker är politiskt viktig att hävda. De ogillar den starkt och vill dra in pengar.

Sedan har vi Sverigedemokraterna, som också ogillar en tanke. De ogillar Svenska institutet och uppenbarligen dess uppdrag att främja Sverigebilden och vill långt mindre påverka andras uppfattning. De talar till och med om att förvränga en existerande uppfattning i andra länder. Smaka

på detta! Därför vill de minska resurser där. Så låter de som kallar sig Sverigevänner men som snarare kanske är vänner av ett Sverige som går i Ungerns eller Polens spår. Var försiktiga, ärade ledamöter i denna kammarare, med att vandra längs den vägen!

Fru talman! Det är också spännande att höra om den rebalansering som Vänsterpartiet har gjort och som fick beröm av Hans Wallmark när det gäller länken till Ryssland. Där vill man söka bygga inte bara civilsamhället – för där är vi med – utan också länken mellan baltiska stater och Ryssland. Det är någonting som torde applåderas åtminstone av duman och med all sannolikhet också av Kreml. De vill väl få hjälp med sin aggressiva ryska agenda mot alla liberala krafter, mot frihet och mänskliga rättigheter, mot hbtq-personer och mot organisationer som Memorial, som stängs ned.

De bryr sig inte ens om Europadomstolen för mänskliga rättigheter, som har dömt Ryssland inte bara en utan flera gånger för att de med sin lagstiftning och sitt agerande mot hbtq-personer diskriminerar medborgare. De mördar hbtq-personer och andra medborgare, inte minst i Tjetjenien.

Ändå fanns det de som i den här församlingen röstade för att den ryska dumans representanter, som stiftar de här lagarna, skulle återfå rösträtten i Europarådets parlamentarikerförsamling just med motivet att man behövde få tillträde till Europadomstolen. Tyvärr, fru talman, väljer både Kreml, Putin och den ryska ledningen att strunta i det som inte passar. Man väljer å la carte utifrån den egna menyn när det gäller mänskliga rättigheter, rättsstat och demokrati.

Det är därför vi har tyckt att vi behöver gå vidare. Detta finns inte i betänkandet, men jag vill bara påpeka det när vi talar om en del andra frågor. Vi har lyft fram Magnitskijlagstiftningen som ett sätt att komma till rätta med just oviljan i vissa länder att agera när mänskliga rättigheter kränks och det sker helt utan några som helst rättsstatsprocesser.

Vi vill stötta de ryska MR-krafterna och de demokratiska liberala krafterna, och vi gör det på olika sätt. Men vi ser också att många av dem möts av ett hårt och aggressivt ryskt rättssystem och även av andra aktörer som hotar, hatar och till och med mördar journalister och oliktankande – de som uppfattas inte stå upp för den rätta läran. Det är en historia som vi har sett och som vi inte har kommit till rätta med än. Förhoppningsvis ska vi, också som en del av de insatser som vi gör i de multilaterala strukturerna, komma vidare och lyckas.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 118 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att den tid som vi har till vårt förfogande för våra anföranden är åtta minuter när vi debatterar budgeten. Det var skälet till att jag inte tog upp Baltikum i mitt anförande; det fick tyvärr stryka på foten.

Men Kerstin Lundgren tog upp vad jag har skrivit och vad jag tycker om Baltikum. Jag upplevde att Kerstin Lundgren misstolkade det som Vänsterpartiet tycker och tänker om Baltikum. Jag har i mitt tidigare jobb arbetat med landsbygdsutveckling i Europa – eller det har specifikt gällt

Sverige, men jag har då varit i Europa. Baltikum har varit en av de platser jag har varit på när jag har jobbat med landsbygdsutveckling.

Det som är tydligt när det kommer till de rysk-baltiska relationerna är att människor lever sida vid sida i Baltikum, de som ser sig som ryssar i Baltikum och balter som ser sig som balter i Baltikum. Men det är väldigt tydligt att man ofta pekar och säger: Den där byn är rysk, och den där byn är baltisk. Det finns ett mått av integration, men det finns också ett visst mått av uppdelning.

Vad behöver då Sverige göra i ett sådant läge? Man behöver såklart stödja processer där denna uppdelning minskar. Om vi skulle hålla på och dela upp skåningar och svenskar i det svenska samhället i dag, precis som det var när vi hade erövrat Skåne, skulle vi ha en väldigt konstig relation i Sverige i dag.

Vi behöver därför stärka de band som finns mellan olika folkgrupper och hjälpa till i Baltikum så att den ryska minoritetens rättigheter är tillvaratagna men att de samtidigt kan vara en del av samhället. Detta är ett orosmoment i dag, och det gör att det blir ett orosmoment i de ryska och baltiska relationerna.

En annan sak vi skriver om är ryska påverkansoperationer gentemot de baltiska länderna. Det är kanske någonting som högerföreträdare ofta tar upp i den här typen av debatt, men jag vill peka på att även Vänstern ser den typen av påverkansoperationer. Det är viktigt att vi ökar motståndskraften både här i Sverige och i de baltiska staterna mot ryska påverkansoperationer, för de handlar just om att inskränka mänskliga fri- och rättigheter och vår demokrati.

Anf. 119 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! När man läser betänkandet och reservationen framträder ändå en bild av att det inte bara handlar om integreringsprocesser i de baltiska staterna mellan olika grupper. I vad mån det nu är efterfrågat från de baltiska staterna ska jag låta vara osagt; vi har ju också en hel del diskussion med kollegor i de baltiska länderna.

Fru talman! Jag ser också att Vänsterpartiet vill agera för att minska spänningarna eller bygga länkar mellan de baltiska staterna och det stora landet Ryssland. Det är en spännande ingång för ett vänsterparti att vara den aktör som vill öppna och driva den processen.

Vi vet att Ryssland har en tydlig agenda: Ryssland hotar våra baltiska vänner. Tack vare att de är medlemmar i just Nato och i EU känner de att det kanske inte är fullt så illa som det skulle ha varit om de inte hade varit det. När just Vänsterpartiet, som tycker att Nato är ett hot, säger att man vill börja diskutera hur man ska bygga relationer mellan de baltiska staterna och Kreml känns det, fru talman, som en felaktig uppgift att prioritera från svensk sida. Möjligen känns det inte så för en vänsterpartist.

Anf. 120 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag upplever att Kerstin Lundgren misstolkar och kokar ihop vad jag tycker och tänker på ett ganska konstigt sätt.

Jag har varit i Ryssland och i Baltikum, som jag har varit inne på. I Ryssland träffade jag just Memorial, som Kerstin nämnde. Jag var på transfestivalen i Sankt Petersburg, Trans 2019. Det var ett märke därifrån som Hans Wallmark fick i gåva av mig efteråt.

Jag tänker mig att om vi ska minska hotbilden mot Sverige och hotbilden mot Baltikum ska vi främja goda relationer på diplomatisk nivå mellan våra länder. Det är viktigt. Det är därför jag tycker att vi också behöver öka stödet till civilsamhället i Ryssland. Vi behöver stödja de baltiska länderna i deras relationer och främja goda relationer så att det inte blir spänningar och konflikter.

Sverige ska hela tiden vara närvarande i den ibland lite spända relationen mellan de baltiska länderna och Ryssland. Vi ska finnas där som en buffert och ett stöd där vi tydligt står på de baltiska staternas sida och inte på Kremls sida.

Anf. 121 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Att tydligt stå på de baltiska ländernas sida är att Sverige går med i Nato. Det är en diskussion som vi för i ett annat sammanhang, för det är det de efterfrågar. I dag utgör vi ett hot genom vårt val.

Jag tycker att det är tydligt i debatten att Vänsterpartiet väljer att tona ned och hålla Nato borta. Nato ska vi passa oss för, tydligt, och i stället närma oss Ryssland och vara brobyggare.

Med den hållningen förstår jag att Vänsterpartiet vill buga i besöken även om man håller möten med Memorial och andra. De säger: Var tydliga! Buga inte för den ryska propagandan! Stå upp för era värden! Det är de liberala värden som vi har byggt vårt land, Europa och väst utifrån. Det är inte de värden som Ryssland anser att de vill fostra både de baltiska staterna och sina egna medborgare utifrån.

Anf. 122 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det har lyfts flera gånger i talarstolen under debatten att vi lever i en orolig tid. Det är en tid när demokratin hotas i stora delar av världen och en tid när MR-aktivister av olika slag utsätts för enorma påfrestningar i form av förtryck, hot om våld och våld. De auktoritära krafterna och de populistiska krafterna växer sig starkare.

Vi här i Sverige lever i ett fritt land. Vi tar lite för ofta friheten för given. Men vi som bor i fria länder har ett ansvar för att stödja demokratin och de mänskliga rättigheterna och för att stödja MR-aktivister och hbtq-aktivister var än i världen de befinner sig. Det kan vi göra med bistånd. Det kan vi göra med militära insatser när så krävs. I dag, i den här debatten, talar vi dock om hur vi kan göra det genom att använda våra internationella samarbeten. FN är helt avgörande. EU:s utrikespolitik är helt avgörande. Arbetet i OSSE är såklart också helt avgörande, just för att säkra fria val och för att säkra att demokrati och mänskliga rättigheter respekteras i hela världen.

Fru talman! Vi har tillsammans med Centerpartiet ingått en januariöverenskommelse med regeringen som innebär att vi stöder budgeten. Det innebär inte att vi stöder all politik på det utrikespolitiska området, som till stor del ligger utanför januariavtalet. Det gör detta lite komplicerat, men jag måste säga att jag är glad över de förskjutningar som man kan se hos exempelvis Socialdemokraterna. Det sas här tidigare från Vänsterpartiet, vilket gjorde mig lite provocerad, att Socialdemokraterna hade närmat sig Moderaterna i sin syn på Nato. Det är ju Moderaterna, fru talman, som har flyttat sig till Liberalernas position i sin syn på Nato.

Från början kommer synen att vi ska ha ett Natomedlemskap från Liberalernas ungdomsförbund. Sedan fick man med sig Liberalerna, sedan fick man med sig Moderaternas ungdomsförbund och Kristdemokraternas ungdomsförbund och till slut fick man med sig deras två moderpartier. Om det är så att vi ser en förskjutning hos Socialdemokraterna tycker jag inte att vi ska ge äran till Moderaterna utan ära den som äras bör. Självklart kan vi inte ha bara FN, EU och andra viktiga internationella samarbeten, utan det krävs också ett seriöst internationellt försvarssamarbete i form av Nato.

Fru talman! Det är klart att det är viktigt att vi engagerar oss i FN, EU och OSSE. Jag ser fram emot fler debatter här i kammaren om vad vi kan göra med det engagemanget. Vi i Liberalerna försöker till exempel få regeringen att i sin utrikespolitiska agenda ställa upp på att, om Taiwan så vill och efterfrågar, stödja ett valobservatörsbidrag till Taiwan när de har val i januari. Det skulle till exempel kunna ske genom OSSE. Taiwan är inte medlem i OSSE, men OSSE har tidigare, till exempel i Afghanistan, varit med och valobserverat i länder utanför OSSE. Det skulle också kunna ske genom FN eller EU.

Fru talman! Jag noterade också att statsministern i den partiledardebatt som hölls för ett tag sedan hade flyttat sig, åtminstone delvis, till Liberalernas position när det gäller den europeiska utrikespolitiken. Om EU ska vara ett effektivt verktyg när det gäller internationell samverkan och utrikespolitik behöver man såklart fundera på om EU:s utrikespolitik verkligen ska beslutas i enhällighet. Vi tycker inte det. Det kan inte vara så att exempelvis länder som sitter i knät på Kina och som är medlemmar i EU blockerar en kraftfull europeisk utrikespolitik eller att länder som har nära band till Bolsonaros Brasilien blockerar en kraftfull utrikespolitik däremot. Vi behöver ändra på beslutsfattandet om europeisk utrikespolitik.

Fru talman! Utöver dessa frågor vill jag särskilt lyfta fram våra nordiska och baltiska grannar och hur viktigt det är att vi får ett ännu djupare samarbete med dem. När världen är så orolig som den är måste vi värna om våra internationella samarbeten och våra internationella metoder och möjligheter att sprida demokrati och mänskliga rättigheter i världen, men vi måste också se till att här hemma försvara den demokrati och de mänskliga rättigheter som vi faktiskt har, både här och i vårt närområde.

Fru talman! Med de orden yrkar jag bifall till propositionen och utskottets förslag och tackar för debatten efter sju timmars debatterande här i kammaren.

Anf. 123 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Joar Forssell har verkligen gjort en hjälteinsats när det gäller att vara debattör i Sveriges riksdag i dag. Jag tror att han kommer att toppa listan över de tyngsta debattörerna här i riksdagen. Jag kan välkomna honom till den klubben, för där har jag själv också varit högt uppe.

Detta är, som Joar Forssell var inne på, den första budget som Liberalerna gör tillsammans med regeringen. Det man då funderar på när man kommer till utgiftsområde 5 är vad Liberalerna har fått ut för politik på området. När ni förra året, 2018, lade fram den skuggbudget som sedan inte blev regeringens budget utan servettskissen föreslog ni för 2019 års budget att vi skulle dra ned på nedrustning med 9 miljarder. Ni föreslog att fredsforskningsinstitutet Sipri skulle få 3 miljarder mindre. Och så föreslog

ni att det som Joar Forssell var inne på nu, en färdplan för Nato, skulle få 10 miljoner.

I den budget som Liberalerna står bakom i dag stärker man nedrustningen, i stället för att dra ned, med 15 miljoner kronor. Man stärker också nedrustningsfrågor generellt genom att satsa på att etablera ett Kinacenter, som också blir en del av nedrustningspolitiken.

Det man undrar är helt enkelt vad Liberalerna har fått ut i det här. Hur nära den färdplan för Nato som Joar Forssell drömmer om är vi egentligen?

Anf. 124 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Liberalerna har ju erfarenhet av budgetsamarbete och till och med regeringssamarbete både högerut och vänsterut, och vi har aldrig fått igenom vårt krav om Nato. Då kan man tycka att Liberalerna är dåliga på att förhandla. Det är vi inte. Om man läser januariavtalet och budgeten som helhet ser man att Liberalerna tvärtom kanske är det parti som i förhållande till sin storlek har fått igenom mest, både i budgetomfång och i antal punkter. När man förhandlar i en konstellation där man är ensam om en ståndpunkt, till exempel den att vi ska ha ett Natomedlemskap, kan det förstås vara svårt att få igenom just den punkten.

Jag är däremot glad över att Liberalerna genom enträget opinionsbildande har lyckats få till en förskjutning i den politiska debatten på det här området. Jag håller med Håkan Svenneling om att vi ser en förskjutning i retoriken också hos Socialdemokraterna. Det, fru talman, tror jag inte minst beror på att Socialdemokraterna försöker röra sig i det politiska spelrummet och närma sig mitten av svensk politik för att säkra sitt stöd från till exempel Liberalerna. Det tror jag är någonting som vi faktiskt kan ta åt oss äran för.

Detsamma gäller såklart för Moderaterna och Kristdemokraterna, som också har följt Liberalernas linje när det gäller Natomedlemskap.

Förhandlande, fru talman, sker ju inte bara kring ett förhandlingsbord utan också i den allmänna politiska debatten och i hur vi flyttar det politiska fönstret. Jag tycker att detta med Nato och hur regeringen nu ser på EU:s utrikespolitik är två exempel på ganska häpnadsväckande förskjutningar från ett regeringsparti som tidigare varit mycket kraftigt emot detta.

Anf. 125 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag får väl då välkomna att Liberalerna har svängt i frågan om nedrustning från att vilja skära i nedrustningsarbetet till att nu stå bakom en höjning. Det är ett välkommet beslut från Liberalernas sida som jag tror kan bli väldigt bra, eftersom vi ser ett behov av att lyfta frågan om kärnvapen och kärnvapenedrustning runt om i världen. Jag tror att det sekretariat som nu tack vare den här budgeten kan möjliggöras är en väldigt bra satsning, även om den kanske är lite liberal.

Jag tackar Joar Forssell för hans insatser i dag och önskar honom lite vila och te eller någonting för att lena rösten.

Anf. 126 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag ska tala på ett medlemsmöte direkt efteråt. Men efter det blir det kanske te och vila.

Fru talman! Jag förstår att det kan vara svårt för ett parti som Vänsterpartiet att hänga med. Vänsterpartiet har aldrig suttit i en regering eller

varit med i den typen av strukturerade förhandlingar som man har när man budgetförhandlar.

Det kan verka som att partierna står helt och hållet bakom allt som finns med i budgeten. Sanningen är att vi här i parlamentet står bakom det vi tillsammans har förhandlat fram. Det betyder inte att partiståndpunkter har blivit uttraderade. Jag kan tala om en hemlighet: Jag vet att till exempel Socialdemokraterna är emot att ta bort värnskatten, trots att de kommer att rösta för det här i kammaren. Jag vet också att Centerpartiet har ståndpunkter som går emot det vi har kommit överens om. Det gäller även Miljöpartiet.

Det är inte konstigare än att man när man samarbetar får ge och ta.

Anf. 127 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Det Sverige gör i världen spelar roll, och det som händer i världen spelar roll för Sverige. Vi lever i en värld där vi alla har ett gemensamt ansvar, både för den utveckling som sker i dag och för vilka förutsättningar vi lämnar över till nästa generation. Våra handlingar påverkar livsförutsättningarna för människor som lever i andra delar av jorden. Och de beslut som vi tar i den här kammaren påverkar så många fler än oss som lever här och nu.

När antidemokratiska krafter är på frammarsch runt om i världen, mänskliga rättigheter inskränks och kvinnors rättigheter ifrågasätts är Sveriges röst för frihet, feminism och demokrati viktigare än på länge. Och vi vet att vi bara kan skapa fred och säkerhet tillsammans med andra.

Målen med Sveriges utrikespolitik är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelse med andra länder och att verka för fred, demokrati och mänskliga rättigheter runt om i världen. Med vår feministiska utrikespolitik lyfter vi i alla internationella sammanhang fram flickors och kvinnors situation och livsförutsättningar. Vi kan se att det ger resultat.

Sverige behöver internationella institutioner för att kunna agera i de internationella sammanhangen. Här är FN helt avgörande. Förenta nationerna är en grundbult för det arbete som vi har möjlighet att uträtta i världen. Det är möjligt genom vårt stöd till FN-institutionerna. När vi beslutar om anslagen till det arbetet är det en tydlig prioritering av arbetet med mänskliga rättigheter.

FN är den främsta förvaltaren av en regelbaserad världsordning och en förutsättning för det globala arbetet för fred. Det är en av de viktigaste arenorna för svensk utrikespolitik och behöver stå i centrum för vårt globala arbete.

Med det inte sagt att andra djupa samarbeten som Sverige har inte är viktiga. Arbetet i såväl OSSE som OECD och naturligtvis EU är betydande för att vi ska nå våra övergripande mål: de som vi gemensamt har satt upp i Agenda 2030.

Fru talman! Kärnvapen är ett av de största hoten mänskligheten står inför. Arbetet med nedrustning är ett arbete för världsfreden. De satsningar på icke-spridning som nu kommer att göras är otroligt viktiga för det fortsatta arbetet.

Risken för kärnvapenanvändning i världen ökar till följd av det rådande omvärldsläget och av att centrala rustningskontrollsavtal överges. I det läget är nedrustning och icke-spridning av kärnvapen en tydlig utrikes- och säkerhetspolitisk prioritering för oss. Den svenska kunskapsbasen inom

nedrustningspolitiken ska stärkas, och ett kunskapscentrum ska säkerställa att de svenska kunskaperna förstärks och uppdateras. Så bygger vi trygghet och säkerhet för framtiden.

Fru talman! Det fria ordet är centralt för att skapa en fri och demokratisk värld. Det arbetet behöver ske på alla plan. Runt om i världen sitter modiga människor fängslade för sina ord och sin journalistik. Hat, hot och våld mot journalister är hot mot oss alla.

När vi nu debatterar utrikespolitik i den här kammaren kan jag inte undgå att lyfta fram de samvetsfångar som sitter fängslade runt om i världen för att ha tagit det fria ordet i försvar. Dawit Isaak och Gui Minhai är två svenskar som har suttit frihetsberövade under flera år i Eritrea respektive Kina. Det pris som de har behövt betala för sina ord och sin yttrandefrihet är helt oacceptabelt. Sverige kommer att fortsätta kämpa för att de ska släppas fria. Men vår kamp för yttrandefrihet kan inte stanna där. Ingen, oberoende av medborgarskap, ska fängslas för sin journalistiska gärning. Det måste vara vårt mål.

Fru talman! Det Sverige gör i världen spelar roll. I en tid då demokratin går bakåt i flera stater och då kampen för kvinnors rättigheter behöver tas om och om igen är Sveriges röst viktigare än på länge. Tillsammans med andra kan vi bygga en bättre värld och rusta för morgondagens utmaningar.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 december.)

§ 16 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 128 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Vi har samlats för att debattera utgiftsområde 18, som framför allt handlar om den bostadspolitik vi har i landet. Den här typen av budgetdebatt är lika mycket en diskussion om hur våra prioriteringar för 2020 ser ut som om vad vi faktiskt har fått ur händerna under innevarande år.

Fru talman! Jag välkomnar att bostadsministern har för avsikt att delta i debatten. Jag hade gärna välkomnat att bostadsministern under det gångna året också hade levererat något enda svar på hur man ska förändra och förbättra de problem som vi i dag ser på bostadsmarknaden. Jag vågar säga att vår regering under 2019 inte har presterat en enda proposition på det bostadspolitiska området som på något avgörande sätt har bidragit till att förbättra och förändra den ganska svåra situation på bostadsmarknaden som många människor befinner sig i i dag.

Kanske känner då någon vän av ordning sig sugen på att begära replik för att säga: "Vi har visst levererat en massa propositioner på området.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Regeringen har faktiskt avlämnat sex propositioner.” Det stämmer att sex propositioner har avlämnats, fru talman. Det är ungefär vad Justitiedepartementet spottar ur sig på en vecka. Och det är vad vår bostadsminister har åstadkommit och lyckats lägga på riksdagens bord hittills i år.

Vad handlar då de sex propositionerna om? Det är i huvudsak skrivbordsprodukter. Den enda proposition som man med lite god vilja kan säga handlar om att öka byggandet i Sverige handlar om attefallshusens storlek. Det löser kanske inte de mest avgörande problemen på vår bostadsmarknad.

Inte ens den propositionen lyckades regeringen dock få till i enlighet med vad man har sagt. När den lades på våra bord visade det sig att den innehåller ett förslag som innebär att de flesta attefallshus även i framtiden i praktiken kommer att få vara bara 25 kvadratmeter stora. Regeringen lyckas alltså inte ens i denna lilla, smala fråga leva upp till det den har förespeglat.

Fru talman! Jag och bostadsministern hade så sent som för någon vecka sedan en interpellationsdebatt. Jag ställde då en mycket konkret fråga: Varför går regeringen inte fram med ett förslag om att se över regleringen på kreditmarknaden som gör att utsatta grupper får enklare att komma in på en dysfunktionell bostadsmarknad?

Vi moderater har bland annat föreslagit att bolånetaket ska höjas från 85 procent till 90 procent. Vi ser nämligen att den rad av kreditregleringar som i dag finns på bostadsmarknaden har gjort att det är svårt för unga människor att ta sig in på den eftersom den inte fungerar. Detta är något som man skulle kunna göra här och nu för att avhjälpa akuta problem. Därutöver behöver vi dock ha en långsiktig reformagenda.

Många hade säkert höga förväntningar på januariavtalets leverans på området. Både Centerpartiet och Liberalerna, så som åtminstone tidigare varande marknadsorienterade liberala och borgerliga partier, har haft ungefär samma agenda på området som Moderaterna och Kristdemokraterna. Det handlar om verksamma reformer för att få bort regelkrångel och göra det enklare, billigare och snabbare att bygga bostäder i detta land.

Vi var säkert många borgerligt lagda personer som hade höga förväntningar på vad som skulle komma ur januariavtalet. Men hittills har det bara blivit ett utredningsavtal. Man får säga att det där är ett skickligt maktspel av Socialdemokraterna. Det vet hur en slipsten ska dras i det avseendet. Alla frågor som är kontroversiella, jobbiga och svåra begraver man i utredningar som på sin höjd levereras i slutet av mandatperioden, lagom tills det är dags att dra igång löftestombolan inför nästa valrörelse. Detta hjälper dock inte alla de människor, fru talman, som kommer i kläm på grund av dagens dysfunktionella bostadsmarknad.

Eftersom vi har bostadsministern liksom företrädare för regeringspartierna och övriga januariavtalspartier här kan vi ju fråga dem. Varför kan vi inte här i dag enas om att till exempel sluta mäta buller på utsidan av fasaden? Varför har vi bullerregler för Spindelmannen när människor faktiskt bor i sina hus och inte på utsidan av dem? Det är rimligen hur det låter inne i husen som spelar roll.

Kan vi inte tillsammans införa en tidsgräns för handläggning av överklaganden av bygglov och detaljplaner? Kan vi inte se till att en gång för alla komma överens om att avveckla strandskyddet och i stället ge kommu-

nera möjlighet att peka ut särskilt skyddsvärda områden? Då skulle vi få bort den våta filt som ligger över landsbygdsutvecklingen.

Kan vi inte se till att stärka översiktsplanens roll och i stället minska detaljplanekravet? Då skulle vi se till att man inte hela tiden hamnar i situationen att behöva ta fram nya detaljplaner så fort någon vill bygga något nytt i ett redan exploaterat område.

Kan vi inte se till att genomföra en ordentlig regelrevision på det bostadspolitiska området? Vi har i dag 3 000 byggregler i form av Boverkets byggregler, BBR. Tror vi att alla de ändamålsenligt fyller sitt syfte? Eller kan vi kanske tänka oss att en hel del av dessa regler fördyrar, försenar och hämmar byggande i största allmänhet?

Fru talman! Jag skulle välkomna detta, och jag ser ingen prestige i att vara den som får ta hem en politisk vinst. Detta behöver dock ske nu. Det kan inte begravas i ständiga utredningar. Det är, fru talman, tyvärr vad jag ser har hänt med januariavtalet.

Avslutningsvis vill jag säga att det kanske mest problematiska med detta utgiftsområde är att regeringen strösslar pengar över svenska byggherrar. Det är pengar som egentligen inte är efterfrågade. Jag talar naturligtvis om den senaste versionen av byggsubventioner. I stort sett varenda typ av sådana subventioner har sågats av Riksrevisionen. Jag är ganska övertygad om att så kommer att ske även denna gång.

Med detta sagt vill jag bara göra kammaren uppmärksam på vårt särskilda yttrande i denna del.
(Applåder)

Anf. 129 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin lyfte upp intressant kritik gentemot regeringen och ministern. Jag håller med om en del av denna kritik. Jag undrar dock om Moderaterna har bättre förslag att komma med.

Låt mig ta ett exempel. En stor orsak till att det inte byggs tillräckligt många hyresrätter är att byggbolagen anser att det kostar för mycket och inte är lönsamt. Vi har då ett förslag om ett investeringsstöd som ska underlätta för byggbolag och på något sätt förenkla hela processen. Det ska bli enklare, billigare och tryggare att dela risken. Byggbolagen får dela risken med staten när den kommer in med ett investeringsstöd.

Moderaterna avsätter över huvud taget inga medel och vill avveckla stödet helt och hållet. Detta stöd ska ju hjälpa byggbolag att bygga då det kostar för mycket. Staten kommer in och hjälper till.

Jag undrar varför staten via ränteavdrag ska subventionera det ägda boendet i villa och bostadsrätt men inte hyresrätten? Varför kan staten inte komma in och bidra här? Varför vill ni avskaffa en så viktig peng som visat sig ha varit till hjälp för att fler hyresrätter hittills har kunnat byggas?

Anf. 130 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan! Det enkla svaret är: Vi tycker att det finns bättre sätt att använda statens pengar. Varför tycker vi det? Jo, därför att merparten av de hyreshus som har byggts med hjälp av det tidigare utdelade stödet hade byggts i alla fall.

Jag hade ett samtal med en vd för ett kommunalt bostadsbolag, som av förklarliga skäl inte ville bli citerad med namn. Han sa: Det här är fantasiskt, för det hamnar på sista raden för oss. Vi hade byggt det här i alla fall.

Jag är övertygad om att Momodou Malcolm Jallow är bekant med begreppet vinst i välfärden. Om jag inte missminner mig är det ett begrepp som Vänsterpartiet ibland brukar återkomma till. Min motfråga blir rimligen därför: Varför gäller denna princip inte bostadssubventionerna? Inom vilken annan sektor är ni beredda att kravlöst skeppa ut 2 miljarder kronor till privata bolag för att be dem göra något de i huvudsak ändå hade gjort?

Anf. 131 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag vet inte vilken verklighet Carl-Oskar Bohlin lever i. Men den verklighet som de flesta svenskar lever i byggs inga hyresrätter till rimliga hyror. Det är därför det i dag finns en bostadsbrist i merparten av svenska kommuner. Det stämmer inte att bostäderna hade byggts oavsett. Att säga det är att förvränga sanningen. Om det hade varit sant hade vi inte haft den problematik som vi i dag befinner oss i.

Detta är ett försök att lösa problemet. När man talar med fastighetsägare nämner de ett huvudproblem gång på gång, och det är att det kostar för mycket att bygga. Då kommer staten in och tar ett visst ansvar. Vänsterpartiet tycker inte att det är tillräckligt. Men ni säger att detta ansvar och stöd ska tas bort. Samtidigt vill ni att ägda bostäder ska subventioneras. Ni vill gärna öka ROT-avdrag och alla andra bidrag som ni kallar avdrag. Varför?

Anf. 132 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! En sak är svår att förstå. Anser Vänsterpartiet att de bostadssubventioner som fanns under föregående mandatperiod ledde till att det byggdes billiga hyresrätter som har varit tillgängliga för en svag grupp på bostadsmarknaden?

Det enkla svaret är att det med dagens byggregler – så som vi har utformat kraven för bostadsbyggande – inte går att nyproducera hyresrätter med det som jag antar att Vänsterpartiet anser är en låg hyresnivå. De miljarder som ni har skeppat ut till detta tidigare har alltså inte lett till det lusthus som ni försöker måla upp att det ska leda till.

Frågan är om ni är nöjda med vad bostadssubventionerna åstadkom under den förra mandatperioden.

Anf. 133 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att hänvisa till Sverigedemokraternas särskilda yttrande på detta område, i och med att våra anslag ligger över den beslutade ramen.

Fru talman! Det bostadspolitiska området är viktigt eftersom det berör så många andra politiska områden och berör människan på många vis. Om vi ska kunna ha en fungerande arbetsmarknad behöver vi ha tillgång på hyresrätter, bostadsrätter och villor där människor kan flytta in för att kunna ta de jobb som finns.

Vi behöver ha en fungerande bostadsmarknad också för att kunna motverka många av de utsatta områden som har pekats ut av polisen sedan många år tillbaka. Vi behöver en fungerande bostadsmarknad för att skapa tillväxt i Sverige och upprätthålla den välfärd vi har. Vi behöver det för de studenter som behöver en bostad på annan ort för att de ska kunna studera på universitet eller högskola och för att kunna se till att arbetsmarknaden har den kompetens den behöver.

Alla förstår hur viktigt detta område är och vilka effekter det får när bostadsmarknaden inte fungerar.

Vi kan konstatera att det finns mycket kompetens på detta område. Det finns många som har åsikter, både bra och dåliga, och det finns många idéer på området. Däremot upplever jag att det saknas ett politiskt engagemang inom detta politiska område. Det kommer inte fram tillräckligt många bra reformer och förslag för att vi ska kunna få bukt med den stora brist på bostäder som finns i Sverige i dag. Det är skenande priser, måste jag säga, på bostadsmarknaden i dag, både när det gäller nyproduktion och det befintliga beståndet.

Det vi har sett är att man föreslår införande av marknadshyror. Detta är alltså det konkreta förslag som kommer från regeringen mitt under den brinnande bostadsbristen i Sverige. Jag saknar ett politiskt ledarskap på detta område för att lösa de grundläggande sakerna, få bukt med bostadsbristen och komma till rätta med de utsatta områdena. Det skulle behövas ses över dels hur vi skapar ett ökat byggande, dels hur vi skapar ökad trygghet i bostadsområdena. Här behövs fler förslag. Jag väntar verkligen på alla de reformer som skulle behövas på området.

Vi kan dagligen läsa i medierna om den problematik som finns på bostadsmarknaden, framför allt bland unga, som i dag inte har någon möjlighet att komma in på bostadsmarknaden på grund av de höga hyrorna och de nya amorteringskraven som gör det svårt att finansiera ett eget boende. Detta är ett viktigt område att titta på, och jag hoppas att regeringen kan återkomma med förslag där inom kort.

Det har varit mycket fokus i bostadspolitiken på att få fram bostäder till de migranter som kommer till Sverige. Om man lägger fokus på det området får annat stryka på foten. Ju mer vi pressar ut personer på bostadsmarknaden, desto större blir segregationen.

Vi ser en ökad trångboddhet i Sverige. Den har dubblerats de senaste 20 åren. I dag pratar man om att det i 5 procent av hushållen bor fler än två personer i varje rum i bostaden. Effekten av trångboddhet känner vi till. Det påverkar studieron men också mycket annat, framför allt i de områden där det är mer trångbott – i de utsatta områdena, där vi i dag har stora problem att ta tag i. Problemen minskar inte direkt när den migrationspolitik som vi ser från regeringen fortsätter.

Det första vi behöver göra på området är självfallet att strama upp migrationspolitiken. Varje år behöver vi bygga 10 000 nya bostäder för att kunna komma i kapp när det gäller migrationen till Sverige. Med tanke på att det var 2003 som det senast det rädde balans på bostadsmarknaden och att det antal bostäder som behövs för att återigen få balans på bostadsmarknaden därefter har ökat förstår alla att om vi någonsin ska komma i kapp kan vi inte blunda för den migrationspolitiska påverkan på det område som vi diskuterar här i dag.

Framför allt skulle jag vilja lyfta fram de utsatta områdena. Många av dessa stadsdelar och förorter i Sverige har i dag en stor problematik. Vi läser dagligen om skjutningar som sker i dessa områden och om ökad kriminalitet, otrygghet och människor som inte vågar vittna. Det är ett viktigt område, och Sverigedemokraterna har lagt fram många förslag, framför allt på det rättspolitiska området. Men även det bostadspolitiska området har en viktig funktion när det gäller att komma till rätta med problemen.

Till exempel behöver andra områden påverkas, såsom arbetskraftsinvandringen. Många av de personer som bor i de utsatta områdena har ingen hög utbildning och konkurreras ut av arbetskraftsinvandringen till Sverige. Detta är såklart en bidragande orsak till att vi har utanförskapsområden. EBO-lagens förändring, som regeringen kom med, var ett steg i rätt riktning, men det var långt ifrån det vi behövde för att få ordning på bostadspolitiken och de utsatta områdena i Sverige.

Det behövs en nationell handlingsplan som kommunerna kan utgå ifrån när de ska jobba med att motverka att fler utanförskapsområden skapas i Sverige men också få bukt med de områden vi har i dag.

Vi behöver utarbeta ett underlag för byggandet som innebär att vi ökar tryggheten i nya bostadsområden men också inom befintliga områden. Sverigedemokraterna har tidigare lagt fram förslag om områdesplanering, där kommunerna får ett extra anslag som de kan söka för att områdesplanera på ett sådant sätt att blåljuspersonalen kan agera mer tryggt i bostadsområdena. Detta är ett av flera exempel på hur vi kan komma till rätta med tryggheten i många av de områden i Sverige där man känner en ökad otrygghet i dag.

Framför allt har det saknats framförhållning på området. Man måste följa de staplar som är väldigt tydliga: befolkningsökning kontra bostadsbyggande. Annars kommer vi bara att fortsätta att bygga på problematiken i Sverige.

Vi kan inte säga att vi var naiva eller att vi inte såg detta komma, utan det har varit tydligt under många år. Jag har påtalat det sedan jag kom in i riksdagen 2014. Jag tycker att det är dags att vi lägger fokus på att börja ha framförhållning inom detta område och se till att vi åter kan skapa en bostadsbalans i Sverige.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Eskilander (SD).

Anf. 134 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Vänsterpartiet anser att bostaden är en social rättighet. Bostadspolitiken ingår ju i välfärdspolitiken. Den är en mycket viktig del av välfärden. Bostadspolitiken bör vara en grundläggande del av den generella välfärdspolitiken. Samhället har ett ansvar för att alla medborgare, oavsett inkomst, garanteras en bra bostad med god standard till rimliga kostnader. Det kräver att staten tar ett större ansvar för finansieringen både vad gäller produktionen av nya bostäder och renoveringen av befintliga bostäder.

I dag är bostadspolitiken varken tillräckligt aktiv eller omfattande. Staten har trätt tillbaka till förmån för marknaden. Marknaden kommer varken att bygga de bostäder som behövs eller renovera de bostäder som behöver renoveras. Det måste vi göra gemensamt via statliga satsningar.

Bostadsbristen måste mötas med ökat politiskt ansvarstagande i form av en politik med höga ambitioner. Det är vad Vänsterpartiet eftersträvar. Frågan om att bygga bort bostadsbristen med fokus på hyresrätter bör prioriteras. För detta krävs statliga insatser i form av ekonomiskt stöd för byggande.

Fru talman! Vänsterpartiets budgetförslag utgör en plan för jämlikhet och grön omställning. I budgetförslaget satsar Vänsterpartiet på välfärden

i kommuner och regioner, minskar de ekonomiska klyftorna, prioriterar de ekonomiskt mest utsatta och föreslår ett stort klimatpaket för grön omställning.

Fru talman! Den budgetproposition som regeringen har lagt fram med stöd av Centerpartiet och Liberalerna vidgar däremot klyftorna i samhället och leder till underfinansiering av välfärden i ett läge där behoven är stora. Regeringens budgetförslag är inte heller tillräckligt för att klara av den omfattande bostadsbristen.

Tyvär! Riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2019 fastställt de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 som vi talar om här i dag.

Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över denna nivå kan jag inte reservera mig till förmån för Vänsterpartiets budgetförslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområdet.

Fru talman! Stora delar av det svenska miljonprogrammet är i behov av renovering, energieffektivisering och förbättrade utemiljöer. En stor del av Sveriges bostadsbestånd är i dag mer än 50 år gammalt. Upprustningsbehovet är omfattande, i synnerhet för de fastigheter som byggdes under det så kallade miljonprogrammet. Många av dessa fastigheter utgörs av hyreshus, ofta belägna i våra förorter. Renoveringarna innebär stora kostnader som i huvudsak får bäras av hyresgästerna i form av hyreshöjningar. Det ser vi varje dag.

Privata fastighetsägare, ofta med utländskt finanskapital och riskkapital i ryggen, har på senare tid köpt upp hela bostadsområden i våra miljonprogram, renoverat lägenheterna och höjt hyrorna kraftigt. Resultatet blir att de hyresgäster som inte har råd med hyreshöjningarna tvingas att flytta. Detta har ni hört talas om. Det kallas för renoveräkning.

Fastighetsägarna och aktieägarna tjänar pengar, medan fattiga, låginkomsttagare och pensionärer trängs ut. Om ni inte har sett filmen *Push* tycker jag att ni ska se den. Den är viktig. Där är budskapet mycket tydligt. Finansialiseringen av bostadsmarknaden är ett globalt fenomen.

Under den förra mandatperioden införde regeringen tillsammans med Vänsterpartiet dels ett stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus, dels ett stöd till förnyelse av utomhusmiljöer i vissa bostadsområden. Stöden håller på att avvecklas efter riksdagens beslut om statens budget för 2019.

Mot bakgrund av de omfattande behoven av renovering och energieffektivisering av flerbostadshus samt upprustning av utomhusmiljöer i vissa bostadsområden bör stöden utvecklas och utökas, inte avvecklas. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 1 miljard kronor för 2020 jämfört med regeringens förslag.

Fru talman! Vidare infördes ett statligt stöd för att främja innovativt och hållbart byggande. Även detta stöd håller på att avvecklas efter riksdagens beslut om statens budget för 2019. I dag står bygg- och fastighetssektorn för omkring 20 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Om vi ska nå det klimatmål som riksdagen har slagit fast måste sektorn minska sin klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Stödet bör utvecklas och utökas, inte avvecklas. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 50 miljoner kronor för 2020.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Fru talman! Det råder stor bostadsbrist i kommunerna samtidigt som allmännyttan säljs ut och ombildas. Sedan 1990-talet har många kommuner sålt stora delar av sin allmännytta antingen till privatvärdar eller till hyresgästerna. Det kallas ombildning. Resultatet är att det blir färre allmännyttiga lägenheter att förmedla, privatisering av våra gemensamma tillgångar och enorma värdeöverföringar från det gemensamma till enskilda.

Fru talman! Bristen på hyresrätter med rimliga hyror är särskilt stor. Enligt Boverket behöver det byggas 640 000 nya bostäder under tioårsperioden 2018–2027. Minst hälften av dem bör enligt Vänsterpartiets mening vara hyresrätter med rimliga hyror. För att dessa bostäder ska kunna byggas behöver staten ta ett större ansvar för finansieringen. Under förra mandatperioden införde Vänsterpartiet tillsammans med regeringen ett investeringsstöd för att skapa hyresbostäder och bostäder för studerande. Stöd har beviljats till mer än 24 000 nya bostäder. Jag välkomnar att regeringen tillför medel till investeringsstödet, men jag konstaterar samtidigt att det inte är tillräckligt. Mot bakgrund av den omfattande bostadsbristen och att nyproduktionen minskar bör stödet utökas. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 2 miljarder kronor för 2020 jämfört med regeringens förslag.

I dag råder det brist på idrottsanläggningar i många kommuner. Ett stort antal befintliga anläggningar är dessutom i behov av upprustning. Investerings- och renoveringskostnaderna är ofta mycket höga. Det drabbar idrottsrörelsen, i synnerhet barn- och ungdomsidrotten, och riskerar att förstärka ojämlikheten inom idrotten. För att åstadkomma en jämlik och rättvis tillgång till idrottsanläggningar i hela landet, oberoende av vilken kommun man bor i, bör staten ta ett större ansvar för finansieringen av detta också. Vänsterpartiet vill därför att det inrättas ett nytt anslag på 500 miljoner kronor benämnt investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar.

Fru talman! Avslutningsvis: Det bostadspolitiska mål som gäller i dag, och som ska vara vägledande för regeringens politik på området, antogs av den tidigare borgerliga regeringen 2011. Det behövs ett nytt bostadspolitiskt mål som ger uttryck för de samhällsbehov och utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet. Vänsterpartiet anser att det bostadspolitiska målet ska bygga på att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå från människors behov och bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar.

Med vår politik kan vi bygga bort bostadsbristen och även renovera och energieffektivisera de bostäder som är i behov av det. Sverige är ett rikt land. Vi har råd att bygga de bostäder som behövs och renovera de bostäder som kräver det. Det handlar om hur vi fördelar våra gemensamma resurser. Vi har inte råd att låta marknaden styra ännu mer. Det kommer bara att förvärra bostadsbristen, öka hyrorna och förvärra segregationen. Vi behöver ta tillbaka det politiska ansvaret för bostadsbyggandet och åter skapa en aktiv social och statlig bostadspolitik. Med gemensamma resurser kan vi bygga bort bostadsbristen. Resurser som i dag läggs på det ägda boendet – räntesubventioner, ROT-avdrag och så vidare – borde i stället

användas till att bygga hyresrätter. Bostaden är en social rättighet och inte en handelsvara.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 1.

Anf. 135 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Riksdagsledamot Jallow och Vänsterpartiet menar här i kammaren att hälften av alla de bostäder som ska byggas bör vara hyresrätter. Min enkla fråga är därför om riksdagsledamoten över huvud taget har läst de rapporter som visar var och hur det svenska folket faktiskt vill bo. Läser man dessa rapporter är det mycket tydligt att 60 procent av det svenska folket vill bo i egna hem, det vill säga villa eller radhus. Ungefär 24 procent uppger att de vill bo i bostadsrätt, och 13 procent vill helst bo i en hyresrättslägenhet. Ändå vill ni tvinga det svenska folket att bo i en boendeform som de själva kanske inte vill bo i.

Jag funderar på om riksdagsledamoten kan förklara varför ni vill bygga annat än det som efterfrågas.

Anf. 136 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Det är en sak att diskutera vad folk vill. Det är en annan sak att diskutera hur verkligheten är.

Fattigdomen ökar i Sverige. Det är många som är låginkomsttagare och som inte har råd att köpa sitt boende. Då är det viktigt att vi skapar boendeformer för många människor som inte har råd att köpa sin bostad, så att de på ett enkelt sätt ska kunna ha någonstans att bo. Precis som jag började mitt anförande med är detta en rättighet. Det är inte en rättighet att äga sitt boende, men det är en rättighet att ha någonstans att bo.

Den boendeform vi i Vänsterpartiet tycker ska vara normerande är hyresrätter med rimliga hyror. Det är därför vi vill att 50 procent ska vara hyresrätter, och det är en viktig del av vår politik. Allmännyttan ska inte bestå av riskkapitalister som på något sätt vill finansialisera och tjäna pengar på detta, utan vanliga människor ska ha någonstans att bo. Därför tycker vi att det är den bästa boendeformen.

Anf. 137 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Men om vanliga människor själva uppger att de helst av allt vill bo i en villa eller ett radhus, är det då Vänsterpartiets uppgift att berätta för dem att de inte ska få bo i den boendeformen därför att det inte stämmer överens med Vänsterpartiets ideologi?

Anf. 138 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Vi talar inte om för människor var de ska bo. Det vi säger är att vi som politiker har ett ansvar att skapa förutsättningar som gör att människor har någonstans att bo. I det läge där vi befinner oss i dag – där fattigdomen ökar, klyftorna ökar och människor inte har råd – är det viktigt att vi just skapar boendeformer som vi vet att människor kommer att ha råd att bo i. Hyresrätten är just en boendeform som vi vet att människor kommer att ha råd med, och det är därför vi säger att staten måste ta en betydligt större roll i att se till att det byggs hyresrätter med rimliga hyror som vanliga människor har råd med.

Anf. 139 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Ja, det var ju ett välgörande tydligt replikskifte vi just fick lyssna till. Det är nämligen en sak att fråga människor vad de vill och en helt annan sak att som Vänsterpartiet vilja tvinga människor att göra något de uppenbarligen inte vill. Vi fick höra här, fru talman, att Vänsterpartiet har bestämt att 50 procent av alla svenskar ska bo i en hyresrätt – oavsett vad de råkar vilja själva – och på något sätt vill tvinga människor till det.

Fru talman! När man lyssnar på den här debatten eller på den politiska debatten i största allmänhet undrar man vad som är mest plågsamt för Socialdemokraterna: att behöva genomföra Centerns och Liberalernas värnskattesänkning eller att behöva ha med Vänsterpartiets subvention av energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Det handlar förvisso om mindre pengar, men det finns väl få saker som har fått så hård kritik av Riksrevisionen som utformningen av det här stödet.

Detta, fru talman, föranleder min fråga: Sov Momodou Malcolm Jallow på det utskottssammanträde där vi fick den här svidande dragningen av Riksrevisionen? När jag läser Vänsterpartiets förslag till utgiftsram ser jag nämligen att partiet vill lägga inte 165 miljoner felaktigt använda skattekonor på det här stödet utan 1 miljard. Min fråga är därför: Vad drar Momodou Malcolm Jallow för slutsatser av den kritik som Riksrevisionen har riktat mot utformningen av det här stödet?

Anf. 140 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag tror att det är väldigt viktigt att vi för en ärlig debatt, Carl-Oskar Bohlin.

Först och främst ska Vänsterpartiet inte tvinga någon. Det ligger inte i Vänsterpartiets natur. Vi jobbar för folket och är valda av folket. Vi har i uppgift att föra en politik som skapar bättre förutsättningar och livsvillkor för vanliga människor – till skillnad, kanske, från Carl-Oskar Bohlin, som för riskkapitalisternas talan. Jag som vänsterpartist för vanliga människors talan.

Det handlar om vanliga människor som jobbar varenda dag men inte har råd att bo i lyxiga våningar mitt i stan. Det är vanliga människor som inte har råd att ta lån och köpa ett lyxigt boende. Det är vanliga människor som när de har betalat alla räkningar kanske har några hundralappar kvar för att ta en fika. Det är viktigt att vi bygger bostäder som de människorna har råd med, och det är just hyresrätter. Det är väldigt viktigt att det är det som är normerande.

Vad gäller frågan om Riksrevisionens kritik är det en sak att man kritiserar den här satsningen. Om man satsar på en reform är det bra att man utvärderar reformen, och det är precis det som har gjorts. Då kom man fram till att utformningen inte funkar riktigt bra, och man identifierade allting som inte fungerade bra. Jag tycker att vi som politiker då har ett ansvar att titta på vad det är som har gått fel. Nu vet vi det, och då är frågan vad vi kan göra för att förbättra detta.

Skillnaden mellan mig och Moderaterna är att Moderaterna vill avskaffa allt som hjälper fattiga och utsatta människor. Moderaterna vill hellre subventionera rika människors liv. Vi tycker att vi ska titta på utformningen och ändra den.

Anf. 141 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Man kan naturligtvis ha olika syn på Vänsterns förhållningssätt till tvång; i min värld har det väl lite grann varit en röd tråd i de bärande delarna av Vänsterpartiets politik att den just bygger på ett ganska stort mått av tvång.

Den utestående frågan är naturligtvis: Hur tänker Vänsterpartiet överbrygga gapet mellan andelen som säger sig vilja bo i hyresrätt och det av Vänsterpartiet uppsatta målet om att 50 procent ska bo i hyresrätt? Det är en fråga vi ännu inte har fått svar på.

Sedan har vi fråga nummer två. Riksrevisionen kritiserar ett stöd, som hittills har uppgått till 165 miljoner, som totalt icke-fungerande. Slutsatsen från Vänsterpartiets sida är då att det i stället ska uppgå till 1 miljard. Det är ju häpnadsväckande, fru talman.

Anf. 142 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Det är bra att vi tillhör två helt olika partier, Carl-Oskar Bohlin, för återigen: Vår bostadspolitik bygger på behov. Om man granskar behovet i Sveriges kommuner och ser att det som faktiskt behövs är hyresrätter är det just det man ska satsa på. Det är behovsstyrd politik. Det är det vi gör, och det är väldigt viktigt att förstå det. Som moderat kanske man inte har den förståelsen, och det har jag respekt för. Men det som behövs är just hyresrätter med rimliga hyror, och det är det vi ska bygga.

Vad gäller detta med kritiken vill jag återigen tydliggöra att jag håller med om att kritiken var fruktansvärd och att jag köper den. Men jag uppskattar kritiken, för nu kan vi sätta oss ned och titta på hur vi ska utforma det här stödet på ett bra och effektivt sätt.

Anf. 143 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag vill först uppmärksamma kammaren på vårt särskilda yttrande i detta avsnitt.

Jag brukar börja med att tala om att vi har en bostadskris i Sverige. Svaret från regeringen brukar vara undvikande och gå ut på att jag gör problemet större för att vara dramatisk. Därför har jag tänkt använda fakta den här gången, för att se var vi landar – och för att se om jag har fel.

Bostadsbyggandet i landet fortsätter att minska både i år och nästa år. Det visar Boverkets prognos från juni 2019. Antalet påbörjade bostäder minskar med 11 procent i år, då 49 000 bostäder påbörjas. Under 2020 minskar byggandet med ytterligare 5 procent, då 46 500 bostäder enligt prognos ska påbörjas.

Hur ser då SCB:s statistik ut för påbörjade nybyggda bostadslägenheter bakåt i tiden? Jo, 2017 påbörjades 63 700 bostadslägenheter, och 2018 påbörjades 52 900 – alltså en minskning. På tre kvartal under 2019 har det enligt SCB påbörjats 35 100 bostadslägenheter.

I mitt hemlän Halland är prognosen för 2019 ca 2 700 påbörjade bostäder. Siffran för 2020 är nedslående: Det är ca 2 000 bostäder som ska påbörjas, och detta i ett län som har högt tryck på bostäder och en stark inflyttning.

Med dessa siffror kan vi konstatera att antalet byggda bostäder i Sverige har minskat de senaste åren. Vi vet att vi nu går in i en tid då ekonomin stannar av en del, så det är ingen svår prognos att göra att det kommer att se ungefär likadant ut även 2021. Vi kan alltså räkna med en minskning.

Totalt 240 av 290 kommuner anger ett underskott på bostäder, medan totalt 46 kommuner anger att bostadsmarknaden är i balans. Underskottet kan givetvis vara både större och mindre i en sådan kommun, men detta är en indikator på att vi måste öka bostadstakten och inte minska den. Antalet kommuner där människor har svårt att finna en bostad är 240. Det är en för hög siffra, och det påvisar att detta inte bara är ett storstadsproblem utan även ett nationellt problem.

Hur är det då med ungdomar?

Nyligen kom en rapport från Hyresgästföreningen som påvisar att många ungdomar ofrivilligt bor kvar hemma. Siffran som redovisades var att ca 238 000 personer i åldern 20–27 ofrivilligt bor hemma. Detta är ungdomar som inte kan flytta hemifrån, flytta närmare sitt nya jobb eller flytta närmare sin studieort.

Vi har även ett gemensamt ansvar för att alla människor har tak över huvudet och en bostad som de kallar sin egen, både för tryggheten och för att ha en fast plats i livet. Det är en förutsättning för att man ska kunna lösa andra problem i sitt liv.

Den senaste rapporten har påvisat att antalet hemlösa i Sverige är någonskans kring 33 000. Detta är 33 000 människor som vi på olika sätt inte har fullgjort vårt uppdrag gentemot.

I mitt hemlän är det en av de större kommunerna – Varbergs kommun – som gör en hemlöshetsrapport. Det är föredömligt att göra en sådan. Där visar rapporten att man räknar med att det finns 152 människor som går under begreppet hemlösa.

Att göra en rapport är det första steget för att kunna lösa problematiken. Detta borde vara rimligt att kräva av de flesta större kommuner.

Vad är orsaken till problematiken för de hemlösa?

Sammanfattningsvis har ansträngningarna att skapa bostadsförsörjning för ekonomiskt utsatta hushåll misslyckats i många svenska kommuner. Lösningen i närliggande länder såsom Danmark och Finland påvisar att man inte kommer åt denna problematik med mindre än att lösgöra fler hyresrätter för sociala ändamål. Detta måste understrykas från nationell nivå till kommunerna.

Fru talman! Nu har jag på olika sätt presenterat att vi har en bostadskris i Sverige samt att vi nu kan konstatera detta och titta på vilka lösningar vi har på denna kris. Därmed är diskussionen om huruvida vi har en bostadskris i Sverige avslutad – det är svart på vitt att det är så.

Givetvis är jag full av nyfikenhet på denna regering, som nu snart är inne på sitt sjätte regeringsår och som fått förstärkning i laget i form av Liberalerna och Centerpartiet för att kunna hitta svaren på de riktiga problemen vi har i vårt samhälle, såsom bostadskrisen.

Jag måste säga att resultatet är oerhört magert. En gammal metod som inte fungerat tidigare försöker man med igen i form av investeringsstöd. Det är väl egentligen detta vi har sett av reformer; allt annat får vi och de som står i bostadskö hoppas på i framtiden.

Vad gäller investeringsstödet måste jag konstatera att regeringen inte själv tror på sin politik. Om man trodde på att investeringsstödet var ett effektivt och bra sätt att lösa bostadskrisen hade man inte dragit ned på investeringsstödet. Faktum är ju att det i budgeten för 2019 finns 2,8 miljarder till investeringsstödet, men i regeringens budget för 2020 är det

2,1 miljarder. Vore det inte bättre att hitta andra sätt att lösa krisen om man nu själv inte tror på stödet?

Jag kan ge de fyra januaripartierna full nyttjanderätt till våra förslag – vi kommer inte att ta någon royalty!

Bospar är ett koncept som ökar medvetenheten om sparande, samtidigt som vi vet att sju av tio medborgare vill äga sin bostad. Med bospar försöker vi att hitta en liten del av en lösning på medborgarens problem med att kunna äga sin bostad. Till bospar kan man koppla ett startlån för första-gångsköpare som gör det enklare för yngre människor att ta sig in på marknaden för ägda bostäder.

Dessa två reformer tillsammans med översyn av kreditrestriktioner borde vara en kickstart som vi kan göra direkt, och tillsammans, för att sedan bygga på med fler lösningar.

Statistik påvisar helt klart att vårt mål som nation borde vara att även de med mindre pengar i plånboken ska ha möjlighet att äga sitt boende. Det ägda boendet är ett långsiktigt sparande för medborgaren, samtidigt som all statistik visar på att det faktiskt är billigare att bo i ett ägt boende.

Vi kan även tänka oss att finansmarknadsministern tar av sig den hatten och tar på sig bostadsministerhatten och inser att kreditrestriktionerna är ett mycket stort hinder för människor att ta sig in på marknaden för ägda bostäder. Jag har inte ens ansett att jag med fakta behöver bevisa att kreditrestriktionerna är hämmande för bostadsmarknaden. Det finns hela tiden – varje vecka – i tidningarna. Det kan man som minister ta del av om man vill.

Att kräva dubbel amortering samtidigt som man begär att människor ska klara av en ränta på 7–8 procent är likadant som att säga att man inte vill att människor ska äga sin egen bostad.

Vi kan i det korta perspektivet inte bygga bort bostadskrisen; vi kan bara underlätta hanteringen av den genom att öka rörligheten så att vi använder kvadratmeterna på ett mer effektivt sätt. Varje person eller familj ska kunna ha rätt typ av boende utifrån sitt behov.

Det är nödvändigt att se över kreditrestriktionerna, att införa bospar, att införa startlån, att se över tomträterna och att se över nya former av bostäder som ägandelägenheter och andelslägenheter, inte bara ur ett bostadsperspektiv utan även av sociala och integrationsmässiga skäl.

Man måste våga se utanför boxen. Man måste våga pröva nya saker och nya typer av bostäder som ökar engagemanget och tryggheten. Det tror jag att ägandelägenheter och andelslägenheter kan göra.

Att tänka utanför boxen kan vi alla gemensamt göra, och det behövs bred förankring – inte bara januaripartierna. Med denna budget kan vi konstatera att regeringens nya samarbete med Centern och Liberalerna inte har givit någonting alls än så länge när det gäller bostadspolitiken.

Jag tycker att allt handlar om att skapa rätt problembild och om att utifrån problembilden hitta lösningar som tar sig an problemen man har analyserat fram. Som jag ser det har inte regeringen och dess samarbetspartier rätt problembild.

Jag har bara en fråga, som kanske tydliggör problemet: Var ska alla bo?

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 144 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Fru talman! Civilutskottet debatterar nu CU1 utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Dagens debatt är den första stora bostadspolitiska debatt som vi haft i denna kammare sedan januariavtalet slöts, så jag förstår att det är många som är debattsugna. Jag tror också att det finns många frågor som man måste ta tag i.

Bostadsfrågan har ju under ett antal år varit ganska het. Bostadsbrist, social utsatthet och ungas möjligheter att ta sig in på bostadsmarknaden är några av de frågor som ständigt är i fokus, och jag tror att det är viktigt att vi fortsätter att diskutera och resonera kring dem framgent.

Samhället står i dag inför stora utmaningar. Åtta år av moderata och borgerliga skattesänkningar fram till för snart sex år sedan har satt sina tydliga spår. Dagens utanförskap beror i stor utsträckning på de klyftor som vi har sett växa fram under flera år.

Med ökad orättvisa, segregation och utanförskap skapas en oro, och samhället slits isär. Mycket av de tendenser och fenomen vi ser i samhället i dag beror på att vi lever i ett orättvist och segregerat samhälle. Detta är försyndelser som inte har skett här och nu och heller inte för ett, två eller tre år sedan utan för ett antal år sedan. Dessa försyndelser måste vi nu rätta till.

För oss socialdemokrater är den samhällsutveckling som sker nu inte acceptabel. För oss är det viktigt att bygga ett starkt samhälle – ett samhälle där varje människa bidrar efter förmåga och där alla får hjälp efter de behov de har vid olika tillfällen i livet.

Det är trygga människor med framtidstro och sysselsättning som skapar välstånd, och det är förutsättningen för en fungerande välfärdsstat. Och om vi är många som bidrar är det också många som kan ta del av välfärden. Därför kommer vi socialdemokrater alltid att envist kämpa för att upprätthålla det generella välfärdssamhället.

Fru talman! Bostadsbyggande är en del av välfärdsbygget, och ett högt bostadsbyggande är en förutsättning för att vi ska klara de utmaningar som vi har på bostadsmarknaden just nu.

Under förra mandatperioden gjorde regeringen en historisk satsning på det bostadspolitiska området. Den satsningen tillsammans med ett antal andra reformer och en god konjunktur medförde att vi hade ett högt bostadsbyggande. Vi hade ett historiskt högt bostadsbyggande ett antal år under förra mandatperioden.

Under 2018 påbörjades byggande av 52 000 bostäder. Prognosen för 2019 är att det kommer att påbörjas byggande av ungefär 49 000 bostäder. Dessa siffror ska jämföras med att det i snitt de senaste 20 åren har byggts ungefär 30 000 bostäder, oftast bra mycket färre än så.

Det är faktiskt så att under perioden 2014–2018, det vill säga den förra mandatperioden, påbörjades byggande av över 230 000 bostäder. Det är fler bostäder än vad som påbörjades under perioden 2006–2014, då vi hade borgerligt styre. Då påbörjades bara 220 000 bostäder.

Man kan självklart ha ett resonemang kring att vi nu befinner oss i en situation där bostadsbyggandet går ned. Det är bekymmersamt och någonting som regeringen arbetar med. Men under förra mandatperioden bygg-

des det betydligt fler bostäder än på mycket, mycket länge. Det måste man vara medveten om.

Fru talman! Vidare tycker vi att det är viktigt, när vi diskuterar siffror och de nedgångar som vi ser i samhället i dag, att resonera kring och analysera varför bostadsbyggandet sjunker. Det är inte enkelt att säga att det sjunker av en eller annan orsak. Om vi jämför upplåtelseformer sjunker byggandet av bostadsrätter ganska kraftigt i vissa regioner, medan byggandet av hyresrätter i stort sett står still. Geografiskt ser vi att vissa städer har ett fortsatt högt bostadsbyggande, medan andra städer bygger väldigt lite.

Ett exempel där minskningen är väldigt stor är i dag Stockholm. I Stockholms kommun minskar bostadsbyggandet väldigt mycket. Det är en oerhört stor utmaning som regeringen och vi regeringsföreträdare måste ta hänsyn till men som framför allt Stockholms kommun måste ta ansvar för, för i grund och botten är bostadsfrågan en kommunal angelägenhet.

I Stockholm är det tyvärr så att den styrande majoriteten ägnar sig åt att sälja ut de billiga bostäder som finns i stället för att planera för nya billiga bostäder. Det är en oerhört stor utmaning och ett problem.

Runt om i landet finns det andra kommuner som också bygger mindre. Där tycker jag att de kommunala företrädarna också måste ta ett ansvar för att hålla uppe bostadsbyggandet och se till att det byggs bostäder som människor har råd att bo i.

Från regeringspartiernas sida ser vi det som viktigt att vi på olika sätt bidrar till att hålla uppe bostadsbyggandet. Därför återinför vi nu, i och med januariavtalet, det investeringsstöd som fanns tidigare. Från och med den 1 januari kommer det återigen att vara möjligt att söka ett investeringsstöd, och investeringsstödet genererar nya bostäder. En del av dem kanske skulle ha kunnat byggas ändå, men då till avsevärt mycket högre hyresnivåer. Det kommer att byggas ungefär 10 000 bostäder med investeringsstöd per år. Det är lite mindre än hälften av de hyresbostäder som byggs i landet. Det ser jag som oerhört positivt. Och framför allt kommer det att byggas bostäder i kommuner där det inte byggts bostäder på kanske 10, 15 års tid. Där har behovet av ett investeringsstöd varit stort.

Fru talman! Självklart är det viktigt att erkänna att vi i dag står inför stora utmaningar. Vi har stora utmaningar vad gäller bostadsbrist, social utsatthet och en dålig rörlighet på den befintliga bostadsmarknaden. Det är något som regeringen kommer att ta tag i.

När det gäller byggandet av fler bostäder handlar det i mångt och mycket om att kommun och företag jobbar tillsammans. I dag jobbar många kommuner väldigt nära byggherrar för att på så sätt både skapa billigare produkter och planlägga och bygga snabbt. I många av de kommuner som jobbar på det här sättet – Örebro, Uppsala, Linköping med flera – ser vi väldigt goda resultat.

Regeringen jobbar aktivt med att ta fram ett system kring serietillverkade hus för att man på så sätt ska kunna jobba med prefab och bygga snabbare, billigare och bättre.

Regeringen har gett uppdraget att titta på konkurrensen inom byggsektorn. Det finns utmaningar inom byggsektorn, och regeringen tar därför nya krafttag för att försöka få konkurrensen att bli bättre i alla sektorer inom byggsektorn.

Unga vuxnas och äldres situation på bostadsmarknaden är i dag problematisk. Unga vuxna har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden. Äldre

har svårt att hitta ett tillräckligt ändamålsenligt boende. Därför har regeringen gett ett uppdrag till länsstyrelserna att ta reda på vilka bostadsbehov som finns. Till syvende och sist är detta en kommunal angelägenhet. Kommunerna får nu verktyg för att tydligt se vilka behov som finns i kommunerna för att sedan kunna planlägga mark och jobba strategiskt. Jag tror också att kommunerna, i och med att man nu i många fall har uppdaterade bostadsförsörjningsplaner, själva kommer att se var det behöver byggas bostäder.

Fru talman! De socialt utsatta är en grupp som vi pratar alldeles för lite om. I dag ser vi stora grupper som har svårt att hitta en bostad. Det är en fråga som inte får negligeras; det är en fråga som vi måste ta tag i. Då handlar det om att kommunerna måste ta ett mycket större ansvar än vad de gör, och alla kommuner måste ta ett ansvar. I dag ser vi kommuner som tydligt undflyr sitt ansvar. De har ett bostadsförsörjningsansvar, och det ska de ta. Jag tror att i förlängningen måste även staten ta ett ansvar för att vi ska klara de mest utsatta grupperna i samhället. Därför är det viktigt att vi tittar vidare på de frågorna.

Slutligen handlar det om att vi måste ha en hemlöshetsstrategi. Jag håller med Larry Söder om att ett välfärdssamhälle som Sverige inte kan acceptera att ha tiotusentals hemlösa människor. Det är någonting som regeringen måste hantera under de kommande åren.

(Applåder)

Anf. 145 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Det var ett intressant tal av Johan Löfstrand efter att han hade avslutat inledningen, där han skällde på alliansregeringens tidigare åtgärder.

Jag skulle vilja ställa lite frågor kring ägande och boende. Johan Löfstrand och jag är fullt medvetna om att sju av tio vill äga sitt boende. Vi måste på något sätt se till att det finns en möjlighet för vanligt folk att äga sitt boende. Jag tror också att Johan Löfstrand och jag är överens om att rörlighet på bostadsmarknaden är det som kan göra att vi kan använda kvadratmeterna bättre och att bostadsbristen minskar.

Jag skulle vilja fråga Johan Löfstrand ifall han tycker att den nedåtgående trend som nu är, som jag konstaterade och även Johan Löfstrand konstaterade i sitt anförande, i antalet påbörjade bostäder är okej. Om den inte är okej skulle jag vilja veta hur Johan Löfstrand tycker att vi ska lösa det, för det är bråttom. Människor står utan bostad.

Min konkreta fråga blir: Varför kan vi inte ta i hand och se över kreditrestriktionerna och starta med bospar och startlån direkt? Jag tror att det finns en majoritet i riksdagens kammare för att fatta ett sådant beslut som ökar rörligheten och gör att unga människor kan få ett ägt boende. Vi vet, enligt statistik, att ägt boende är det som kostar minst för människor. Om man äger sitt boende betalar man till sig själv. Om man bor i en hyresrätt betalar man till någon annan. Det tror jag att Johan Löfstrand och jag är överens om.

Varför inte starta med kreditrestriktionerna, bospar och startlån direkt? Det kan vi klara under året, eller nästa år rättare sagt.

Anf. 146 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Det fanns mycket i Larry Söders huvudanförande som man kan ta fasta på. Det är tydligt att Kristdemokraterna tidigare innehade bostadsministerportföljen, för det finns fortfarande en ganska tydlig koppling till vad medborgarna faktiskt efterfrågar. Mycket av det som Larry Söder lyfter upp sympatiserar jag med.

Vi kan givetvis inte acceptera dagens sjunkande trend i bostadsbyggandet. Men det är viktigt att analysera siffrorna i stället för att säga att det är katastrof överallt, för så är det inte. Byggandet av hyresrätter har inte minskat särskilt mycket. Det är i stället framför allt byggandet av bostadsrätter i Stockholm och några större städer som har minskat.

I många av de mellanstora städerna minskar byggandet av bostadsrätter till stor del för att ett visst segment är mättat. Här hoppas jag att branschen kan skapa fler hyresrätter och andra bostadsrättskoncept, till exempel hyrköp, för att på så sätt attrahera en ny grupp av köpare.

I Stockholm, där bostadsrättsbyggandet också minskar, fortsätter de byggare som bygger någorlunda billigt att sälja ganska många bostadsrätter. Men det går inte att sälja svindyra bostadsrätter i A-lägen. Då borde marknaden kanske tänka om.

Anf. 147 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag fick ingen tydlig signal från Johan Löfstrand om han var med på att se över kreditrestriktionerna och införa bospar och startlån under nästa år eller inte.

Jag håller inte med om att bostadsbristen är ett storstadsfenomen. Det är 240 kommuner i Sverige som har bostadsbrist, men givetvis finns det olika typer av problem i dessa kommuner.

Faktum är att marknadsekonomi fungerar sådär vad gäller bostäder. Det finns helt enkelt inga köpare som kan betala vad det kostar att bygga bostäder. Där kommer problemet med kreditrestriktionerna in. Människor får inte låna tillräckligt för att kunna köpa de bostäder som kan byggas.

Vad gäller hemlösa ska jag ställa en konkret fråga: Kan Socialdemokraterna tänka sig att ställa krav på hemlöshetsrapporter i de 20 största kommunerna?

Anf. 148 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Jag håller med Larry Söder. Även om bostadsbristen är störst i de stora kommunerna har många andra kommuner också bostadsbrist. Därför är investeringsstödet en reform som fungerar utmärkt för att hantera bostadsbristen i de mindre kommunerna. I många mindre kommuner har man inte byggt hyresbostäder på 10–15 år, och det beror på att de inte har fått ihop kalkylen. Med investeringsstödet får de nu för första gången ihop kalkylen. Lösningen på bostadsbristen i många små och medelstora kommuner som ligger någorlunda attraktivt kan alltså vara investeringsstödet.

Vad gäller kreditrestriktionerna vet vi alla att det är Finansinspektionen som har i uppdrag att hantera dem.

Anf. 149 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av din kritik mot Alliansen och borgerligheten, Johan. Borgerlighetens och Alliansens politik med skattesänkningar har skapat stora klyftor och fått fruktansvärda konsekvenser.

Men Socialdemokraterna har styrt landet de senaste åren. Vad är det som gör att Socialdemokraterna inte kan återge staten en ställning där staten spelar en större roll? Sluta hänvisa till tidigare regeringar. Nu är det ni som styr och har möjlighet att satsa och ge staten en större roll. Varför gör ni inte det?

Anf. 150 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Det är en berättigad fråga, och den måste besvaras utifrån perspektivet att vi har en ganska svår parlamentarisk situation.

Under de åtta åren av borgerligt styre hade Alliansen egen majoritet under en stor del av tiden, vilket innebar att man kunde göra vad som helst.

Under de senaste åren har vi socialdemokrater suttit vid regeringsmakten och budgetförhandlat med Vänsterpartiet, men varje gång regeringen har kommit med förslag om att höja skatten för stora inkomstgrupper har ett antal borgerliga företrädare sagt att de ska fälla regeringen.

Detta har gjort att de budgetar som har lagts fram inte har innehållit tillräckligt stora tillskott till välfärden, och därför har man inte klarat av de stora välfärdsutmaningarna, vilket är problematiskt. Och det parlamentariska läge vi nu har gör situationen ännu svårare.

Som socialdemokrat anser jag att välfärdsbyggande är en av de viktigaste sakerna för att vi ska få ett samhälle som är tryggt för våra barn och barnbarn.

(Applåder)

Anf. 151 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av det du säger, Johan. Men retorik är en sak och att agera en annan.

För någon vecka sedan besökte jag Husby med Ola Johansson, och då träffade vi en socialdemokrat som sa att han var förtvivlad. Han har bott i sin hyreslägenhet i fyrtio år och vill inte flytta, men renoveringarna kommer närmare och närmare.

Vi ser det hända, det finns fakta och det är ett globalt fenomen. Trots att folk lider görs inget för att stoppa detta. Det finns ju utredningar och förslag om hur man ska stärka hyresgästernas ställning, men Socialdemokraterna väljer att inte lägga fram dem. Varför?

Anf. 152 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Låt mig påminna om att vi talar genom talmannen. Vi säger inte du, utan vi säger fru talman, Johan Löfstrand och Socialdemokraterna.

Anf. 153 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Ja, Malcolm, du lyfter ju upp en del stora utmaningar. Det är inget snack om saken. Jag har själv sett filmen *Push* och kan konstatera att dagens globala finansmarknad skapar gigantiska utmaningar när man ska bygga ett starkt välfärdssamhälle.

Som du vet finns det en utredning som tittar på hur man ska hantera renoveringsfrågorna, och den bereds nu inom Regeringskansliet. Vi har i dagsläget inte hittat en bra formulering, för det är fruktansvärt svårt.

Ska vi komma till rätta med detta måste vi nog skapa olika typer av marknadsmekanismer som gör att de aktörer som ska äga fastigheter i Sverige också tycker att det är lönsamt att renovera dessa fastigheter på ett ansvarsfullt sätt.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 154 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! I inledningen av sitt anförande skyllde Johan Löfstrand många av samhällets tillkortakommanden på skattesänkningar för upp till åtta år sedan som totalt gav en ökning av statens inkomster till statskassan. Det är en förklaringsmodell som bär prägel av den som Stefan Löfven själv använde sig av i sin inte så lyckade intervju i *Agenda*, kan vi väl sammanfatta det som.

Jag tänker inte tråka ut Johan med att rota i det där. Jag ska inte heller rota så mycket i bostadssubventionerna, eftersom jag inte tror att Johan Löfstrand egentligen tror på dem. Han vet, som den högrososse han är, att den här typen av subventioner i huvudsak är effektlösa, eftersom de till största delen går till att subventionera byggen som ändå hade blivit av. Därmed hamnar de på sista raden hos ett antal byggherrar. Det kan naturligtvis vara kul för dem, men på totalen är det kanske inte det som gör att man bygger ett starkt och robust samhälle.

Det är också lite anmärkningsvärt när Löfstrand säger att det i princip är Socialdemokraternas förtjänst att det byggdes mycket under en högkonjunktur, men kommunernas och konjunkturernas fel att byggandet nu vänder ned. Det måste finnas någon form av kommunicerande käril i hur man väljer att ta ansvar för saker och ting, kan jag tycka.

Jag skulle vilja avsluta med att ställa en konkret fråga till Johan. Kan det inte vara så att tidpunkten är inne för oss att komma överens om att höja bolånetaket för att till exempel adressera en i dag dysfunktionell bostadsmarknad i Stockholm?

Anf. 155 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin lyfter fram de åtta åren av borgerligt styre. Självklart kan inte Moderaterna lastas för alla de utmaningar som vi har i samhället i dag. Men man kan också konstatera att de utmaningar som vi ser i Malmö i dag inte beror på migrationskrisen 2015. De försyndelserna ligger ett par år tillbaka i tiden.

Under en period sänkte man skatten för en etablerad grupp av människor i samhället med ungefär 100 miljarder, samtidigt som man skar för de absolut fattigaste i olika typer av försäkringssystem. Detta har segregerat och dragit ut vårt samhälle. Jag tror i förlängningen att detta kan ha en viss betydelse för de utmaningar vi har i samhället och den utsatthet som vissa individer känner i vårt samhälle i dag.

Jag går vidare och tar upp frågan som Carl-Oskar Bohlin lyfter fram om högkonjunktur och mitt sätt att argumentera. Jag sa i mitt anförande att högkonjunkturen självklart har bidragit till bostadsbyggande. Men det som har bidragit absolut mest är att ett flertal socialdemokratiska kommuner – Linköping, Örebro, Uppsala och ett antal andra – byggde oerhört mycket under förra mandatperioden på grund av att man *ville* bygga. Det finns

väldigt många moderatledda kommuner, framför allt runt Stockholm, som inte vill bygga, eftersom man inte vill ha vissa typer av medborgare i sina kommuner. Vi måste se till att alla kommuner tar sitt ansvar och bygger.

(Applåder)

Anf. 156 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Johan Löfstrand har naturligtvis helt rätt i att problemen i Malmö inte enbart härrör från 2015. Socialdemokraterna har ju som bekant styrt den kommunen väsentligt mycket längre än så. Det är en problembild som har funnits under lång tid och som också har lett till att en mycket stor del av det kommunala utjämningsstöd som är tänkt att gå till kommuner på landsbygden skeppas rätt ned till det svarta hålet Malmö.

Men för att återknyta till min ursprungliga fråga, som Johan kanske inte hann uppfatta eftersom han inte svarade på den: Kan inte detta vara en tidpunkt då vi kan enas om att höja bolånetaket för att på så sätt adressera den problematiska situation som råder på bostadsmarknaden, framför allt här i Stockholm men även i andra delar av landet?

Anf. 157 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Carl-Oskar ställde en fråga om bolånetaket. I januariavtalet handlar punkt 4 om en stor skatteöversyn. I den skatteöversynen måste även de skatter som rör det bostadspolitiska området hanteras. När vi hanterar de bostadspolitiska skatterna tror jag att vi också i förlängningen måste titta på de kreditrestriktioner som finns. Jag tror att det behövs en helhet.

När man gör en sådan skatteöversyn tror jag också att en del av de eventuella intäkter som staten får måste flyttas för att vi ska klara de sociala utmaningar som vi har på det bostadspolitiska området. Jag kan mycket väl tänka mig att diskutera kreditrestriktioner längre fram, men om Moderaternas lösning på finansieringsproblemet för våra unga är att förändra bolånetaket från 85 procent till 90 procent tror jag att de har tänkt helt fel.

Anf. 158 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Vi har att hantera en budgetdebatt där Centerpartiet står bakom regeringens budget och därför inte har en egen budgetmotion att lägga fram och argumentera för. Det utesluter inte att vi har sakfrågor vi vill lyfta fram eller kritik att rikta mot den politik som förts och förs.

Fler bostäder behöver byggas. Rörligheten måste öka, så att man kan flytta dit där jobben finns och så att företagen kan rekrytera den kompetens som behövs för att bygga Sverige starkt i konkurrens med andra länder.

När det kommer till bostadsmarknaden och dess funktionssätt vill jag påstå att Sverige – trots byggsubventioner, kommunala planmonopol och en stark allmännytta – är sämst i klassen. De flesta länder i vårt närområde klarar av att förse alla som behöver det med en bostad – kanske inte av högsta standard och i de centrala lägena, men alltid en bostad.

Vi har ett byggande som är långt ifrån tillräckligt. Orsakerna till det är många. Höga kostnader indikerar att det finns en potential för branschen att bli effektivare. Men varför ska man bli det, när det ändå går att få betalt? Det finns ju en brist på bostäder.

Höga priser i nyproduktion och olika omständigheter som gör att man drar sig för att byta bostad gör att de som är nya på bostadsmarknaden får

svårare att ta sig in. Och utöver att utbudet av billiga äldre bostäder för den lilla familjen är litet är det ofta, som en del tidigare talare har varit inne på, svårt att få lån i bank.

Man hänvisas till en hyresmarknad där det på vissa håll är 20 års kötid. Ofta måste dessutom de sociala kontrakten gå före. Det skapar naturligtvis spänningar i samhället, men det är nödvändigt att en som har misshandlats och har barn kan få tag i en lägenhet snabbt. Vi vill inte att folk ska bo på gatan. Vägen till integration, vägen ut ur missbruk, kriminalitet, psykisk ohälsa eller arbetslöshet och vägen mot social inkludering går via en bostad.

För några veckor sedan presenterade Stockholms Stadsmission sin hemlöshetsrapport här i riksdagen. Sorgligt nog men även glädjande lyfte de fram europeiska modeller för sociala bostäder. De ställde frågan om det inte nu är dags att utarbeta en svensk modell genom att ta intryck från goda exempel. De föreslog också en hemlöshetsstrategi.

Centerpartiet står helt och fullt bakom en ansvarsfull och inkluderande social bostadspolitik som tar sikte på de mest behövande, motverkar utanförskap och ger förutsättningar för hemlösa att steg för steg etablera sig på bostadsmarknaden. Det är, fru talman, 25 000 hyreskontrakt som förmedlas av kommunal socialtjänst. De har ingen annanstans att hänvisa dessa än till nyproducerade, dyra och redan eftertraktade hyresrätter.

Det är bra och nödvändigt att vi i Sverige för en debatt om sociala bostäder för vissa grupper. När vi envisas med att påstå att vi ska ha en generell bostadspolitik som gäller alla och där allas lägenheter ska förhandlas i samma system och ha en liknande standard kommer dessvärre bostadsbristen att fortsätta.

Fru talman! Under frågestunden för två veckor sedan ställde jag en fråga till Per Bolund. Jag sa: ”Anta att Per Bolund träffar ett ungt par som ber om råd. Jag förmodar att det också händer i verkligheten. De vill gifta sig, men det här är 2000-talet, så det är kanske flytta ihop de tänker göra. De är inte rika. Vilket råd ger bostadsministern dem då?”

Per Bolund var klok nog att inte gå i samma fälla som statsminister Tage Erlander gjorde 1966 i en tv-sänd utfrågning. Han svarade inte: ”De får väl ställa sig i bostadskön.” Men det svaret hade inte varit fel i dag heller. Bristande möjligheter att ta sig in på den ägda marknaden, den dåliga rörligheten inom det befintliga hyresrättbeståndet och det otillräckliga byggandet under många år gör att just att ställa sig i en bostadskö är deras enda kvarvarande alternativ. Det gäller om de inte kan tänka sig att flytta till orter där huspriserna är låga och det finns vakanser bland hyresrätterna. Det finns trots allt sådana platser i landet.

När jag en vecka senare försökte få Per Bolund att svara på om det inte är dags att omvärdera amorteringskravet utifrån den kritik som riktas mot det från ledande nationalekonomer, flera partier i denna kammare och en enig byggbransch var hans svar nekande. Han menar att hushållens skuldsättning fortfarande är en sådan risk för landets finansiella stabilitet att han kan låta husfabriker för serietillverkade hus i trä gå på halvfart medan sju av tio personer helst av allt skulle vilja äga sin bostad.

Jag skulle vilja omformulera frågan och i stället säga så här: Vad skulle få ministern att förmå Finansinspektionen att lätta på kreditrestriktionerna och tillåta unga att låna mer? Vad skulle vara skälet att lätta på kreditrestriktionerna?

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Fru talman! Januariavtalet innehåller en del reformer som på sikt förbättrar rörligheten. Det gäller framtagandet av en modell för fri hyressättning i nyproduktion, att lägesfaktorn ska få ett större genomslag i bruksvärdeshyrorna och att en oberoende tvistlösning införs när förhandlingarna strandar och en av parterna lämnar förhandlingsbordet. Det är viktiga förändringar, förutsatt att de inte blir halvmesyurer påverkade av det kompakta motståndet från några av parterna.

Jag konstaterar att det i den här budgeten inte finns förslag om att ta bort räntan på uppskovsbeloppet, flyttskatten, och på det sättet minska kostnaden för den som vill skjuta upp sin reavinstkatt vid byte av bostad. Det har heller inte ännu, såvitt jag känner till, bjudits in till några samtal om skattepolitiken, där just bostadsmarknaden pekats ut som ett område där en reform behövs.

Däremot kommer arbetet med att regelförenkla och korta planprocesser att fortsätta. Det ska bli möjligt för en byggherre att med en privat initiativrätt påbörja och genomföra en planprocess till antagande. Det ska helt i linje med vad Centerpartiet länge velat gå att genomföra en större bebyggelse utan krav på detaljplan utanför tätorter. Strandskyddet reformeras så att det äntligen blir stopp på förbudet att bygga strandnära i lågexploaterade områden.

Riksintressena blir färre och bättre definierade till sin utbredning, och framför allt måste myndigheterna regelbundet motivera varför och på vilket sätt riksintressena hindrar just bostadsbyggandet. Vill man starta en verksamhet med hästar, ridning eller ett kafé ska det vara tillåtet att uppföra en byggnad utan krav på bygglov. Nu införs nya och generösare utfallsregler. Det har blivit tillåtet att lovfritt bygga större altaner. I fler fall än i dag kommer det att räcka med en anmälan vid mindre utbyggnader.

Byggande på svaga bostadsmarknader och för svaga hushåll är eftersträvat. Det är inget de stora byggaktörerna prioriterar när det finns alternativ. Även allmännyttan avstår, eftersom revisorerna kräver direktavskrivning om fastighetsvärdena är låga. Vi vill ta fram nya rekommendationer som ger bolagets revisorer stöd för att skriva av bostäder under en längre tid. Därmed kan kommuner få ett byggande till stånd trots att det inte finns en befolkningstillväxt men ett behov att bygga.

Centerpartiet är inte helt entusiastiskt över att det ännu finns 3 miljarder avsatta i budgeten för 2020 för investeringsstödet till bostäder. Vi vill att det ska vara effektivare, koncentrerat och riktas till bostäder i hela landet, i stället för att som i dag och tidigare vara generellt och betalas ut till byggherrar som ändå skulle ha byggt.

Men när vi för ett år sedan på grund av att Sverigedemokraterna bytte fot i en budgetomröstning fick ett beslut om att byggsubventionerna skulle avskaffas med omedelbar verkan fick det telefonen att gå varm när många partikamrater i allmännyttan hörde av sig och undrade när byggsubventionerna skulle införas igen.

Det gick inte längre att få ihop kalkylerna, och man tvingades att lägga byggplaner på is. Stödet återinfördes så snart det blev möjligt, och ganska snart ska kriterierna ändras så att stödet vässas och kommer de bostadsmarknader till del där det verkligen behövs, och inte enbart på orter i kommuner som har en befolkningstillväxt.

Fru talman! Slutligen: Betänkandet innehåller centermotioner om att förstärkta kreditgarantierna. Att vi nu står bakom ett avslag på dessa bety-

der inte att garantierna inte är viktiga. Men vi vill se hur de reformer slår som jag redovisat innan, och då vi står bakom budgeten i sin helhet ber vi att få återkomma.

Anf. 159 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Ola Johansson påpekar att Centerpartiet inte har någon egen budget. Jag vill påpeka för Ola Johansson att ni har en egen budget. Det är regeringens budget. Ni står bakom den, och ni får ta ansvar för den precis som övriga som har varit med och förhandlat om den.

Jag känner Ola Johansson som en enveten person som har starkt engagemang för bostadsfrågor och inte ger sig så lätt. När vi fattade beslut om budgeten för 2019 i kammaren var Centerpartiet starkt kritiskt till investeringsstödet. I bästa fall kan man säga att ni inte har vunnit förhandlingen med regeringspartierna. Investeringsstödet finns kvar i denna budget. I sämsta fall kan man säga att Centerpartiet har bytt fot helt plötsligt och har en annan uppfattning när det gäller investeringsstödet. Det skulle vara intressant att få reda på vilket som gäller.

I valrörelsen var Centerpartiet även kritiskt till kreditrestriktionerna. Det står inte ett ord om detta i den budget som har lagts fram. Min fråga gäller egentligen vad Centerpartiet har fått igenom i denna budget när det gäller bostadspolitik. Eftersom jag vet att Ola Johansson är enveten försätter jag att man har försökt in i det längsta men inte lyckats.

Eftersom man också är med och styr skulle jag vilja ställa samma fråga som Ola Johansson ställde till bostadsministern. Vad säger du till det unga paret som inte har någon bostad? Var ska de bo?

Anf. 160 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det var många frågor i ett inlägg. Larry Söder påpekar att Centerpartiet var kritiskt till investeringsstödet, och det är vi fortfarande. Investeringsstödet finns kvar, men byggbonusen är avskaffad. Larry Söder själv var inne på frågan i ett tidigare anförande när han frågade Johan Löfstrand om inte byggsubventionerna borde vara större.

Svaret är i så fall att Centerpartiet inte tillät byggsubventionerna att bli större, utan vi begränsade dem till den summa som tidigare hade gällt. Vi har vinnlagt oss om att se till att de blir koncentrerade och effektivare och att de riktas till bostäder i hela landet. Man kan betrakta det som en vinst. Det är ett sätt att förbättra subventionerna som gör att de verkligen går till bostäder som annars inte skulle ha byggts. Vår viktiga kritik mot investeringsstödet är att det inte har träffat rätt. Det har inte träffat de områden där de riktiga behoven finns.

Centerpartiets vinster i förhandlingarna om bostadspolitik är påtagliga. Vi hade inte sett reformer på hyressättningsområdets sida på det sätt som vi kan se i januariavtalet med inte mindre än tre separata punkten som pekar mot en reformering av hyressättningsmodellen.

Jag utgår från att det blir ett välkommet förslag till Kristdemokraterna och Moderaterna när en sådan politik presenteras här i kammaren i slutet på mandatperioden. Jag inser efter att ha lyssnat till Roger Hedlund att vi inte kommer att få något stöd från Sverigedemokraterna när det gäller att skapa rörlighet på bostadsmarknaden genom att reformera hyressättningsmodellen.

När det gäller kreditrestriktionerna håller jag med Larry Söder. Jag tror att vi ställer liknande frågor till bostadsministern. Kreditrestriktionerna är ett problem. Men det tillhör inte budgeten att fatta beslut om dem. I den delen har jag inga kommentarer att ge.

Anf. 161 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! När det gäller kreditrestriktioner, bosparande och startlån tror jag att Centerpartiet och Kristdemokraterna har liknande uppfattning. Det är nödvändigt för att öka rörligheten på bostadsmarknaden.

Vi som parti är i opposition. Men Centerpartiet sitter och förhandlar med regeringspartierna och är därmed medansvarigt till den politik vi nu har 2019 och 2020. Jag undrar vad Centerpartiet har gjort för att kunna förändra dessa spelregler. Det handlar om att öka rörligheten på bostadsmarknaden genom att sänka kreditrestriktionerna, se till att bospar finns och att startlån kommer igång.

Jag har fortfarande inte fått svar från Ola Johansson. Var ska människorna bo? Ni är medansvariga för den politik som nu drivs. Människor har inte tillräckligt med bostäder i Sverige. Var ska de människorna bo? Var ska det unga paret bo som du pratade med bostadsministern om? Vad är ditt svar till dessa människor?

Anf. 162 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är härligt när en retorisk fråga riktas emot en. Mitt svar till Larry Söder är att det kan inte Ola Johansson svara på. Det är en långsiktighet i bostadspolitik som krävs för att få fram de här bostäderna, och Larry Söder är lika medveten som jag var när jag höll mitt huvudanförande om att det är många år av misslyckad bostadspolitik som har lett fram till den situation som vi har i dag.

Vi har en situation där människor inte kan bo på Sveriges landsbygd, för det är höga kostnader, det finns inte jobb och det görs inte investeringar i nödvändig infrastruktur som underlättar bostäder där. Jag har också påpekat att det finns ett behov av att se till att rikta stöd till och skapa förutsättningar för kommunala bostadsbolag att snabbare skriva av bostadsinvesteringar så att även dessa, där det finns ett behov av bostäder för äldre, för unga, för arbetssökande, kan stimuleras.

Anf. 163 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Ola Johansson fick många och berättigade frågor alldeles nyss, så jag tänkte inte trötta honom med många frågor utan bara ställa *en* fråga.

Om jag räknar rätt får jag det till ungefär 14 punkter i januariavtalet som har någon form av koppling till bostadspolitik. Precis som jag nämnde i mitt anförande är detta punkter som Centerpartiet gärna tar åt sig heder och ära för. Lika sant är att samtliga punkter har begravts i ganska långvariga utredningar som ska avlämnas under mandatperioden. Det finns där efter inget uppföljande löfte om när de ska vara implementerade. Det handlar mer om att utredningen ska vara klar 2020, 2021 och så vidare.

Min fråga till Ola är därför helt enkelt om vi kunde få detta på pränt här i kammaren och få det sagt under debatten: Är Ola Johansson beredd att äta upp sin högersko om det skulle vara på det sättet att de löften som

Anf. 164 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är min förhoppning att arbetet med dessa utredningar och de propositioner som kommer att läggas fram före mandatperiodens slut inte är lika segt som min högersko.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 165 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det där får väl bokföras i kategorin politikersvar. Jag skulle nog ändå vilja ha ett förtydligande i frågan.

Är Ola Johansson beredd att stå vid löftet? Kommer de här 14 punkterna att infrias? Eller finns det fog för den farhåga som jag och många med mig har, nämligen att detta bara är ett sätt att begrava för Socialdemokraterna politiskt kontroversiella frågor som man sedan inte kommer att hinna göra någonting med?

Anf. 166 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det här är en fråga som kan kräva både ett långt och ett kort svar. Vi får försöka hitta ett mellanläge.

Regeringsbildningen var en komplex historia. Det krävdes ett antal statsministeromröstningar, och det krävdes ett antal olika avtalstexter innan vi var framme vid ett läge där vi kunde forma en regering som inte Roger Hedlund och hans parti fick direkt inflytande på.

Det betyder att det var viktigt för Centerpartiet att se till att de utredningar, de förslag och de 14 punkter som finns i huvudsak är tidsatta. Det är vår förhoppning, och det är vår tro. Om vi misslyckas med det har också regeringssamarbetet misslyckats. Så blir det om vi inte på dessa punkter lyckas få fram kommittédirektiv, kan tillsätta en utredning och kan få propositioner på plats i den tidstakt som är angiven i januariavtalet, som jag tror att Carl-Oskar Bohlin har läst. Han kan då också se att det framför allt i de punkter som rör hyressättning finns tidsatta gränser för när arbetet ska vara färdigt och resultera i författningsförslag.

Anf. 167 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Integrationen är vår tids enskilt viktigaste politiska fråga och även en nyckel för att lösa problem inom andra politiska områden såsom skola, brottsbekämpning och arbetsmarknadsfrågor.

Men vad många har missat i många år är att integration och bostadspolitik hör ihop. Årtionden av socialdemokratisk bostadspolitik har skapat en stark segregation på bostadsmarknaden där nyckeln till det egna boendet ligger i tid, kontakter och pengar. För den som saknar en årslön på banken för att köpa en bostad eller som inte har ställt sig i bostadskön för många år sedan är porten stängd. Det drabbar framför allt ungdomar och nyanlända men också människor som behöver en ny chans mitt i livet.

Allt detta fördjupar samhällsklyftorna mellan människor som har många möjligheter och dem som saknar möjligheterna. En direkt konsekvens av den historiska politiken inom bostadsområdet är att Sverige i dag har 60 utsatta områden där samhällskontraktet inte längre fungerar.

Över en halv miljon svenskar – de flesta första eller andra generationens svenskar – bor i en vardag präglad av gängkriminalitet och parallella samhällsstrukturer. Detta är områden med låga utbildningsresultat och usla förutsättningar för den som vill ta steget från bidragsberoende till egen försörjning.

Fru talman! Det behövs konkret handling för att bryta dessa negativa cirklar. Liberalerna har därför formulerat ett handlingsprogram i form av Förortsluft, med den uttalade målsättningen att Sverige inte ska ha några utsatta områden år 2030. Det är ett ambitiöst mål, men verkligheten kräver i dag inget mindre än så.

För att lyckas behöver vi frigöra och uppmuntra den positiva kraft som finns hos dem som bor och verkar i utsatta områden. Den kortsiktiga bidrags- och projektkulturen från stat och kommun har nått vägs ände. Nu krävs ett långsiktigt program för samverkan mellan såväl kommuner och stat som lokala företagare och fastighetsägare. Jag vill vara tydlig med att staten och fastighetsägarna måste ta ett större ansvar.

Det ska finnas partnerskap som stöder, men som också kräver, ökade investeringar i socialt utsatta områden. De kan likna de BID-åtgärder som med framgång har genomförts på bred front i till exempel USA, Kanada och Danmark. Också här hemma finns en god förebild i Malmös Sofielund. Detta behöver skalas upp till hela landet.

Alla svenskar – också de som bor i förortsområden – förtjänar trygghet och frihet till egen utveckling. Vi vill därför se en skarpare lagstiftning för att stävja trångboddhet och striktare tillämpning av redan befintliga lagar för att stoppa olaglig hyresverksamhet. Vi måste också stärka individens makt över sitt eget boende och sin egen närmiljö genom lösningar som möjliggör till exempel eget ägande. Det kan ske genom en bredare uttullning av den modell för andelsägarlägenheter som framgångsrikt har införts i till exempel Botkyrka.

Vi vill också införa ett skattegynnade bosparande för alla som vill spara till sin första ägda bostad. Det kommer att göra att tiden för en ung person eller en nyanländ människa att komma in till sin första bostad minskas avsevärt.

Fru talman! En mer dynamisk bostadsmarknad är tillsammans med ytterligare resurser för brottsbekämpning och åtgärder för att bryta den ökade skolsegregationen helt avgörande för en fungerande integration och för att hålla ihop Sverige.

Januariavtalet innehåller många viktiga liberala segrar och bättre integration. Lagen om asylsökandes rätt att hitta en egen bostad, EBO, antogs med goda intentioner på 90-talet men har tyvärr inte fungerat som det var tänkt. Tvärtom ökade systemet i praktiken segregationen, då många nyanlända valde att bosätta sig i redan invandrartäta områden.

Vi liberaler är därför mycket glada att kommuner från och med den 1 januari ska kunna införa undantag från EBO i utsatta områden. Det kommer att införas nu, så riksdagsledamoten Bohlin har fel när han säger att inget av detta har skett i praktiken. Det har redan skett, i förra veckan, och Moderaterna var med och röstade för det.

Andra liberala framgångar är fri hyressättning i nyproduktion, ett stort antal regelförenklingar och en översyn av om en fastighets läge i dag ges tillräckligt vikt vid beräkning av hyresnivån samt att man ska komma med förslag om det inte är så. En annan framgång är borttagen flyttskatt. Stora

steg tas nu mot en mer liberal bostadsmarknad i Sverige. Januariavtalet innebär en mer liberal bostadsmarknad och inget annat.

Budgeten för utgiftsområde 18 innehåller ett mycket betydande anslag för investeringsstöd för hyresrätter och studentbostäder. Liberalerna tycker inte att det är en prioriterad åtgärd och fråga att ge statligt stöd till bostäder som med största sannolikhet ändå hade byggts. Men det är en del av januariavtalet där vi har kompromissat. I januariavtalet krävde därför Liberalerna att det nya investeringsstödet skulle bli mer effektivt. Det tidigare S-MP-stödet gick inte till utsatta grupper utan endast till dem som stod först i kön. Liberalerna vill därför att investeringsstödet ska stöpas om och kopplas till en motprestation av hyresvärdarna. Vi anser att hyresvärdar för att kunna få detta stöd ska avsätta 15 procent av bostäderna till socialt utsatta grupper såsom hemlösa, ensamstående föräldrar, funktionshindrade och nyanlända. Det är bara på det sättet vi kan få bostäder till dessa personer.

Fru ålderspresident! När jag växte upp i Tynnered i Göteborg runt millennieskiftet var det inte ett utsatt område. Mina dåvarande grannar och nuvarande vänner är starka och kapabla individer med en stor vilja att bidra till det svenska samhället. Det är inte de som bär skulden till att Tynnered och andra områden i dag är utsatta områden. Tynnered är utsatt därför att vi som politiker under årtionden kollektivt misslyckats med att skapa rimliga och rättvisa förutsättningar för en lyckad samhällsutveckling och lyckad integration, inte minst i form av bostadspolitik. Det är hög tid att börja betala av den integrationsskuld som Sverige har. Sverige ska vara ett möjligheternas land för alla, oavsett var och hur du råkar bo.

Jag yrkar för Liberalernas räkning bifall till propositionen i dess helhet.

Anf. 168 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru ålderspresident! Det känns väldigt bra att vi kan stå här i dag och diskutera en budget som kommer att innebära ett stort steg för att föra Sverige i rätt riktning – till skillnad från den budget som röstades igenom här i riksdagen för ungefär ett år sedan av Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna och som innebar en slakt på inte minst miljöpolitiken men också på bostadspolitik. Nu kan vi återgå till en aktiv miljöpolitik och också till en aktiv bostadspolitik. Det är någonting som Sverige behöver.

Bostaden är inte bara fyra väggar och ett tak. Den är också en plats att leva på, en plats för stolthet och en plats för trygghet. Därför berör bostadsområdet och bostadspolitik väldigt många människor. Det lägger också ett stort ansvar på oss som har ansvar för att genomföra bostadspolitiska reformer.

Därför är jag stolt över att vi nu kan se tillbaka på en mandatperiod med ett historiskt sett väldigt högt byggande. Under åren 2014–2018 påbörjades ungefär 230 000 bostäder. Det gör att vi kan se tillbaka på en mandatperiod där vi varje år med en rödgrön regering har haft ett högre byggande än under något enda år med den moderatledda regeringen under början av 2000-talet.

Självklart har vi ett ansvar för att se till att det byggs mer. Att få en jämnare balans mellan tillgång och efterfrågan på bostadsmarknaden är en väldigt viktig förutsättning. Där kan man nu se att vi också har lyckats öka

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

byggandet, och det är en viktig förutsättning för att få en fungerande bostadsmarknad.

Flera av de punkter som finns i januariavtalet berör bostadsmarknaden och bostadsbyggandet. Det handlar bland annat om att se över hyresregleringen, om att införa ett investeringsstöd för hyresrätter igen, om regel-förenklingar, om ökat trähusbyggande och om införande av klimatdeklarationer.

I januariavtalet har vi nu en bred politisk plattform som också ger möjlighet att få en stabilitet i bostadspolitiken. Det är någonting som behövs väldigt mycket. Den ryckighet som har fått råda i svensk bostadspolitik under alltför lång tid har varit skadlig. Inte minst har den skadat dem som vill samla ett kapital för att bygga de bostäder som behövs på marknaden.

Det investeringsstöd som vi nu genomför, där vi lägger oss på en investeringsnivå på 3 miljarder kronor per år, innebär ganska stora tillskott till att få ut mer byggande av hyreslägenheter med en rimlig hyra, något som det finns ett väldigt stort behov av på bostadsmarknaden. Investeringsstödet syftar till att öka byggandet och göra det lönsamt att bygga hyresbostäder till en i jämförelse med annan nyproduktion lägre hyra, detta också i lägen där det annars inte är lönsamt att bygga trots att det finns ett stort behov av bostäder. Stödet har utformats för att sänka byggkostnaderna och för att den sänkta byggkostnaden också ska komma hyresgästerna till del genom en relativt lägre hyra.

Genom investeringsstödet ska möjligheten att bygga öka där det finns ett bostadsbyggnadsbehov men där lönsamheten i dagsläget anses otillräcklig. Att det är så blir uppenbart när man ser tillbaka på statistiken. Det har byggts 26 000 bostäder med investeringsstödet så här långt. Det är också uppenbart att det byggs på platser där det inte skulle ha tillkommit några bostäder om detta stöd inte hade funnits.

Vi ger också i budgeten ett bemyndigande på 7,5 miljarder kronor för 2020, just för att man ska kunna godkänna de ansökningar som nu kommer in. Det finns en väldigt stor efterfrågan på bostadsmarknaden för det här stödet, just därför att det finns en stor efterfrågan på de lägenheter som kommer ut.

Jag vill också lyfta upp studentbostäderna, som inte har varit på tapeten i dag. Även där kan vi se tillbaka på en unik aktivitet under de fyra gångna åren jämfört med hur det har sett ut tidigare i historien. Över 10 000 nya studentbostäder har kommit ut på marknaden bara sedan 2016. Det är inte nog; vi behöver bygga betydligt mer. Även där arbetar vi med flera verktyg. Investeringsstödet är ett, men även att ge uppdrag till Akademiska Hus som nu gör att vi kan få ut 11 000 nya studentbostäder bara fram till 2026 och sedan ytterligare 10 000 fram till 2030. Detta innebär sammantaget att vi får en kraftig ökning av antalet studentbostäder på den svenska marknaden, vilket gör det möjligt för studenterna att i framtiden faktiskt få en bostad och därmed kunna söka sig till den utbildning som de drömmer om och som kan ge dem en framtida karriär.

I budgeten höjer vi också taket för uppskovsbeloppet till 3 miljoner kronor. Det har diskuterats en hel del om rörligheten på bostadsmarknaden, och detta är en åtgärd som skulle kunna göra att fler får möjlighet att flytta till ett boende som är bättre anpassat för deras behov. Vi ser dock också att antalet försäljningar ligger på all-time-high och att det är en väldigt stor rörlighet på bostadsmarknaden redan i dag.

Jag vill också passa på att lyfta en fråga som inte har varit så mycket på tapeten i dag och som jag saknar. Vi i vår generation har ju en alldeles särskild uppgift, nämligen att bli den modiga generation som fattar beslutet som stoppar klimatkrisen. Där vet vi att bostadssektorn har en väldigt viktig roll att fylla. Ungefär 20 procent av de växthusgaser som vi släpper ut från vårt samhälle kommer från bygg- och anläggningssektorn och fastighetssektorn. Då har vi också ett ansvar att fylla det behovet med politik, att komma med åtgärder.

Här kan man konstatera att det saknas sådana förslag från den politiska oppositionen. Man verkar helt enkelt tycka att detta inte är ett intressant område att arbeta med. Vi har å andra sidan lagt in resurser. Vi har också politik i januariavtalet för att se till att även bostadssektorn och byggsektorn blir en del av det fossilfria välfärdssamhälle som vi har satt upp som vision från regeringens sida.

Det handlar om att redan nu, i denna budget, avsätta pengar till Boverket för att kunna bygga en klimatdatabas som man sedan kan använda för att genomföra de klimatdeklarationer som vi tillsammans i januariavtalet har sagt att vi ska införa. Det innebär att man kan se ett tydligt fotavtryck och jämföra olika byggnader med varandra. Man kan som miljömedveten konsument välja den byggnad som ger minst klimatpåverkan. Detta är ett sätt att styra hela byggsektorn mot att ta ett klimatansvar och få ett betydligt mer hållbart byggande framöver.

Jag har som bostadsminister inte bara fört in bostadsfrågorna i Finansdepartementet, där jag tycker att de hör hemma och där de också kommer närmare de ekonomisk-politiska besluten, utan också fått ta över stadsbyggnads- och stadsmiljöfrågorna, vilket jag välkomnar. Jag tycker att det är viktigt att vi inte bara bygger nya hus och fastigheter utan att vi också bygger dem i ett sammanhang där de stadsområden som vi bygger blir miljövänliga och hållbara och ger oss möjlighet att utvecklas som människor och en god hälsa, inte minst barnen.

Där är jag också stolt över att vi i denna budget inför ett nytt stöd för gröna, trygga samhällen som börjar på 50 miljoner och sedan trappas upp under kommande år till först 150 och därefter 200 miljoner kronor. Det ger möjlighet att bygga de barnvänliga samhällen som våra barn förtjänar. I januari kommer vi att göra barnkonventionen till svensk lag. Det ställer krav på oss att vi när barn påverkas tar barns bästa i beaktande, och det gäller självklart också när vi ska bygga våra framtida bostäder och våra framtida stadsmiljöer. Genom detta stöd finns det nu en möjlighet att stödja kommuner som vill bygga på ett hållbart sätt och se till att stadsmiljöerna blir hållbara för framtiden.

Fru ålderspresident! Det innebär stora utmaningar för vårt samhälle att vi har haft ett för lågt byggande under lång tid och att vi också har en för stor klimatpåverkan. Stora utmaningar kräver samling och handling. För att få en stabil bostadspolitik över tid kommer vi att behöva jobba tillsammans för att människor ska ha tak över huvudet och en trygg plats att leva på. Därför är jag stolt över att vi – Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet och Socialdemokraterna – nu har lyckats samlas i mitten av svensk politik i januariavtalet.

Det innebär också en mer aktiv bostadspolitik än vi har haft i Sverige på årtionden. Och det är en aktivitet som behövs. Fler bostäder som människor har råd med kommer att komma ut på marknaden. Och vi kan äntligen

sänka klimatpåverkan från byggsektorn. Det är något som har saknats i svensk politik. Därför ser jag med stor oro på den politiska oppositionen och de icke-svar som man kommer med.

Vi kan konstatera att Moderaterna och Kristdemokraterna tar bort i bostadspolitiken; man tar bort resurser, och man tar bort reformer. Men man för inte till. Man tog bort investeringsstödet när den förra budgeten klubbades igenom. Det har skapat enormt stor oro och instabilitet på den svenska bostadsmarknaden. Många som ville sätta spaden i backen har förhindrats att göra det.

Nu inför vi investeringsstödet igen. Och nu kan vi göra det på permanent basis. Det gör att många nya bostadsprojekt antligen kan komma igång i Sverige. Vi får verkligen hoppas att Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna inte får chansen att återigen ta stora steg för att förstöra svensk bostadspolitik.

(Applåder)

Anf. 169 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Bostadsministern sa att budgeten är ett stort steg i rätt riktning. Jag ser tyvärr inte den riktningen. Det skulle vara intressant att få reda på vilken riktning det är. I denna budget som helhet ser jag nämligen inte någon utveckling för bostadspolitiken. Det finns en avsaknad av riktning när det gäller bostadspolitiken.

Jag skulle vilja fråga bostadsministern om något som anknyter till mitt anförande. Har bostadsministern rätt problembild när det gäller bostadsmarknaden? Och har han utefter den problembilden vidtagit rätt åtgärder? Vad är det för problembild bostadsministern ser på bostadsmarknaden? Och vilka förslag på åtgärder har han i så fall för det?

Anf. 170 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! På Larry Söders direkta fråga är svaret: Ja, jag har rätt problembild. Det är såklart ett problem att vi under lång tid har haft en för låg nivå på byggandet. Ända sedan 90-talet har vi haft ett bostadsbyggande på i genomsnitt 30 000 bostäder per år. När man inte bygger tillräckligt, i takt med befolkningsökningen och i takt med de behov som växer i samhället, är det klart att man kommer att hamna i problem. Det är där vi är nu.

Larry Söder borde kunna ta på sig en del av ansvaret. Åtta år av den tiden hade vi en moderatledd regering där Kristdemokraterna ingick. Då byggdes det helt enkelt inte tillräckligt. Det borde vi båda kunna konstatera.

Nu har vi en betydligt högre nivå på byggandet. Samtidigt kan vi inte vara nöjda förrän vi har en bättre fungerande bostadsmarknad och en bättre balans mellan tillgång och efterfrågan. Vi är inte nöjda. Vi kommer att fortsätta komma med reformer för att öka bostadsbyggandet.

Det borde finnas skäl för Larry Söder att vara lite självkritisk. Vi kan nu konstatera vad effekterna blir av en bostadspolitik som innebär att man tar ett steg tillbaka och säger: "Det här ska marknadskrafterna ensamma få lösa. Politiken ska inte vara inblandad. Det ska bara vara upp till köpare och säljare." Det ledde till alldeles för låg nivå på byggande under alldeles för lång tid. Det borde vi kunna konstatera gemensamt.

Vi kan också konstatera att det inte har byggts bostäder som människor med låga inkomster behöver, till exempel hyreslägenheter som har en rimlig hyra. Det har byggts ganska många väldigt dyra bostadsrätter i städer som till exempel Stockholm. Nu har vi en bostadsmarknad där det finns lediga bostadsrätter som ingen har råd att flytta in i eftersom efterfrågan har täckts, medan vi har ett enormt stort bostadsbehov. Då krävs politiska reformer.

Min fråga tillbaka till Larry Söder blir: Hur kan svaret på de utmaningar vi står inför vara att ta bort och att säga nej till bostadspolitik men inte tillföra någonting? Kristdemokraterna tar i sin budgetmotion bort resurser. Man minskar anslagen. Man vill göra mindre. Det kan väl inte vara lösningen på bostadsbristen.
(Applåder)

Anf. 171 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Jag kan utan att bostadsministern behöver betala några pengar ge tre förslag:

- Se över kreditrestriktionerna direkt.
- Inför bosparande.
- Inför startlån.

Bosparande vill en stor majoritet i riksdagen införa. I en interpellationsdebatt mellan mig och bostadsministern svarade han som miljöpartist och sa att bosparande var något som man skulle titta på. I dag har vi sett i kammaren att näst intill alla partier är överens om att bosparande är något som vi kan titta på. När kommer den reformen från bostadsministern? Nu kan man inte gömma sig längre.

Själva problemet är att man har förstört en bostadsmarknad. Vi måste återupprätta bostadsmarknaden. Det gör vi genom att människor kan efterfråga en bostad som de faktiskt behöver. Och det kan man göra på den ägda bostadsmarknaden. Om det inte görs blir det inga effekter. Ett investeringsstöd kommer inte att ge människor möjligheten att köpa en bostad.

70 procent av alla vill ha en ägd bostad. Det är billigare i längden att ha en ägd bostad. Varför förnekar bostadsministern människor att köpa en bostad?

Anf. 172 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Det gör vi självklart inte. Människor köper och säljer bostäder i Sverige i dag, precis som man har gjort tidigare.

Det sprids också en del myter, framför allt av oppositionen som vi nu möter i kammaren, om att det till exempel inte går att få lån om man är ung i dagens Sverige. Det räcker att titta på de bolåneundersökningar som görs för att konstatera att det inte är sant. Tvärtom är andelen unga bolånetagare mycket större än under alliansregeringens tid.

Det är att göra det lätt för sig som politiker att säga att det är någon annan som ska lösa problemen. Vi ska inte ha en aktiv politik, utan någon annan ska lösa det.

Att bara knuffa över bördan för bostadsförsörjningen på de enskilda genom att de ska ta större risker i den privata ekonomin och genom att ta bort restriktioner som skyddar människor från ekonomiska risker som kan bli ganska katastrofala för privatekonomin är inte ett ansvarsfullt agerande. Jag skulle önska att Kristdemokraterna tog ett större politiskt ansvar där. (Applåder)

Anf. 173 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru ålderspresident! Bostadsministern talade om samhällen som barn förtjänar. Låt mig då tala om samhällen i dag som barn inte förtjänar. Det finns barn som växer upp i områden där det är fyra gånger vanligare att människor inte har egen försörjning. Det finns barn som bor i områden där det är extremt trångbott. Det finns barn som bor i områden där man är rädd för att gängkriminella ska skjuta på gatorna eller spränga bomber i byggnaderna. Den typen av verklighet tvingas många barn som växer upp i Sverige i dag stå ut med. Det handlar minst om de 60 utsatta områden som polisen har definierat.

Jag kan dock inte se att regeringen har någon som helst plan för att vända utvecklingen eller någon specifik strategi för de områdena. Jag vill därför fråga bostadsministern vilka specifika planer han har för att minska trångboddheten och för att få upp egenförsörjningen i områdena. Jag vill också fråga vilken plan ministern har för att se till att skolresultaten höjs i de områdena. Och viktigast av allt är att fråga vilka planer ministern har för att de bostadsområdena ska bli trygga igen på riktigt.

Anf. 174 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill tacka Robert Hannah för frågorna om ett otroligt viktigt område där vi behöver komma med lösningar. Jag och Robert Hannah borde tillsammans kunna vara stolta över att vi kommer med en del lösningar i den här budgeten. Ett exempel är att vi nu kan se till att det kommer att byggas betydligt fler hyreslägenheter med en hyra som är lägre än den skulle ha varit om vi inte hade kommit överens om att ha ett investeringsstöd.

Vi avsätter också medel till Delegationen mot segregation. Det handlar just om konkreta insatser, för miljardbelopp under de kommande åren.

När det gäller just kriminaliteten är det viktigt att vi möter dem som begår kriminella handlingar med konkreta insatser. De ska självklart sättas i fängelse. Men vi måste också möta dem genom att jobba förebyggande och se till att inte nya unga generationer rekryteras in i kriminalitet.

Jag tror att Robert Hannah känner till det 34-punktsprogram som regeringen har tagit fram. Det innebär högre straff, till exempel för den som rekryterar unga in i kriminalitet och till gängen. Det innebär också stöd och insatser för att till exempel ha en socialtjänst på plats under kvällar och helger, för att kunna skapa trygghet. Där finns också resurser för de 10 000 fler polisanställda som behövs för att kunna ha poliser närvarande på gator och torg för att se till att de kriminella hamnar där de bör hamna: i fängelse.

Men när det gäller trångboddheten behöver vi fundera över hur vi kan ge resurser till människor för att skapa bättre villkor för sig själva i sitt boende. En stor utredning tittar nu på de bostadsstöd som finns. Är de rätt

utformade för att möta de problem som vi nu ser, till exempel trångboddhet, eller behöver de reformeras?

Regeringen arbetar med en väldigt bred agenda för att möta den utmaning som Robert Hannah lyfter fram. Jag är stolt och glad över att vi arbetar tillsammans för att lösa dessa problem.

Anf. 175 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru ålderspresident! Jag tror att vi i Sverige kraftigt underskattar hur man kan använda bostadspolitiken för att se till att landet håller ihop. Sverige behöver titta på de ställen där man har lyckats. I Gårdsten i Göteborg, där jag delvis är uppvuxen, och i Sofielund i Malmö har man lyckats vända utvecklingen. Det har alltid varit fastighetsägarna som varit grunden för att vända ett område. Vi behöver bra bostadspolitik för att det ska vända.

Sverige behöver en BID-lagstiftning så att fastighetsägare kan ta ansvar gemensamt. Vi behöver en mycket starkare lagstiftning för att kunna tvångsexpropriera byggnader där fastighetsägarna håller på med kriminell verksamhet. Vi behöver se till att socialen inte betalar för svarta kontrakt så att människor kan bo i sådana lägenheter. Vi måste se till att inte alla människor med försörjningsstöd bor i samma områden. Vi behöver också se till att skolorna fungerar där.

Tyvärr, fru ålderspresident, ser jag inte att regeringen har någon som helst plan för att vända detta. Man hänvisar till andra politikområden, men det räcker inte. Med bostadspolitik kan vi vända situationen.

Anf. 176 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag håller Robert Hannah om att vi måste jobba brett. Det inkluderar även bostadspolitiken. Däremot tror jag inte att man kommer att kunna lösa dessa problem med enbart bostadspolitik. Det kommer att krävas insatser på många olika politikområden.

För att vi ska kunna hitta en lösning krävs en mer aktiv bostadspolitik. Det är vad vi nu har lyckats samla oss kring i och med januariavtalet. Jag hoppas att Robert Hannah vill vara med där och bidra till nya lösningar under de återstående åren av mandatperioden.

Det är viktigt att vi bygger städer och stadsmiljöer där människor trivs och där det finns en vilja att umgås och mötas ute på gator och torg. Jag tror att investeringsstöd, som det vi presenterar, med resurser för att man ska kunna bygga gröna och trygga stadsmiljöer bidrar till en lösning för den sociala hållbarhet som är bristfällig. Vi behöver även bygga stadsmiljöer där människor vill träffas och umgås.

Anf. 177 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag håller med om den problembild som statsrådet beskriver. Det handlar om trångboddhet och hemlöshet, som ökar. I Malmö, där jag bor, drabbar detta barnfamiljer. Som jag tidigare beskrev handlar det även om vräkningar, ungdomar som inte kan flytta hemifrån trots att många av dem vill och människor som inte kan flytta dit där jobb eller utbildning finns. Det handlar om segregation och fattigdom.

Bostadspolitiken har en viktig roll i allt detta. Precis som statsrådet sa har vi ett ansvar för att se till att det byggs mer. Men det är ju statsrådet som är ansvarig. Statsrådet har huvudansvaret för just denna politik. Var-

för gör han ingenting när han har förstått problembilden och ser att alla dessa problem ökar? Varför gör han ingenting?

Statsrådet talar varmt om investeringsstödet, som är en väldigt viktig del. Det håller jag med om. Ändå satsar man bara 2,1 miljarder. Om det nu är så viktigt och hjälper till i byggandet av hyresrätter till rimliga hyror – varför satsar man inte? Varför ser man inte till att staten tar en större roll och satsar mer för att fler hyreslägenheter byggs? Ansvaret ligger hos statsrådet. Varför gör han inte detta?

Anf. 178 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag håller inte med om Momodou Malcolm Jallow's analys. Tvärtom är jag glad över att vi nu har kunnat lägga in en ny växel inom svensk bostadspolitik. Vi är betydligt mer aktiva i bostadspolitiken än vad man har varit under många årtionden.

Vi investerar 3 miljarder per år i ett byggande som i stort sett helt har saknats på den svenska bostadsmarknaden. Det går till att bygga hyreslägenheter som människor har råd att efterfråga. Jag tycker att man tar till överord när man säger att vi inte gör någonting. Tvärtom har vi lagt till rejäla resurser för att få en förändring.

Jag skulle vilja att Momodou Malcolm Jallow besöker de projekt som nu blir av i utsatta områden. De hade inte kommit på plats om regeringen inte hade lagt in en ökad aktivitet inom bostadspolitiken. Besök exempelvis Rosengård i Malmö där man nu bygger nya bostadshus som annars inte skulle ha byggts. Det är just sådana projekt som ger nytt liv och ny inspiration och som ger en utvecklingsmöjlighet i bostadsområden. Detta behövs. Ökat bostadsbyggande är också en viktig del av lösningen för att man exempelvis ska kunna minska trångboddheten.

Det är bara *ett* område. Det finns ett stort antal områden som inbegrips i januariavtalet och i denna budget. Vi har alltså en aktiv bostadspolitik.

Jag vill ställa en motfråga till Momodou Malcolm Jallow. Jag blev lite förvånad över att ni i er budget har förslag på ett statligt bostadsbyggbolag. Staten ska alltså sköta bostadsbyggandet. Är det en relevant lösning på bostadsbristen? Ska staten bygga bostäderna? Om det är svaret här, ska det också gälla på alla andra områden? Ska vi ha statliga klädbolag om vi tycker att kläderna är för dyra? Ska vi ha statliga bagerier som bakar bröd åt oss om vi tycker att maten är för dyr, vilket en del tycker?

Anf. 179 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag tror att Per Bolund förstår precis vad Vänsterpartiet menar. Staten måste ta en större roll. Socialdemokraterna och Miljöpartiet brukar tänka att staten har en roll i att se till att människor får bättre levnadsvillkor.

När staten trängs tillbaka kommer marknaden in. Man förväntar sig att marknaden ska lösa allting. Det är en politik som vi i Vänsterpartiet inte kan stå för. Det är inte bara Vänsterpartiet som tycker så. All forskning visar att marknaden inte kan lösa detta. Det gäller framför allt marknadshyror, som det nu har kommit förslag om. Det kommer inte att lösa problemet. Fastighetsägarna själva säger att det inte kommer att leda till att de bygger fler bostäder. Det verkar handla om faktaresistens.

Vi verkar dela problembilden, men varför satsar regeringen inte för att se till att det byggs mer? Man har satsat lite, men det är inte tillräckligt. Varför satsar man inte mer när man tycker att investeringsstödet funkar?

Anf. 180 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag tyckte att jag var tydlig i mitt tidigare anförande om att jag inte tror att marknaden kan lösa allt. Det behövs en aktiv bostadspolitik för att möta de behov som finns på bostadsmarknaden.

Marknaden är väldigt bra på att tillgodose behov hos dem som har stora inkomster eller en förmögenhet som de kan investera. Men marknaden har under årtionden inte lyckats tillgodose det behov som finns av bostäder som även människor med lägre inkomster har råd att bo i. Det är därför vi nu satsar miljardbelopp. Det handlar om en nivå på 3 miljarder per år. Detta kommer att komma dem till godo som har behov av bostäder som de har råd att flytta in i.

Jag skulle gärna utveckla detta vidare. Nu kunde vi bara rädda stödet. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna strök det ju helt och hållet i sin budget från den politiska dagordningen för att finansiera stora skattesänkningar. Detta är alltså ett viktigt steg för att vi återigen ska ha en aktiv bostadspolitik för de stora behov som finns.

(Applåder)

Anf. 181 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru ålderspresident! Jag skulle vilja fråga bostadsministern varför han inte lyssnar på polisen. Polisen varnar för att utsatta områden växer sig allt starkare i Sverige. Det blir fler områden, även om det nu blivit ett mindre. I den senaste rapporten är det fortfarande ett stort problem. Det finns också en stor risk att det med tiden blir fler utsatta områden i Sverige.

Polisen har sagt att en av fem åtgärder som är viktiga för att den ska kunna verka i dessa områden för att skapa större trygghet är att den själv kan verka där på ett tryggt sätt. Det handlar till exempel om att reträttvägar i dag spärras av och att man står på viadukter och kastar sten och på andra sätt attackerar polisen och blåljuspersonal.

Det finns konkreta förslag från polisen på det bostadspolitiska området som skulle kunna underlätta för polisen att verka i områdena. Där har Sverigedemokraterna till exempel föreslagit att man ska ge en möjlighet för kommunerna att söka bidrag från staten på 250 miljoner kronor för en områdesplanering som gör det möjligt för polisen att på ett tryggare sätt verka i dessa områden.

Varför ser vi inte fler förslag på detta område, mer än det senaste förslaget om att införa förändringar i EBO-lagen? Det finns massvis av politiska förslag på detta område som skulle kunna öka tryggheten. Där är det bostadspolitiska området en viktig del.

Sverigedemokraterna har presenterat bland annat det förslag jag nämnde alldeles nyss. Varför hakar regeringen inte på?

Anf. 182 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Det är en felaktig ingång som Roger Hedlund har i detta meningsutbyte. Tvärtom gör regeringen precis det som Roger Hedlund efterfrågar, nämligen lyssnar till polisen. Det är därför vi nu kommer med ett stort antal konkreta åtgärder för att få bukt med gängbrottsligheten.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Det handlar självfallet om att ge mer resurser till polisen och få fler polisanställda, men det handlar också om att ge polisen de verktyg man behöver, till exempel hårdare lagstiftning för att kunna sätta dem som rekryterar unga in i gängkriminalitet i fängelse och ge strängare straff. Men som polisen gång på gång påpekar kommer man inte att kunna lösa detta problem på egen hand, utan man behöver en samverkan med kommuner, socialtjänst och skola. Det är just därför vi gör insatser för en mer jämlik skola. Vi satsar miljardbelopp på att se till att det finns resurser för en socialtjänst som är närvarande på gator och torg även på kvällar och helger, för att fånga upp de barn som annars riskerar att hamna i gängkriminalitet.

När det gäller den konkreta frågan om kringplanering är det viktigt att påminna här i kammaren om att planering av bostadsområden är en kommunal angelägenhet. Det är kommunerna som har ansvar för att planera på ett sätt som tillgodoser de boendes önskemål men även behoven av transporter och av att våra myndigheter ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Vi har ett stöd som införs i budgeten, och det är stödet till gröna, trygga samhällen. Där lyfter vi upp just trygghetsfrågan och att bygga miljöer som skapar ökad trygghet. Sverigedemokraterna säger tyvärr nej till detta och vill dra in de pengarna. Där skulle jag önska att Sverigedemokraterna hade lite mer eftertanke och såg behoven av att även ha resurser för att bygga om de utsatta stadsområdena så att de blir mer socialt hållbara. Där har Sverigedemokraterna möjlighet att ändra sig och förstå behovet av att staten går in och bidrar till att bygga miljöer som skapar social hållbarhet.

Anf. 183 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru ålderspresident! Sverigedemokraterna har till exempel föreslagit att man ska utarbета ett underlag för att kunna bygga tryggare bostadsområden. Men också för de bostadsområden som existerar i dag och som behöver ökad trygghet bör man ta fram ett underlag. Där behövs en dialog mellan stat, kommun, fastighetsägare och många andra intressenter på området, för att få bättre förutsättningar för polisen att verka i områdena och för att skapa ökad trygghet så att folk vågar röra sig ute på kvällar och helger. Detta innebär en större upplevd trygghet men också att fler personer är ute och rör på sig.

Alla dessa bitar är jätteviktiga för att vi ska få ordning på de utsatta områdena, men Sverigedemokraternas förslag att ge anslag till kommunerna för att kunna områdesplanera är ett konkret förslag som regeringen inte har fångat upp och som verkligen skulle kunna skapa en förändring på detta område.

Anf. 184 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Detta meningsutbyte belyser tydligt problemet i Sverigedemokraternas världsbild, och det är att man ser människor från andra länder och de utsatta områdena bara som problem. Enligt den politiken ska bostäder i dessa områden helst rivas. Det handlar alltså om att avveckla snarare än om att utveckla. Detta tycker jag är en beklagansvärd bild som bara skapar mer konflikter i vårt samhälle och inte bidrar till att lösa de underliggande problemen.

Jag tycker att det som Roger Hedlund har sagt här i kammaren i dag visar att man heller inte förstår hur Sverige fungerar i dag. Det gäller till exempel allt arbete och alla insatser som utlandsfödda och andra generationens invandrare gör i Sverige i dag, exempelvis inom byggbranschen. Om detta tillskott av personal och resurser inte fanns i byggbranschen skulle vi inte få det bostadsbyggande som Sverige så väl behöver.

Min önskan till Roger Hedlund och Sverigedemokraterna är: Sluta att se människor med utländsk bakgrund bara som ett problem! De är faktiskt en resurs för Sverige.

(Applåder)

Anf. 185 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru ålderspresident! Per Bolund anför här i talarstolen att regeringen nu äntligen har fått i växeln. Detta är en klen tröst om man inte ens har lyckats starta motorn, för det är någonstans där som regeringen befinner sig i sin så kallade aktiva bostadspolitik.

Fru ålderspresident! Det råkar vara så att statsrådet har fått sex propositioner ur händerna som med lite god vilja kan hänföras till det bostadspolitiska området. De enda propositioner som handlar om att på något sätt öka byggandet är alltså en proposition som rör altaner och en proposition som rör attefallshus. Det är regeringens facit.

Allt ansvar kan naturligtvis inte läggas på bostadsministern. Detta är förstås ett arbetsgivaransvar, för vi har en bostadsminister på deltid. Han är i första hand partiledare, i andra hand finansmarknadsminister och någon gång ibland, när tillfälle ges, ägnar han sig också åt bostadsfrågor. Det är naturligtvis Stefan Löfven som bär ansvaret för denna ansvarsfördelning.

Jag vill ändå vara konstruktiv och ställa en fråga till statsrådet. Är det inte hög tid att se till att vi får en bullerreglering som inte mäts på utsidan av fasaden utan inne i bostaden, där människor väljer att bo?

Anf. 186 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Det är beklagligt att Carl-Oskar Bohlin underskattar min arbetsförmåga. Jag kan lova att vi kommer att kunna genomföra väldigt mycket bostadspolitik med mig som bostadsminister. Det är kanske dags att påminna om att det även under den moderatledda regeringen fanns en bostadsminister som också var finansmarknadsminister. Om det funkade då borde man kunna vara nöjd med det även i detta läge.

Jag vänder mig starkt emot Carl-Oskar Bohlins beskrivning. Vi ser nu att vi har en ökad aktivitet i svensk bostadspolitik, med 26 000 bostäder som inte hade kommit på plats utan investeringsstödet. Och det är bara uppräknningen hittills. Nu kommer det att komma på plats ytterligare tiotusentals bostäder på bostadsmarknaden som gör nytta varje dag för alla som behöver, som är i bostadsbrist och som har ett stort behov.

Jag tycker att Carl-Oskar Bohlin ska hålla sitt anförande i till exempel Rosengård, där man nu kan bygga nytt tack vare att investeringsstödet finns. Det är lätt att sitta på sina höga hästar och racka ned på andras bostadspolitik här i kammaren, men när man är ute och ser vilken nytta den faktiskt gör i Sverige i dag i vårt samhälle har man kanske inte lika höga hästar längre.

Jag måste säga att jag tycker att det är lite märkligt. Vi har, till exempel genom vår proposition om altaner, svarat på ett tillkännagivande som Moderaterna själva har ställt sig bakom i utskottet, om att vi ska bygglovsbefria altaner. Då är det lite magstarkt att sedan komma och klaga på att vi lägger fram en sådan proposition. Det hade stått Moderaterna fritt att inte ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande, om de nu var missnöjda med resultatet.

Det är helt felaktigt att beskriva det som att det skulle vara det enda vi gjort. Vi har lagt fram ett antal propositioner, men självfallet bedrivs bostadspolitik med många andra verktyg också, inte minst den budget som vi här och nu står och diskuterar.

Skillnaden mellan Moderaterna och den rödgröna regeringen är avgrundsdeep. Moderaterna använder bostadspolitiken som en finansieringskälla för att bekosta stora skattesänkningar. Vi använder den som ett instrument för att få ett ökat byggande.

(Applåder)

Anf. 187 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru ålderspresident! Bara så att det blir tydligt: Jag klagar inte på de propositioner som regeringen *har* lagt fram, utan jag klagar på de propositioner som regeringen *inte* har lagt fram. Nu vill man påstå att man har fått i en växel, men i princip har man inte fått ur sig ett enda ordentligt bostadspolitiskt förslag denna mandatperiod.

Detta är alltså en regering som har suttit vid makten i sex års tid. Trots det lyckas man bara prestera i fråga om altaner och attefallshus under denna period.

Det är möjligen så att det är bara bostadsministern och kanske Vänsterpartiet som tror att det inte skulle kunna byggas bostäder i Malmö utan statliga bostadssubventioner – i Sveriges tredje största stad.

Jag återgår till min fråga om bullerreglerna. Skulle statsrådet kunna tänka sig att svara på den?

Anf. 188 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag tycker att man ibland behöver titta på verkligheten. Man behöver till exempel också fråga dem som faktiskt berörs av de reformer som nu genomförs av regeringen. Jag vill uppmuntra Carl-Oskar Bohlin att läsa granskningen från Sveriges Kommuner och Regioner av just investeringsstöden för att se vilka effekter de har fått. Där kan han läsa svart på vitt. Det är en organisation som nu leds av de borgerliga partierna. Där konstaterar man att utan detta stöd skulle det inte ha blivit det byggande som vi nu ser. Det hade varit mindre byggande, färre lägenheter och betydligt högre hyresnivåer. Jag tycker att det är ett tillräckligt svar.

När det gäller frågan om bullerregler tycker jag att vi från politikens sida har ett ansvar att också lyssna på expertisen. Jag tror inte att vare sig Carl-Oskar Bohlin eller jag har bäst kunskaper och expertis för att säga exakt hur man ska mäta buller och säga exakt vilka konsekvenser dessa beslut får. Vi vet att buller har stor påverkan på människors hälsa och stressnivåer och på många av de problem som vi ser i vårt samhälle i dag. Men jag tycker också att det är självklart att människor ska ha rätt inte bara att ha en bostad utan också att kunna öppna fönstret i sin bostad. Då kan

det också vara relevant att man faktiskt mäter bullret även när fönstret är öppet och inte bara när det är stängt.

Prot. 2019/20:44
4 december

Anf. 189 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! Per Bolund må ha många olika arbetsuppgifter, men i dag är han här som bostadsminister. Då tycker jag att det är allas vårt ansvar att utnyttja detta tillfälle och göra skäl för vårt arvode.

Jag ska ta upp en fråga som är mycket angelägen för Centerpartiet. Vi ser en klyvning också när det gäller bostadsmarknaden. Vi har ett högt tryck i storstäderna. Vi har höga byggpriser och höga markpriser. Byggbolagen står i kö för att bygga, och det går inte att få fram tillräckligt med byggbar mark. Men vi ser också den situation som vi har i Sveriges landsbygder. På grund av att man har låga markvärden och låga fastighetsvärden kan man inte där på samma sätt attrahera byggbolagen att komma och bygga bostäder. Detta kan ha många olika orsaker. En sådan orsak menar jag kan vara att man inte har möjlighet att använda sig av den attraktivitet som kan finnas i att man faktiskt har en god miljö att erbjuda med möjligheter att bygga strandnära.

Vi kan också se tendenser till att överklaganden som är vanliga i många delar av Sverige kan drabba enskilda husägare. I en ort som heter Svartrå utanför Falkenberg vill en framgångsrik lokal företagare bygga en villa. Men detta överklagas av en naturskyddsförening i grannkommunen.

Generellt sett skulle det vara intressant att höra Per Bolunds syn på just landsbygdsbyggande och vilka möjligheter han ser för att öka landsbyggdernas attraktivitet just för att dra till sig bygginvesteringar.

Anf. 190 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag tackar Ola Johansson för en viktig fråga. Jag hoppas att vi är överens om att hela Sverige ska utvecklas och att det ska gå att bygga bostäder och bygga sin framtid oavsett var i Sverige man vill bo. Då måste vi också se till att det finns möjligheter att göra investeringar. Några frågor har vi med i januariavtalet, som vi gemensamt står bakom. Det gäller till exempel att ge ett uppdrag om att se över avskrivningsreglerna för att underlätta för byggande i glesare delar av landet där det inte finns tillräcklig ekonomi i dagsläget. Men det gäller också att till exempel se över bygglovsreglerna när det gäller den som vill bygga till sin gård.

Det gäller även det investeringsstöd som vi har infört och som Ola Johansson tog upp i sitt anförande. Han beskrev att när det togs bort var det många kommunalråd runt om i landet som ringde och sa att det byggande som de hade sett fram emot nu inte blir av. Det visar att investeringsstödet gör skillnad. Det gör att man kan bygga på marknader där det annars inte finns tillräckligt ekonomiskt underlag.

Vi behöver alltså jobba brett med denna fråga. Vi behöver också se om det finns ytterligare förslag som vi kan fånga upp som kan göra att det blir en större möjlighet för byggande i hela landet. Det är någonting som den rödgröna regeringen mycket tydligt står bakom. Jag tycker att vi i januariavtalet har fångat upp viktiga pusselbitar för att se till att det finns större möjligheter att bygga, bo och verka i hela vårt land.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 191 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! Det var välkommet att bostadsministern redovisade några av de förslag som Centerpartiet har lyckats förhandla sig fram till i januariavtalet. Men det kvarstår naturligtvis en del frågor som måste lösas. Det handlar också om att landsbygden ska få möjlighet att dra nytta av sin attraktivitet och att det i större utsträckning än tidigare ska finnas möjlighet att bygga strandnära.

Vi ser fortfarande hur svårt det är att få möjlighet att bygga till exempel invid ett torrt dike eller invid en lågexploaterad sjö eller kustremsa. Det skulle vara välkommet om Per Bolund har möjlighet att utveckla sina tankar kring hur ett förenklat strandskydd skulle kunna underlätta bostadsbyggande på landsbygden.

Jag vill också deklarerat att Centerpartiet står bakom ett eventuellt initiativ som skulle handla om att förändra bullerriktvärdena. Jag förutsätter att det kommer att dyka upp som en fråga i civilutskottet så småningom.

Anf. 192 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag tolkar det som att Ola Johansson bedömer att han är kompetent att avgöra bullers effekt på människors hälsa och att han besitter den expertis som behövs. Jag kanske ändå har anledning att ifrågasätta om det är här i Sveriges riksdag som vi har bäst kunskap om det. Det kanske är bättre om de som faktiskt har en lång erfarenhet av hälsoeffekter av byggande och buller får ha ett ord med i laget.

När det gäller strandskyddet, som Ola Johansson också frågar om, har vi kommit överens om att vi ska göra en översyn av det. Det står vi från Miljöpartiet och regeringen bakom. Jag hoppas att Ola Johansson också står bakom det, eftersom vi har kommit överens om det. Det kommer att göra att det finns större möjligheter att bygga i delar av landet där det i dag kan vara svårt. Men vi kommer också att se över om det finns anledning att till och med förstärka strandskyddet i de områden där det är ett mycket stort exploateringsstryck och där tillgången till stränder är begränsad. Vi vet att stränder har ett mycket stort rekreativvärde och också ett stort värde för den biologiska mångfalden. Det måste också tas med i utvärderingen.

Anf. 193 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru ålderspresident! Nu har vi lyssnat till väldigt mycket bostadspolitik. Men det finns även andra områden som civilutskottet hanterat. Jag kommer att tala om konsumentpolitik.

Regeringens mål för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Det låter bra, men det har kraftig övervikt vad gäller hållbarhet.

Vi sverigedemokrater vill i stället ha ett mål om att alla konsumenter ska kunna konsumera hållbart, tryggt och aktivt. Det kan låta snarligt. Men sedan målen ändrades har vi sett att mindre fokus på aktiva val har funnits i praktiken. Regeringen tycker till exempel att det är helt okej att skriva Made in EU på produkter och varor som säljs i Sverige. Ursprungslandet är inte så viktigt, och då blir det också svårare att som konsument välja aktivt.

Vill man bara köpa hållbart kan man uppmana alla att köpa begagnat på Blocket. Det är inte fel att saker återanvänds. Men det är knappast hela lösningen. Att kunna välja aktivt och dessutom ha en stark grundtrygghet på konsumentmarknaden är för oss lika viktigt.

Per Bolund sa när vi var på debatt hos Sveriges Konsumenter före valet 2018 att han ville se en märkning av ursprungsland på menyn. Jag välkomnade det, då det har varit mitt partis linje under många år.

Nu verkar dock regeringen ha nöjt sig med den EU-förordning som har kommit och där minsta möjliga krav är att det räcker att ursprunget finns någonstans i lokalen eller på en broschyr. Jag har också uppmärksammat att detta finns med i januariöverenskommelsen, även om det är lite oklart om man på något sätt vill gå längre än vad EU redan har bestämt åt oss.

Jag tror inte att det blir någon märkning på den meny som Per Bolund så stolt viftade med under debatten hos Sveriges Konsumenter, men vi får väl se hur det blir i framtiden. Oavsett vilket är märkning, och då inte minst av ursprung, något vi ser som avgörande för om det ska gå att göra aktiva val över huvud taget.

Vad gäller tryggheten på konsumentmarknaden måste det finnas en grundtrygghet som är stark. Vi har en tradition av att det ska vara fritt för konsumenter och näringsidkare att avtala bort lagar och regler som vi lagstiftare har satt upp. Detta blir dock problematiskt när avtal ingås genom att man med ett klick på en knapp eller ett kryss i en ruta accepterar villkoren. I princip ingen läser de villkor som ställs upp i samband med att man köper något via nätet eller när man startar en ny telefon. Dessutom är det oftast upplagt så att man måste acceptera dessa villkor för att komma vidare.

Konsumenter förlitar sig helt enkelt på att det finns ett regelverk som gäller oavsett vad som står i det avtal de precis har godkänt. Därför måste våra regler bli tydligare och även mer restriktiva gällande vad som går att avtala bort. Det handlar om att skapa mer trygghet på konsumentmarknaderna.

Fru ålderspresident! Jag vill även tala lite om så kallade beställningsbemyndiganden, det vill säga de pengar som i budgeten binds upp för flera år framöver och som ett nytt styre inte kan påverka eftersom de lovats bort för kommande år. Jag tycker att det är en viktig demokratisk princip att bemyndiganden som låser pengar för många år framöver används med försiktighet och så restriktivt som det bara är möjligt.

Tidigare har det varit enbart på området bostäder och byggande som detta har använts i civilutskottets budget, men nu ser vi att det börjar komma även på konsumentområdet. När det gäller bostäder finns det en logik i att dessa pengar lovas bort under flera år, då det ofta tar flera år att bygga till exempel ett hyreshus – inget konstigt med det, egentligen. Men varför ska man lova bort pengar för många år framöver till föreningar på konsumentensidan? Föreningar får i princip aldrig några löften om pengar för många år framöver av kommunerna, så varför skulle det vara annorlunda när de söker via riksdagens verksamhet? Det kan ifrågasättas.

Vi tycker att det ska vara möjligt att förändra stöd till föreningar mellan åren. Flera föreningar får dessutom stöd som ligger i utkanten av vad som kan anses vara konsumentpolitikens kärna. För kommande år hoppas jag att regeringen slutar att lägga så kallade bemyndiganden på områden där det definitivt inte behövs. Det finns tvärtom fördelar med att regelverket

kan ändras för föreningar, särskilt om vi menar allvar med att pengarna ska gå till konsumenters intresse i hela landet.

Fru ålderspresident! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 2.

I detta anförande instämde Angelica Lundberg (SD).

Anf. 194 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru ålderspresident! Vi vill ha ett jämlikt samhälle som skapar trygghet. I jämlika samhällen är hälsan bättre, tryggheten större och den ekonomiska utvecklingen bättre. Människor mår helt enkelt bättre i jämlika samhällen. Vi i Vänsterpartiet kommer att fortsätta jobba för att Sverige återigen ska bli ett av de mest jämlika länderna i världen. Vi vill bryta den trend med ökande klyftor som pågår just nu.

Det finns många områden att arbeta med när det gäller ökad jämlikhet, och konsumentområdet är ett av dessa viktiga områden. Det är ett vardagsnära område som berör oss alla. Men vi är olika: En del är rika och kan välja och vraka, och de kan konsumera mycket och dyrt. Andra har en väl fungerande vardag och klarar sig igenom dagarna – kanske ibland med lite guldkant. Men det finns också de som har en tuff livssituation och som måste noggrant värdera varje inköp för att få vardagen att gå ihop. Att skapa trygghet för konsumenterna och att speciellt stötta de mest utsatta i samhället är en viktig uppgift. Det handlar om att stötta dem som har det svårast att göra sin röst hörd och om att stötta dem vars minsta köp är en stor investering.

Det blir allt svårare och mer komplicerat att vara konsument. Produkterna blir alltmer tekniskt avancerade, och internet gör att varor och tjänster köps över gränser, från världens alla hörn. En global marknad innebär möjligheter men också utmaningar. Dagligen översköls vi av reklam där vi uppmanas att konsumera mer. Marknadsföringen är ofta aggressiv och riskerar att slå hårt mot de grupper av konsumenter som redan är ekonomiskt utsatta.

För inte så många dagar sedan svepte Black Friday över oss som en liten flodvåg. Det var svårt att missa, då reklamexponeringen var massiv. Överallt var det lägre priser och fantastiska erbjudanden, och alla möjliga var med på tåget – från elektronikjättar till apotek. Flera var också de artiklar som varnade för att konsumenter kunde bli lurade under denna rea-period, och Black Friday hann inte mer än starta förrän det poppade upp artiklar om olika företag som inte höll sig till reglerna. Det är inte lätt att navigera sig fram i köphysterin.

Tidigare i höstas rapporterade *Ekots* granskning Prylarnas pris om hur livslängden på elektroniska prylar bara blir kortare och kortare. Livslängden för vitvaror, hemelektronik och möbler är betydligt kortare i dag än för bara tio år sedan. Låga priser gör det lättare att köpa nytt, men man riskerar att bidra till att vi blir tvungna att köpa prylar allt oftare. Det riskerar också att leda till att den totala kostnaden blir allt högre. Den totala kostnaden blir nämligen högre när kaffekokaren ska köpas med allt tätare mellanrum, och konsumenterna och klimatet får ta smällen.

Konsumenterna måste känna en trygghet och ha möjlighet att få ett ordentligt stöd. Här fyller konsumentvägledning och civilsamhällets organisationer en viktig funktion när det gäller att nå så många som möjligt och skapa kunniga och trygga konsumenter, särskilt när det gäller att nå de utsatta grupper som har svårast att göra de val de behöver och är mest sårbara.

Här kan ideella organisationer främja hållbar konsumtion genom sina kunskaper, nätverk och kontakter med konsumenter i alla grupper. De kan stötta konsumenterna och förebygga konsumentproblem. Civilsamhället har otaliga gånger visat att man med små medel kan nå stora resultat. Därför vill vi i Vänsterpartiet återställa de anslag som bland annat används för stöd till de av det civila samhällets organisationer som främjar konsumenternas intressen. Det är ingen gigantisk summa, men den är nog så viktig.

På det konsumentpolitiska området är utvecklingen att allt färre kommuner erbjuder konsumentvägledning oroväckande. För att alla konsumenter ska få god tillgång till konsumentvägledning behöver resurserna till detta öka. Vi i Vänsterpartiet satsar därför på att kommunerna i landet ska kunna anställa fler konsumentvägledare. Det ska finnas möjlighet att få stöd i konsumentfrågor i hela landet.

Det är viktigt med kunniga och upplysta konsumenter som kan göra väl avvägda val – för sig själva, för samhället och för en hållbar framtid.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ciczie Weidby (V).

Anf. 195 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru ålderspresident! När det gäller detta med ett jämlikt samhälle: Jag har aldrig hört någon stå i talarstolen och tala om att den vill ha ett ojämlikt samhälle. Jag kan alltså helt hålla med Jon Thorbjörnson om att vi bör ha ett jämlikt samhälle.

Frågan är vad det betyder för oss. För mig betyder det inte att alla ska ha exakt lika mycket pengar att röra sig med, vilket jag tyckte mig kunna ana i Jon Thorbjörnsons anförande när han kom in på att vissa har råd med en guldkant medan andra inte har råd med en guldkant.

Det är ju faktiskt så att vissa av dem som har råd med guldkant också har lagt en stor del av sitt liv på att kanske studera längre än vad man måste göra för att utbilda sig till någonting högre och därmed någonstans har gjort sig förtjänta av dessa pengar på ett sätt som kanske inte alla som inte har råd har gjort.

Jag undrar egentligen: Vad menade Jon Thorbjörnson när han gick in på att vissa har råd med guldkant och att andra inte har det samt att det finns ett problem här när det gäller jämlikhet?

Anf. 196 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru ålderspresident! Det var ett konstaterande av att vi har olika förutsättningar här i världen. En del har råd med guldkant, andra har det inte. För den som inte har råd med guldkant och som måste väga varje val som den gör i sin vardag på guldväg är det viktigt att det finns stöttning.

Det handlar om när konsumtionen inte är lyx utan det mest nödvändiga och man kanske måste välja om man kan köpa en julklapp eller om man måste fokusera på mat. Valet kan gälla om man kan köpa ett par nya skor för fotbollsträningen, om man är tvungen att köpa ett par begagnade eller om man inte har råd att köpa ett par begagnade heller.

Det var ett konstaterande av att vi har olika förutsättningar här i världen. Där har vi som stat ett ansvar att se till att stötta de människor som har det tuffast i samhället.

(Applåder)

Anf. 197 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru ålderspresident! Jag vet inte riktigt vad detta har med civilutskottets konsumentpolitik att göra, men någon form av märklig koppling finns det säkert. Stödet till människor i utsatta lägen ligger ju inte alls under civilutskottet, utan det ligger i så fall under socialförsäkringsutskottet.

Det finns nog många punkter där vi kan vara överens om att människor som är utsatta kan behöva mer stöd. Det betyder dock inte att de ska ses som jämlika på en konsumentmarknad.

Anf. 198 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru ålderspresident! Stöd kan man ge på många olika sätt, och stöd handlar inte bara om att folk ska få pengar. Stöd handlar om att man ska få ett regelverk som går att följa och som är enkelt och tydligt samt om att man kan få stöd med att förstå alla de komplicerade regler som finns. Detta gäller speciellt när vi har en marknad som blir global, när det är gränshandel och när man köper via nätet.

Det finns många företag som blåser på med reklam, och det gäller att inte bli lurad överallt. Har man då dessutom svårt att få vardagen att gå ihop kan det vara svårt att sätta sig in i alla de regler som följer på ett inköp.

Ett inköp – även ett litet inköp – kan vara det viktigaste man gör. För oss i Sveriges riksdag, som har ett högt arvode, är det inga problem att gå ut och köpa ett par gypadojor. Om de går sönder eller det blir fel på dem och man inte får byta dem kan vi köpa ett par till.

Men det finns människor i vårt samhälle som inte har den lyxen, och det är viktigt att det finns konsumentvägledning som kan hjälpa och stötta dem hela vägen fram så att deras barn till exempel får gypaskor och får en bra vardag.

(Applåder)

Anf. 199 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru ålderspresident! Även mitt anförande kommer att behandla konsumentpolitik. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande.

För några dagar sedan var det Black Friday. Samma dag var det klimatomdemonstrationer över hela jordklotet inför det klimattoppmöte som nu pågår i Madrid. Det var våra unga som var ute och demonstrerade på gator och torg.

Det är krafter och motkrafter. Det stämmer till eftertanke och får mig att ställa frågor som: Vad är ett gott liv? Vad är ett gott liv för oss människor? Vad är ett gott liv för de djur och den natur som finns på den här

planeten? Vad är ett gott liv för den planet som vi har lånat av våra barn och barnbarn?

För många av oss tror jag att ett gott liv är en trygg uppväxt för våra barn, med goda ekonomiska förhållanden. Apropå Black Friday är det inget fel att köpa varor till nedsatt pris. Problemet är när människor lockas att göra köp som de inte behöver göra – när de lockas in i överkonsumtion och gröper ur hushållskassan.

Ett av målen för konsumentpolitiken är en socialt hållbar konsumtion. Här är det oerhört viktigt med konsumentupplysning och konsumentstöd, alltså att konsumenter får veta vilka rättigheter de har och kan få hjälp med att driva fall om det skulle behövas.

År 2018 bedrev Konsumentverket ett omfattande konsumentstöd, och konsumentvägledning gavs i större omfattning än någonsin tidigare. Till exempel ökade antalet besök på Konsumentverkets hemsida Hallå konsument med 20 procent.

Samtidigt ser vi nu att kommunerna drar ned på den frivilliga konsumentvägledningen, och det är någonting som är väldigt oroväckande. Det drabbar särskilt de konsumenter som är utsatta och som behöver personliga möten, till exempel äldre, personer med funktionsnedsättning och nyanlända.

Regeringen överväger därför olika åtgärder för att få fram ett mer behovsanpassat konsumentstöd och överväger även hur man kan jobba med förebyggande insatser, det vill säga insatser som sätts in innan det är för sent och innan personen hamnat i skuld.

Fru ålderspresident! Ett annat av målen med konsumentpolitiken är en miljömässigt hållbar konsumtion.

Jag hade nyligen förmånen att besöka Kiasma. Det är det moderna museet – ett museum för samtidskonst – i Helsingfors. Man brukar ju säga att konsten är som att dyka ned i samtidens undermedvetna. I samband med en utställning på museet kan man läsa att miljöfrågorna och människans och djurens samexistens länge har intresserat konstnärerna men att temat särskilt under 2000-talet har blivit brännande aktuellt. Konstnärerna undersöker hur vi på ett hållbart sätt kan leva jämsides med andra arter. De undersöker människans längtan efter en djupare relation till naturen.

Ett gott liv är för många i dag att kunna leva i samklang med naturen och att hålla sig inom planetens gränser. Vuxna driver på detta, men också ungdomar och våra barn gör det. Min sjuåring, till exempel, ställer många frågor hemma om klimat, djur och natur, med nyfikenhet och glädje men också med mycket oro.

Vi vuxna behöver kunna säga till dem att vi tar ansvar. Överkonsumtion driver på klimatutsläppen och är förödande för den biologiska mångfalden – för en rikedom av djur och natur.

Mycket har gjorts för en miljösmart konsumtion. Till exempel har Konsumentverket på uppdrag av regeringen jobbat med ett forum för miljösmart konsumtion. Man har träffat företag, kommuner och organisationer och har fått goda vitsord i de utvärderingar som har gjorts.

Detta är ett viktigt forum som behöver få leva kvar. Vi kommer också att utvärdera detta för att få en bra effektivitet på det hela.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Miljömärkningen har utvecklats med fler produkter och med fler kriterier. Även detta är någonting som vi satsar pengar på.

Konsumentverket har haft tillsyn på flera olika områden. Det gäller till exempel digital handel men också miljöpåståenden i marknadsföring. De företag som verkligen gör miljöarbete på riktigt måste premieras; greenwashing kan aldrig vara okej.

Mycket har gjorts, men mycket återstår.

Fru ålderspresident! Det behöver bli slut på slit-och-släng. Vi måste göra ett systemskifte från en linjär till en cirkulär ekonomi.

Systemskifte är just det ord Naturvårdsverket använder för att beskriva en undersökning de har gjort om hur vi ser på kläder. Sju av tio kan tänka sig att köpa secondhandkläder i dag, jämfört med fyra av tio för ett år sedan. Nio av tio kan tänka sig att reparera kläder om de vet att det bidrar till en bättre miljö.

Miljöpartiet driver på för att vi ska ställa krav på att produkter har en bättre livslängd så att de håller längre samt för att det ska ställas krav på att produkter kan repareras.

Inom ramen för januariöverenskommelsen är vi också överens om flera insatser för en cirkulär ekonomi. Just nu pågår ett arbete med en strategi för cirkulär ekonomi. Det är en strategi för framtiden som inte handlar om "business as usual" utan i stället om "business as unusual".

Vi vill införa ett hyberavdrag så att det ska bli billigare att hyra, att köpa begagnat och att reparera.

Det ska också utredas om man kan införa ett produktpass där det står varifrån produkter kommer, vad de innehåller och hur de kan återvinnas.

Vi är även överens om att bereda ett mål för konsumtionsbaserade klimatutsläpp.

Avslutningsvis: Det behövs en miljömässigt stark konsumentpolitik för att möta upp människors engagemang för klimatet och naturen och för att vi ska kunna svara på de rop som ungdomarna riktar till oss i dag.

Det behövs också en socialt stark konsumentpolitik för att möta upp människor i utsatta situationer och förhindra att människor hamnar i skuld. Det är bra både för oss människor och för djuren, naturen och planeten.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 5 december.)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 december

2019/20:527 Bloddonation

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:528 Antalet säkerhetsshotande individer i Sverige

av *Johan Forssell* (M)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2019/20:529 Konferens om Europas framtid

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet *Hans Dahlgren* (S)

2019/20:530 Kärnkraftverket i Astraviec

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

Prot. 2019/20:44

4 december

---

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 4 december

2019/20:458 Unga vuxna utan eget boende

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2019/20:460 Skellefteåsjukan

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:463 Vräkning av barnfamiljer

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:461 Regeringens åtgärder för att öka bostadsbyggandet

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2019/20:465 Ekonomisk ersättning för vaccinet Pandemrix biverkningar

av *Christina Östberg* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:467 Spelsajter utan licens som riktar sig till svenska spelare

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2019/20:469 Läkemedelsbrist

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:477 Nationella läkemedelslistan

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:487 Antalet platser på Sis ungdomshem

av *Martina Johansson* (C)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:488 Vattenfall och kärnkraftverken efter 2040

av *Arman Teimouri* (L)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2019/20:492 Åtgärder mot psykisk ohälsa

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 7 anf. 31 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 63 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Tuve Skånberg därefter till och med
§ 12 anf. 93 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 14,
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 167 (delvis) och
av ålderspresidenten därefter till dess slut.

Vid protokollet

THOMAS LARUE

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 4 Ärende för bordläggning.....	3
§ 5 Rikets styrelse.....	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU1	3
Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M).....	3
Anf. 2 MATHEUS ENHOLM (SD).....	5
Anf. 3 JESSICA WETTERLING (V)	6
Anf. 4 TUVE SKÅNBERG (KD)	7
Anf. 5 HANS EKSTRÖM (S)	9
Anf. 6 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	10
Anf. 7 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	11
Anf. 8 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	11
Anf. 9 LINDA YLIVAINIO (C)	11
Anf. 10 TINA ACKETOFT (L)	13
Anf. 11 CAMILLA HANSÉN (MP)	14
Anf. 12 ANDERS ÖSTERBERG (S).....	15
(Beslut fattades under § 14.).....	17
§ 6 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om värdepapperisering	17
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU19.....	17
(Beslut fattades under § 14.).....	17
§ 7 Skatt, tull och exekution.....	17
Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU1	17
Anf. 13 NIKLAS WYKMAN (M)	17
Anf. 14 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	19
Anf. 15 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	20
Anf. 16 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	20
Anf. 17 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	21
Anf. 18 DAVID LÅNG (SD)	21
Anf. 19 TONY HADDOU (V).....	23
Anf. 20 HAMPUS HAGMAN (KD).....	24
Anf. 21 JÖRGEN HELLMAN (S)	26
Anf. 22 HAMPUS HAGMAN (KD) replik.....	27
Anf. 23 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	28
Anf. 24 HAMPUS HAGMAN (KD) replik.....	28
Anf. 25 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	28
Anf. 26 PER ÅSLING (C).....	28
Anf. 27 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	31
Anf. 28 PER ÅSLING (C) replik	31
Anf. 29 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	31
Anf. 30 PER ÅSLING (C) replik	32
Anf. 31 JOAR FORSSELL (L)	32
Anf. 32 REBECKA LE MOINE (MP).....	33
(Beslut fattades under § 14.).....	34
§ 8 Anstånd med kuponskatt i vissa fall.....	34

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU11	34
Anf. 33 FREDRIK SCHULTE (M)	34
Anf. 34 PATRIK LUNDQVIST (S).....	36
(Beslut fattades under § 14.)	37
§ 9 Skatt på avfallsförbränning.....	37
Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU12	37
Anf. 35 JOHNNY SKALIN (SD)	37
Anf. 36 HILLEVI LARSSON (S).....	39
Anf. 37 BORIANA ÅBERG (M).....	41
Anf. 38 PER ÅSLING (C)	42
Anf. 39 TONY HADDOU (V).....	43
Anf. 40 HAMPUS HAGMAN (KD).....	43
Anf. 41 JOAR FORSSELL (L).....	44
Anf. 42 REBECKA LE MOINE (MP).....	45
Anf. 43 BORIANA ÅBERG (M) replik	45
Anf. 44 REBECKA LE MOINE (MP) replik	46
Anf. 45 BORIANA ÅBERG (M) replik	46
Anf. 46 REBECKA LE MOINE (MP) replik	46
(Beslut fattades under § 14.)	47
§ 10 Sänkt skatt på drivmedel	47
Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU15	47
Anf. 47 BORIANA ÅBERG (M).....	47
Anf. 48 ERIC WESTROTH (SD).....	48
Anf. 49 HILLEVI LARSSON (S).....	50
Anf. 50 ERIC WESTROTH (SD) replik.....	53
Anf. 51 HILLEVI LARSSON (S) replik.....	53
Anf. 52 ERIC WESTROTH (SD) replik.....	54
Anf. 53 HILLEVI LARSSON (S) replik.....	54
Anf. 54 HELENA VILHELMSSON (C)	55
Anf. 55 BORIANA ÅBERG (M) replik	56
Anf. 56 HELENA VILHELMSSON (C) replik	57
Anf. 57 BORIANA ÅBERG (M) replik	57
Anf. 58 HELENA VILHELMSSON (C) replik	57
Anf. 59 ERIC WESTROTH (SD) replik.....	58
Anf. 60 HELENA VILHELMSSON (C) replik	58
Anf. 61 ERIC WESTROTH (SD) replik.....	58
Anf. 62 HELENA VILHELMSSON (C) replik	59
Anf. 63 BIRGER LAHTI (V)	59
Anf. 64 MAGNUS JACOBSSON (KD)	61
Anf. 65 JOAR FORSSELL (L).....	62
Anf. 66 REBECKA LE MOINE (MP).....	64
Anf. 67 BORIANA ÅBERG (M) replik	65
Anf. 68 REBECKA LE MOINE (MP) replik	66
Anf. 69 BORIANA ÅBERG (M) replik	66
Anf. 70 REBECKA LE MOINE (MP) replik	66
Anf. 71 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	67
Anf. 72 REBECKA LE MOINE (MP) replik	67
Anf. 73 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	68
Anf. 74 REBECKA LE MOINE (MP) replik	68
(Beslut fattades under § 14.)	69

§ 11 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan	69
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2019/20:UFöU1	69
Anf. 75 BJÖRN SÖDER (SD)	69
Anf. 76 HÅKAN SVENNELING (V).....	70
Anf. 77 HANS WALLMARK (M)	72
Anf. 78 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	74
Anf. 79 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	76
Anf. 80 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	77
Anf. 81 JOAR FORSSELL (L)	77
Anf. 82 JANINE ALM ERICSON (MP).....	79
Anf. 83 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	80
(Beslut fattades under § 14.).....	80
§ 12 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	81
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2019/20:UFöU3	81
Anf. 84 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	81
Anf. 85 CAROLINE NORDENGRIP (SD)	83
Anf. 86 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	84
Anf. 87 KALLE OLSSON (S)	85
Anf. 88 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	86
Anf. 89 KALLE OLSSON (S) replik	86
Anf. 90 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	87
Anf. 91 KALLE OLSSON (S) replik	87
Anf. 92 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	87
Anf. 93 HANNA GUNNARSSON (V).....	89
Anf. 94 JOAR FORSSELL (L)	90
Anf. 95 JANINE ALM ERICSON (MP).....	91
(Beslut fattades under § 14.).....	92
§ 13 Internationell samverkan	92
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU1	92
Anf. 96 HANS WALLMARK (M)	92
Anf. 97 BJÖRN SÖDER (SD)	95
Anf. 98 HANS WALLMARK (M) replik	96
Anf. 99 BJÖRN SÖDER (SD) replik	96
Anf. 100 HANS WALLMARK (M) replik	97
Anf. 101 BJÖRN SÖDER (SD) replik	97
Anf. 102 HÅKAN SVENNELING (V).....	98
(forts. § 15).....	100
Ajournering.....	100
Återupptaget sammanträde	100
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	101
KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	101
FiU19 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om värdepapperisering	101
SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	101
SkU11 Anstånd med kupongskatt i vissa fall	102

SkU12 Skatt på avfallsförbränning	102
SkU15 Sänkt skatt på drivmedel	103
UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan	103
UFöU3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	104
§ 15 (forts. från § 13) Internationell samverkan (forts. UU1)	104
Anf. 103 HANS WALLMARK (M) replik	104
Anf. 104 HÅKAN SVENNELING (V) replik	105
Anf. 105 HANS WALLMARK (M) replik	105
Anf. 106 HÅKAN SVENNELING (V) replik	106
Anf. 107 KENNETH G FORSLUND (S) replik	106
Anf. 108 HÅKAN SVENNELING (V) replik	107
Anf. 109 KENNETH G FORSLUND (S) replik	107
Anf. 110 HÅKAN SVENNELING (V) replik	108
Anf. 111 LARS ADAKTUSSON (KD)	108
Anf. 112 KENNETH G FORSLUND (S)	109
Anf. 113 HANS WALLMARK (M) replik	110
Anf. 114 KENNETH G FORSLUND (S) replik	110
Anf. 115 HANS WALLMARK (M) replik	111
Anf. 116 KENNETH G FORSLUND (S) replik	111
Anf. 117 KERSTIN LUNDGREN (C)	112
Anf. 118 HÅKAN SVENNELING (V) replik	113
Anf. 119 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	114
Anf. 120 HÅKAN SVENNELING (V) replik	114
Anf. 121 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	115
Anf. 122 JOAR FORSSELL (L)	115
Anf. 123 HÅKAN SVENNELING (V) replik	116
Anf. 124 JOAR FORSSELL (L) replik	117
Anf. 125 HÅKAN SVENNELING (V) replik	117
Anf. 126 JOAR FORSSELL (L) replik	117
Anf. 127 JANINE ALM ERICSON (MP)	118
(Beslut skulle fattas den 5 december.)	119
§ 16 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	119
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU1	119
Anf. 128 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	119
Anf. 129 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	121
Anf. 130 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	121
Anf. 131 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	122
Anf. 132 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	122
Anf. 133 ROGER HEDLUND (SD)	122
Anf. 134 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	124
Anf. 135 ROBERT HANNAH (L) replik	127
Anf. 136 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	127
Anf. 137 ROBERT HANNAH (L) replik	127
Anf. 138 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	127
Anf. 139 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	128
Anf. 140 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	128

Anf. 141	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	129
Anf. 142	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	129
Anf. 143	LARRY SÖDER (KD).....	129
Anf. 144	JOHAN LÖFSTRAND (S).....	132
Anf. 145	LARRY SÖDER (KD) replik.....	134
Anf. 146	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	135
Anf. 147	LARRY SÖDER (KD) replik.....	135
Anf. 148	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	135
Anf. 149	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	136
Anf. 150	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	136
Anf. 151	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	136
Anf. 152	FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	136
Anf. 153	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	136
Anf. 154	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	137
Anf. 155	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	137
Anf. 156	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	138
Anf. 157	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	138
Anf. 158	OLA JOHANSSON (C)	138
Anf. 159	LARRY SÖDER (KD) replik.....	141
Anf. 160	OLA JOHANSSON (C) replik.....	141
Anf. 161	LARRY SÖDER (KD) replik.....	142
Anf. 162	OLA JOHANSSON (C) replik.....	142
Anf. 163	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	142
Anf. 164	OLA JOHANSSON (C) replik.....	143
Anf. 165	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	143
Anf. 166	OLA JOHANSSON (C) replik.....	143
Anf. 167	ROBERT HANNAH (L).....	143
Anf. 168	Statsrådet PER BOLUND (MP).....	145
Anf. 169	LARRY SÖDER (KD) replik.....	148
Anf. 170	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	148
Anf. 171	LARRY SÖDER (KD) replik.....	149
Anf. 172	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	149
Anf. 173	ROBERT HANNAH (L) replik.....	150
Anf. 174	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	150
Anf. 175	ROBERT HANNAH (L) replik.....	151
Anf. 176	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	151
Anf. 177	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	151
Anf. 178	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	152
Anf. 179	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	152
Anf. 180	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	153
Anf. 181	ROGER HEDLUND (SD) replik	153
Anf. 182	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	153
Anf. 183	ROGER HEDLUND (SD) replik	154
Anf. 184	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	154
Anf. 185	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	155
Anf. 186	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	155
Anf. 187	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	156
Anf. 188	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	156
Anf. 189	OLA JOHANSSON (C) replik	157
Anf. 190	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	157
Anf. 191	OLA JOHANSSON (C) replik.....	158

Anf. 192	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	158
Anf. 193	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	158
Anf. 194	JON THORBJÖRNSON (V)	160
Anf. 195	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	161
Anf. 196	JON THORBJÖRNSON (V) replik	161
Anf. 197	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	162
Anf. 198	JON THORBJÖRNSON (V) replik	162
Anf. 199	AMANDA PALMSTIERNA (MP)	162
	(Beslut skulle fattas den 5 december.).....	164
§ 17	Anmälan om frågor för skriftliga svar	164
§ 18	Anmälan om skriftliga svar på frågor	165
§ 19	Kammaren åtskildes kl. 20.10.	166